

GUVERNUL
REPUBLICII
MOLDOVA

Raport cu privire la activitatea Guvernului în anul 2024

CHIȘINĂU 2025

CUPRINS

Sumar executiv	3
Situația social-economică	21
Realizările Guvernului	37
Integrare europeană și afaceri externe	37
Administrație publică și servicii publice	50
Dezvoltare economică și crearea locurilor de muncă	63
Agricultură și zootehnie	85
Finanțe	92
Modernizarea infrastructurii și creșterea calității vieții în localități	105
Energie	116
Mediu	126
Justiție și respectarea drepturilor omului	136
Muncă și protecție socială	143
Educație și cercetare	152
Sănătate	166
Cultură și turism	175
Pace în țară și securitate pentru cetățeni	182
Prioritățile de politici publice pe termen mediu ale Guvernului	197

Sumar executiv

Situația social-economică

Anul 2024 a reprezentat pentru Republica Moldova o perioadă de tranziție și adaptare, în care economia națională a continuat să facă față unor provocări complexe, pe fundalul incertitudinilor regionale, al impactului persistent al războiului din Ucraina și al vulnerabilităților structurale acumulate în timp. Aceste evoluții au fost amplificate de seceta severă din anul 2024, care a redus considerabil producția agricolă și a perturbat lanțurile conexe, exercitând presiuni suplimentare asupra economiei reale.. Cu toate acestea, în pofida provocărilor, s-au conturat și semnale de stabilizare, de relansare treptată a unor sectoare, precum și progrese importante în direcția reformelor structurale și a digitalizării administrației și serviciilor publice.

Produsul Intern Brut (PIB) a înregistrat o ușoară creștere reală de 0,1%, reflectând o economie în curs de redresare, dar marcată de dezechilibre între sectoare. Această evoluție a fost influențată în mare parte de scăderea producției agricole, care, din cauza condițiilor climaterice nefavorabile, a tras în jos performanțele generale ale economiei. Sectorul agricol rămâne vulnerabil în fața riscurilor climatice, lipsind în continuare instrumente solide de gestionare a riscurilor și de sprijin pentru adaptarea la schimbările climatice. Diminuarea producției agricole a afectat și industria alimentară, reflectând interdependența dintre sectoarele economice.

Totodată, au fost identificate tendințe pozitive în anumite domenii care și-au dovedit reziliența și capacitatea de adaptare. În particular, sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor a înregistrat o creștere de 5,5%, menținându-și rolul de motor al transformării digitale a economiei. Acesta a beneficiat atât de cererea internă sporită pentru servicii digitale, cât și de capacitatea întreprinderilor din domeniu de a livra servicii competitive pe piețele externe.

De asemenea, sectorul transporturilor a cunoscut o redresare vizibilă, impulsionată de creșterea cererii pentru transporturi rutiere și de adaptarea logistică la noile rute comerciale regionale. Volumul mărfurilor și al pasagerilor transportați a înregistrat majorări semnificative, indicând o revigorare a mobilității interne și a schimburilor comerciale, inclusiv datorită activării mai dinamice a comerțului cu amănuntul și a turismului.

Serviciile comerciale și sociale au avut un aport pozitiv la evoluția PIB-ului. Sectorul turismului a continuat tendința de revenire, alimentat de o cerere internă mai mare și de o creștere ușoară a numărului de vizitatori străini, ceea ce a generat efecte pozitive și asupra ospitalității, comerțului local și altor activități conexe. Comerțul cu amănuntul s-a dinamizat, pe fondul reducerii treptate a inflației, al ajustării prețurilor și al creșterii veniturilor disponibile pentru consumul gospodăriilor.

În ceea ce privește investițiile, anul 2024 a fost caracterizat de o dinamică pozitivă a formării brute de capital fix, care a crescut cu 7,9%. Această creștere reflectă, în special, contribuția investițiilor din surse proprii ale întreprinderilor, care s-au majorat cu aproximativ 15%, indicând o încredere mai mare în mediul economic și o orientare spre modernizare și eficiență. Totuși, investițiile publice au evoluat mai lent, din cauza constrângerilor bugetare și a întârzierilor în derularea unor proiecte strategice de infrastructură.

Piața muncii a prezentat unele îmbunătățiri. Rata șomajului s-a redus ușor, iar gradul de ocupare formală a crescut, în special în sectoarele servicii și industrie. Aceste tendințe sunt susținute de reformele implementate în domeniul ocupării forței de muncă și de eforturile de formalizare a muncii, cu accent pe creșterea atractivității locurilor de muncă formale, în paralel cu diversificarea ofertelor de formare profesională și recalificare.

În plan monetar, rata inflației anuale s-a situat la 7%, într-un trend descendent față de anii precedenți, dar încă deasupra țintei stabilite. Aceasta a fost influențată de factori sezonieri, de ajustările tarifare și de dinamica prețurilor la produsele alimentare. Banca Națională a menținut o politică monetară prudentă, axată pe ancorarea așteptărilor inflaționiste și menținerea stabilității sectorului financiar. Nivelul rezervelor valutare a continuat să crească, oferind un grad înalt de protecție față de șocurile externe.

Pe fundalul acestor evoluții, politicile publice s-au concentrat pe menținerea stabilității macroeconomice, îmbunătățirea disciplinei bugetare, accelerarea digitalizării și consolidarea parteneriatelor internaționale. În același timp, au fost lansate reforme importante în domenii precum educația, ocuparea forței de muncă, sistemul de pensii și eficientizarea cheltuielilor publice, având ca obiectiv sporirea sustenabilității pe termen mediu.

Chiar dacă ritmul de creștere economică a fost modest, anul 2024 poate fi interpretat ca o perioadă de reșezare și consolidare, în care Republica Moldova a demonstrat capacitate de adaptare și reziliență în fața unor circumstanțe dificile. Pe acest fundal, este important ca politicile economice viitoare să fie orientate spre creșterea productivității, diversificarea economiei, stimularea investițiilor sustenabile și adaptarea la schimbările climatice. Reformele structurale, digitalizarea accelerată și investițiile strategice în infrastructură, educație și inovație vor juca un rol esențial în construirea unei economii mai reziliente, competitive și echitabile pentru toți cetățenii.

Integrare europeană și afaceri externe

Aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană a rămas obiectivul strategic central al politicii externe și interne, cu eforturi susținute pentru alinierea la standardele europene. În 2024, procesul de negociere a cunoscut un avans semnificativ, deschiderea oficială a negocierilor fiind marcată prin organizarea primei Conferințe Interguvernamentale pe 25 iunie. Ulterior, au fost analizate 33 de capitole în cadrul screeningului explicativ. În luna iulie, a început screeningul bilateral, cu desfășurarea a 172 de sesiuni de prezentare a cadrului național la Bruxelles. Finalizarea reformelor-cheie și implementarea celor nouă recomandări ale Comisiei Europene au fost confirmate prin Raportul de țară 2024.

Integrarea europeană a fost reconfirmată ca obiectiv ireversibil, fiind înscrisă în Constituție prin referendumul din 20 octombrie, reflectând sprijinul majoritar al populației. În paralel, Republica Moldova a semnat Parteneriatul pentru Securitate și Apărare cu UE, devenind primul stat terț cu un astfel de acord, și a atins un nivel de conformitate de 91% cu Politica Externă și de Securitate Comună a UE.

Relațiile externe au fost consolidate prin intensificarea cooperării bilaterale și multilaterale. Moldova a avansat în colaborarea cu România, Ucraina, SUA, Regatul Unit și alte state europene, beneficiind de sprijin financiar, umanitar și investițional. Dialogul activ cu Franța, Germania, Italia și Suedia s-a concretizat în proiecte pentru infrastructură, tranziție verde, sănătate și combaterea corupției.

Participarea activă la organizațiile internaționale a evidențiat angajamentul Moldovei pentru o ordine globală bazată pe reguli. Interacțiunea la nivel înalt în cadrul ONU, NATO și OSCE a susținut eforturile pentru securitate, suveranitate și combaterea schimbărilor climatice. A fost adoptat Programul Individual de Parteneriat cu NATO pentru perioada 2025–2028.

Diplomația economică a fost orientată spre diversificarea piețelor și atragerea investițiilor. Cooperarea cu parteneri strategici precum Germania, Japonia, Kazahstan și India a fost extinsă, fiind organizate forumuri economice și participări internaționale care au promovat produsele moldovenești și imaginea țării. Conectivitatea internațională a fost îmbunătățită prin lansarea a 20 de noi rute aviatice.

Pe plan consular și diaspora, au fost înregistrate progrese semnificative. A fost extinsă rețeaua consulară, digitalizate serviciile prin programul e-Consulat, desfășurate campanii de apropiere a ambasadelor de cetățeni și lansate programe pentru integrarea moldovenilor reveniți acasă. Diaspora a beneficiat de finanțări culturale și proiecte de coeziune, contribuind la consolidarea identității naționale și atragerea de capital uman și investiții.

Administrație publică și servicii publice

Reformele esențiale din domeniul administrației publice au continuat cu obiectivul consolidării capacităților instituționale și al îmbunătățirii serviciilor publice. Implementate în conformitate cu Strategia de Reformă a Administrației Publice 2023–2030, aceste reforme au generat progrese în managementul funcției publice, digitalizarea proceselor, debirocratizare și integrarea tinerilor în serviciul public.

Guvernul a acordat o atenție prioritară dezvoltării profesionale a funcționarilor publici, modernizând sistemul de formare și susținând inițiative precum Programul SPRINT, în paralel cu majorarea bugetului destinat instruirii continue. A fost introdus un nou sistem de evaluare a performanței bazat pe indicatori de performanță (KPI), contribuind la eficientizarea proceselor administrative și la alinierea acestora la cerințele de aderare la Uniunea Europeană.

Cadrul de planificare strategică și elaborare a politicilor publice a fost consolidat, cu accent pe coerență, calitate și alinierea la prioritățile naționale și angajamentele internaționale. Programul Național de Aderare a fost integrat ca document central în sistemul de planificare. În vederea unei mai bune corelări cu bugetul, prioritățile de politici au fost stabilite înaintea aprobării Cadrului Bugetar pe Termen Mediu, iar instrumentele digitale pentru estimarea costurilor au fost utilizate pe scară largă. Prin platformele interinstituționale Consiliul pentru coordonarea dezvoltării durabile și Comitetul interministerial pentru planificare strategică, au fost coordonate peste 70 de subiecte strategice. Au fost aprobate documente-cheie precum Planul Național de Acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027, Planul

Național de Dezvoltare pentru perioada 2025-2027 și Planul Național de Reglementări pentru anul 2025, oferind un cadru unitar pentru implementarea priorităților.

Procesul de elaborare a actelor normative a fost digitalizat prin extinderea funcționalităților Sistemului Informațional „e-Legislație”, care optimizează colaborarea interinstituțională și contribuie la un proces legislativ mai eficient, transparent și operativ.

Eforturile de digitalizare a administrației au continuat prin lansarea și extinderea sistemelor informatice precum EVO, MPay, MDocs și MConnect, care au simplificat interacțiunea dintre cetățeni și autorități și au redus birocrăția. Platforma servicii.gov.md a fost extinsă, iar numărul Centrelor Unificate de Prestare a Serviciilor Publice a crescut, facilitând accesul la servicii publice de calitate.

Transparența și dialogul cu cetățenii au fost consolidate prin lansarea platformei „e-Democrație”, ce integrează modulele e-Petiție, e-Feedback și e-Survey, facilitând participarea publicului în procesul decizional. Totodată, a fost aprobat Regulamentul privind organizarea audienței, care reglementează gestionarea petițiilor și întâlnirilor cu cetățenii, contribuind la elaborarea unor politici publice mai receptive și centrate pe nevoile societății.

La nivel local, au fost sprijinite inițiativele de consolidare a administrației publice prin promovarea amalgamării voluntare a unităților administrativ-teritoriale și susținerea descentralizării. Peste 200 de vizite în teritoriu au fost organizate pentru a sprijini autoritățile locale și a soluționa problemele comunităților.

În domeniul statisticii, Guvernul a înregistrat progrese importante în modernizarea infrastructurii statistice și alinierea la standardele europene. Gradul de realizare a Programului Lucrărilor Statistice a fost de 98,7%, iar colectarea și diseminarea datelor au fost digitalizate. S-au consolidat relațiile cu Eurostat și s-a desfășurat Recensământul populației și locuințelor, în paralel cu lansarea platformei naționale de diseminare a datelor ODD, esențială pentru monitorizarea dezvoltării durabile.

Dezvoltare economică și crearea locurilor de muncă

Dezvoltarea economică și crearea locurilor de muncă reprezintă priorități esențiale ale Guvernului Republicii Moldova, având un impact semnificativ asupra transformării economiei și îmbunătățirii calității vieții cetățenilor. Măsurile adoptate urmăresc consolidarea stabilității economice, stimularea inovației și integrarea economiei digitale. În acest context, Guvernul a făcut progrese importante în reglementarea mediului de afaceri, sprijinirea IMM-urilor, îmbunătățirea infrastructurii de comunicații, protecția consumatorilor și atragerea de investiții.

Guvernul a continuat procesul de dereglementare a mediului de afaceri, simplificând procedurile administrative și reducând poverile fiscale și birocratice. Aceste măsuri au condus la economii semnificative, estimându-se economii de 70 milioane lei anual pentru stat și 44 milioane lei pentru antreprenori. Reforma legislativă a crescut transparența proceselor decizionale și a eliminat barierele în accesul pe piețele externe de capital, contribuind la crearea unui mediu de afaceri mai eficient și aliniat standardelor internaționale.

Sprijinul pentru IMM-uri și antreprenoriat a rămas o prioritate, iar programele implementate au avut un impact pozitiv semnificativ. Inițiativele „START pentru TINERI” și „PARE 1+2” au stimulat dezvoltarea afacerilor mici și mijlocii, cu un focus special pe tinerii antreprenori și femeile în afaceri. De asemenea, susținerea sectorului turistic, eficienței energetice și digitalizării IMM-urilor a contribuit la crearea de noi locuri de muncă. Fondul de Garantare a Creditelor a emis 882 de garanții, stimulând creditarea și investițiile.

În sectorul industrial, s-a marcat o scădere moderată a producției industriale, dar cu evoluții pozitive în sectoarele energetic și extractiv. Deși industria prelucrătoare a fost afectată de condițiile externe complexe, sectoarele metalurgic, tipărire și chimic au înregistrat creșteri. Sectorul energetic a beneficiat de cererea internă și oportunitățile de export ale energiei electrice, iar industria extractivă a continuat să crească datorită cerințelor pentru materiale de construcție. Investițiile în sectorul industrial au crescut cu 7,9% față de anul anterior, iar atragerea de investiții străine a fost influențată de contextul geopolitic.

În administrarea proprietății publice, Guvernul a continuat să îmbunătățească gestionarea resurselor statului prin digitalizarea proceselor administrative și optimizarea întreprinderilor de stat. În perioada de referință, statul deține 183 de întreprinderi de stat, iar performanțele financiare ale acestora s-au îmbunătățit considerabil. Măsurile implementate pentru creșterea transparenței și eficienței au inclus actualizarea reglementărilor privind proprietatea publică și alocarea fondurilor pentru infrastructura de utilități și cultură.

Un domeniu cheie a fost dezvoltarea economiei digitale și securitatea cibernetică, esențiale pentru creșterea competitivității economiei naționale. Sectorul IT a contribuit semnificativ la PIB-ul național, iar exporturile de produse și servicii TIC au atins 630 milioane USD. „Moldova IT Park” a jucat un rol crucial în atragerea de investiții și stimularea inovației, iar digitalizarea serviciilor publice a avansat, aplicațiile electronice precum EVO fiind adoptate pe scară largă de cetățeni. Proiectele de digitalizare au fost susținute prin alinierea la acquis-ul european în domeniul digitalizării și securității cibernetice, iar participarea la Programul Europa Digitală 2021-2027 a deschis noi oportunități de finanțare și dezvoltare.

Sectorul comunicațiilor electronice și poștale a continuat să se dezvolte, cu progrese semnificative în digitalizarea serviciilor publice și îmbunătățirea infrastructurii. Aproape 93% dintre gospodării aveau acces la internet, iar Moldova s-a clasat pe locul 41 în lume pentru viteza de descărcare a internetului fix. Veniturile din comunicațiile electronice au crescut cu 3,14%, iar sectorul telefoniei mobile a continuat să joace un rol esențial în economia națională. Modificările recente în cadrul normativ au vizat îmbunătățirea accesului la servicii online și extinderea infrastructurii de comunicații.

Guvernul a intensificat cooperarea economică internațională, sprijinind agenții economici să acceseze noi piețe și facilitând comerțul exterior. Deși exporturile de mărfuri au scăzut cu 12,2%, exporturile de servicii, în special din sectorul IT, au crescut cu 9%. Acordurile economice semnate cu țări precum Coreea de Sud, Elveția, Italia și Japonia au consolidat relațiile economice ale Moldovei, susținând integrarea economică și atragerea de noi investiții.

Agricultură și zootehnie

Agricultura și zootehnia au fost grav afectate de condițiile climatice nefavorabile din 2024, în special seceta și arșița din vara anului, care au dus la o scădere de 14,6% a producției agricole. Producția vegetală a înregistrat o scădere semnificativă de 22,9%, în principal din cauza recoltei reduse de porumb, floarea soarelui și grâu. De asemenea, costurile mari ale inputurilor agricole au avut un impact negativ asupra sectorului. Totuși, sectorul zootehnic a înregistrat o performanță pozitivă, cu o creștere de 5,7% în producția animalieră, susținută de măsuri de stimulare a fermelor comerciale. Aceste politici au dus la o creștere semnificativă a efectivului de animale și a producției de lapte și carne.

Sectorul vitivinicol rămâne un pilon strategic pentru Republica Moldova, având 228 de producători de vin și 58.000 de viticultori. Exporturile de vin au crescut cu 17% în 2024, iar producția a fost direcționată către 73 de piețe externe, majoritatea din Europa. Măsurile de aliniere la standardele UE au fost esențiale, inclusiv adoptarea de acte normative pentru protecția consumatorilor și promovarea accesului pe piața europeană.

În domeniul zootehniei, reglementările implementate au îmbunătățit standardele de creștere a animalelor și siguranța alimentară. Efectivul de animale a fost stimulat prin plăți directe, iar Republica Moldova a obținut dreptul de a exporta carne de pasăre și ouă în Uniunea Europeană, un pas semnificativ pentru extinderea accesului pe piața europeană.

Sectorul apicol a continuat să crească, cu 1.400 de apicultori și 630 de agricultori înregistrați în sistemul „BeeProtect”. De asemenea, au fost adoptate reglementări pentru protecția sănătății animalelor și îmbunătățirea standardelor de bunăstare. În sectorul vegetal, seceta a subliniat necesitatea consolidării rezilienței agricole și implementării de măsuri legislative pentru sporirea competitivității și securității alimentare. Modificările legislative s-au concentrat pe testarea soiurilor și îmbunătățirea calității produselor agricole.

Sectorul irigațiilor a înregistrat progrese semnificative, cu 1.030 de hectare suplimentar irigate în 2024 și reabilitarea altor sisteme de irigare. Adoptarea noului Cod Funciar va contribui la protejarea solurilor și la o administrare mai eficientă a terenurilor agricole. În paralel, reglementările privind cultivarea cânepii industriale au sprijinit diversificarea agriculturii și independența energetică.

În industria alimentară, au fost implementate reforme importante pentru alinierea la cerințele UE, inclusiv reglementări pentru calitatea produselor. Aceste măsuri vor facilita accesul pe piețele externe și vor asigura un cadru normativ stabil. De asemenea, sectorul cercetării agricole a fost consolidat prin fuziunea instituțiilor de profil și înființarea unui nou institut pentru cercetări aplicative.

Dezvoltarea rurală a înregistrat progrese importante, reflectate prin creșterea cu 22% a proiectelor aprobate prin Programul LEADER și majorarea cu 37% a numărului de fermieri subvenționați. Un progres semnificativ l-a reprezentat pilotarea Registrului Fermierului, unde au fost înscrși 20 de mii de fermieri, facilitând astfel o mai bună gestionare a politicilor de sprijin și finanțare. De asemenea, adoptarea Legii Camerelor Agricole a creat premisele pentru

o mai bună reprezentare a intereselor fermierilor și consolidarea dialogului public-privat în sector.

Totodată, au fost implementate proiecte majore pentru modernizarea agriculturii: reabilitarea sistemelor de irigare (AGGRI), dotarea cu echipamente moderne (MAME), acces la fertilizanți (AFF), sprijin pentru infrastructura rurală și post-recoltare (IFAD VIII, Livada Moldovei). ADMA a oferit finanțări de peste 410 milioane lei pentru tehnologizare, irigare, digitalizare și formare profesională.

Sprijinul partenerilor externi – BEI, Banca Mondială, IFAD – a fost esențial, prin granturi și împrumuturi ce susțin competitivitatea, sustenabilitatea și alinierea sectorului agroalimentar la standardele europene.

Finanțe

Guvernul a continuat să implementeze o politică bugetar-fiscală orientată spre menținerea stabilității macroeconomice și asigurarea sustenabilității finanțelor publice. Obiectivul principal a fost promovarea unei politici bugetar-fiscale sustenabile, care să asigure stabilitatea financiară și să susțină creșterea economică prin reforme structurale.

Veniturile bugetare au înregistrat o creștere semnificativă, atingând 110,3 miliarde lei, o valoare cu 397,6 milioane lei mai mare decât estimările inițiale, iar ca pondere în PIB, veniturile au crescut cu 0,4 puncte procentuale față de anul 2023. Principalele surse de venit au fost impozitele și taxele, care au crescut cu 8,7% față de anul anterior, și contribuțiile sociale, care au înregistrat o creștere de 15,6%.

Cheltuielile bugetare, adaptate la contextul economic regional și la criza energetică, au fost gestionate eficient, având o creștere moderată de 4,3% față de 2023. Acestea au fost direcționate către implementarea unor politici prioritare, inclusiv reformele din domeniul social, dezvoltarea infrastructurii și susținerea IMM-urilor, contribuind astfel la dezvoltarea sustenabilă a țării.

În paralel, Guvernul a alocat resurse pentru a sprijini sectorul agricol, a implementat măsuri pentru reducerea vulnerabilității energetice și a susținut proiecte locale de dezvoltare, cum ar fi „Satul european”. De asemenea, au fost distribuite fonduri pentru gestionarea crizelor naturale și pentru stimularea performanței sportivilor.

Politica fiscală și vamală a fost implementată cu succes, promovând dezvoltarea economică și îmbunătățirea mediului de afaceri. Printre măsurile cheie s-au numărat extinderea stimulentele fiscale, reglementarea unor noi regimuri fiscale pentru anumite sectoare și modificarea principiilor de impozitare a mijloacelor de transport.

Măsurile fiscale implementate au contribuit la creșterea veniturilor bugetare cu 11,7% față de 2023, iar la bugetul de stat s-au înregistrat încasări suplimentare de 6,34%. De asemenea, veniturile din operațiunile vamale au crescut cu 8,8%, datorită simplificării procedurilor de vamuire și intensificării controalelor antifraudă.

Asistența externă a înregistrat o creștere semnificativă, depășind un miliard de dolari SUA în granturi și împrumuturi preferențiale. Aceste fonduri au fost direcționate către domenii

prioritare, precum infrastructura, digitalizarea, eficiența energetică, sănătatea și agricultura. Volumul și condițiile favorabile ale finanțărilor reflectă încrederea partenerilor internaționali în angajamentele de reformă ale Republicii Moldova.

Modernizarea infrastructurii și creșterea calității vieții în localități

Eforturile de modernizare a infrastructurii și îmbunătățire a calității vieții în localități au fost intensificate, aliniindu-se obiectivelor Strategiei „Moldova Europeană 2030”. Programul Național „Satul European” a realizat progrese notabile, finalizând 185 de proiecte, care au inclus extinderea a peste 341,4 km de rețele de apă și 125,5 km de rețele de canalizare și 20 de stații de epurare.

Au fost implementate inițiative esențiale pentru modernizarea localităților, inclusiv modernizarea iluminatului public în 4 localități, cu 27 km de rețele, beneficiind aproximativ 5.000 de locuitori. În 10 localități, au fost elaborate Planuri Urbanistice Generale, contribuind la dezvoltarea sustenabilă și planificarea investițiilor. În sectorul infrastructurii sociale și sportive, 22 de localități au beneficiat de reabilitări, iar 24 de proiecte au vizat restaurarea patrimoniului istoric. Proiecte regionale au inclus extinderea rețelelor de canalizare și revitalizarea urbană, beneficiind mii de cetățeni. În plus, au fost lansate inițiative de digitalizare și aprobate programe strategice pentru dezvoltarea locală, inclusiv Programul „Satul European” 2024-2028 și Programul de Accelerare a Dezvoltării Municipiului Bălți.

În domeniul infrastructurii de transport, investițiile au continuat pentru reabilitarea drumurilor naționale. În 2024, doar 30,7% din drumurile naționale se află într-o stare bună sau foarte bună, iar aproape jumătate dintre acestea necesită reabilitare. Fondul Rutier a alocat 2 miliarde lei pentru repararea a peste 56 km de drumuri și 2 poduri, iar lucrările continuă pe alți 80 km. Proiecte majore de infrastructură rutieră sunt în desfășurare, susținute de parteneri externi precum BERD, BEI, CE și BM, incluzând drumurile R34, R33, R8.1, R14 și M3.

Transportul rutier rămâne dominant, reprezentând 85% din traficul de mărfuri și 99% din traficul de pasageri. În 2024, transportul rutier de pasageri a înregistrat o creștere de 12%, iar transportul aerian a avut un avans de 24%. În schimb, sectorul feroviar a înregistrat o scădere de 24% din cauza infrastructurii deficitare și materialului rulant învechit.

În ceea ce privește transportul de mărfuri, volumul total transportat a crescut cu 2%, ajungând la 20,2 milioane de tone. Transportul rutier a reprezentat 87% din totalul mărfurilor transportate, cu o creștere de 12%. Sectorul feroviar a înregistrat o scădere semnificativă de aproximativ 38%, iar transportul naval a rămas constant. Transportul aerian de mărfuri a avut o creștere notabilă de 7% în volum și 33% în distanța parcursă.

Domeniul urbanismului și construcțiilor a continuat să joace un rol esențial în dezvoltarea localităților din Republica Moldova, contribuind la satisfacerea cerințelor locative ale cetățenilor și stimulând activitatea economică. În 2024, activitatea în construcții a crescut cu 4,8% față de 2023, iar autorizațiile de construire au scăzut cu 4,9%. Sectorul construcțiilor a contribuit cu 7,1% la PIB, iar Guvernul a continuat să simplifice procesele administrative, îmbunătățind transparența și predictibilitatea în sectorul construcțiilor.

Energie

Sectorul eficienței energetice și al energiei regenerabile a înregistrat realizări semnificative, consolidând angajamentele de tranziție verde și securitate energetică. Reformele implementate au avut ca scop reducerea consumului de energie, scăderea emisiilor de CO₂ și realizarea economiilor financiare, având efecte asupra sectorului public și privat, precum și asupra cetățenilor. Capacitatea de generare a energiei din surse regenerabile a ajuns la 579 MW, o creștere de aproape 50% față de 2023, fiind aliniată obiectivelor naționale și europene de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră.

Un pas major în sprijinul tranziției către un sistem energetic sustenabil a fost implementarea mecanismului de facturare netă, care a înlocuit sistemul anterior de contorizare netă. Astfel, producția și consumul local de energie regenerabilă au fost stimulate. La sfârșitul anului 2024, 1.291 de prosumatori aveau o capacitate combinată de 30,29 MW. În plus, licitațiile pentru statutul de „producător eligibil mare” au deschis noi oportunități pentru investiții în energie eoliană și solară. Proiectele de biocombustibili și măsurile pentru eficiența energetică a clădirilor au continuat să sprijine tranziția energetică.

Proiectele de renovare a clădirilor publice, susținute de fonduri internaționale, au vizat modernizarea instituțiilor medicale și educaționale, iar reglementările privind auditul energetic și sprijinul pentru gospodăriile vulnerabile au avut un impact pozitiv asupra reducerii consumului de energie.

În sectorul energiei electrice, a fost adoptat Regulamentul privind situațiile excepționale, iar obligația de serviciu public a fost extinsă până în martie 2025. Aceste măsuri, împreună cu desemnarea operatorului pieței de energie electrică și promovarea transparenței, vor sprijini dezvoltarea unui sector mai eficient și mai competitiv. Proiectele de modernizare a infrastructurii energetice, cum ar fi linia electrică 400 kV Bălți-Suceava și extinderea rețelei interne de transport, beneficiază de un sprijin financiar european de 30,8 milioane de euro din partea BERD și BEI.

Proiectele de interconexiune cu România și modernizarea stațiilor electrice au avansat semnificativ, iar linia Vulcănești-Chișinău a atins un stadiu de 49% din lucrări finalizate. În plus, reglementările simplificate pentru construirea și modernizarea centralelor electrice și anunțul ENTSO-E privind creșterea capacității de export de energie electrică către Ucraina și Moldova au consolidat securitatea energetică a regiunii.

În sectorul gazelor naturale și al produselor combustibile, Republica Moldova a făcut progrese semnificative în diversificarea surselor de aprovizionare și în consolidarea securității energetice. A fost impusă obligația de stocare a gazelor naturale la un nivel minim de 15% din consumul anual, iar un acord cu România a fost semnat pentru depozitarea de urgență. În plus, măsurile implementate au dus la o reducere de 25% a consumului de gaze naturale în perioada 2023-2024, comparativ cu 2021-2022.

Republica Moldova a continuat să avanseze în integrarea în piețele regionale de energie, inclusiv prin aderarea la Coridorul Vertical de transport al gazelor naturale, ceea ce facilitează accesul la

surse diversificate de gaze și sprijină independența energetică a țării. Proiectele de dezvoltare a rețelei de transport al gazelor naturale au fost continuate, cu scopul de a crește eficiența și de a proteja mediul înconjurător.

Mediu

Îmbunătățirea calității mediului continuă să fie o prioritate majoră, prin implementarea unor măsuri și politici destinate protecției resurselor naturale, adaptării la schimbările climatice și promovării unui model economic sustenabil. Strategia de mediu pentru anii 2024-2030 subliniază importanța unei guvernări eficiente a mediului, protecția aerului, gestionarea deșeurilor și promovarea economiei verzi și circulare, în alinieră cu obiectivele Pactului Verde European.

Programul de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028 urmărește reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, îmbunătățirea eficienței resurselor naturale și stimularea reciclării. Aceste măsuri contribuie semnificativ la tranziția către o economie sustenabilă, reducând presiunile asupra mediului și sporind utilizarea eficientă a resurselor.

De asemenea, s-au realizat progrese semnificative în gestionarea resurselor naturale, cu adoptarea unui nou Cod al subsolului care reglementează exploatarea resurselor minerale, și a unui nou Cod Silvic, care susține dezvoltarea durabilă a sectorului forestier, combaterea tăierilor ilegale și digitalizarea proceselor administrative. Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032 a continuat să sprijine creșterea suprafeței împădurite a țării, având ca obiectiv atingerea unei acoperiri forestiere de 15% din teritoriu până în 2032.

Pe de altă parte, protecția calității apei și a aerului a fost consolidată prin implementarea unor reglementări stricte. În ceea ce privește apele de suprafață, măsurile de îmbunătățire a calității apelor sunt orientate către creșterea eficienței proceselor de epurare și reducerea surselor de poluare, cu obiectivul de a îmbunătăți calitatea apei din râuri. La nivelul aerului, s-au adoptat reglementări pentru reducerea emisiilor de poluanți atmosferici și pentru monitorizarea acestora, în vederea conformării cu standardele Uniunii Europene.

Domeniul gestionării deșeurilor a beneficiat, de asemenea, de reglementări noi și de un sistem îmbunătățit de colectare și reciclare, ceea ce a dus la o creștere semnificativă a numărului de agenți economici implicați în responsabilitatea extinsă a producătorilor. În paralel, s-au realizat progrese importante în gestionarea deșeurilor periculoase și în implementarea unor proiecte de infrastructură pentru îmbunătățirea gestionării acestora, susținute prin acorduri de finanțare cu parteneri internaționali.

În domeniul protecției biodiversității și al gestionării resurselor naturale, Guvernul a continuat să implementeze proiecte de conservare a zonelor umede, reglementarea organismelor modificate genetic și combaterea speciilor invazive, pentru a proteja diversitatea ecologică a țării. De asemenea, în contextul schimbărilor climatice și al riscurilor de dezastre, a fost aprobată Strategia națională de reducere a riscurilor dezastrelor pentru perioada 2024-2030, cu măsuri pentru modernizarea infrastructurii de monitorizare și gestionare a riscurilor.

Justiție și respectarea drepturilor omului

Activitățile din domeniul justiției au avut un impact semnificativ asupra consolidării sistemului judiciar, integrării europene și protecției drepturilor omului. Printre realizările notabile se numără o scădere semnificativă a plângerilor depuse la CEDO (44%) și o creștere cu 32% a numărului de litigii soluționate prin mediere. Implementarea reformelor a avut un rol esențial în promovarea independenței și integrității justiției, iar evaluările pre-vetting au dus la numirea unor noi membri integri în structurile cheie ale sistemului judiciar, inclusiv un nou Procuror General. Încrederea publicului în sistemul judecătoresc a atins un nivel de 55%, iar digitalizarea a progresat semnificativ, facilitând accesul la informații și eficientizarea proceselor, inclusiv prin implementarea sistemului e-Dosar Judiciar și „Platforma Integrată a Profesiilor Juridice.”

Reforme importante au fost adoptate în domeniul condițiilor de detenție, cu o îmbunătățire semnificativă a acestora, iar măsurile pentru reducerea supraaglomerării penitenciare și construirea unui nou penitenciar în Chișinău au avansat. În sistemul de probațiune, rata reintegrării sociale a ajuns la 96%, iar numărul condamnaților implicați în muncă remunerată a crescut, extinzându-se și pentru condamnații pe viață.

În domeniul legislației, s-au adus modificări esențiale în Codul penal și Codul contravențional, precum extinderea alternativelor la pedeapsa cu închisoarea și ajustarea regimului sancționator pentru tinerii între 18 și 21 de ani. De asemenea, au fost implementate măsuri pentru protecția mediului și sănătății publice, iar sancțiunile pentru fapte precum furtul de identitate și tranzacțiile ilegale cu mijloace de plată fără numerar au fost înăsprițe.

În ceea ce privește procedurile judiciare, au fost extinse posibilitățile de solicitare a avizelor consultative de la Curtea Supremă de Justiție și s-au adoptat măsuri pentru accelerarea soluționării cauzelor, inclusiv prin utilizarea audierilor online. Modificările din Codul de procedură civilă au întărit securitatea juridică în litigiile transfrontaliere. În domeniul profesiilor juridice, au fost optimizate procedurile și s-au introdus măsuri pentru un sistem de remunerare echitabil. Iar reforma executării hotărârilor judecătorești a redus termenul de conformare voluntară la 15 zile, sporind eficiența și predictibilitatea justiției.

În perioada de raportare, Guvernul a consolidat cooperarea internațională în domeniul justiției, aderând la diverse convenții și parteneriate, inclusiv cu Uniunea Europeană și alte state, în vederea îmbunătățirii standardelor naționale privind drepturile fundamentale și statul de drept. Proiectele de asistență externă din 2024 au susținut digitalizarea și modernizarea infrastructurii judiciare, contribuind la combaterea criminalității organizate și creșterea securității cibernetice. Aceste măsuri au îmbunătățit transparența și eficiența proceselor judiciare, avansând astfel obiectivele de reformă ale Guvernului în domeniul justiției.

Muncă și protecție socială

Au fost implementate măsuri semnificative pentru consolidarea protecției sociale și promovarea unei economii incluzive, unde fiecare cetățean beneficiază de acces la oportunități și resurse esențiale pentru o viață demnă. Printre principalele realizări se numără politici active pentru reducerea șomajului și integrarea persoanelor din categoriile vulnerabile pe piața muncii. Rata

șomajului a scăzut la 3,9%, iar aproape 16.700 de persoane au fost angajate, în timp ce combaterea muncii nedecarate a atins o rată de legalizare de 82,22%. Guvernul a acordat un sprijin special tinerilor din categoria NEET, reducându-i cu 3%, un indicator al succesului măsurilor de reintegrare profesională.

Un alt domeniu cheie a fost sprijinul acordat cetățenilor moldoveni din diaspora, prin semnarea unui acord cu Italia pentru portabilitatea drepturilor sociale. În paralel, au fost implementate măsuri importante pentru susținerea gospodăriilor vulnerabile, inclusiv prin programul „Ajutor la contor” și prin compensarea costurilor energetice pentru consumatorii vulnerabili. Legea privind Fondul de reducere a vulnerabilității energetice a fost adoptată, iar venitul lunar minim garantat a fost indexat cu 4,2%, sprijinind astfel aproximativ 25.000 de familii.

Referitor la îmbunătățirea asistenței sociale, Guvernul a colaborat cu Banca Mondială pentru optimizarea identificării beneficiarilor și a criteriilor de eligibilitate, iar pensionarii cu pensii mici au beneficiat de o compensație suplimentară de 2.300 lei. Reforma sectorului „Asistenței Personale” a dus la creșterea numărului de asistenți personali, iar pentru persoanele cu dizabilități au fost realizate lucrări de adaptare a infrastructurii, facilitând accesul egal la servicii.

În domeniul protecției drepturilor femeilor, au fost implementate modificări esențiale în legislație, inclusiv introducerea conceptului de femicid și redefinirea violenței psihologice. Guvernul a creat Consiliul Național Coordonator pentru monitorizarea implementării politicilor de combatere a violenței și a adoptat măsuri pentru implementarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor. Extinderea rețelei de servicii pentru victimele violenței în familie și consolidarea colaborării între mediatorii comunitari și comunitățile rome au contribuit la îmbunătățirea integrării acestora în societate.

Programul Național privind serviciile de îngrijire a copiilor mici a fost implementat cu succes, având ca rezultat extinderea locurilor în creșele publice și alternative. Reglementările pentru protecția copilului au fost îmbunătățite, incluzând un sistem informațional eficient și mecanisme de cooperare între sectoare, iar indemnizațiile pentru copiii plasați în diverse servicii de asistență au fost majorate. Sprijinul acordat copiilor cu dizabilități și refugiaților ucraineni a fost consolidat prin compensații financiare. În plus, au fost implementate proiecte care au contribuit la îmbunătățirea serviciilor pentru copii, inclusiv crearea de locuri de plasament și extinderea rețelei de servicii de protecție.

În cazul persoanele vârstnice, Guvernul a implementat proiecte dedicate îmbătrânirii active, instruind 1.750 de seniori în utilizarea tehnologiei și promovând un stil de viață sănătos. Universitatea pentru Vârsta a 3-a a fost extinsă la Bălți și Cahul, oferind seniorilor oportunități de educație continuă.

Un alt aspect important al activității Guvernului a fost digitalizarea schimbului de date între autorități, precum și gestionarea eficientă a evidenței refugiaților ucraineni. Colaborarea cu partenerii de dezvoltare a fost consolidată, incluzând memorandume de înțelegere cu organizații internaționale pentru sprijinirea persoanelor vulnerabile.

Educație și cercetare

În domeniul educației și cercetării, au fost implementate măsuri esențiale pentru modernizarea și îmbunătățirea calității sistemului educațional, vizând toate nivelurile de învățământ, de la educația timpurie până la formarea continuă a cadrelor didactice. Printre realizările notabile se numără introducerea unei noi metodologii de finanțare în învățământul preșcolar, bazată pe cost standard per copil, pilotată cu succes în patru raioane, precum și reglementarea mecanismului de donații către instituțiile de învățământ, fapt ce a sporit transparența și eficiența utilizării resurselor financiare. Aceste măsuri au contribuit direct la reducerea abandonului școlar, 355 de elevi beneficiind de alocații financiare pentru sprijinul lor.

Digitalizarea educației a înregistrat progrese semnificative, prin dotarea a 700 de săli de clasă cu echipamente moderne și crearea a 81 de laboratoare digitale. Peste 100 de cadre didactice au participat la programe de formare pentru consolidarea competențelor digitale. În ceea ce privește modernizarea infrastructurii, Guvernul a alocat 407 milioane de lei în cadrul Proiectului „Satul European 1” pentru reabilitarea a 120 de instituții, și 40 de milioane de euro pentru programul „Școlile Model”. Totodată, 70 de instituții educaționale au beneficiat de lucrări de îmbunătățire a condițiilor sanitare, iar 46 de școli au fost incluse în programul de eficientizare energetică.

Referitor la resursa umană, salariile cadrelor didactice au fost majorate cu 15%, iar indemnizațiile pentru profesorii debutanți au crescut la 200.000 de lei, contribuind la atragerea tinerilor în sistemul educațional. În acest context, 407 absolvenți au fost repartizați în instituții de învățământ, iar numărul studenților la specializări pedagogice a înregistrat o creștere de 8,8%.

Un alt domeniu prioritar a fost promovarea incluziunii educaționale, prin consolidarea serviciilor de asistență psihopedagogică, protecția copiilor în mediul online, extinderea accesului la taberele de vară și facilitarea reintegrării copiilor reveniți din străinătate în sistemul național de educație.

Învățământul profesional tehnic și cel superior au cunoscut, de asemenea, evoluții importante. A fost revizuită metodologia de finanțare a instituțiilor de învățământ profesional, ceea ce a permis o gestionare mai eficientă a resurselor. Cuantumul burselor și ajutoarelor sociale pentru studenți au fost majorate, iar asigurarea alimentației gratuite pentru elevii din învățământul profesional tehnic a contribuit la reducerea barierelor socio-economice.

În paralel, s-au actualizat planurile de pregătire a cadrelor de specialitate, s-au revizuit reglementările privind învățământul dual și s-au adaptat nomenclatoarele de domenii de formare profesională conform standardelor internaționale. În învățământul superior, au fost oferite 8.700 de locuri bugetare, iar Guvernul a sprijinit accesul cetățenilor străini, în special al celor din Ucraina. Reforma sistemului a inclus implementarea platformei digitalizate de admitere „E-ADMITERE”, precum și actualizarea mecanismelor de evaluare a calității educației și de recunoaștere a titlurilor științifice.

Pentru a sprijini integrarea pe piața muncii, au fost recunoscute și echivalate peste 2.350 de acte de studii obținute în străinătate. În plus, în domeniul educației adulților, au fost oferite oportunități de formare continuă, menite să sprijine adaptarea forței de muncă la cerințele pieței.

Activitatea în domeniul cercetării și inovării a fost impulsionată prin implementarea Programului național de specializare inteligentă al Republicii Moldova pentru anii 2024-2027, „Smart

Moldova”, care promovează soluții tehnologice avansate și susține dezvoltarea unui ecosistem de inovare durabil. Guvernul a finanțat 108 proiecte de cercetare și inovare, cu o valoare totală de 2.227.562 lei, iar producția și serviciile inovative rezultate au generat venituri de 8,94 milioane lei.

Un alt eveniment de referință a fost Forumul „Golden Juggernaut InnoTech Forum 2024”, care a reunit 1.000 de participanți și a promovat parteneriate strategice pentru dezvoltarea ecosistemului inovativ. De asemenea, Republica Moldova a înregistrat progrese notabile în cadrul Programului Orizont Europa, cu 331 de aplicații depuse și 56 de granturi contractate.

În domeniul politicilor de tineret, Guvernul a continuat implementarea Strategiei „Tineret 2030”, creând trei laboratoare regionale și lansând „Național Youth Hub”, cu scopul de a sprijini dezvoltarea personală și profesională a tinerilor. Totodată, au fost lansate programe de asistență pentru consiliile elevilor și au fost restructurate structurile de autoguvernare studențească, pentru a stimula implicarea activă a tinerilor în viața educațională și civică.

Aprobarea Strategiei de dezvoltare „Sport 2030” a demonstrat angajamentul Guvernului pentru îmbunătățirea accesibilității și calității sportului, prin reforma finanțării sportului de performanță și reorganizarea școlilor sportive. Suportul pentru sportivii de performanță a fost sporit, inclusiv prin finanțarea federațiilor care au participat la Jocurile Olimpice și Paralimpice. Performanțele excepționale ale delegației moldovenești la Jocurile Olimpice și Paralimpice din 2024, cu 2 medalii de argint și 4 medalii de bronz, au evidențiat progresul semnificativ în acest sector.

De asemenea, diversitatea culturală a fost promovată prin Programul „CRIn” și 32 de evenimente culturale, premiind 33 de persoane și organizații și consolidând parteneriate pentru integrarea refugiaților și extinderea sprijinului pentru populația romă, protejând drepturile minorităților pe plan internațional.

Programul Național „Consolidarea relațiilor interetnice” a continuat să fie implementat, susținând diversitatea culturală prin organizarea de evenimente și parteneriate interinstituționale, inclusiv Gala Comunităților Etnice. Au fost întreprinse acțiuni pentru sprijinirea populației de etnie romă și sensibilizarea publicului cu privire la Holocaust, contribuind astfel la consolidarea protecției drepturilor minorităților și promovarea diversității la nivel internațional.

Sănătate

În ceea ce privește sistemul de sănătate, au fost implementate politici strategice pentru modernizare și îmbunătățirea acestuia, având ca scop asigurarea unui acces echitabil la servicii medicale de calitate. Printre realizările semnificative se numără investițiile în infrastructura medicală, îmbunătățirea accesului la medicamente și tratamente, și consolidarea resurselor umane din domeniul sănătății.

Anul 2024 a adus progrese importante în alinierea sistemului de sănătate la standardele Uniunii Europene, prin reforme legislative și modernizarea infrastructurii medicale. Printre măsurile cheie se numără adoptarea Programului Național pentru Bolile Rare și a Programului de Combatere a Hepatitelor Virale, care au extins accesul la diagnostic, tratament și prevenție. De

asemenea, a fost aprobat Noul Program Unic al Asigurării Obligatorii de Asistență Medicală, care a simplificat cadrul de finanțare, a redus costurile și a îmbunătățit accesul și calitatea serviciilor, contribuind la creșterea gradului de acoperire la 83,5% și la majorarea cu 9,3% a încasărilor din fondurile de asigurare. Măsurile de reglementare în domeniul monitorizării bolilor transmisibile, siguranței medicamentelor și protecției muncii au contribuit, de asemenea, la reducerea riscurilor sanitare și la crearea unui mediu mai sigur în instituțiile de învățământ.

Un alt domeniu de succes a fost extinderea accesului populației la servicii medicale. Printre realizările importante se numără extinderea rețelei naționale de tratament al accidentelor vasculare cerebrale (AVC), modernizarea Centrelor de Intervenție Timpurie, lansarea screeningului audiologic universal pentru nou-născuți și introducerea serviciilor de stomatologie sub anestezie generală pentru persoanele cu nevoi speciale. Bugetul pentru medicamente și dispozitive medicale compensate a crescut cu 25,3%, iar numărul beneficiarilor a crescut cu 29%. Lista medicamentelor compensate a fost extinsă și accesibilitatea acestora îmbunătățită prin deschiderea de farmacii suplimentare, inclusiv în mediul rural, prin programul „Farmacie în satul tău”.

Investițiile externe în domeniul sănătății au fost semnificative, cu împrumuturi și granturi provenite din partea BIRD, Elveției, Japoniei, Republicii Coreea și instituțiilor europene. Acestea au sprijinit îmbunătățirea serviciilor de sănătate și a infrastructurii medicale. Printre realizările majore se numără reabilitarea secțiilor ATI și dotarea instituțiilor cu echipamente moderne, cum ar fi tomografe, ecografe și angiografe. Construcția spitalelor regionale din Bălți și Cahul, în valoare de 209 milioane EUR, a consolidat capacitatea sistemului medical și l-a aliniat la standardele Uniunii Europene.

În ceea ce privește modernizarea infrastructurii spitalicești, au fost renovate secții de terapie intensivă, chirurgie, pediatrie, maternitate și psihiatrie, iar 60 de spitale și centre medicale au fost dotate cu echipamente moderne, inclusiv aparate de brahiterapie 3D, unice în țară. De asemenea, Serviciul de Asistență Medicală Urgentă a fost dotat cu 65 de ambulanțe noi, completând un total de 209 unități achiziționate în ultimii doi ani.

Guvernul a implementat programe naționale pentru combaterea bolilor rare, hepatitelor virale și cancerului, contribuind la reducerea mortalității prin diagnostic precoce și tratamente mai accesibile. Reglementările adoptate pentru gestionarea riscurilor epidemiologice au fost esențiale în contextul pregătirii pentru pandemii și pentru îmbunătățirea accesului la produse farmaceutice esențiale.

Extinderea accesului la medicamente și dispozitive medicale compensate a fost un alt progres semnificativ al anului 2024. Bugetul alocat acestora a crescut cu 25,3%, beneficiind aproximativ 738.000 de persoane. În plus, rețeaua de farmacii a fost extinsă cu 286 de unități noi, dintre care 132 în mediul rural. Programul „Farmacie în satul tău” a deschis 53 de farmacii în localități fără asistență farmaceutică, oferind acces direct la tratamente esențiale pentru peste 60.000 de locuitori.

Digitalizarea sistemului de sănătate a avansat semnificativ în 2024, facilitând modernizarea și eficientizarea serviciilor medicale. Implementarea sistemului „eRețeta” a permis prescrierea electronică a medicamentelor compensate, reducând birocrația și erorile umane. De asemenea, au fost lansate mai multe sisteme informatice esențiale, cum ar fi Registrul Național de Cancer, Evidența Resurselor Umane în Sistemul Sănătății și Constatarea medicală a nașterii și decesului. În plus, a fost aprobat conceptul și Regulamentul de funcționare a Sistemului Informațional Transplant, o platformă digitală ce gestionează eficient procesul de transplant, îmbunătățind transparența, coordonarea și succesul intervențiilor.

Pentru a sprijini personalul medical, Guvernul a acordat compensații pentru cheltuielile de transport unui număr de aproximativ 3.000 de lucrători medico-sanitari și farmaceutici. Indemnizațiile pentru medicii și profesioniștii din domeniul sănătății care activează în mediul rural au fost majorate, iar tinerii specialiști beneficiază de compensarea cheltuielilor pentru locuință și utilități. De asemenea, salariile personalului din instituțiile medico-sanitare publice au fost majorate, reflectând recunoașterea contribuțiilor acestora la îmbunătățirea sistemului de sănătate.

Cultură și turism

În domeniul culturii și turismului, au fost implementate măsuri ce au contribuit la dezvoltarea economiei și promovarea patrimoniului cultural național. Depunerea candidaturilor pentru includerea „Cobzei, cunoștințelor tradiționale, abilităților și muzicii” și a „Vinărilor subterane din Moldova” pe Listele UNESCO a consolidat recunoașterea internațională.

Evenimente precum Ziua Internațională a Monumentelor și Siturilor și Zilele Europene ale Patrimoniului au atras vizitatori și au sporit notorietatea muzeelor naționale. Muzeele au înregistrat o creștere a numărului de vizitatori și au introdus conceptul de „muzeu virtual”. Proiectul „Istorie și Muzică - Valori ce ne reunesc” a dus la restaurarea a trei case de patrimoniu, iar Registrul Arheologic Național protejează peste 11.000 de situri. În mass-media, Fondul pentru subvenționarea presei a alocat 10 milioane de lei pentru 18 redacții, iar alfabetizarea media a fost susținută prin 415 sesiuni de informare. Ratificarea Convenției Consiliului Europei a consolidat protecția patrimoniului audiovizual.

În domeniul cinematografiei, au fost înregistrate progrese semnificative, cu 87 de case de producție și 4 cinematografe funcționale pe teritoriul țării. Crearea Arhivei Naționale de Film a fost un alt pas important pentru protejarea și valorificarea patrimoniului cinematografic național. Guvernul a susținut 13 proiecte cinematografice și 18 inițiative din alte domenii, alocând un buget de 10,8 milioane de lei. În domeniul cultural, au fost sprijinite 26 de inițiative ale organizațiilor necomerciale, axate pe educația prin cultură, diplomația culturală și activități dedicate minorităților naționale.

În plus, Programul Național „Moldova Creativă” a fost aprobat pentru perioada 2024-2027, iar Fondul Național al Culturii a finanțat 82 de proiecte, având un buget dublat față de anul precedent. Guvernul a continuat promovarea accesului tinerilor la produse culturale prin Programul „Voucher cultural”, acordând 1.000 de lei pentru 4.275 de tineri. De asemenea, au

fost realizate modificări legislative importante pentru îmbunătățirea managementului instituțiilor culturale, iar I.P. „Moldova Concert” a obținut statutul de organizație concertistică națională. De asemenea, a fost creat Oficiul Național de Dezvoltare a Culturii, instituție publică subordonată Ministerului Culturii, responsabilă pentru gestionarea proiectelor culturale și editoriale.

În paralel, au fost susținuți tinerii absolvenți din domeniul culturii prin indemnizații de 120.000 lei pentru cei din învățământul superior și 90.000 lei pentru cei din instituțiile postsecundare. Guvernul a continuat să investească în dezvoltarea educației artistice și în susținerea revistelor culturale și a cărților traduse în străinătate. Totodată, a fost organizat primul Forum Național al Culturii, o platformă importantă de dialog între sectoarele culturale.

În 2024, sectorul turistic a înregistrat progrese semnificative, susținând 4.963 de întreprinderi din domeniu și organizând tururi pentru promovarea internațională. Proiectele de turism sustenabil, precum „EkoApp”, au consolidat poziția Moldovei pe piața globală, iar aderarea la rute turistice europene și preluarea președinției Consiliului Global al Turismului Medical au crescut atractivitatea regiunilor moldovenești. Revizuirea legislației și actualizarea normelor de clasificare a structurilor de primire turistică au sprijinit dezvoltarea afacerilor din turism, iar campaniile naționale #NeamPornit și „Hai acasă de Paști” au promovat 150 de obiective turistice din diverse localități, amplificând vizibilitatea țării ca destinație turistică.

Pace în țară și securitate pentru cetățeni

Securitatea națională a fost o prioritate continuă, în contextul geopolitic complex generat de conflictul din Ucraina. Bugetul alocat pentru apărare a fost majorat semnificativ, ajungând la 1,95 miliarde lei, iar pentru infrastructura militară, s-au alocat aproape 320,1 milioane lei, pentru modernizarea echipamentelor și renovarea facilităților. În paralel, au fost extinse drepturile militarilor, inclusiv recunoașterea concediului pentru îngrijirea copilului în vechimea militară și asigurarea transportului public gratuit pentru îndeplinirea atribuțiilor profesionale. Participarea continuă la misiuni internaționale de pace în Bosnia, Kosovo și Somalia a întărit angajamentele internaționale ale țării, iar Uniunea Europeană a investit 50 milioane de euro în îmbunătățirea capabilităților de apărare, inclusiv achiziționarea de echipamente esențiale pentru apărarea aeriană și mobilitate. Proiectele implementate în cadrul Programului European de Asistență pentru Pace au fost un element cheie în dezvoltarea infrastructurii de apărare, cu 19 contracte semnate, dintre care șase au fost deja implementate cu succes.

Partenerii internaționali, precum România, Germania și Statele Unite, au jucat un rol important în sprijinul modernizării Armatei Naționale, oferind echipamente esențiale, inclusiv vehicule blindate și echipamente militare în valoare de milioane de euro. Aceste investiții au întărit capacitățile de apărare și au sprijinit integrarea continuă a țării în structuri internaționale de apărare.

În domeniul afacerilor interne, au fost adoptate măsuri pentru combaterea criminalității, inclusiv prin digitalizarea proceselor de justiție penală și extinderea capacității Poliției de a combate criminalitatea informatică și abuzurile legate de substanțele stupefiante. De asemenea, au fost întreprinse măsuri educaționale și sancționatorii pentru siguranța rutieră, inclusiv prin aplicarea

a peste 663.000 de amenzi și acordarea a 1,4 milioane de puncte de penalizare. În ceea ce privește traficul și consumul ilicit de droguri, au fost incluse 13 noi substanțe pe lista celor controlate, iar legislația națională a fost armonizată cu standardele internaționale.

S-au înregistrat progrese semnificative în protecția celor vulnerabili, reducându-se semnificativ numărul victimelor traficului de ființe umane și cazurile de tortură, care au scăzut cu 20%. În domeniul controlului armelor, au fost efectuate 61.000 de verificări și retrase 3.600 de arme de foc din circuitul legal, în timp ce au fost realizate acțiuni de informare pentru peste 45.000 de cetățeni. Protecția civilă a fost consolidată prin aproximativ 25.000 de misiuni, dintre care 58% au fost finalizate în mai puțin de 15 minute, iar serviciile de urgență au demonstrat o capacitate sporită de reacție.

În gestionarea frontierelor și migrației, au fost implementate reglementări pentru un sistem integrat de management al frontierei, incluzând tehnologii moderne precum dronele și identificarea biometrică. Inspectoratul General al Poliției de Frontieră a fost dotat cu echipamente specializate pentru combaterea migrației ilegale, iar prin înființarea Unității de Informații privind Pasagerii, controlul migrației a fost îmbunătățit semnificativ. Acordurile bilaterale semnate pentru facilitarea readmisiei persoanelor aflate în ședere ilegală au contribuit și ele la îmbunătățirea securității naționale.

Pe plan internațional, Guvernul a continuat să participe activ la misiuni de pace, inclusiv în cadrul KFOR în Kosovo și la protejarea obiectivelor strategice în cadrul Jocurilor Olimpice de vară din Paris. De asemenea, a devenit membru al Asociației Internaționale a Forțelor de Jandarmerie și Poliție cu Statut Militar, consolidându-și poziția internațională.

Sprijinul acordat Ucrainei în cadrul conflictului regional, prin furnizarea de ajutoare umanitare și logistică, a fost un aspect semnificativ. Pe plan internațional, țara a fost premiată cu titlul „Impactul asupra comunității” în cadrul competiției „Premiile Globale 2024”, ca recunoaștere a implementării reformelor durabile, promovării transparenței și furnizării de servicii publice de calitate.

În domeniul reintegrării și restabilirii unității naționale, au fost implementate măsuri esențiale, incluzând organizarea a trei întâlniri la nivel politic și mai multe sesiuni în cadrul Comisiei Unificate de Control, facilitând rezolvarea problemelor bilaterale. Programul de reintegrare a fost susținut de 31 de proiecte importante, inclusiv sprijin pentru fermierii din raionul Dubăsari și asigurarea educației în limba română în regiunile afectate de conflict. Reglementările legislative adoptate au contribuit la îmbunătățirea documentării cetățenilor și agenților economici din estul țării, iar comerțul exterior orientat spre Uniunea Europeană a înregistrat o dinamică pozitivă.

Proiectele implementate prin ajutoarele externe au sprijinit dezvoltarea economică și comunitară, reducând disparitățile și susținând localitățile afectate de conflict. Aceste măsuri au contribuit la reconcilierea comunităților și la integrarea economică a regiunii, promovând astfel încrederea și pacea durabilă în Republica Moldova.

Situația social-economică

Consecințele complexe ale războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei continuă să afecteze negativ economia Republicii Moldova. În 2024, Produsul Intern Brut (PIB) a stagnat, înregistrând o creștere nesemnificativă de doar 0,1% față de 2023, fără a reuși să recupereze pierderile din criza din 2022, când economia s-a contractat cu 4,6%. În plus, episoadele tot mai frecvente de secetă reduc și mai mult potențialul economic și de export al țării, afectând perspectivele de creștere pe termen mediu.

Figura 1. Evoluția anuală a Produsului Intern Brut în anii 2019-2024 și contribuția componentelor (pe resurse), %

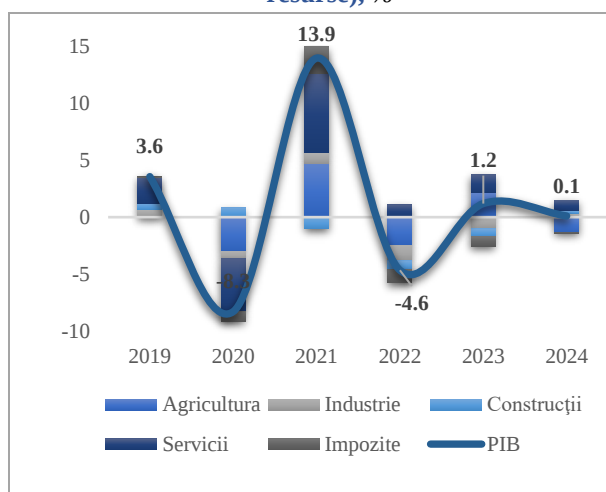
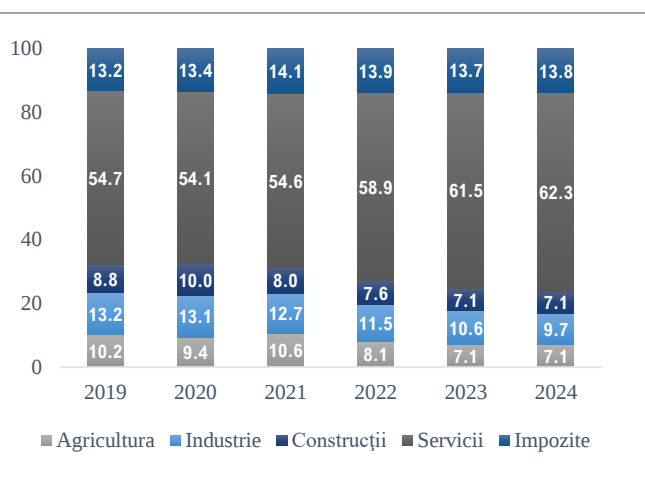

Figura 2. Evoluția structurii PIB după categorii de resurse în anii 2019-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Sectorul agricol s-a confruntat în 2024 cu o serie de provocări care au testat reziliența acestui sector: temperaturi record și secetă pedologică prelungită, cu impact direct asupra veniturilor fermierilor și economiei. Seceta severă din vara anului 2024 a determinat scăderea cu 18,9% a valorii adăugate brute (VAB) creată în agricultură, generând totodată cel mai negativ impact asupra evoluției PIB (-1,3 p.p.) în anul 2024. Culturile și recoltele vegetale au fost cele mai afectate de secetă, în special roada de porumb, floarea soarelui, grâu, sfecla de zahăr, care reprezintă mai mult de jumătate (53%) din valoarea producției vegetale. În consecință, ponderea agriculturii în PIB a scăzut dramatic până la 7,1%, fapt ce accentuează vulnerabilitatea accentuată a acestui sector față de schimbările climatice și crizele economice persistente.

Serviciile de transport și depozitare au fost în descreștere cu 4,9%, sub influența nefavorabilă a ramurilor conexe - agricultura și industria prelucrătoare, dar și din cauza performanței scăzute a transportului feroviar. Au fost în declin și alte servicii, precum cele din sectorul învățământ (-2,3%) și sănătate și asistență socială (-0,1%), generând un impact de -0,2 p.p. asupra evoluției PIB.

Sectorul TIC s-a menținut printre cele mai progresiste și dinamice sectoare, generând cea mai accentuată contribuție pozitivă la PIB. Cu o creștere de 5,5% și o pondere de 7,1% în PIB, acest sector este orientat preponderent spre piața externă, contribuind cel mai semnificativ la majorarea exporturilor de servicii. Dezvoltarea constantă a acestei ramuri se datorează pe de

o parte cererii crescânde pentru serviciile de informatică, iar pe de altă parte de politicile Guvernului orientate spre inovarea și digitalizarea economiei.

Datele anuale atestă un impact pozitiv de circa 0,3 p.p. asupra PIB din contul sectorului industrial. Industria energetică a avut cea mai mare influență, VAB majorându-se cu 11,3%, în timp ce industria extractivă a crescut cu 7,3%. Deși industria prelucrătoare a înregistrat o creștere anuală de circa 1,2%, în trimestrul IV aceasta a fost în declin (-5,8%) și a coborât la o pondere de 7,7% în PIB – un record istoric. Acest rezultat negativ s-a datorat preponderent involuției industriei alimentare (în special fabricarea uleiului de floarea soarelui), afectată în mare măsură de consecințele secetei. Alte ramuri industriale care se mențin în declin: fabricarea încălțămintei, băuturilor, fabricarea produselor din lemn, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, fabricarea articolelor din material plastic etc.

Activitatea de construcții a rezultat cu o creștere de 3,4% a valorii adăugate brute, producând un impact de 0,2 p.p. asupra evoluției PIB. Pe elemente de structură a lucrărilor, creșterea se datorează majorării volumului lucrărilor de întreținere și reparații curente cu 17,4%, a volumului lucrărilor de construcții noi - cu 6,4% și a volumul altor lucrări de construcții - cu 0,7%. Totodată, în perioada analizată volumul lucrărilor de reparații capitale a scăzut cu 8,1%. Pe obiecte de construcții, s-au înregistrat creșteri ale volumului lucrărilor de construcții executate la clădirile rezidențiale cu 15,7%, construcțiile ingineresti cu 6,5% și la alte lucrări cu 0,7%. Totodată, volumul lucrărilor executate la clădirile nerezidențiale a fost în descreștere cu 4% față de anul 2023.

Sectorul financiar-bancar demonstrează reziliență crizelor economice. Evoluția activităților financiare și asigurări indică o tendință pozitivă (3,6% în PIB), cu o creștere de 6,7% a valorii adăugate brute și un impact de 0,2 p.p. la evoluția PIB. Creșterea activelor, creditelor, fondurilor proprii și depozitelor atât ale persoanelor fizice, cât și juridice, precum și îmbunătățirea calității portofoliului de credite, reflectată prin diminuarea creditelor neperformante și a celor expirate, sunt factorii de bază care caracterizează performanța sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2024.

Sectorul HoReCa continuă să înregistreze creștere (+9,1%) și să-și consolideze poziția în structura PIB, fapt ce reflectă o revenire post pandemică impresionantă, ghidată de oportunitate și performanță în servicii, promovare activă și creșterea constantă a numărului de turiști. În ultimii patru ani acest sector înregistrat o creștere de circa 2,6 ori, iar ponderea acestui sector s-a majorat de la 0,7% în 2020 până la 1,8% în 2024, fiind stimulat de cererea din partea populației pentru activitățile de recreere, turism, servicii de alimentație publică, precum și de prezența și consumul refugiaților ucraineni pe teritoriul țării noastre.

Printre alte activități economice care au fost în creștere se regăsesc: tranzacții imobiliare (+1,2%), comerț intern (+0,4%), administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii (+2,7%).

Pe partea cererii, influență pozitivă a fost generată de investiții și consum, iar exportul net a avut un impact negativ. Activitatea investițională s-a înviorat pe parcursul anului 2024,

contribuind cu 3,3 p.p. la evoluția PIB, majorare datorată investițiilor în mașini și utilaje (+11,9%) și clădiri și construcții speciale (+8,2%). Este de remarcat evoluția investițiilor din sursele proprii ale agenților economici, care s-au majorat cu 14,8%, fapt ce se datorează politicilor promovate în vederea susținerii reinvestirii profiturilor obținute de companii.

Figura 3. Evoluția anuală a PIB în anii 2019-2024 și contribuția componentelor (pe utilizări), %

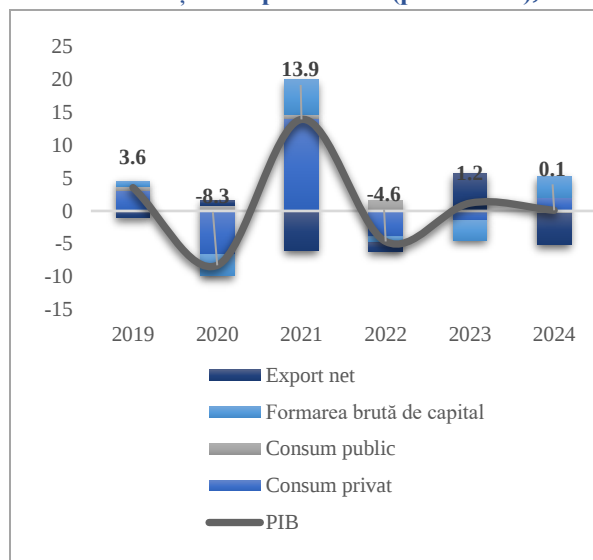
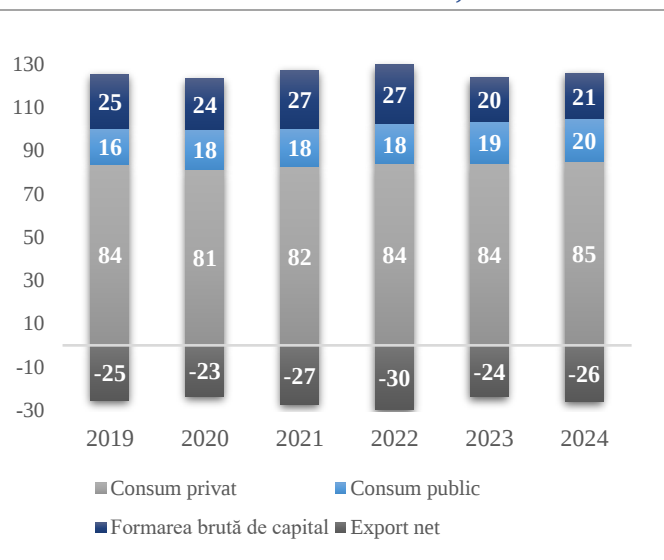

Figura 4. Evoluția structurii PIB după categorii de utilizări în anii 2019-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Relaxarea politicii monetare a avut un impact pozitiv asupra consumului privat. Consumul privat s-a majorat cu 2,4%, având o contribuție importantă la evoluția PIB (2 p.p.), situație ce se datorează sporirii venitului disponibil real al populației. Creșterea consumului s-a datorat, pe de o parte, majorării salariilor (+9%), iar pe de altă parte intensificării creditării persoanelor fizice (+67,7%), urmare îmbunătățirii condițiilor de creditare: rata medie a dobânzii la creditele de consum s-a diminuat de la circa 14% în anul 2023 până la 10,8%. Consumul administrației publice (-3,6%) a avut o contribuție negativă la evoluția PIB, în special pe seama cheltuielilor pentru procurarea bunurilor și serviciilor, fapt ce accentuează constrângerile bugetare.

Figura 5. Contribuția componentelor la evoluția PIB în anul 2024, %

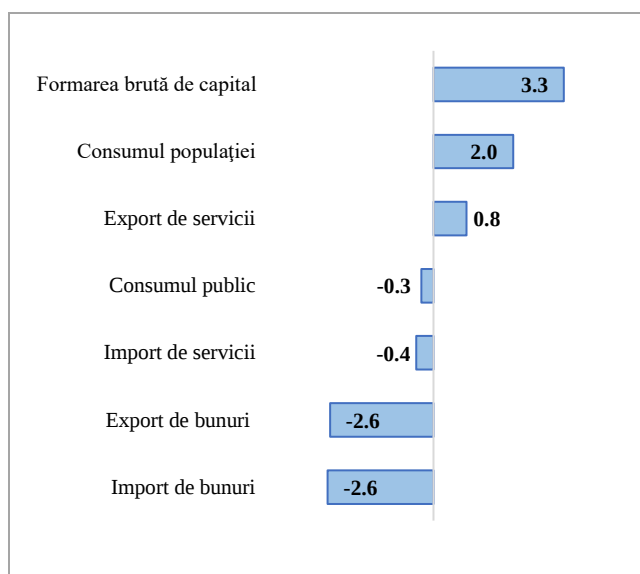
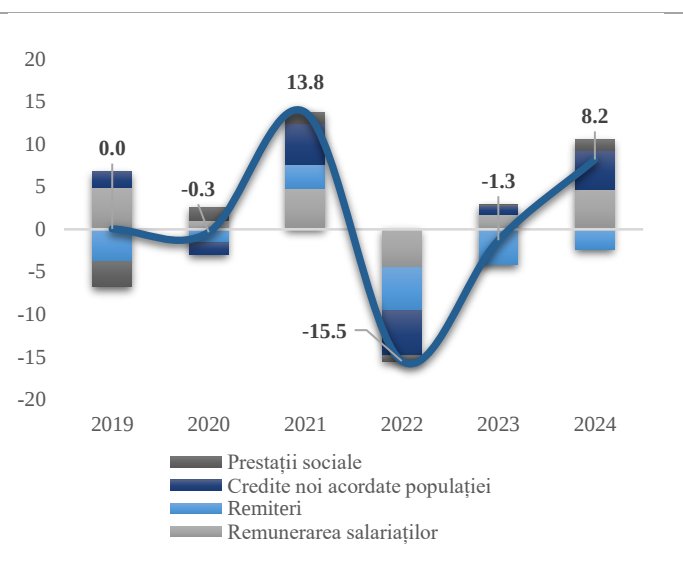

Figura 6. Evoluția venitului disponibil real și contribuția componentelor în anii 2019-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Balanța comercială negativă s-a adâncit, ca rezultat al diminuării exporturilor (-5%) pe fondul majorării importurilor (+5,2%), fapt ce a generat un impact negativ asupra PIB (-4,8 p.p.). Deși exporturile de bunuri s-au diminuat (-12,6%), exporturile de servicii s-au majorat (+5,7%), acestea fiind favorizate în mare parte de dezvoltarea continuă a sectorului IT.

Contextul economic complicat din regiune și diminuarea cererii externe sunt factorii de bază care au creat dificultăți companiilor industriale, acestea nereușind să se recupereze după crizele anilor precedenți. În anul 2024 volumul producției industriale s-a diminuat cu 1,1% față de anul 2023, situație determinată de rezultatul negativ generat de industria prelucrătoare. Deși celelalte două ramuri (energetică și extractivă) au fost în creștere, dar nu au reușit să compenseze descreșterile din sectorul manufacturier.

Figura 7. Evoluția ramurilor industriale în anii 2019-2024

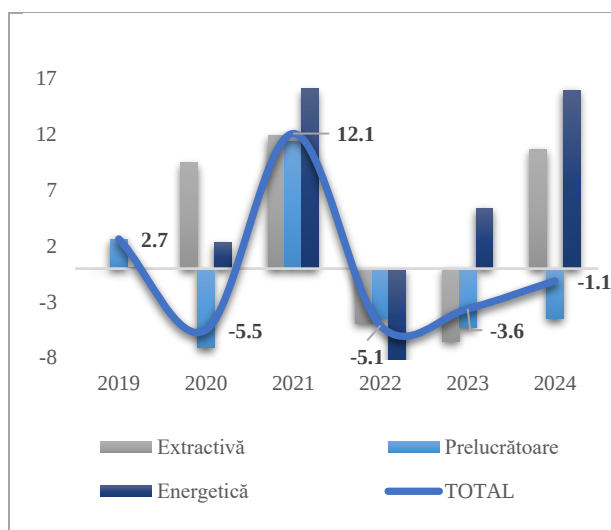
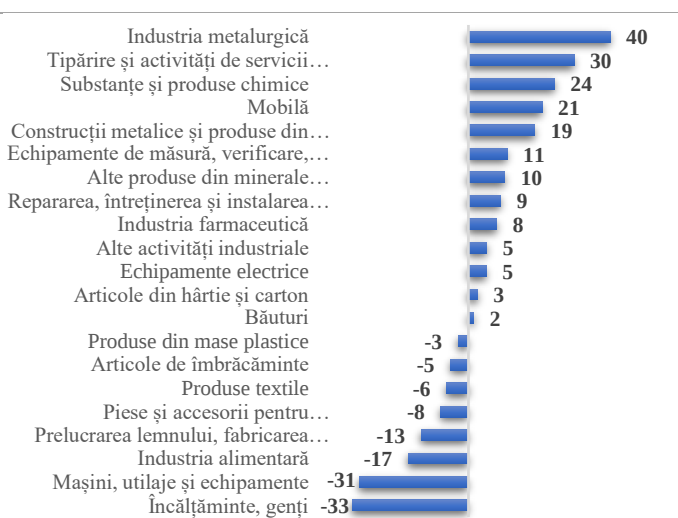

Figura 8. Evoluția ramurilor industriei prelucrătoare în anul 2024, % f.a.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Industria prelucrătoare s-a diminuat cu 4,5% în anul 2024, diminuarea producției *industriei alimentare* cu 17% fiind principala cauză a acestui rezultat negativ. Fabricarea uleiului de floarea soarelui, cu o pondere de aproape 7% în total industrie, este ramura care a marcat cel mai profund declin (de 2 ori) și a sustras 5,3 p.p. din creșterea industriei. Această situație s-a datorat în mare parte deficitului de materie primă – semințe de floarea soarelui, ca urmare a impactului următorilor factori: 1) diminuarea accentuată a producției de semințe de floarea soarelui, ca efect al secetei severe din vara anului 2024, 2) livrarea semințelor pe piața externă în detrimentul pieței interne din cauza prețurilor mai avantajoase, 3) majorarea prețurilor la semințele importate din Ucraina, care reprezentau o sursă importantă de materie primă pentru procesatorii locali. Totodată, seceta a influențat alte două subramuri importante ale industriei alimentare: procesarea fructelor și legumelor (-12,4%) și fabricarea altor produse alimentare (a zahărului) (-22,1%).

De asemenea, printre alte ramuri manufacturiere care se mențin în declin, influențate preponderent de diminuarea cererii externe, se regăsesc: fabricarea încălțămintei (-32,8%), mașini, utilaje și echipamente (-30,9%), fabricarea produselor din lemn (-13,4%), piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (-7,8%), produse textile (-6,2%), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (-5%), fabricarea produselor din mase plastice etc.(-2,9%).

Pe de altă parte, unele ramuri industriale au înregistrat creștere: industria metalurgică (+40,1%), tipărire și activități de servicii conexe tipăririi (+29,9%), industria chimică (+24,4%), fabricarea mobilei (+20,9%), industria construcțiilor metalice și a produselor din metal (+18,8%), fabricarea echipamentelor electrice (+5,1%), fabricarea altor produse din minerale nemetalifere (fabricarea cimentului și a articolelor din beton și ciment) (+10,3%) etc.

Descreșterea sectorului industrial a fost atenuată de majorarea producției *ramurii energetice* cu 16%. Evoluția înregistrată în sectorul energetic se datorează majorării necesității de acoperire a consumului intern de resurse energetice în contextul regimului termic mai scăzut în sezonul de încălzire din anul 2024 față de cel din anul 2023; deschiderea oportunităților de export al energiei electrice pe piețele din România și Ucraina (exportul de energie electrică a crescut cu 39,3%); intensificarea producției de energie electrică din surse regenerabile. Revigorarea sectorului construcții a determinat majorarea producției *industriei extractive* cu 10,7%. În special, se evidențiază sporirea extracției de nisip (+13,2%), pietre calcaroase pentru construcții (+40,8%), pietriș, prundiș (+19,5%).

Printre factorii care au influențat sectorul industrial pot fi numiți: menținerea în descreștere a cererii externe, competitivitatea redusă a produselor autohtone, impactul negativ al războiului. Pe de altă parte, revigorarea activității de construcții, creșterea consumului de resurse energetice în contextul regimului termic mai scăzut în sezonul de încălzire și diminuarea costurilor de producție suportate de producătorii din unele ramuri industriale au avut un impact pozitiv asupra dezvoltării acestui sector.

Condițiile climatice nefavorabile (seceta și arșița) din vară au determinat scăderea volumului producției agricole. În anul 2024 acesta s-a diminuat cu 14,6% comparativ cu anul 2023, însumând circa 41,4 miliarde lei.

Figura 9. Evoluția producției agricole în anii 2020–2024, % față de anul precedent

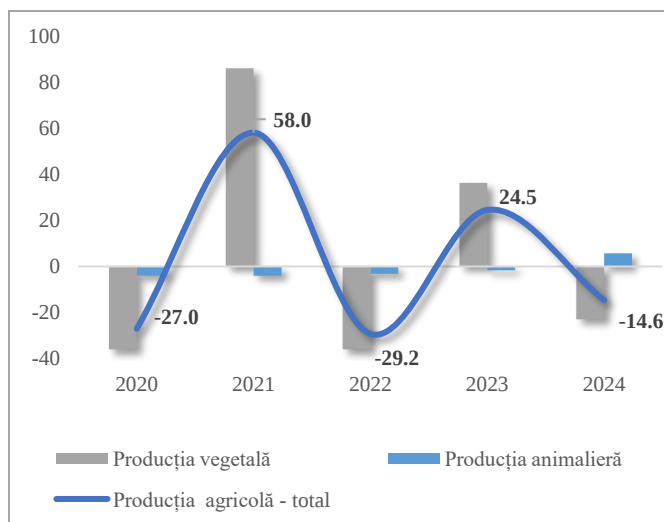
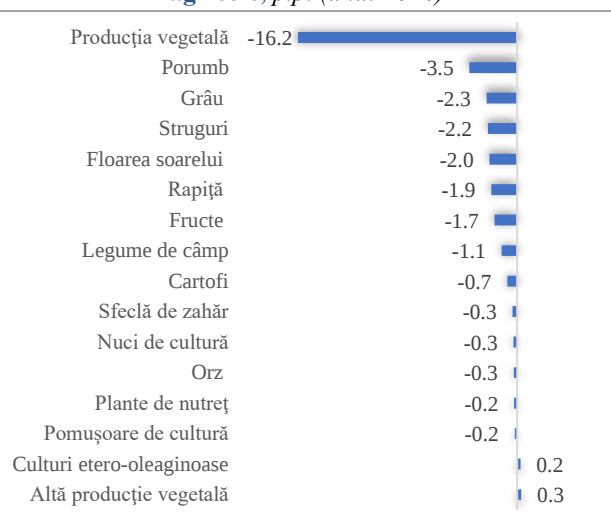

Figura 10. Gradul de influență a producției vegetale la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (anul 2024)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Volumul producției vegetale s-a diminuat cu 22,9%, influența negativă asupra evoluției producției agricole constituind -16,2 p.p. Practic, toate principalele culturi agricole, precum și producția de pe plantațiile pomicole și plantațiile viticole au fost afectate de seceta din vară: rapiță - în scădere cu 59,5%; porumb (-47%); sfecla de zahăr (-31,9%); struguri (-30,6%); grâu

(-23,5%); fructe, nuci și pomușoare (-22,4%); cartofi (-21,5%); floarea soarelui (-19%); orz (-17,6%) etc., astfel influențând negativ evoluția producției vegetale în anul 2024.

Volumul producției animaliere s-a majorat cu 5,7%, determinat în principal de sporirea cu 6,6% a volumului producției (creșterii) animalelor (în greutate vie), generată de majorarea cu 15,9% a producției în întreprinderile agricole. Producția de lapte a înregistrat creștere de 2,3%, urmare sporirii cu 25,4% a producției în întreprinderile agricole. Producția de ouă s-a majorat cu 3,4%, generată de creșterea înregistrată în întreprinderile agricole (+8,6%).

Conform situației din 1 ianuarie 2025 față de data respectivă a anului precedent efectivul de porcine a fost în creștere cu 8,2%, determinat de sporirea efectivului în întreprinderile agricole (+14,8%). De asemenea, efectivul de ovine și caprine s-a majorat cu 2,1%, urmare creșterilor înregistrate atât în întreprinderile agricole (+12,8%) precum și în gospodăriile populației (+1,4%). În pofida creșterii cu 4,6% a efectivului de bovine în întreprinderile agricole, efectivul total de bovine a fost în scădere cu 2,2%, determinat de diminuarea înregistrată în gospodăriile populației cu 4,9%. Efectivul de păsări din întreprinderile agricole s-a majorat cu 12,3%.

Figura 11. Gradul de influență a producției animaliere la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (anul 2024)

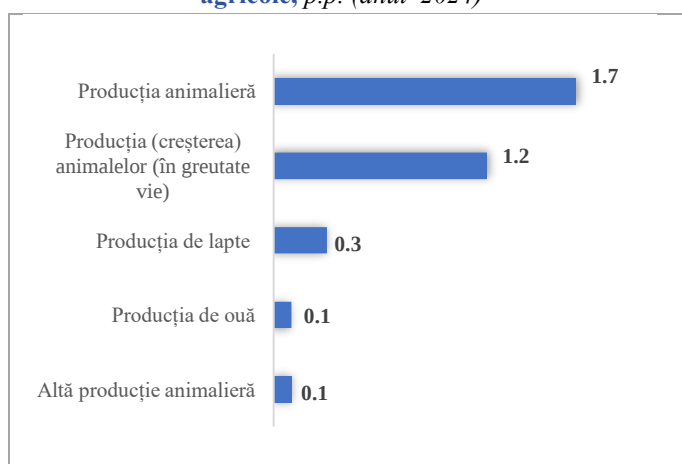
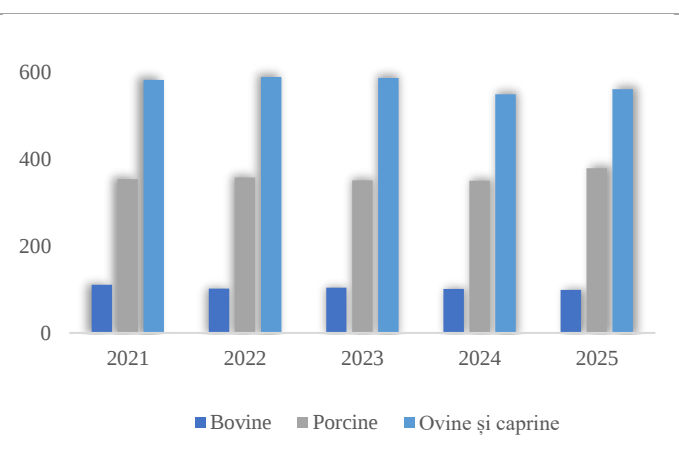

Figura 12. Evoluția efectivului de animale la situația din 1 ianuarie a anilor 2021-2025, mii capete

Sursă: Biroul Național de Statistică

Printre factorii de bază care au influențat evoluția sectorului zootehnic în această perioadă se numără condițiile climatice nefavorabile, cum ar fi seceta și arșița din vară, care au afectat grav producția vegetală, precum și scăderea efectivelor de animale în gospodăriile populației. Totuși, creșterea efectivului de porcine și implementarea programului AGGRI au avut un impact pozitiv, stimulând modernizarea fermelor și sporirea producției animale.

Sectorul transporturilor a înregistrat o creștere semnificativă a cererii pentru servicii, reflectată în majorarea numărului de pasageri transportați și a volumului mărfurilor.

În anul 2024 numărul de pasageri a crescut cu 12,5% comparativ cu anul 2023, fiind transportați 307,6 milioane pasageri. Pe moduri de transport se atestă creșterea numărului de pasageri transportați pe următoarele căi: rutier (autobuze și microbuze) - cu 22,9%, aerian - cu 24% și

cu transportul electric (troleibuze) – cu 7,8%. În același timp, numărul pasagerilor transportați cu transport pe căi navigabile interioare (fluvial) a fost la nivelul anului 2023. Comparativ cu anul 2023, a scăzut numărul pasagerilor transportați cu transportul feroviar - cu 23,9%.

Volumul mărfurilor transportate de întreprinderile de transport în anul 2024 s-a majorat cu 2,2%, determinat de creșterile înregistrate în transportul aerian (+19,5%), transportul rutier (+12,4%) și transportul fluvial (+0,2%). Totodată, s-a diminuat volumul mărfurilor transportate pe cale feroviară (-38%).

Figura 13. Evoluția trimestrială a numărului de pasageri transportați, mln. persoane

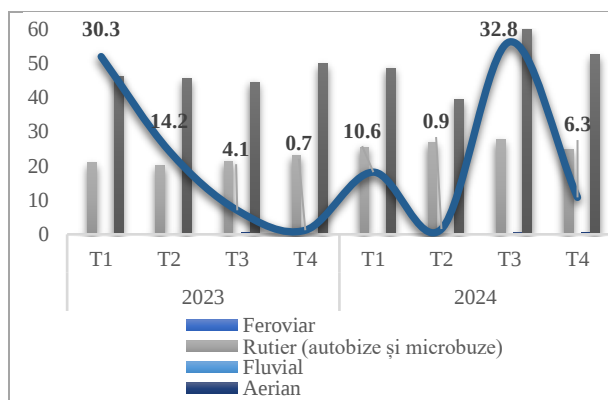
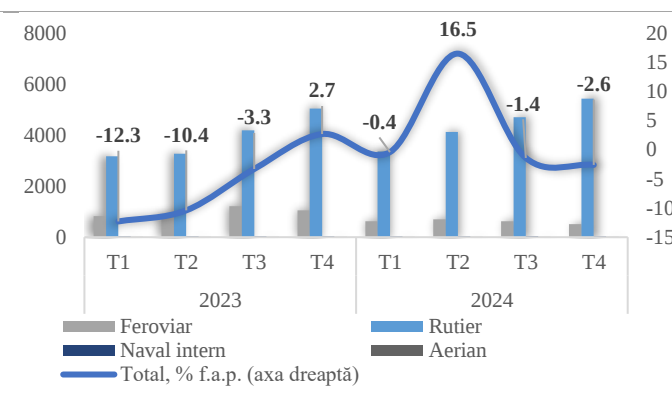

Figura 14. Evoluția trimestrială a volumului de mărfuri transportate, mii tone

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază care au determinat evoluțiile pozitive în sectorul transporturilor sunt: creșterea fluxurilor comerciale interne, cererea în creștere pentru serviciile de transportul public din partea populației, sporirea accesibilității și competitivității serviciilor de transport public. Totodată, scăderea cererii de tranzit din Ucraina cu transportul feroviar al Moldovei a avut un impact negativ.

Veniturile din vânzări în comerț au înregistrat o creștere semnificativă în 2024, indicând o ușoară relansare a cererii și o revigorare a activității economice, în special în sectorul comerțului de bunuri cu amănuntul (+9,9%) și în prestarea serviciilor populației (+15,7%).

În comerțul de bunuri cu amănuntul au fost înregistrate venituri din vânzări în sumă de 108,8 miliarde lei, ceea ce este cu 9,9% (în termeni reali) mai mult decât în anul 2023. Relansarea consumului populației se datorează pe de o parte încetinirii creșterii prețurilor de consum, iar pe de altă parte majorării veniturilor populației (câștigul salarial s-a majorat cu 9% în anul 2024).

Figura 15. Evoluția lunară a volumului vânzărilor de bunuri cu amănuntul și serviciilor prestate populației în anul 2024, %

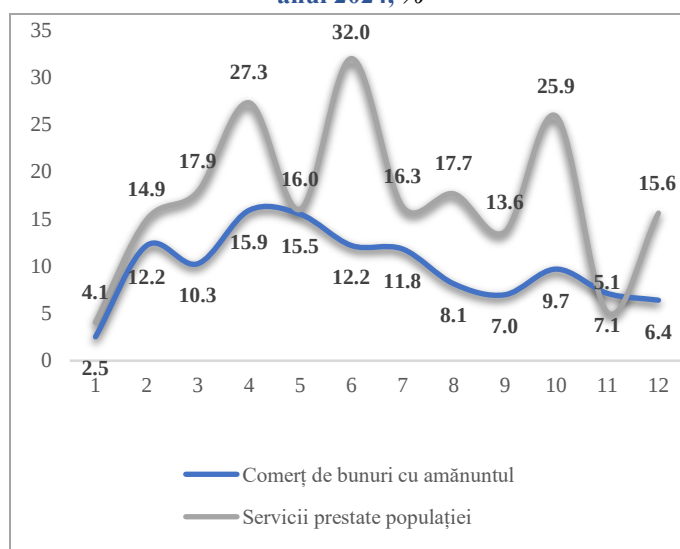
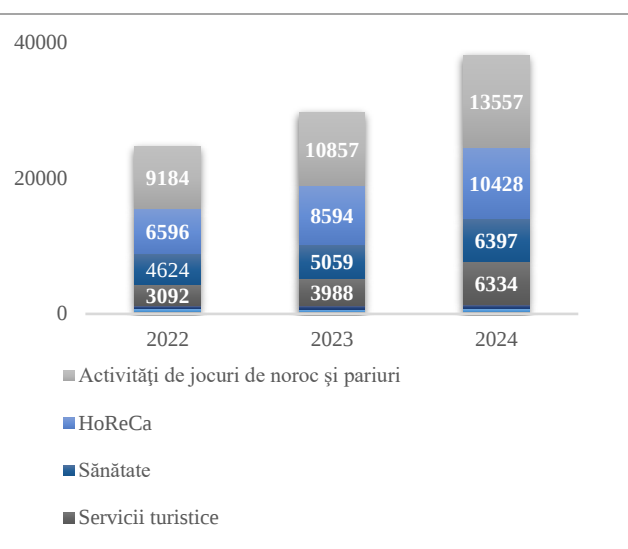

Figura 16. Valoarea serviciilor prestate populației în anii 2022-2024, mln. lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Veniturile din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor de piață populației au constituit 38,1 miliarde lei și s-au majorat cu 15,7% (în termeni reali) comparativ cu anul 2023. Populației îi sunt prestate predominant servicii de recreere și de agrement (activități de jocuri de noroc și pariuri) – 36%, cazare și alimentație publică – 27%, servicii de sănătate - 17%, servicii ale agențiilor turistice și ale turoperatorilor – 16%, alte activități de servicii – 1%, învățământ – 1%, reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc – 1%.

În contextul îmbunătățirii situației economice în țară și majorării veniturilor disponibile reale, a crescut semnificativ cererea pentru serviciile prestate de agențiile turistice și turooperatori (+43%), serviciile veterinare (+16%), activități de recreere și de agrement (+13%), sănătate (+14%), activități de cazare și alimentație publică (+10%), reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc (+9%). Totuși, s-au diminuat cu 1% veniturile din vânzări în sfera serviciilor de învățământ și cu 5% - din sfera prestării altor servicii.

Activitatea întreprinderilor din sectorul comerț cu ridicata a stagnat în anul 2024, volumul tranzacțiilor comerciale ale întreprinderilor majorându-se cu 0,7%.

Figura 17. Evoluția lunară a volumului vânzărilor de bunuri cu ridicata și serviciilor prestate întreprinderilor în anul 2024, %

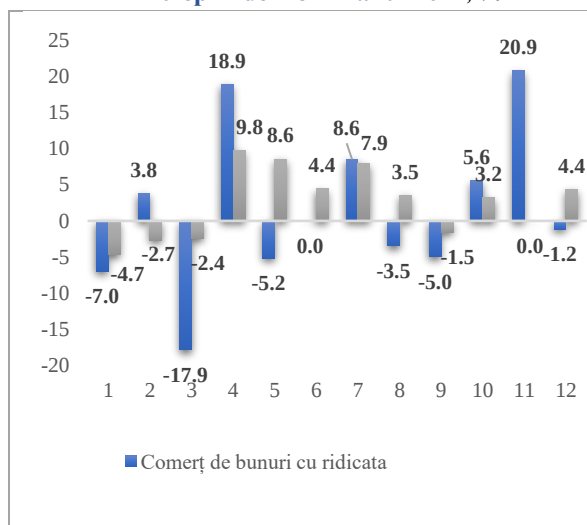
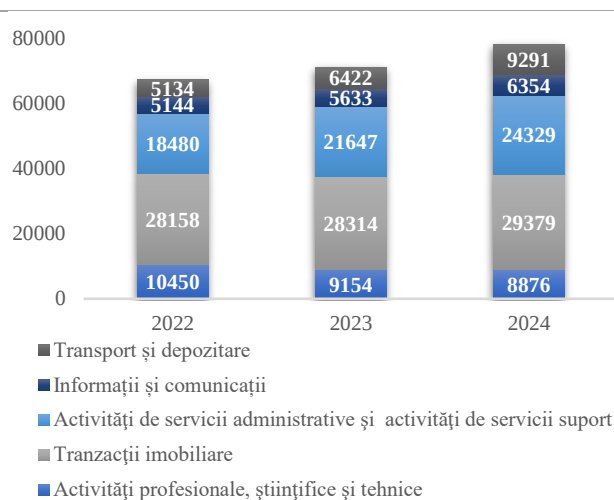

Figura 18. Valoarea serviciilor prestate întreprinderilor în anii 2022-2024, mln. lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

În sfera serviciilor prestate întreprinderilor, veniturile din vânzări realizate de entitățile ce prestează servicii întreprinderilor au manifestat o tendință de recuperare. În anul 2024 veniturile încasate din serviciile prestate întreprinderilor au însumat 78,2 miliarde lei, în creștere cu 5% față de anul 2023, comparativ cu -6,9% în anul 2023. Ponderea cea mai mare în structura serviciilor prestate întreprinderilor revine serviciilor de transport și depozitare – 37,7%, informații și comunicații – 30,6%, activități de servicii administrative și activități de servicii suport – 12,9%, tranzacții imobiliare – 11,2%, activități profesionale, științifice și tehnice – 7,6%.

La evoluția veniturilor din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor întreprinderilor au contribuit pozitiv serviciile administrative și de suport, veniturile cărora s-au majorat cu 44,7%, activități profesionale, științifice și tehnice (+12,8%), serviciile din sfera informații și comunicații (+12,4%), transport și depozitare (+3,8%). Pe de altă parte, se atestă o diminuare a serviciilor prestate de sectorul tranzacții imobiliare (-3%).

Temperarea creșterii prețurilor de consum și ameliorarea veniturilor disponibile ale populației, relansarea consumului, îmbunătățirea situației economice și a sentimentului economic sunt factorii de bază care au influențat pozitiv evoluția comerțului intern.

Investițiile private au revenit pe un trend ascendent. Volumul investițiilor a atins aproximativ 35.2 miliarde lei, înregistrând o creștere de 7,9% față de anul precedent. Această creștere se datorează în principal evoluției pozitive a investițiilor proprii ale agenților economici, care au înregistrat o creștere semnificativă (+14,8%), contribuind cu 8,5 p.p. la evoluția totală a investițiilor. Această tendință favorabilă este explicată de măsurile de stimulare a investițiilor, cum ar fi introducerea cotei de impozit de 0% pentru veniturile îndreptate către investiții. Cu toate acestea, investițiile finanțate din credite și împrumuturi externe, precum și din bugetul

public național, au înregistrat scăderi semnificative, reflectând în principal incertitudinile economice generate de situația geopolitică regională și de constrângerile bugetare interne.

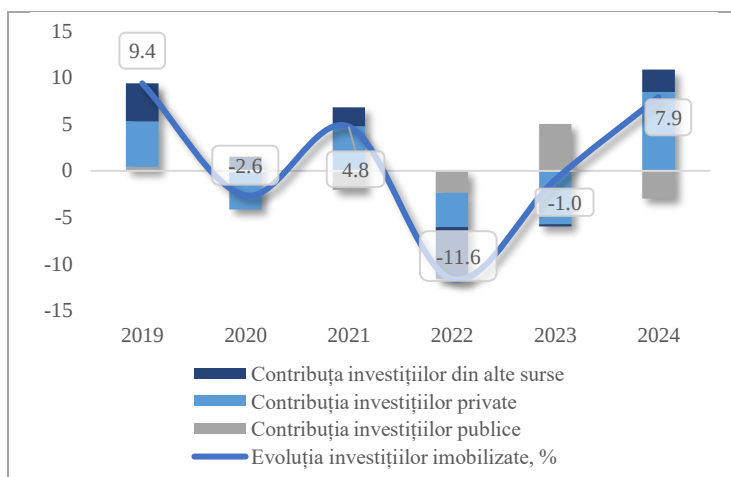
Investițiile din sursele externe, din împrumuturi interne și din fondul rutier au crescut semnificativ (+33,6%, +32,2% și +8,1%), susținând continuarea dezvoltării infrastructurii. În contrast, investițiile din împrumuturi externe s-au diminuat cu 34%, contribuind negativ la dinamica totală a investițiilor. Aceste scăderi sunt în mare parte atribuite incertitudinilor economice globale și impactului acestora asupra investitorilor.

În ceea ce privește investițiile publice, acestea au cunoscut o scădere semnificativă de 16,3%, influențată de constrângerile bugetare și de implementarea redusă a proiectelor investiționale comparativ cu anul precedent. În mod particular, investițiile din bugetul de stat au scăzut cu 24,9%, iar cele din bugetele unităților administrativ-teritoriale - cu 4,4%, ceea ce a limitat posibilitățile de finanțare pentru dezvoltarea infrastructurii publice. În ciuda acestui declin, o pondere semnificativă a fost reprezentată de investițiile proprii ale agenților economici, care au contribuit semnificativ la activitatea investițională, subliniind importanța sectorului privat în redresarea economică.

Pe categorii de active, investițiile au fost majoritar pozitive, cu excepția construcțiilor ingineresti și imobilizărilor necorporale. Astfel, investițiile în clădiri rezidențiale au crescut semnificativ (+20,4%), iar cele în clădiri nerezidențiale au înregistrat o creștere moderată (+3,6%). În sectorul mașinilor și utilajelor, care are o importanță semnificativă pentru economia națională, investițiile au crescut cu 14,7%, în timp ce mijloacele de transport au înregistrat o creștere considerabilă de 21,4%. De asemenea, investițiile în terenuri au avut o evoluție pozitivă de 41,7%. Totuși, investițiile în construcțiile ingineresti și imobilizări necorporale au scăzut cu 15,1% și, respectiv, cu 1,1%, ceea ce a influențat negativ dinamica globală a investițiilor. Această scădere a fost determinată în principal de investițiile publice mai scăzute și de dificultățile întâmpinate în implementarea proiectelor de infrastructură.

Factorii principali care au influențat activitatea investițională în această perioadă includ incertitudinile economice și geopolitice create de războiul din Ucraina, care au afectat în mod direct încrederea investitorilor, reducând astfel ritmul investițiilor în anumite sectoare. De asemenea, capacitățile limitate de implementare a proiectelor investiționale în infrastructura publică și constrângerile bugetare au contribuit la scăderea semnificativă a investițiilor publice. În schimb, promovarea unor politici favorabile stimulării investițiilor și îmbunătățirea condițiilor

Figura 19. Evoluția volumului investițiilor în anii 2019-2024,
%

Sursă: Biroul Național de Statistică

de creditare au avut un impact pozitiv, susținând investițiile în sectoarele private și în infrastructura rutieră.

În anul 2024, rata inflației anuală a fost de 7%, depășind intervalul țintei stabilite de Banca Națională a Moldovei (BNM), respectiv $5\% \pm 1,5\%$. Seceta din vară, majorarea în luna decembrie tarifelor la gaz și deprecierea monedei naționale în trimestrul IV au fost factorii principali cu efect pro-inflaționist.

Printre principalele componente care au contribuit la creșterea indicelui prețurilor de consum (IPC), se numără prețurile la legume, fructe, medicamente, confecții, alimentația publică, tarife pentru gaze naturale prin rețea, încălzirea centrală etc. Prețurile la produse alimentare au crescut cu 7,2%, iar această creștere a avut o pondere importantă în creșterea IPC, cu 2,6 p.p.. Au crescut prețurile la legume cu 29,1%, fructe proaspete - cu 25,4%, cartofi – cu 21%, ouă – cu 16,9% etc, fiind determinate, în general, de seceta de vară. Totodată, prețurile la zahăr s-au redus cu 2,3%.

Figura 20. Dinamica ratei anuale a inflației, %

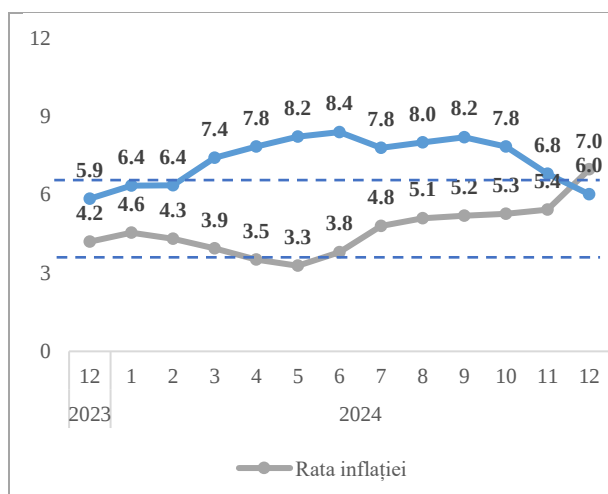
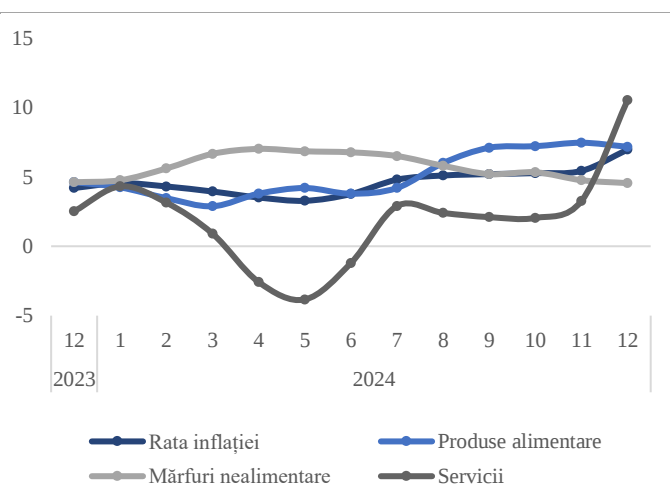

Figura 21. Dinamica subcomponentelor IPC, față de luna respectivă a anului precedent, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

În paralel, prețurile la mărfurile nealimentare au înregistrat o majorare de 4,5%, contribuind cu 1,8 p.p. la creșterea IPC. Această creștere a fost determinată, în principal, de majorările de prețuri la țigări, medicamente și confecții, care au avut o contribuție semnificativă la creșterea generală a prețurilor la mărfurile nealimentare. Cele mai accentuate creșteri de preț se atestă la țigări - cu 13,7%, medicamente – cu 8,1%, încălțăminte – cu 7,1%, autoturisme noi - cu 6,3%, mobilă - cu 6%, frigider și congelatoare – cu 5,8%, confecții – cu 5,6%, materiale de construcție - cu 3,9%, etc. De asemenea, prețurile la combustibili și carburanți au scăzut cu 0,9%, ceea ce a avut un efect disinflaționist asupra IPC.

Tarifele pentru servicii au crescut cu 10,5%, contribuind cu 2,6 p.p. la IPC. După ajustarea tarifelor de către ANRE (decizia din 30.11.2024) tariful la gaze naturale în rețea s-a majorat cu 27,6%, contribuind cu 0,7 p.p. la majorarea ratei inflației. De asemenea, tarifele pentru servicii

medicale au influențat IPC cu 0,5 p.p., tarifele pentru încălzire centrală, alimentația publică, chiria și serviciile de turism - cu câte 0,2 p.p., tarifele la apă și canalizare, servicii de educație și învățământ - cu câte 0,1 p.p. Totodată, în urma ajustărilor efectuate de către ANRE, tarifele la energia electrică au avut o contribuție negativă de -0,1 p.p.

Leul moldovenesc s-a depreciat ușor față de dolarul american și Euro. La sfârșitul anului de raportare, moneda națională a marcat o depreciere de 6,2% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,41 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2024 până la 18,48 lei la 31.12.2024). Față de Euro, leul moldovenesc s-a apreciat cu 0,2%.

Un aspect semnificativ în contextul stabilității economice al Republicii Moldova este nivelul activelor valutare de rezervă ale BNM, care la sfârșitul lunii decembrie 2024 a atins un nivel de 5483,6 milioane dolari, asigurând o acoperire a importurilor pe o perioadă de 6,5 luni. Aceste rezerve s-au majorat cu 0,6% față de sfârșitul anului 2023. Factorii determinanți pentru modificarea stocului de rezerve valutare au inclus plățile aferente serviciului datoriei publice externe al Republicii Moldova, care au totalizat 440,1 milioane dolari, ieșirile nete aferente rezervelor obligatorii în valută ale băncilor licențiate (242,1 milioane dolari), deprecierea cursurilor de schimb ale valutelor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (241,9 milioane dolari), intervențiile pe piața valutară internă sub formă de vânzări de valută (226,3 milioane dolari) etc. Totodată, veniturile generate din gestionarea rezervelor valutare în mărime de 213,3 milioane dolari, precum și înregistrarea unor credite și granturi pentru suport bugetar în valoare de 790,9 milioane dolari au contribuit la creșterea activelor valutare de rezervă.

Astfel, stabilitatea și gestionarea eficientă a activelor valutare de rezervă rămân factori fundamentali pentru asigurarea unei economii robuste și protejarea leului moldovenesc de presiunile externe și interne.

Cererea la credite este în creștere. În contextul diminuării ratelor dobânzilor, cererea la credite a fost în creștere, astfel încât în anul 2024 creditele noi au înregistrat majorare cu 34% față de anul 2023, fapt ce a determinat creșterea cu 26,5% a portofoliului de credite. Concomitent, dobânzile reduse au determinat diminuarea depozitelor noi atrase la termen cu 8%. Masa monetară M3 a constituit la sfârșitul anului 2024 circa 169,6 miliarde lei și s-a majorat cu 13,7%, în mare parte, datorită creșterii soldului depozitelor la vedere.

Situația finanțelor publice arată o reducere a deficitului bugetar, determinată de o creștere a veniturilor bugetare într-un ritm mai rapid decât cel al cheltuielilor. În anul 2024 la Bugetul public național au fost încasate venituri în valoare de circa 110,3 miliarde lei, ceea ce reprezintă o creștere cu 7,9% (în termeni nominali) comparativ cu anul 2023. Majorarea veniturilor a fost determinată în mare parte de creșterea încasărilor din impozite și taxe la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova și la mărfurile importate și creșterea veniturilor salariale. Totodată, au fost realizate cu 4,3% mai multe cheltuieli, valoarea acestora însumând circa 123 miliarde lei. Cea mai semnificativă contribuție la evoluția cheltuielilor totale au avut-o cheltuielile pentru ocrotirea sănătății, protecție socială și

învățământ. Deficitul bugetar a atins nivelul de circa -12,6 miliarde lei și s-a diminuat cu 18,9% comparativ cu anul 2023 (-15,6 miliarde lei).

Datoria de stat administrată de Guvern își menține traiectoria ascendentă, dar rămâne la un nivel sustenabil. La situația din 31 decembrie 2024 soldul datoriei de stat a atins nivelul de 121,4 miliarde lei și a fost în creștere cu 16,7% față de aceeași situație a anului precedent. Datoria de stat internă însumează 44 miliarde lei, în creștere cu 10,8% și datoria de stat externă – 4,2 miliarde dolari SUA (77,4 miliarde lei), care a sporit cu 13,4% (cu 20,4% - în monedă națională).

Deficitul contului curent al balanței de plăți externe s-a deteriorat. Restabilirea cererii interne și micșorarea continuă a remiterilor primite din străinătate au condus la creșterea cu 41,2% a deficitului contului curent al balanței de plăți în 9 luni 2024, constituind 15,4% în raport cu PIB. Volumul remiterilor personale primite din străinătate s-au diminuat cu 6,4%, iar intrările de investiții străine directe au fost în scădere cu 15,4%.

Cererea externă slabă și reducerea potențialului de export au determinat scăderea valorii exporturilor. În anul 2024 exporturile au constituit 3555 milioane dolari SUA, în scădere cu 12,2% comparativ cu anul 2023. Diminuarea exporturilor a fost cauzată preponderent de micșorarea reexporturilor (23,8% din total exporturi) de mărfuri străine cu 28,1% care au influențat negativ evoluția exporturilor cu 8,2 p.p. De asemenea și exportul de mărfuri autohtone (76,2% din totalul exporturilor) a fost în scădere cu 5,6%, gradul de influență negativă asupra exporturilor (4 p.p.). Valoarea importurilor (9065,2 milioane dolari) a înregistrat creștere de 4,5% în anul 2024. Importurile au depășit exporturile de 2,5 ori, iar gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 39,2%. Soldul negativ al balanței comerciale s-a majorat cu 19,1%.

În trimestrul IV al anului 2024, populația Republicii Moldova cu vârsta de 15 ani și peste a fost de 2 milioane de persoane, fiind structurată în două categorii principale: forța de muncă (42,5%) și populația aflată în afara forței de muncă (57,5%). Forța de muncă (populația activă), care include atât populația ocupată cât și șomerii, a totalizat 849,5 mii persoane, în scădere cu 7,6% comparativ cu trimestrul IV 2023. Rata de participare la forța de muncă s-a diminuat cu 2,2 p.p., ajungând la 42,5% în perioada respectivă.

Numărul populației ocupate a scăzut la 816,7 mii persoane în trimestrul IV 2024, înregistrând o diminuare de 6,6% față de aceeași perioadă din anul precedent. În același timp, populația aflată în afara forței de muncă a fost de 1150,1 mii persoane, fiind în creștere cu 0,9% față de anul anterior și depășind forța de muncă cu 35,4%. Rata de inactivitate a fost de 57,5%, în creștere cu 2,2 p.p. comparativ cu trimestrul IV 2023. Cea mai mare pondere în cadrul populației inactive o reprezintă pensionarii, cu 41,6%, urmați de elevii și studenții (14,2%) și persoanele care, deși nu caută activ un loc de muncă în Republica Moldova, se află în căutarea unui loc de muncă peste hotare (11,9%).

Figura 22. Repartizarea populației de 15 ani și peste în trimestrul IV 2024, mii persoane

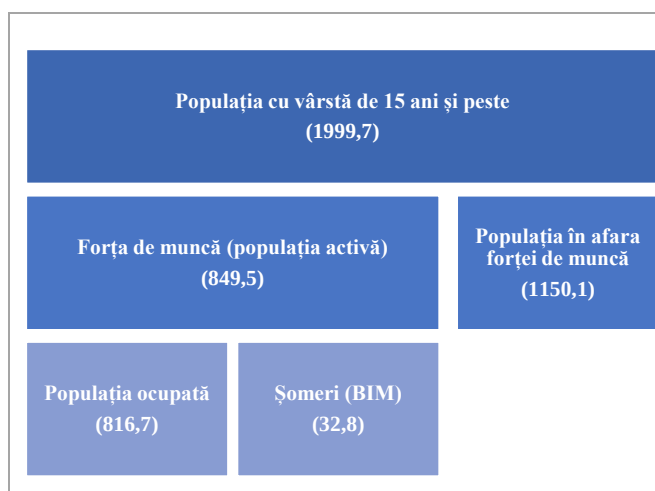
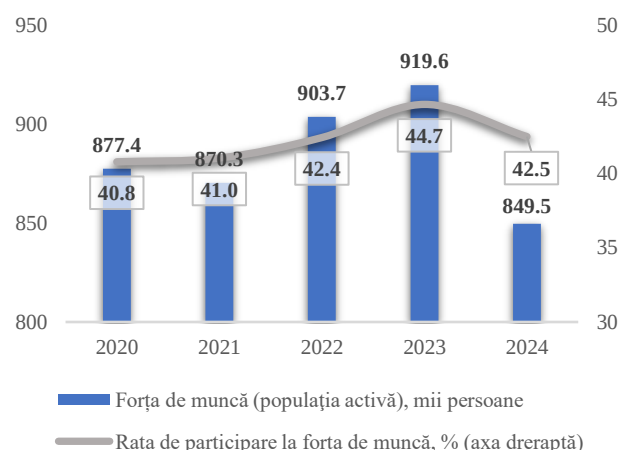

Figura 23. Forța de muncă (populația activă) și rata de participare la forța de muncă (trimestrul IV 2020-2024)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Ponderea femeilor în totalul populației ocupate în trimestrul IV 2024 a fost de 51,5% (aproximativ 420,6 mii persoane), înregistrând o creștere de 1,3 p.p. față de aceeași perioadă a anului 2023, în timp ce bărbații au constituit 48,5% (396,2 mii persoane), marcând o scădere de 9%. Cele mai mari ponderi ale populației ocupate s-au regăsit în administrația publică, învățământ, sănătate și asistență socială (25,5%), comerț (17,4%) și agricultură (15,6%).

Dinamica sectorială arată că populația ocupată a crescut în alte activități (+10,4%) și construcții (+8,1%). În schimb, s-au înregistrat scăderi semnificative în agricultură (-25,3%), comerț (-12,8%), industrie (-4,2%), transporturi și comunicații (-2,4%) și administrația publică, învățământ, sănătate și asistență socială (-0,6%), aceste tendințe fiind vizibile atât în rândul femeilor, cât și al bărbaților, cu variații specifice de intensitate.

Numărul șomerilor, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii, a fost de 32,8 mii în trimestrul IV 2024, înregistrând o scădere semnificativă de 27% față de aceeași perioadă a anului precedent. Rata șomajului a fost de 3,9%, cu o scădere de 1 p.p. comparativ cu trimestrul IV 2023. Datele operative ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) arată o scădere semnificativă a numărului de șomeri înregistrați, cu 29% mai puțini față de anul 2023. Reforma ANOFM, care include măsuri pentru reducerea numărului persoanelor care se înregistrează fără intenția de a căuta un loc de muncă, a avut un impact pozitiv asupra acestor evoluții.

Figura 24. Populația ocupată și rata de ocupare în trimestrul IV 2020-2024, mii persoane

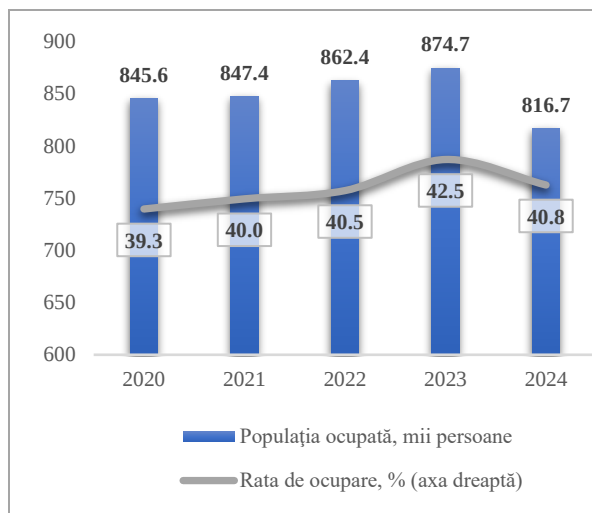
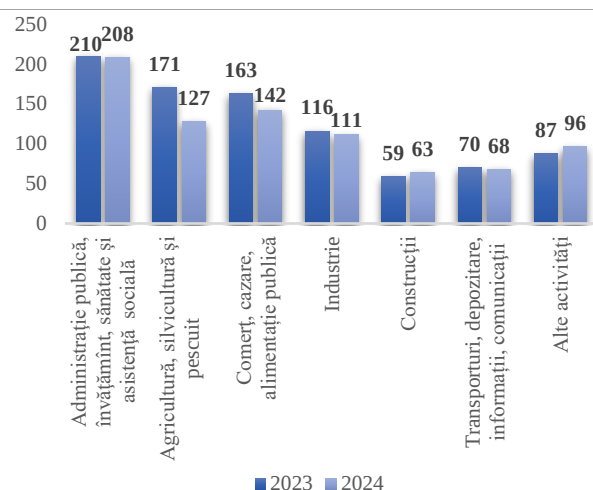

Figura 25. Populația ocupată pe activități economice în trimestrul IV 2023-2024, mii persoane

Sursă: Biroul Național de Statistică

În ceea ce privește locurile de muncă informale, numărul acestora a scăzut semnificativ în trimestrul IV 2024, la 145,7 mii persoane, cu o diminuare de 22,6% față de anul anterior. Ponderea ocupațiilor informale în totalul populației ocupate a scăzut la 17,8%, cu 3,7 p.p. mai puțin față de trimestrul IV 2023. În sectorul informal au activat 104,3 mii persoane, înregistrând o scădere de 23,9%, iar în sectorul formal au fost 710,2 mii persoane, cu o scădere de 3,3%.

Forța de muncă subutilizată a totalizat 75,6 mii persoane în trimestrul IV 2024, marcând o diminuare de 17,9% față de aceeași perioadă din 2023. Rata de subutilizare a forței de muncă (în raport cu forța de muncă extinsă) a fost de 8,7%, cu 1,1 p.p. mai mică față de aceeași perioadă a anului trecut.

Câștigul salarial mediu lunar brut a înregistrat o creștere de 9%. În anul 2024 câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională a constituit 14096,7 lei și s-a majorat cu 14,1% în termeni nominali față de anul 2023, iar în termeni reali - cu 9%. Exprimat în valută străină acesta a constituit circa 732 Euro sau 792 dolari SUA. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 11961,8 lei, în creștere cu 14,5% în termeni nominali și cu 9,4% în termeni reali. În sectorul real al economiei câștigul salarial a constituit 14829,2 lei și s-a majorat cu 13,9% în termeni nominali și cu 8,8% în termeni reali.

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.01.2025 a constituit 3975,21 lei și s-a majorat cu 8,1% (în termeni nominali) față de aceeași dată a anului 2023.

Realizările Guvernului

Integrare europeană și afaceri externe

Aderarea la Uniunea Europeană

Aderarea deplină a Republicii Moldova la Uniunea Europeană reprezintă un obiectiv strategic fundamental, cu impact direct asupra stabilității politice, dezvoltării economice și securității naționale, răspunzând aspirațiilor europene ale cetățenilor. Guvernul a stabilit integrarea europeană drept prioritate absolută pe termen mediu și lung¹, toate domeniile de dezvoltare social-economică fiind supuse unor transformări esențiale pentru pregătirea aderării. La prima Conferință Interguvernamentală privind aderarea Republicii Moldova la UE, din 25 iunie 2024, Executivul a reafirmat obiectivul de aliniere la acquis-ul UE și de obținere a statutului de stat membru până în 2030. Referendumul din 20 octombrie 2024 a consolidat ireversibilitatea parcursului european al țării, reconfirmând angajamentul cetățenilor față de valorile europene și permițând consacrarea integrării europene ca obiectiv strategic în Constituția Republicii Moldova.

Procesele de integrare europeană au fost consolidate și integrate eficient în structura guvernamentală. La 1 februarie 2024, a fost instituită funcția de viceprim-ministru pentru integrare europeană, care a preluat portofoliul de integrare europeană de la Ministerul Afacerilor Externe². Totodată, a fost desemnat negociatorul-șef și stabilită structura echipei de negociere. Mecanismul de coordonare a procesului de aderare a fost regândit, iar structura și funcționarea echipei de negociere au fost aprobate pentru a asigura o abordare eficientă și coerentă a acestui demers strategic³. Începând cu 13 martie 2024, Biroul pentru Integrare Europeană (BIE), a devenit principalul organism de gestionare a procesului de aderare la UE, având misiunea de a coordona instituțiile publice naționale în vederea îndeplinirii criteriilor de aderare și implementare a Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană.

Timp de aproape patru luni au fost analizate 33 de capitole în cadrul sesiunilor de analiză a legislației europene (screening-ul explicativ). Între februarie și mai 2024, la Bruxelles, echipele din instituțiile publice au analizat în detaliu acquis-ul UE, structurat în șase clustere de capitole de negociere. Această etapă de screening explicativ a permis evaluarea aprofundată a 33 de capitole legislative, și capitolele dedicate criteriului politic și economic, reprezentând primul pas în cadrul negocierilor de aderare.

Republica Moldova a îndeplinit toate cele nouă recomandări formulate de Comisia Europeană, care au stat la baza deciziei statelor membre de a iniția negocierile de aderare. La 7 iunie 2024, Comisia Europeană a informat Consiliul UE că Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative în realizarea reformelor, îndeplinind recomandările incluse în avizul său din iunie 2022 privind cererea de aderare. Cele nouă măsuri implementate au vizat reforma justiției, îmbunătățirea cadrului electoral, deoligarhizarea, combaterea corupției, criminalității

¹ [Lista priorităților de politici publice pentru perioada 2025-2027](#), [Lista priorităților de politici publice pentru perioada 2026-2028](#)

² [Hotărârea Parlamentului nr. 5/2024](#)

³ [Hotărârea Guvernului nr. 180/2024](#)

organizate și spălării banilor, consolidarea capacităților administrative, cooperarea cu societatea civilă și respectarea drepturilor omului.

Ca urmare a acestor progrese, la 21 iunie 2024, Președintele Republicii Moldova a semnat decretul privind inițierea negocierilor de aderare la Uniunea Europeană⁴, Guvernul a aprobat poziția generală de negociere pentru prima Conferință Interguvernamentală⁵, iar Consiliul UE a adoptat cadrul de negocieri, stabilind principiile fundamentale care vor ghida procesul de aderare al Republicii Moldova la UE⁶.

Negocierile de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană au fost oficial lansate pe 25 iunie, la Luxembourg, în cadrul primei Conferințe Interguvernamentale. Desfășurarea Conferinței Interguvernamentale a permis, din punct de vedere procedural, lansarea screeningului bilateral, un pas esențial pentru următoarele etape de negocieri.

În iulie 2024, Republica Moldova a demarat screeningul bilateral – etapa esențială de analiză comparativă a legislației naționale cu cea europeană. Procesul a început pe 10 iulie, cu prima ședință desfășurată la Chișinău, unde a fost examinat Capitolul 5 „Achiziții publice”. Ulterior, reuniunile au continuat la Bruxelles, iar până la sfârșitul anului au fost analizate toate capitolele din Clusterul 1 „Valori fundamentale” și patru capitole din Clusterul 2 „Piața internă”. În cadrul celor 12 sesiuni de screening, Republica Moldova a susținut 172 de prezentări naționale, fiecare bazată pe o pregătire riguroasă, pentru a asigura coerența și calitatea documentelor transmise Comisiei Europene. Finalizarea analizei Clusterului 1 reprezintă un progres major, creând premisele tehnice necesare pentru deschiderea negocierilor în această arie fundamentală.

Comisia Europeană a atestat în Pachetul de Extindere 2024 progresele Republicii Moldova în realizarea criteriilor de aderare. În Raportul de țară 2024⁷ s-a constatat că au fost realizate progrese în 31 din cele 33 de capitole ale legislației europene analizate de către Comisia Europeană, și a crescut nivelul general de pregătire pentru 5 capitole: energie (cap. 15), mediu (cap. 27), educație (cap. 26), politica regională și coordonarea instrumentelor structurale (cap. 22), uniunea vamală (cap. 29).

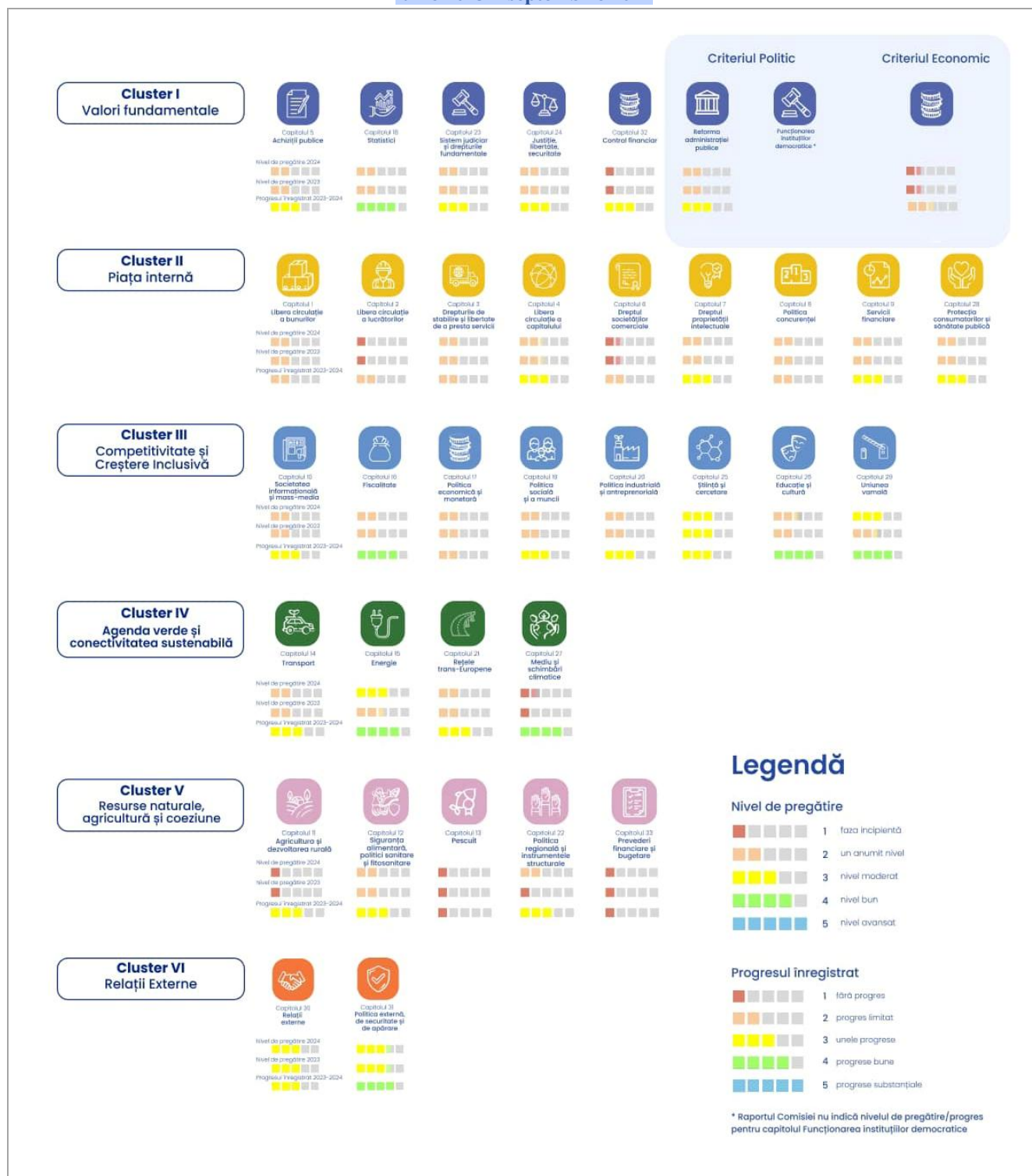
⁴ [Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1495/2024](#)

⁵ [Declarația Republicii Moldova pentru deschiderea negocierilor de aderare. Poziția generală.](#)

⁶ [Ministerial meeting opening the Intergovernmental Conference on the Accession of the Republic of Moldova to the European Union General EU position.](#)

⁷ [Raportul Comisiei Europene 2024](#)

Figura 26. PACHET DE EXTINDERE 2024
Republica Moldova
Nivelul de pregătire și progresul înregistrat
iunie 2023 – septembrie 2024

Sursă: Raportul Comisiei Europene 2024

Relațiile dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană au atins un nou nivel de aprofundare, reflectând sprijinul fără precedent al statelor membre și al instituțiilor UE, cu beneficii concrete

pentru țară și cetățeni. Procesul de avansare pe agenda de asociere a fost marcat de mai multe evenimente semnificative, printre care:

- i. Consiliul de Asociere UE-RM, desfășurat la 21 mai;
- ii. Comitetul de Asociere UE-RM, care a avut loc la 2 decembrie, alături de reuniunile subcomitetelor aferente;
- iii. Subcomitetul Libertate, Securitate, Justiție, organizat la 10 iulie;
- iv. Subcomitetul RM-UE pentru Indicații Geografice, desfășurat la 22 octombrie;
- v. Comitetul Comun RM-UE pentru Programul Orizont Moldova, care a avut loc la 24 octombrie;
- vi. Comitetul Comun privind Acordul RM-UE referitor la spațiul aerian comun, organizat la 19 noiembrie;
- vii. Alte reuniuni în format DCFTA, la care referenții BIE au participat online.

Aceste evenimente subliniază dinamismul dialogului dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană, consolidând parcursul european al țării și implementarea angajamentelor asumate în cadrul Acordului de Asociere.

Prin semnarea Parteneriatului pentru Securitate și Apărare, pe 21 mai, Republica Moldova a devenit primul stat terț care încheie un astfel de acord. Acest parteneriat marchează un pas semnificativ în aprofundarea cooperării în domeniul securității și apărării, oferind oportunități pentru abordarea mai eficientă a provocărilor comune și consolidarea dialogului pe teme de securitate, prin utilizarea cadrelor existente și explorarea unor noi forme de colaborare.

Totodată, în cursul anului 2024, Republica Moldova și-a consolidat alinierea la pozițiile Uniunii Europene în domeniul Politicii externe și de securitate comune (PESC), atingând un nivel de conformitate de 91% față de 89% în 2023 și 64% în 2022.

A intrat în vigoare Declarația comună a operatorilor de telefonie mobilă din UE și din Republica Moldova privind reducerea tarifelor de roaming. Începând cu 1 ianuarie 2024, cetățenii moldoveni s-au putut bucura de călătoriile în UE fără grija fiecărui minut sau a datelor mobile consumate în roaming. Declarația comună privind reducerea tarifelor de roaming, semnată pe 30 mai 2023, reprezintă un pas important în procesul de aplicare a regimului „roaming ca acasă” și pentru Republica Moldova.

A fost anunțat Planul de Creștere Economică pentru Moldova 2025-2027. Pentru următorii trei ani, Uniunea Europeană își propune să investească în Republica Moldova 1,9 miliarde de euro. Resursele vor fi utilizate pentru proiecte de infrastructură și dezvoltarea economică a țării. Anunțul a fost făcut la Chișinău de Președinta Comisiei Europene Ursula von der Leyen pe data de 10 octombrie 2024.

Au fost semnate mai multe acorduri care permit accesul Republicii Moldova la programe importante ale UE:

- i. **Europa Digitală** - Programul oferă finanțare industriei IT, întreprinderilor mici și mijlocii și instituțiilor publice în domenii, precum inteligența artificială, securitatea cibernetică, competențe digitale avansate;
- ii. **EaSI** - Programul pentru ocuparea forței de muncă și inovare socială: susține inițiative care promovează locuri de muncă de calitate, incluziunea socială și condiții de muncă echitabile, asigurând cetățenilor acces mai bun la oportunități de angajare și sprijin social;
- iii. **CERV** – Cetățeni, Egalitate, Drepturi și Valori: promovează drepturile fundamentale, egalitatea și participarea civică, consolidând coeziunea socială și accesul cetățenilor la justiție și protecție împotriva discriminării;
- iv. **JUST** – Programul „Justiție”: îmbunătățește accesul la justiție, formarea profesioniștilor din domeniul juridic și cooperarea judiciară, contribuind la consolidarea statului de drept și la protecția drepturilor cetățenilor;
- v. **NEPT** – Experți Naționali în Formare Profesională: deschide oportunități de dezvoltare profesională pentru funcționarii publici moldoveni prin schimb de experiență și formare în instituțiile UE, ceea ce contribuie la modernizarea administrației publice;
- vi. **SNE** – Experți Naționali Detașați: va permite funcționarilor publici să activeze temporar în instituțiile UE, aducând experiență europeană directă în structurile naționale și îmbunătățind calitatea serviciilor publice pentru cetățeni.

În septembrie 2024, Chișinăul a găzduit cea de-a 5-a reuniune a Conferinței Ministeriale „Platforma de Parteneriat pentru Republica Moldova” marcând un nou pas important în consolidarea sprijinului internațional pentru țară. După patru ediții productive, care au facilitat mobilizarea asistenței financiare, tehnice și politice, acest eveniment a reunit 58 de state și organizații internaționale, oferind Republicii Moldova oportunitatea de a atrage sprijin pentru dezvoltare. Un rezultat major al conferinței a fost semnarea a 9 acorduri de finanțare în valoare totală de 385,1 milioane de euro, fonduri destinate modernizării infrastructurii, tranziției către o economie verde și sustenabilă, precum și altor proiecte esențiale pentru progresul țării.

Dialogul bilateral și multilateral

Politica externă a Republicii Moldova a avut ca priorități consolidarea cooperării bilaterale în domeniul securității și rezilienței economice, combaterea amenințărilor hibride, fortificarea parteneriatelor strategice, diversificarea surselor de aprovizionare cu energie și susținerea multidimensională a Ucrainei.

România. Relațiile dintre Republica Moldova și România s-au dezvoltat într-un ritm dinamic, reflectând angajamentul comun pentru aprofundarea Parteneriatului Strategic privind integrarea europeană. România s-a reafirmat drept principal aliat al Republicii Moldova, oferind sprijin substanțial în domeniile politic, economic, energetic, al infrastructurii, educației și culturii.

România a continuat să susțină Republica Moldova prin Acordul interguvernamental de asistență nerambursabilă de 100 de milioane de euro, din care a fost debursată a doua tranșă pentru renovarea infrastructurii educaționale și restaurarea patrimoniului cultural. În 2024 au

fost donate suplimentar 20 de autobuze pentru înlesnirea accesului elevilor la educație, România a oferit 4.300 de burse pentru studenții moldoveni și a sprijinit formarea a 107 profesori în predarea limbii române.

Cooperarea culturală a fost evidențiată prin desfășurarea unor evenimente de amploare, precum Salonul Internațional de Carte Bookfest, Reuniunea Teatrelor Naționale Românești (10-22 septembrie) și Zilele Filmului Românesc la Chișinău, ediția a X-a (26-29 septembrie). Aceste inițiative contribuie la consolidarea identității culturale comune și la aprofundarea relațiilor interumane.

Ucraina. Relațiile moldo-ucrainene s-au concentrat pe consolidarea dialogului politic și coordonarea acțiunilor în contextul invaziei Ucrainei de către Rusia. Republica Moldova a continuat să sprijine Ucraina politic, diplomatic și umanitar, atât în cadrul bilateral, cât și în eforturile internaționale pentru încetarea războiului și obținerea unei păci durabile. Cooperarea activă s-a reflectat în vizite și contacte la diverse niveluri, având pe agendă teme precum susținerea Ucrainei, cooperarea economică, securitatea regională, procesul de aderare la UE, soluționarea conflictului transnistrean și combaterea dezinformării.

Republica Moldova a oferit sprijin constant cetățenilor ucraineni refugiați temporar pe teritoriul său. La 31 decembrie, în Republica Moldova se aflau 135.861 de cetățeni ucraineni, dintre care peste 85.000 de persoane strămutate au fost preînregistrate pentru protecție temporară, iar aproape 67.000 au primit acte de identitate, inclusiv 17.000 de documente pentru minori. La 1 martie 2024, protecția temporară a persoanelor strămutate din Ucraina a fost prelungită cu încă un an, asigurându-le acces la asistență socială, servicii medicale și educație, și contribuind la gestionarea eficientă a fluxurilor migratorii. În același spirit de solidaritate, la 27 februarie, Republica Moldova a livrat al 11-lea lot de asistență umanitară către Ucraina.

Cooperarea economică a fost consolidată prin semnarea **Protocolului consultărilor moldo-ucrainene privind tranzitul mărfurilor ucrainene**, care permite extinderea categoriilor de mărfuri ce pot tranzita teritoriul Republicii Moldova, facilitând comerțul bilateral și răspunzând necesităților urgente ale Ucrainei.

Printre proiectele de cooperare sectorială prioritare se numără: Construcția podului Cosăuți-Yampil, care va îmbunătăți conectivitatea între cele două state; protecția bazinului râului Nistru, esențială pentru securitatea ecologică și accesul la resurse de apă.

SUA. Cooperarea dintre Republica Moldova și Statele Unite ale Americii a cunoscut o evoluție constantă, consolidându-se prin dialog politic la nivel înalt și o serie de vizite oficiale. În acest sens, în cadrul Dialogului Strategic Republica Moldova – SUA, sesiunea plenară a abordat patru grupuri de lucru comune, axate pe teme importante precum parcursul european al Republicii Moldova, investițiile în industrii strategice, securitatea cibernetică, buna guvernare și securitatea energetică. De asemenea, a fost semnat Acordul Open Skies, iar sprijinul SUA a fost reafirmat în domeniile securității și dezvoltării economice, consolidând astfel relațiile bilaterale și susținerea pe termen lung a procesului de reforme ale Republicii Moldova. Asistența totală acordată de SUA de la începutul războiului din Ucraina a depășit 949 de milioane de dolari SUA.

Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. Relațiile moldo-britanice au continuat să se consolideze, având ca obiectiv aprofundarea parteneriatului strategic bilateral. În domeniul apărării și securității, un pas semnificativ a fost semnarea Parteneriatului bilateral pentru Apărare și Securitate (20 noiembrie), care vizează formarea profesională a militarilor, dezvoltarea capacităților de apărare, combaterea manipulării informațiilor și a ingerințelor străine, cooperarea în sectorul justiției, afacerilor interne și a gestionării frontierelor. Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord a susținut Republica Moldova prin inițiative financiare și umanitare, alocând 2 milioane de lire sterline pentru Cybercor și 5 milioane de lire sterline pentru sprijinirea refugiaților ucraineni. De asemenea, cooperarea bilaterală s-a extins și în domenii cheie, precum protecția socială, combaterea dezinformării, securitatea energetică și dezvoltarea economică.

Pe plan economic, un progres semnificativ a fost extinderea liberalizării exporturilor de produse agricole moldovenești pe piața britanică pentru o perioadă de 5 ani. Această măsură a deschis noi oportunități pentru producătorii locali, în special în sectoarele de fructe și legume, sprijinind astfel creșterea comerțului bilateral și diversificarea piețelor de desfacere pentru produsele moldovenești.

Țările UE. Dialogul cu statele membre ale Uniunii Europene a continuat să se concentreze pe obiective strategice fundamentale, precum și progresul în procesul de integrare europeană a Republicii Moldova, securitatea regională, și cooperarea economică. Relațiile bilaterale cu statele UE s-au dezvoltat într-un mod dinamic și constructiv, consolidând parteneriatele existente și deschizând noi oportunități de colaborare în domenii de interes comun.

Un accent deosebit a fost pus pe parteneriatele cu Franța, Germania și țările Baltice, care au avut un rol activ în sprijinirea eforturilor Republicii Moldova de aderare la Uniunea Europeană. Aceste state au furnizat suport constant în implementarea reformelor necesare, facilitând accesul la expertiză tehnică, finanțare europeană și inițiative de consolidare instituțională.

În contextul geopolitic actual, cooperarea cu partenerii europeni a vizat, de asemenea, fortificarea capacităților de apărare și securitate națională, sporirea rezilienței economice și diversificarea surselor de aprovizionare energetică. Sprijinul acordat de Uniunea Europeană s-a materializat prin proiecte cheie în domeniul modernizării infrastructurii critice, tranziției către surse regenerabile de energie și întărirea rezilienței în fața provocărilor externe.

Franța: în cadrul mai multor vizite oficiale au fost semnate acorduri în domenii precum apărare, conversiunea permiselor de conducere, foaia de parcurs privind cooperarea economică, programul de cooperare între Biroul pentru integrare europeană și Secretariatul General pentru Afaceri Europene, declarația comună a șefilor de stat. Au fost relansate negocierile pentru Acordul privind protecția socială, în timp ce partea franceză a ratificat Convenția fiscală, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2025. Colaborarea cu Agenția Franceză pentru Dezvoltare (AFD) s-a concretizat prin semnarea unui Acord în valoare de 25 milioane de euro destinat finanțării bugetului de stat pentru impulsivitatea tranziției la energia verde și un Acord de facilitare de credit dintre RM și AFD în valoare de 40 milioane de euro pentru proiectele de reîmpădurire.

Germania: Prin agențiile GIZ (Societatea Germană pentru Cooperare Internațională) și KfW (Banca Germană pentru Reconstrucție), Germania implementează în prezent 17 proiecte în Republica Moldova, vizând domenii precum modernizarea administrației publice locale, angajarea tinerilor, eficiența energetică, precum și extinderea infrastructurii de apă și salubritate. Un alt progres important în relațiile bilaterale a fost extinderea conectivității aeriene, prin lansarea de noi zboruri Eurowings (Chișinău-Köln și Chișinău-Stuttgart) și relansarea rutei Lufthansa (Chișinău-Frankfurt). Aceste noi legături facilitează mobilitatea cetățenilor și stimulează schimburile comerciale dintre cele două țări.

Italia: Italia rămâne un susținător activ al aderării Republicii Moldova la Uniunea Europeană și contribuie la consolidarea rezilienței și capacităților de apărare ale țării noastre, inclusiv prin susținerea participării Republicii Moldova în misiunile internaționale KFOR și UNIFIL. La cea de-a 5-a Conferință Ministerială a Platformei de Parteneriat pentru Republica Moldova, Italia a anunțat un sprijin adițional de 40 de milioane de euro pentru următorii trei ani, destinat domeniilor energiei, sănătății și agriculturii. A fost semnat Programul de cooperare în domeniul culturii pentru perioada 2024- 2027, precum și Memorandumul de cooperare în domeniul agriculturii.

Suedia: Proiectele implementate prin intermediul Agenției Suedeze pentru Dezvoltare Internațională (Sida) au continuat să sprijine domenii esențiale, cu un buget total de 15,5 milioane de euro. În 2024 Suedia a lansat un pachet adițional de asistență în valoare de 11 milioane de euro, destinat consolidării democrației și rezilienței, cu un accent deosebit pe combaterea corupției și îmbunătățirea transparenței judiciare. Totodată, Suedia și Republica Moldova au semnat un acord bilateral în domeniul securității și apărării, în urma vizitei miniștrilor suedezi ai apărării și apărării civile la Chișinău.

Organizația Națiunilor Unite. Activitatea Republicii Moldova în cadrul Organizației Națiunilor Unite (ONU) a continuat să se concentreze pe consolidarea poziției țării în acest sistem multilateral, promovând activ interesele naționale și de politică externă. În acest context, Republica Moldova a avansat o agendă bazată pe principii democratice, respectarea dreptului internațional și susținerea unei ordini globale bazate pe reguli.

Un moment deosebit a fost participarea Republicii Moldova la cele mai importante evenimente globale ale ONU. Astfel, delegația națională a avut o prezență activă la segmentul de înalt nivel al dezbaterilor generale ale celei de-a 79-a sesiuni a Adunării Generale ONU (UNGA79), unde a promovat interesele și angajamentele naționale pe plan internațional. Un alt moment a fost reprezentat de participarea Republicii Moldova, după o absență de șapte ediții, la Summit-ul Liderilor Mondiali pentru Acțiune Climatică și la segmentul de nivel înalt al Conferinței ONU privind schimbările climatice (COP29). Aceste evenimente au subliniat angajamentul ferm al țării noastre față de combaterea schimbărilor climatice și protecția mediului, consolidând astfel rolul Republicii Moldova în cadrul inițiativelor globale pentru sustenabilitate și acțiune climatică.

Țara noastră a exercitat mandate în 10 structuri electivă și a prezidat/co-prezidat 6 reuniuni de nivel înalt, asigurând alegerea/realegerea a zece candidaturi din partea Republicii Moldova în funcții importante, printre care se numără Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului și Corpul Comun de Inspecție al ONU. Aceste realizări subliniază angajamentul Republicii Moldova de a promova valorile fundamentale ale ONU și de a-și întări poziția și influența în cadrul organizației internaționale.

Organizația Tratatului Atlanticului de Nord. Pe parcursul anului 2024, Guvernul a luat măsuri pentru aprofundarea relațiilor cu Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), vizând consolidarea capacităților de securitate, apărare și reziliență ale țării. Aceste eforturi au inclus organizarea de vizite oficiale, întrevederi la nivel înalt și reuniuni în cadrul formatului 32 aliați + Republica Moldova, pentru a întări dialogul politic și cooperarea bilaterală.

Un eveniment important în acest sens a fost participarea Președintei Maia Sandu la reuniunea Consiliului Nord-Atlantic (NAC) în formatul 32 aliați + RM, desfășurată la Cartierul General NATO. Aceste întrevederi bilaterale și multilaterale au oferit oportunitatea de a aborda subiecte precum: securitatea regională, provocările cu care se confruntă Republica Moldova și identificarea sprijinului din partea NATO pentru a gestiona aceste provocări.

Totodată, discuțiile au vizat dezvoltarea și implementarea unor proiecte bilaterale, precum și lansarea unor noi inițiative comune în diverse domenii de interes. Un subiect prioritar a fost consolidarea securității și stabilității în regiunea transnistreană, fiind analizate măsurile adoptate de Republica Moldova și subliniată importanța unui sprijin constant din partea statelor NATO pentru menținerea unui climat de securitate durabil.

Un progres major a fost finalizarea și adoptarea noului Program Individual al Parteneriatului (ITPP) pentru perioada 2025-2028, care va avea un rol esențial în modernizarea sistemului național de securitate și apărare, sporirea rezilienței țării și dezvoltarea capacităților necesare pentru combaterea noilor amenințări, gestionarea situațiilor excepționale și implementarea de proiecte cu sprijinul NATO. În același timp, ITPP va contribui la promovarea comunicării strategice și a diplomației publice, consolidând astfel angajamentul Republicii Moldova față de parteneriatele internaționale și securitatea regională.

OSCE. În contextul proximității Republicii Moldova față de un conflict armat activ și al riscurilor generate de instabilitatea regională, autoritățile au depus eforturi constante pentru menținerea stabilității și securității pe ambele maluri ale Nistrului. În acest sens, în cadrul celei de-a 31-a reuniuni a Consiliului Miniștrilor Afacerilor Externe ai statelor participante la OSCE, desfășurată în Malta, Republica Moldova a reafirmat poziția sa fermă privind necesitatea retragerii trupelor ruse de pe teritoriul său, subliniind angajamentul față de suveranitate și integritate teritorială. În același timp, delegația Republicii Moldova a transmis un mesaj clar de solidaritate și sprijin pentru Ucraina, evidențiind importanța cooperării internaționale în fața provocărilor de securitate din regiune.

CONSILIUL EUROPEI. Având în vedere un mediu politic global marcat de provocări și eforturi pentru apărarea securității naționale, dialogul Republicii Moldova cu Consiliul Europei

a fost unul dinamic, acoperind întregul spectru al agendei de cooperare. Obiectivele naționale ale Republicii Moldova, precum încheierea procedurii de monitorizare de către Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, susținerea reformelor în domeniul justiției și democrației locale, combaterea violenței domestice și a discriminării, protecția drepturilor copiilor, susținerea refugiaților și alinierea legislației la standardele europene, au beneficiat de sprijinul Consiliului Europei. În continuarea eforturilor Republicii Moldova de sprijinire a Ucrainei, statul nostru a susținut instituirea Registrului Daunelor cauzate de agresiunea Federației Ruse împotriva Ucrainei și a aderat, în calitate de membru, la Acordul Parțial Extins.

Cooperare regională. Guvernul a menținut un dialog politic și tehnic activ în cadrul organizațiilor regionale, incluzând Organizația Cooperării Economice la Marea Neagră (OCEMN), Inițiativa Central Europeană (ICE), Procesul de Cooperare în Europa de Sud-Est (SEECF), Organizația pentru Democrație și Dezvoltare Economică (GUAM) și Inițiativa celor Trei Mări (I3M). În cadrul Summit-ului I3M de la Vilnius, Republica Moldova și-a reafirmat prioritățile, prezentând direcțiile de cooperare strategică, axate pe: modernizarea și extinderea infrastructurii în domeniile transport, energie și telecomunicații; consolidarea securității și sustenabilității energetice și promovarea digitalizării și dezvoltarea tehnologiilor informaționale.

În plus, Republica Moldova a fost un beneficiar activ al Fondului de Cooperare al Inițiativei Central Europene (ICE), obținând 500.000 de euro pentru un proiect destinat susținerii IMM-urilor și startup-urilor. De asemenea, țara noastră a contribuit la implementarea unor inițiative interstatuale prin Programul Know-How Exchange (ICE KEP), beneficiind de proiecte în valoare totală de aproximativ 320.000 de euro.

Diplomația economică. Republica Moldova a făcut progrese semnificative în promovarea diplomației economice, concentrându-se pe diversificarea relațiilor comerciale internaționale și pe sporirea vizibilității pe piețele externe. Prin organizarea și participarea activă la evenimente economice de amploare, țara a reușit să extindă parteneriatele și să atragă noi investiții, consolidându-și prezența pe piețele emergente din India și Arabia Saudită. În paralel, atenția s-a concentrat asupra piețelor strategice cu potențial semnificativ pe termen lung, precum România, Germania, Japonia și Kazahstan, pentru aprofundarea relațiilor economice și stimularea fluxului de investiții străine directe.

Un alt punct esențial în activitatea economică a fost revitalizarea dialogului interinstituțional, transformându-l într-un instrument eficient pentru promovarea inițiativelor investiționale. Activitatea Guvernului s-a concentrat pe atragerea de investiții străine, promovarea produselor moldovenești pe piețele externe și consolidarea imaginii țării ca destinație turistică de interes. Astfel, au fost organizate forumuri de afaceri bilaterale, evenimente expoziționale și vizite de afaceri, contribuind la dezvoltarea unor parteneriate durabile și la consolidarea poziției Republicii Moldova pe plan internațional.

La nivel regional, Guvernul a coordonat participarea țării la evenimente internaționale de amploare, inclusiv Forumul Economic Mondial de la Davos, Forumul investițional „Moldova -

România: Capital Bridges” și Conferința pentru Reconstrucția Ucrainei, promovând interesele economice ale Republicii Moldova și atrăgând investiții strategice.

O realizare semnificativă a fost creșterea conectivității internaționale a Republicii Moldova prin lansarea și relansarea a 20 de curse aviatice de pe Aeroportul Internațional Chișinău, conectând țara la destinații cheie din Europa și din alte colțuri ale lumii (Frankfurt, Istanbul, Budapesta, Riga, Stuttgart, Hamburg, Tbilisi, Viena, Varșovia, Abu Dhabi, Manchester, Bruxelles, Berlin, Dortmund, Memmingen, Nürnberg, Bologna, Verona și Paris).

În ceea ce privește promovarea produselor autohtone, Guvernul a fost activ implicat în coordonarea și participarea la peste 30 de evenimente internaționale, incluzând târguri și expoziții în Europa, Statele Unite ale Americii și Asia. Aceste acțiuni au fost esențiale pentru evidențierea vinurilor moldovenești, a fructelor și produselor ecologice, și pentru atragerea unui public internațional interesat de produsele autohtone. Totodată, au fost sprijinite organizarea târgurilor de vinuri și festivalurilor de vin moldovenesc în mai multe țări europene, contribuind la consolidarea imaginii și notorietății Republicii Moldova pe piețele externe.

Diaspora

Comunitățile moldovenești din afara granițelor au evoluat semnificativ, determinând o creștere constantă a solicitărilor pentru servicii consulare și asistență specializată. La nivel global, numărul solicitărilor procesate anual a ajuns la aproximativ 181.500, menținând o creștere continuă.

Guvernul a îmbunătățit accesul la serviciile consulare esențiale pentru cetățenii din diaspora. Pentru a răspunde cererii tot mai mari și a asigura un sprijin mai eficient pentru diasporă, au fost implementate măsuri menite să îmbunătățească serviciile consulare. Printre cele mai importante realizări se numără extinderea rețelei consulare, prin modificarea statutului Consulatului Republicii Moldova din Padova la rang de Consulat General, inițierea procedurilor pentru deschiderea unor noi Consulate Generale în Statele Unite, la Chicago și Sacramento, precum și digitalizarea serviciilor consulare prin finalizarea sistemului e-Consulat. Această modernizare a permis automatizarea procesării solicitărilor, reducerea birocrăției și optimizarea fluxului de lucru, ceea ce a dus la diminuarea considerabilă a timpului de așteptare pentru cetățenii care solicită servicii consulare.

În același timp, Proiectul „Ambasada vine mai aproape de tine”, a continuat să faciliteze accesul cetățenilor moldoveni din regiunile fără acoperire consulară la servicii esențiale. Astfel, au fost organizate patru misiuni ale Agenției Servicii Publice, cu scopul de a simplifica obținerea documentelor oficiale, precum pașapoarte, buletine de identitate și acte de stare civilă, pentru cetățenii moldoveni din Federația Rusă, Franța și Israel.

Mai multe crize au impus o reacție rapidă din partea Guvernului pentru protejarea cetățenilor moldoveni aflați în zone de conflict. În acest context, s-au desfășurat operațiuni de repatriere din Liban și Siria, în urma intensificării tensiunilor militate. Aceste acțiuni au fost posibile datorită colaborării cu autoritățile din România, Ucraina, Serbia și Polonia, ceea ce a permis repatrierea în siguranță a 47 de cetățeni moldoveni.

Totodată, eforturile pentru valorificarea impactului pozitiv al migrației asupra dezvoltării socio-economice a Republicii Moldova au fost intensificate prin consolidarea cadrului legislativ și instituțional, dar și prin stimularea implicării diasporei în proiecte de dezvoltare.

În acest sens, au fost lansate două programe de sprijin pentru diaspora. **Programul de susținere a revenirii de scurtă durată a membrilor diasporei cu experiență profesională avansată** cu scopul de a facilita colaborarea dintre specialiștii moldoveni din străinătate și instituțiile din Republica Moldova, contribuind la dezvoltarea instituțională, economică și socială a țării, precum și la integrarea acestora în Uniunea Europeană. **Programul de susținere a revenirii și reintegrării absolvenților moldoveni din diaspora** urmărește atragerea tinerilor care au studiat peste hotare, oferindu-le sprijin logistic, financiar și informațional pentru reintegrarea pe piața muncii din Republica Moldova, fie în instituții publice, organizații ale societății civile sau în sectorul privat.

Un alt program important, „**Diaspora Acasă Reușește DAR 1+3**”⁸, a fost optimizat prin ajustarea ghidului de aplicare. La apelul de finanțare au participat 80 de administrații publice locale, dintre care 51 au fost selectate.

Pentru a sprijini inițiativele culturale ale diasporei, Guvernul a finanțat Programul de granturi „Diaspora Engagement Hub”, prin care au fost oferite 13 granturi organizațiilor și centrelor educaționale din SUA, Danemarca, Italia, Elveția, Spania, Austria, Germania, Canada și Marea Britanie, beneficiind astfel peste 10.000 de persoane. Totodată, a fost organizat programul de instruire „Diaspora Impact”, destinat a 20 de asociații și grupuri de inițiativă, cu implicarea a trei mentori din diaspora.

Un eveniment cultural de amploare a fost Turneul european „Mărțișor în toată lumea”, desfășurat în 11 orașe din 8 țări, printre care Portugalia, Germania, Spania, Italia, Franța, Marea Britanie, Irlanda și Belgia.

Zilele Diasporei⁹ din acest an au inclus o serie de evenimente menite să consolideze relațiile cu diaspora și să creeze un cadru de colaborare eficient cu autoritățile de stat. Printre acestea se numără: Ziua Porților Deschise la Guvern; Masa Rotundă „Cooperarea Diaspora-Guvern: implementarea grupurilor tematice de experți”, eveniment în cadrul căruia a fost lansată Platforma de Implicare a Diasporei- un mecanism inovator de colaborare între profesioniștii din diaspora și instituțiile din Republica Moldova; Festivalul ”Ne Vedem Acasă”, cu participarea a peste 500 de reprezentanți ai diasporei; Diaspora Business Forum; Programul Diaspora Origini Reveniri.

În premieră a fost lansat proiectul „DOR de Tradiții”, destinat copiilor și tinerilor cu vârsta între 12 și 17 ani, originari din Republica Moldova, dar stabiliți în străinătate. Prima ediție a acestui program, a reunit 30 de participanți din țări precum Austria, Grecia, România, Italia, Franța, Ucraina, Spania, Irlanda, Portugalia, Belgia, Ungaria, Germania și Marea Britanie.

⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 801/2018](#)

⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 735/2016](#)

Prin aceste inițiative, Guvernul demonstrează un angajament constant față de diaspora, implementând soluții menite să îmbunătățească accesul cetățenilor moldoveni din străinătate la servicii consulare esențiale, să sprijine integrarea lor socio-economică și să le valorifice potențialul profesional și cultural. Programele dedicate diasporei nu doar că facilitează întoarcerea temporară sau definitivă a specialiștilor și absolvenților moldoveni, ci contribuie și la crearea unor punți durabile între comunitățile din afara granițelor și instituțiile din Republica Moldova.

Totodată, sprijinul pentru inițiativele culturale și educaționale întărește legăturile identitare, asigurând continuitatea valorilor naționale în rândul generațiilor viitoare. Prin consolidarea colaborării cu autoritățile locale și partenerii internaționali, Republica Moldova nu doar că răspunde nevoilor diasporei, ci și creează oportunități de dezvoltare reciproc avantajoase, contribuind astfel la modernizarea și progresul Republicii Moldova pe plan internațional.

Administrație publică și servicii publice

Reforma administrației publice

Unul dintre obiectivele fundamentale ale Guvernului a fost consolidarea capacităților administrației publice, prin crearea unor instituții puternice și reziliente, capabile să asigure un serviciu public eficient și de calitate. În acest context, au fost inițiate și implementate reforme importante atât la nivel central, cât și local, menite să modernizeze structurile administrative și să optimizeze procesele guvernamentale. De asemenea, au fost adoptate măsuri esențiale pentru crearea unui sistem instituțional flexibil și eficient, susținut de un cadru legislativ modernizat, cu scopul de a fortifica capacitatea administrativă și de a asigura o funcționare optimă a structurilor guvernamentale.

Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative în reforma administrației publice, avansând constant spre alinierea la standardele UE. Potrivit Raportului de extindere 2024 al Comisiei Europene, țara noastră a făcut pași importanți în acest domeniu. Implementarea acțiunilor planificate pentru anul 2024, în cadrul Programului pentru anii 2023-2026 de implementare a Strategiei de Reformă a Administrației Publice 2023-2030, a fost realizată integral, atingând o rată de implementare de 100%.

Punerea în aplicare a reformei administrației publice centrale și locale a vizat 5 componente de bază: i) Managementul funcției publice și al funcționarilor publici; ii) Cadrul instituțional al administrației publice centrale; iii) Sistemul de planificare strategică și elaborare a politicilor publice; iv) Debirocratizare și dezvoltarea serviciilor electronice; v) Administrația publică locală.

Guvernul a continuat să dezvolte și să îmbunătățească politicile privind managementul funcției publice și al funcționarilor publici, avansând spre o administrație modernă, eficientă și accesibilă. Au fost adoptate modificări esențiale la cadrul normativ primar și secundar referitor la managementul resurselor umane din autoritățile publice, cu scopul de a consolida administrația publică¹⁰ și de a promova o funcție publică mai dinamică și adaptată cerințelor actuale¹¹. Reformele au vizat creșterea atractivității funcției publice, facilitarea accesului tinerilor în serviciul public și consolidarea procesului de profesionalizare a personalului din autoritățile publice.

Stagiile plătite au devenit un instrument eficient de integrare a tinerilor în administrația publică. Au fost organizate două programe de stagii plătite, la care au participat 62 de tineri, fiecare beneficiind de 480 de ore de formare în administrația publică centrală și de o bursă lunară de 3.000 de lei. Ca rezultat, 29% dintre absolvenți au fost ulterior angajați în serviciul public.

Un alt proiect implementat cu succes de Guvern este Programul SPRINT (Supporting Public Administration Reform in the Eastern Partnership), o inițiativă a Uniunii Europene menită să sprijine reformele administrației publice în țările Parteneriatului Estic, inclusiv Republica Moldova. Programul, destinat funcționarilor publici cu vârsta de până la 35 de ani, a

¹⁰ [Legea nr. 81/2024](#)

¹¹ [Hotărârea Guvernului nr. 581/2024](#)

contribuit la dezvoltarea profesională a 41 de funcționari, care au elaborat 24 de propuneri de politici publice și proiecte de cercetare, având ca obiectiv îmbunătățirea activității instituțiilor în care își desfășoară activitatea.

Pentru a profesionaliza serviciul public, a fost implementat Planul de formare și dezvoltare profesională a personalului din autoritățile publice¹². În cadrul acestuia, au fost organizate 36 de sesiuni de instruire, incluzând 9 programe dedicate dezvoltării profesionale, acoperind domenii esențiale precum managementul performanței, reforma administrației publice, elaborarea și managementul proiectelor, buna guvernare locală și evaluarea politicilor publice. Peste 1.004 funcționari publici din diverse autorități administrative au beneficiat de aceste instruiri, realizate cu sprijinul Institutului de Administrație Publică. În plus, bugetul alocat dezvoltării profesionale a fost majorat cu 25%, reflectând angajamentul Guvernului de a investi în creșterea competențelor funcționarilor publici și îmbunătățirea eficienței administrației publice.

Guvernul s-a concentrat pe îmbunătățirea reglementărilor privind eficiența administrativă, perfecționarea cadrului legislativ și consolidarea relațiilor cu autoritățile autonome și cetățenii. În acest sens, au fost ajustate prevederile referitoare la interacțiunea dintre administrația publică și cetățeni, asigurându-se un acces sporit la informațiile de interes public și o transparență mai mare în procesul decizional. Totodată, au fost optimizate procesele de documentare, analiză și fundamentare a proiectelor de acte normative¹³. S-au intensificat eforturile pentru alinierea legislației naționale la standardele Uniunii Europene, îmbunătățindu-se mecanismele de avizare și expertiză, cu un accent deosebit pe întărirea cadrului de reglementare, evaluarea impactului normelor și consolidarea expertizei juridice și anticorupție.

Guvernul a implementat un amplu set de reforme menite să sporească eficiența procesului decizional și să modernizeze procesul de creație legislativă. Pe parcursul anului, au fost aprobate 1.238 proiecte de acte, dintre care 913 hotărâri ale Guvernului, 204 dispoziții, precum și luate 121 de decizii protocolare care au consemnat aprobarea avizelor Guvernului și proiectelor de legi. Toate proiectele de acte normative aprobate au parcurs etapele obligatorii de consultare publică și analiză a impactului de reglementare. Guvernul a continuat să ridice nivelul de aliniere a legislației naționale la acquis-ul UE, fiind elaborate, expertizate, adoptate/aprobate 165 acțiuni normative de transpunere a 303 acte europene planificate în PNA. În spiritul accesibilității și al deschiderii față de cetățeni, toate ședințele Guvernului (53 de ședințe) au fost transmise online, permițând publicului să urmărească în timp real procesele decizionale. De asemenea, agenda și proiectele de acte normative incluse pe ordinea de zi a ședințelor Guvernului și ale secretarilor de stat au fost publicate în mod transparent pe pagina web oficială a instituției.

Procesul de elaborare a actelor normative a fost digitalizat. Au fost dezvoltate funcționalitățile Sistemului Informațional „e-Legislație”, destinat digitalizării procesului de

¹² [Hotărârea Guvernului nr. 79/2024](#)

¹³ [Hotărârea Guvernului nr. 447/2024](#)

elaborare a proiectelor de acte normative. Acest sistem optimizează colaborarea între autoritățile administrației publice implicate în procesul legislativ, sporind eficiența, transparența și operativitatea procesului decizional.

A fost implementat un mecanism inovator de evaluare a performanței administrației publice centrale, bazat pe un set de Indicatori de Performanță (KPI). Acest sistem permite măsurarea obiectivă a progreselor înregistrate de instituțiile publice, oferind un instrument esențial pentru optimizarea procesului decizional și îmbunătățirea calității guvernării. Evaluările periodice realizate prin acest mecanism au contribuit la consolidarea transparenței și la eficientizarea activităților administrației publice, în conformitate cu standardele internaționale și cu angajamentele asumate de Republica Moldova în procesul de aderare la Uniunea Europeană.

Guvernul a continuat să îmbunătățească cadrul normativ privind planificarea strategică și elaborarea documentelor de politici publice¹⁴, punând accent pe coerență și calitate în procesul decizional. Conform recomandărilor [Raportului SIGMA](#), Programul Național de Aderare (PNA) a fost integrat ca document principal în cadrul național de planificare strategică, oferindu-i o poziție prioritară în sistem. Totodată, a fost asigurată elaborarea și aprobarea: Planul Național de Acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2024-2027¹⁵, Planul Național de Dezvoltare pentru perioada 2025-2027¹⁶ și Planul Național de Reglementări pentru anul 2025¹⁷.

În vederea unei mai bune sincronizări între planificarea strategică și programarea bugetară, Guvernul a întreprins măsuri menite să optimizeze alocarea resurselor financiare. O măsură esențială a vizat stabilirea priorităților de politici publice pe termen mediu înaintea aprobării Cadrului Bugetar pe Termen Mediu, asigurând astfel o utilizare mai eficientă a fondurilor publice. Totodată, au fost dezvoltate și implementate [instrumente digitale pentru estimarea costurilor asociate politicilor publice](#), care au fost utilizate intens de către autorități în procesele de planificare strategică și bugetară.

Un rol esențial în asigurarea calității și fundamentării politicilor publice a revenit platformelor guvernamentale interinstituționale de coordonare: Consiliul pentru coordonarea dezvoltării durabile (CCDD)¹⁸ și Comitetul interministerial pentru planificare strategică (CIPS)¹⁹. Astfel, în 2024, în cadrul celor 18 ședințe CIPS au fost discutate și adoptate decizii pentru 32 de subiecte, iar platforma CCDD a examinat și validat 38 de subiecte în cadrul a 18 ședințe.

Au fost înregistrate progrese semnificative în digitalizarea proceselor de planificare, monitorizare și raportare a documentelor strategice, prin dezvoltarea și implementarea Sistemului Informațional „e-Monitorizare”²⁰, aflat în prezent în faza de testare. Acest sistem va optimiza procesele de planificare, monitorizare, evaluare și raportare a documentelor strategice,

¹⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 661/2024](#)

¹⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 45/2024](#)

¹⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 361/2024](#)

¹⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 841/2024](#)

¹⁸ [Dispoziția Guvernului nr. 181/2023](#)

¹⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 1070/2023](#)

²⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 860/2023](#)

facilitând corelarea politicilor publice cu resursele bugetare prin interconectarea cu Sistemul Informațional al Ministerului Finanțelor.

Un alt aspect prioritar al coordonării politicilor, consolidat în perioada analizată, îl reprezintă **monitorizarea implementării Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030**, care oferă un cadru informațional solid pentru raportarea progreselor Republicii Moldova la nivel internațional. În acest sens, a fost elaborat și publicat *Raportul de progres privind implementarea Agendei 2030*²¹, document ce evaluează progresele în atingerea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) de la ultima raportare oficială.

O realizare importantă a fost îmbunătățirea mecanismelor de colaborare cu partenerii de dezvoltare, consolidându-se parteneriatele strategice pentru sprijinirea reformelor necesare în contextul parcursului european al Republicii Moldova. În acest sens, mecanismul de coordonare a asistenței externe a fost optimizat²², iar activitatea celor 22 de consilii sectoriale a fost revitalizată și creată Platforma de Parteneriat pentru Republica Moldova, care a evoluat într-un parteneriat pe termen lung, oferind sprijin continuu pentru reformele necesare pentru aderarea la UE și pentru dezvoltarea durabilă și rezilientă a țării.

Guvernul a asigurat o comunicare sistematică și accesibilă, utilizând diverse mijloace pentru a informa cetățenii despre activitățile desfășurate și deciziile adoptate. Transparența actului guvernamental a fost consolidată prin organizarea a peste 470 de evenimente și ședințe, la care au participat Prim-ministrul și membrii Guvernului. De asemenea, pentru o informare amplă și corectă a publicului, au fost organizate peste 70 de conferințe de presă, peste 250 de interviuri și declarații de presă oferite de membrii cabinetului de miniștri și peste 450 de comunicate de presă oficiale au fost publicate pe site-urile instituționale ale Guvernului. În rezultat, **audiența atinsă prin acțiunile de promovare a crescut constant**, cumulându-se în total pe an un număr de 3,2 milioane vizualizări/interacțiuni.

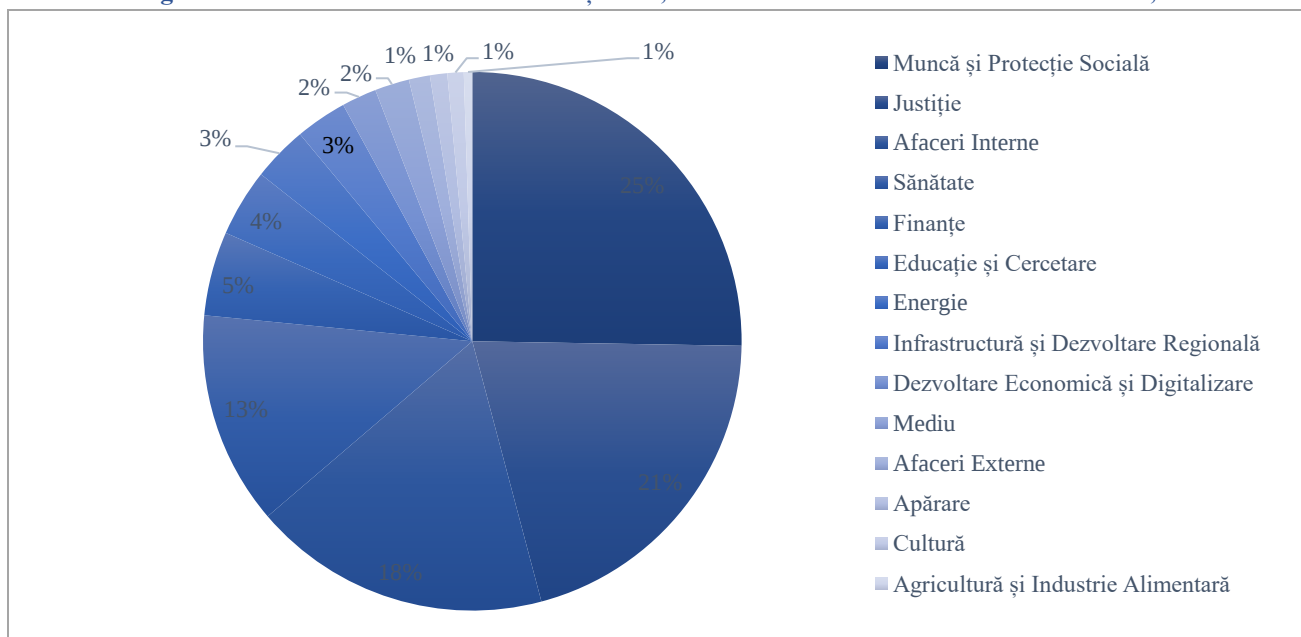
Comunicarea cu cetățenii a fost îmbunătățită și prin gestionarea procesului de petiții și solicitări de informație, un element important al transparenței și responsabilității administrative. În perioada de referință, au fost examinate și soluționate 3750 de petiții, iar răspunsurile au fost furnizate în termenul prevăzut de legislație, asigurând respectarea drepturilor cetățenilor și menținând un dialog continuu între administrația publică și societate.

Principalele aspecte abordate de către cetățeni autorităților centrale specializate în solicitările adresate, în funcție de domeniile de activitate ale Guvernului.

²¹ [Raportul de progres privind implementarea Agendei 2030.](#)

²² [Hotărârea Guvernului nr.534/2024](#)

Figura 17. Domeniile de interes ale cetățenilor, conform solicitărilor adresate Guvernului, %

Sursă: Datele administrative ale Cancelariei de Stat

Transparența a fost consolidată prin dezvoltarea unor noi instrumente digitale, precum platforma „e-Democrație”²³, care include modulele e-Petiție, e-Feedback și e-Survey. Acestea reprezintă instrumente esențiale pentru atingerea obiectivelor de transparență și responsabilitate administrativă, facilitând dialogul dintre autoritățile publice și cetățeni și promovând implicarea activă a acestora în procesul decizional.

Pentru a valorifica experiența directă a cetățenilor în analiza problemelor din domeniile gestionate de autoritățile publice și pentru a încuraja contribuția acestora la elaborarea unor politici publice eficiente, a fost aprobat **Regulamentul privind organizarea audienței**²⁴. Astfel, Guvernul își reafirmă angajamentul față de o guvernare deschisă și responsabilă, centrată pe cetățean. Actul normativ stabilește proceduri administrative clare și un set de acțiuni menite să asigure implicarea activă a autorităților publice în ascultarea, examinarea și soluționarea rapidă a problemelor societății, având ca scop îmbunătățirea interacțiunii cu cetățenii și ajustarea politicilor publice la nevoile acestora.

Administrația publică locală

Progresele înregistrate în domeniul administrației publice locale reflectă angajamentul Executivului de a sprijini dezvoltarea sustenabilă a comunităților locale, asigurând o administrație publică eficientă, capabilă să răspundă nevoilor cetățenilor. Astfel, prin implementarea politicilor și măsurilor inovatoare, Guvernul a reușit să transforme administrația locală într-un partener esențial al dezvoltării regionale, sporind capacitatea autorităților de a gestiona resursele și de a implementa proiecte de infrastructură.

²³ [Hotărârea Guvernului nr. 564/2025](#)

²⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 250/2024](#)

Amalgamarea voluntară a unităților administrativ-teritoriale a rămas o prioritate strategică a Guvernului, având ca obiectiv eficientizarea administrației publice locale prin comasarea localităților mici cu resurse financiare și capacitate instituțională limitate. Reforma urmărește creșterea capacității autorităților locale pentru a asigura locuitorilor servicii publice de calitate, accesibile și echitabile, în conformitate cu standardele europene.

Prin amalgamare, noile unități administrative teritoriale (UAT) vor beneficia de o capacitate instituțională consolidată, inclusiv de posibilități financiare sporite, care permit specializarea funcționarilor publici în domenii esențiale pentru dezvoltarea locală, cum ar fi atragerea investițiilor, elaborarea proiectelor, monitorizarea și raportarea acestora.

În urma consultărilor directe cu primarii, consiliile locale și locuitorii UAT-urilor, au fost îmbunătățite următoarele aspecte metodologice²⁵:

- i. Crearea Comisiei interinstituționale responsabile de acordarea stimulentei financiare UAT-urilor amalgamate sau celor aflate în proces de amalgamare, prin Fondul de amalgamare voluntară;
- ii. Stabilirea centrului administrativ al UAT-urilor amalgamate pe baza numărului de gospodării conectate la rețelele publice de apă și canalizare, ca indicator principal al capacității de furnizare a serviciilor publice;
- iii. Determinarea cuantumului transferurilor către UAT-uri utilizând datele oficiale privind populația, furnizate de Biroul Național de Statistică;
- iv. Revizuirea metodologiei de calcul a transferurilor generale pentru bugetele locale, pentru a asigura o distribuie echilibrată a fondurilor.

Au fost create 20 de clustere de amalgamare voluntară, reunind 61 UAT-uri, reprezentanții cărora au declarat, din proprie voință, intenția de a lansa procesul de amalgamare voluntară. Concomitent, au fost adoptate 17 decizii de inițiere a amalgamării voluntare în consiliile locale și au fost constituite cinci grupuri de lucru comune, formate din reprezentanții UAT-urilor care au inițiat procesul de amalgamare.

Pe parcursul anului autoritățile locale au beneficiat de suport informațional, organizatoric și metodologic pentru amalgamarea voluntară. Au fost realizate 165 de prezentări individuale ale metodologiei de amalgamare voluntară în fața primarilor și 160 de prezentări ale metodologiei în fața consiliilor locale.

Guvernul a continuat să sprijine consolidarea sustenabilității financiare a autorităților locale, prin evaluarea și înregistrarea bunurilor imobile publice și private. Aproximativ 151 de UAT-uri au înregistrat bunurile imobile în Registrul bunurilor imobile, ceea ce reprezintă 30% din obiectivul final stabilit. De asemenea, au fost aprobate și publicate 4 modele de

²⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 797/2024](#)

evaluare/reevaluare pentru: apartamente la sol²⁶, case de locuit în localitățile urbane²⁷, case de locuit în localitățile rurale²⁸ și terenuri agricole²⁹.

Totodată, Guvernul a continuat să sprijine procesul de descentralizare administrativă, prin ajustarea legislației³⁰ și crearea unor grupuri de lucru sectoriale menite să îmbunătățească cooperarea dintre autoritățile centrale și locale. Obiectivul principal al acestor măsuri a fost consolidarea capacității autorităților locale de a administra resursele în mod eficient și de a furniza servicii publice de calitate, având un impact pozitiv asupra siguranței și bunăstării cetățenilor.

În efortul de a menține un dialog activ cu comunitățile locale și de a răspunde prompt nevoilor acestora, Executivul a efectuat, pe parcursul anului, peste 200 de vizite în teritoriu. Scopul acestora a fost identificarea directă a provocărilor cu care se confruntă administrațiile locale și cetățenii, precum și discutarea aspectelor esențiale pentru dezvoltarea regională. Printre subiectele abordate s-au numărat infrastructura, educația, sănătatea, dar și dificultățile întâmpinate de antreprenorii din sectorul întreprinderilor mici și mijlocii. În urma acestor întâlniri, au fost colectate și sistematizate peste 170 de probleme, transmise ulterior autorităților competente pentru a fi soluționate în mod eficient.

Digitalizarea serviciilor publice

Digitalizarea serviciilor publice reprezintă un element cheie în transformarea administrației publice și în modernizarea relației dintre cetățeni și instituțiile statului. Într-o eră în care tehnologia joacă un rol tot mai important în viața cotidiană, Guvernul își concentrează constant eforturile pe integrarea și extinderea serviciilor publice digitale pentru a răspunde mai eficient nevoilor cetățenilor.

Nivelul de accesare a serviciilor publice electronice de cetățeni rămâne ridicat. 54,3% dintre utilizatori au accesat servicii publice online, iar Sondajul Național Anual al Agenției de Guvernare Electronică confirmă această tendință ascendentă. Dintre cei care au utilizat servicii publice în ultimele 12 luni, majoritatea au accesat cel puțin unul în format electronic.

²⁶ [Ordinul directorului general al Agenției Geodezie, Cartografie și Cadastru nr. 53/2024](#)

²⁷ [Ordinul directorului general al Agenției Relații Funciare și Cadastru nr. 91/2023](#)

²⁸ [Ordinul directorului general al Agenției Geodezie, Cartografie și Cadastru nr. 60/2024](#)

²⁹ [Ordinul directorului general al Agenției Geodezie, Cartografie și Cadastru nr. 59/2024](#)

³⁰ [Legea nr. 81/2024](#)

Raportat la întreaga populație, inclusiv persoanele care nu folosesc internetul, rata de accesare este de 21,8% (față de 19,1% în 2023), iar în rândul utilizatorilor de internet, acest indicator ajunge la 24,6% (comparativ cu 22,6% în 2023).

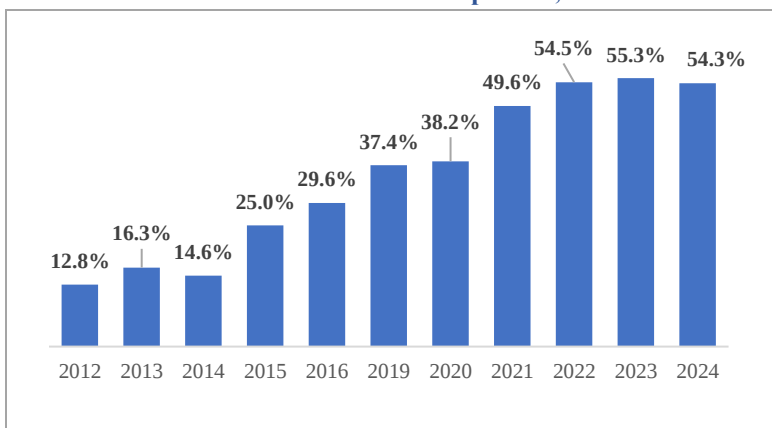
Variațiile indicatorului în funcție de categoriile socio-demografice sunt semnificative. Tinerii cu vârste între 18 și 29 de ani utilizează serviciile electronice de aproape șase ori mai mult decât persoanele din categoria de vârstă 60-74 ani. De asemenea, există o diferență de aproape 30% între utilizarea serviciilor digitale în mediul urban și cel rural. În ceea ce privește nivelul de autonomie, patru din zece respondenți sunt independenți, 33% necesită asistență parțială, iar 25% au nevoie de suport complet.

Spectrul serviciilor accesate electronic este destul de diversificat, dar în top 5 se regăsesc următoarele: serviciile de documentare (ASP) – 36,7%, serviciile electronice fiscale – 34,0%, serviciile electronice cadastrale – 22,3%, solicitarea online a duplicatelor de acte – 21,8% și serviciile sociale „e-CNAS” – 21,2%. Alegând între cele două moduri de accesare a unui serviciu - online sau offline, peste jumătate de respondenți susțin că ar alege să acceseze în mod online serviciul public.

Tendința ascendentă în utilizarea și aprecierea serviciilor publice digitale indică o îmbunătățire constantă a experienței cetățenilor. Gradul de satisfacție a crescut, atingând 80,4% pentru serviciile accesate prin portalul servicii.gov.md, cu 4 puncte procentuale mai mult față de 2023. De asemenea, satisfacția față de e-serviciile accesate prin paginile web ale prestatorilor s-a situat la 73,8%.

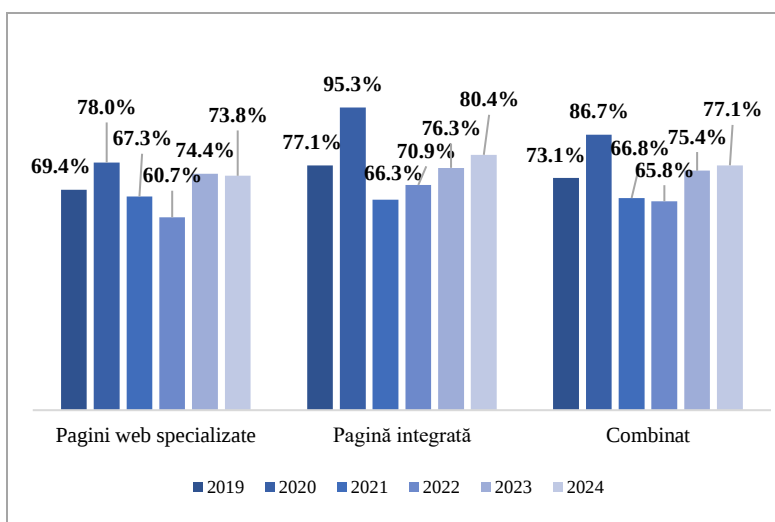
Accesul la serviciile publice a fost extins prin deschiderea a încă 5 Centre Unificate de Prestare a Serviciilor Publice (CUPS), în parteneriat cu autoritățile locale. Această inițiativă a consolidat capacitatea de implementare a reformelor și a îmbunătățit

Figura 28. Accesarea serviciilor publice electronice din totalul utilizatorilor de servicii publice, %

Sursă: Agenția de Guvernare Electronică

Figura 29. Gradul de satisfacție de serviciile publice electronice, %

Sursă: Agenția de Guvernare Electronică

calitatea serviciilor publice. În total, la nivel local, funcționează 105 CUPS-uri, prin care au fost accesate 44.234 de servicii publice.

Progresele în extinderea și optimizarea serviciilor electronice au consolidat infrastructura digitală prin implementarea unor noi funcționalități pe Platforma de Dezvoltare a Serviciilor Electronice (PDSE). PDSE a furnizat 61 de servicii electronice, cu peste 670.000 de accesări, reflectând un interes și o utilizare sporită. Printre cele mai importante actualizări se numără:

- i. Digitalizarea transcrierii dreptului de proprietate asupra vehiculelor, permițând vânzarea/cumpărarea autovehiculelor deja înmatriculate fără deplasare la ghișeu;
- ii. Serviciul electronic pentru solicitările notariale privind înregistrarea drepturilor în Registrul bunurilor imobile, facilitând înregistrarea drepturilor de proprietate de către notari în numele titularilor;
- iii. Eliberarea online a Extrasului din Sistemul Informațional Integrat al Poliției de Frontieră, oferind date oficiale despre obiectele aflate sub evidență și control la frontieră, inclusiv traversările persoanelor și vehiculelor;
- iv. Acces digitalizat la extrasele din Registrul de stat al vehiculelor, simplificând obținerea confirmărilor privind înmatricularea și dreptul de proprietate asupra autovehiculelor.

Guvernul a avansat în digitalizarea serviciilor publice prin dezvoltarea și extinderea aplicației mobile guvernamentale EVO. În perioada de raportare, aplicația a fost îmbunătățită cu noi module, facilitând accesul cetățenilor la servicii electronice esențiale. Printre noile funcționalități implementate se numără:

- i. Acte Digitale și Portofel de Identitate Digital, pentru gestionarea documentelor oficiale în format electronic;
- ii. Plăți pentru servicii publice, simplificând achitarea taxelor și tarifelor direct din aplicație;
- iii. Datele Tale: Feedback și Contribuție, permițând utilizatorilor să ofere sugestii și să contribuie la îmbunătățirea serviciilor.

Prin aceste actualizări, EVO devine un instrument digital tot mai complex și eficient, consolidând interacțiunea digitală dintre cetățeni, mediul de afaceri și administrația publică.

În cadrul procesului de modernizare digitală, a fost dezvoltată și implementată soluția EVOSign³¹ (MobiSign), care revoluționează autentificarea electronică atât în sectorul public, cât și în cel privat. Această soluție inovatoare permite utilizatorilor să acceseze rapid și securizat servicii guvernamentale și private.

A fost implementat un sistem modern de plată prin integrarea Serviciului guvernamental de plăți electronice (MPay) cu sistemul de plăți instantanee (Instant Payments - IP), optimizând astfel procesul de tranzacționare pentru cetățeni și instituții. Această inovație asigură

³¹ [Hotărârea Guvernului nr. 291/2024](#)

plăți mai rapide, sigure și eficiente. În cadrul integrării, au fost dezvoltate două funcționalități esențiale pentru plățile de la cetățean către guvern (C2G):

- i. Serviciul RTP (Request To Pay): un sistem de mesagerie instant care permite beneficiarului să solicite inițierea unei plăți, facilitând comunicarea și accelerând procesarea tranzacțiilor;
- ii. Generarea și validarea codurilor QR: o soluție care permite crearea de coduri QR pentru acceptarea plăților instantanee. Plătitorii pot scana codul QR pentru a efectua rapid tranzacția, eliminând necesitatea introducerii manuale a datelor și simplificând considerabil procesul de plată.

Sistemului Informațional Automatizat „SIA GEAP”, destinat gestionării și emiterii actelor permissive a înregistrat peste 66.000 de solicitări, consolidându-și rolul în digitalizarea serviciilor publice. În perioada de raportare, SIA GEAP a fost extins prin integrarea a **10** noi tipuri de acte permissive, menite să faciliteze procesele administrative și să îmbunătățească interacțiunea dintre autorități și beneficiari, inclusiv: Înregistrarea în calitate de rezident al Portului Internațional Liber „Giurgiulești”; Autorizația pentru desfășurarea activității în Portul Internațional Liber „Giurgiulești”; Certificat de înregistrare a suplimentelor alimentare/produselor alimentare noi; Certificatul de atestare tehnico-profesională a specialiștilor din construcții; Certificatul topogeodezic și cartografic; Certificatul inginerului cadastral; Certificatul evaluatorului bunurilor imobile; Certificat de acreditare; Certificat fitosanitar pentru export sau reexport; Autorizare generală de furnizare a serviciilor poștale.

Soluția MDocs a fost implementată pentru a reduce utilizarea documentelor pe suport de hârtie și a îmbunătăți serviciile publice prin platformele digitale ale autorităților publice. Platforma este accesibilă autorităților publice care nu au digitizat complet serviciile, facilitând integrarea treptată a acestora în sistemul digitalizat. În perioada de raportare, au fost realizate 9 integrări cu MDocs, iar 13 sisteme informaționale sunt deja integrate în platformă, consolidând astfel digitalizarea și interoperabilitatea serviciilor publice.

Serviciul guvernamental de plăți electronice MPay a continuat să funcționeze eficient, facilitând tranzacții electronice rapide și sigure. MPay a procesat peste 5,5 miliarde lei prin mai mult de 7 milioane de plăți, consolidându-și rolul esențial în digitalizarea plăților guvernamentale și private. Statisticile privind MPay reflectă realizări semnificative, printre care: 293 de prestatori de servicii integrați; 76 de integrări cu sisteme informaționale ale prestatorilor de servicii (62 publice și 14 private); 200 de prestatori de servicii publice care nu dețin sisteme informaționale conectate la Mpay și 16 prestatori de plată, subliniind importanța MPay în modernizarea infrastructurii de plăți electronice din Republica Moldova, contribuind la eficientizarea și securizarea plăților pentru cetățeni și instituții.

Serviciul guvernamental de livrare MDelivery își continuă extinderea, integrând 12 noi servicii publice oferite de ANTA și I.P. „Cadastrul Bunurilor Imobile”. Printre acestea se numără: Autorizații CEMT (anuale și pe termen scurt) cu carnetul de drum; Autorizații BSEC; Autorizații TRACECA; Carnetul foii de parcurs de tip CFP; Carnetul foii de parcurs

(INTERBUS); Autorizații de transport rutier în trafic internațional de mărfuri și persoane; Autorizații pendulare; Activarea autorizației CEMT pe termen scurt; Înregistrarea curentă a dreptului de proprietate; Înregistrarea drepturilor reale limitate și altor drepturi supuse înregistrării; Notarea în registrul bunurilor imobile; Alte activități legate de înregistrarea bunurilor imobile.

MDelivery a efectuat peste 39.000 de livrări, dintre care 17.559 de documente privind serviciile prestate, reprezentând o creștere semnificativă față de 2023 (când au fost livrate 4.187 de documente). În prezent, documentele care pot fi livrate direct la domiciliu sunt: pașaportul cetățeanului Republicii Moldova; buletinul de identitate al cetățeanului Republicii Moldova; permisul de conducere; permisul de conducere internațional; certificatul de înmatriculare pentru vehicul, extrasul din Registrul de stat al persoanelor juridice și al întreprinzătorilor individuali, precum și 19 tipuri de documente din domeniul stării civile.

Sistemul Informațional Automatizat „Registrul Împuternicirilor de Reprezentare” (MPower) a continuat să sprijine procesul de acordare a împuternicirilor electronice, prin integrarea a 13 noi tipuri de împuterniciri și ajustarea altor 4 tipuri existente. Astfel, în anul de referință, au fost emise 1.510 împuterniciri electronice, oferind cetățenilor un mod complet digital, autonom și gratuit de a acorda împuterniciri prin semnătura electronică, pentru diverse tipuri de reprezentare. Printre noile împuterniciri introduse se numără: vânzarea online a vehiculului în procedura de transcriere a dreptului de proprietate; înregistrarea la domiciliu și/sau reședința temporară și radierea din evidență la domiciliu și/sau reședința temporară.

Serviciul de notificare electronică MNotify, informează cetățenii despre expirarea termenului de valabilitate sau anularea actelor de identitate. Cetățenii care dețin semnătura electronică și sunt înregistrați pe platforma MNotify (mnotify.gov.md) primesc notificări prealabile cu 60 și 30 de zile înainte de expirarea pașaportului sau a buletinului de identitate, precum și în cazul anulării acestora din diverse motive. Serviciul este oferit gratuit și asigură un sistem automatizat de avertizare, contribuind la simplificarea proceselor administrative și la îmbunătățirea accesibilității cetățenilor la serviciile guvernamentale.

Platforma de interoperabilitate și Serviciul electronic guvernamental de acces la date (MConnect) a înregistrat performanțe remarcabile, atingând aproximativ 600 de milioane de interpelări, 105 noi integrări, precum și 13 participanți publici și 15 participanți privați adăugați în sistem. Aceste realizări evidențiază extinderea și consolidarea interoperabilității între instituțiile publice și private, facilitând un schimb de informații eficient, rapid și securizat.

În cadrul inițiativei „Modernizarea serviciilor guvernamentale”, au fost transmise pentru scanare 139.136 de dosare, iar la finalul procesului, au fost recepționate și verificate aproximativ 139.135 de dosare, însumând 10.070.733 de pagini. Această modernizare facilitează accesul rapid și digitalizat la informațiile referitoare la persoanele juridice și întreprinzătorii individuali.

Aproximativ 54% dintre serviciile publice oferite cetățenilor prin Agenția Servicii Publice (ASP) au fost digitalizate, ceea ce reprezintă 43 de servicii disponibile în format electronic. Deși procesul de digitalizare continuă să se extindă, gradul de utilizare a acestor servicii urmează

să fie îmbunătățit, pentru a asigura o adoptare mai largă și o eficiență sporită. Serviciul de programare electronică pentru serviciile publice a atins un grad de disponibilitate de 99,99%, ceea ce indică o funcționare continuă și fără întreruperi pe parcursul întregului an. Aceasta reflectă o infrastructură robustă care asigură accesul cetățenilor la serviciile publice. În anul 2024, timpul mediu de așteptare la ghișeele fizice a fost de 10 minute, în scădere față de 12 minute în 2023, demonstrând o îmbunătățire semnificativă în gestionarea fluxului de cetățeni și eficiența proceselor administrative fizice.

Sistemul statistic național

Alinierea sistemului statistic național la standardele europene, în vederea îndeplinirii condițiilor de aderare la UE, a constituit unul dintre obiectivele majore ale Guvernului. Republica Moldova a realizat progrese semnificative în conformarea sistemului statistic național (SSN) cu recomandările europene. Potrivit Raportului Comisiei Europene, țara a făcut pași importanți în acest domeniu, înregistrând progrese notabile, în special prin efectuarea recensământului populației și al locuințelor și consolidarea capacității instituționale. Totodată, transmiterea datelor către Eurostat continuă să crească, iar majoritatea recomandărilor Comisiei din anul precedent au fost deja implementate, reflectând angajamentul Republicii Moldova față de procesul de integrare europeană.

Programul Lucrărilor Statistice pentru anul 2024 a fost implementat cu succes, atingând un grad de realizare de 98,7%. Acesta a inclus o serie de lucrări statistice planificate, a căror finalizare a contribuit la consolidarea infrastructurii statistice naționale și la asigurarea unui flux constant de date relevante pentru diverse domenii.

Procesul de evaluare a instituțiilor statistice și de aliniere la standardele internaționale a continuat și în 2024, având ca obiectiv consolidarea și modernizarea Sistemului Statistic Național. În acest context, au fost evaluate 14 instituții producătoare de statistici, dintre care 3 au fost supuse unei reevaluări. Totodată, au fost aprobate 4 metodologii statistice, armonizate cu cerințele internaționale, în special cu standardele Uniunii Europene. La sfârșitul anului 2024 10% dintre instituțiile incluse în Programul Lucrărilor Statistice dețineau unități structurale cu funcții statistice clar definite și 70% dintre clasificările naționale relevante erau aliniate la standardele europene și internaționale.

Modernizarea procesului de colectare a datelor statistice a fost o direcție prioritară în dezvoltarea Sistemului Statistic Național. Au continuat eforturile de eficientizare a producției de statistici, cu un accent deosebit pe digitalizarea colectării datelor în gospodării, în special în cadrul Anchetei Forței de Muncă. Totodată, au fost dezvoltate statistici experimentale, iar utilizarea surselor de date administrative și private a fost intensificată, permițând adoptarea unei abordări inovatoare și eficiente în procesul de producție a datelor statistice.

Diseminarea datelor statistice a fost asigurată într-un mod transparent, regulat, sistematic și punctual. Conform calendarului oficial de diseminare, au fost realizate și publicate 138 de comunicate statistice pe platforma oficială, acoperind domenii esențiale precum economia, societatea, demografia și mediul. Această activitate a avut un impact semnificativ asupra

facilitării accesului la informații relevante pentru cetățeni, instituții publice și organizații internaționale.

A fost lansat Depozitarul Public al Situațiilor Financiare³², un instrument esențial pentru transparența și informarea publicului cu privire la performanțele economico-financiare ale entităților din Republica Moldova. Acest depozitar joacă un rol crucial în sporirea transparenței și în consolidarea încrederii publicului în procesul decizional economic

Coordonarea procesului de colectare și diseminare a datelor privind Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) a sprijinit Republica Moldova în monitorizarea și raportarea implementării acestora, contribuind semnificativ la îndeplinirea angajamentelor internaționale. În acest context, a fost lansată și populată cu date platforma națională de diseminare a datelor ODD³³, care furnizează metadata și date statistice pentru 337 de indicatori, facilitând o monitorizare mai eficientă a progreselor în acest domeniu.

Aceste realizări subliniază angajamentul continuu al Guvernului față de transparența datelor, îmbunătățirea proceselor interne de producere a statisticii și alinierea constantă la standardele internaționale. În ansamblu, activitățile din anul 2024 au contribuit semnificativ la modernizarea sistemului statistic național, facilitând dezvoltarea durabilă a Republicii Moldova și consolidând cooperarea internațională în domeniul statisticii.

³² [Depozitarul Public al Situațiilor Financiare](#)

³³ [Obiectivele de Dezvoltare Durabilă](#)

Dezvoltare economică și crearea locurilor de muncă

Dezvoltarea economică și digitalizarea sunt priorități fundamentale în procesul de transformare a economiei naționale și asigurare a prosperității pe termen lung. Aceste domenii sunt esențiale nu doar pentru consolidarea stabilității economice, ci și pentru îmbunătățirea calității vieții cetățenilor și stimularea inovării.

Guvernul a continuat să promoveze măsuri care facilitează dezvoltarea antreprenoriatului, atragerea investițiilor, modernizarea infrastructurii și integrarea economiei digitale în toate sectoarele. Printre realizările semnificative se numără reglementarea mediului de afaceri, susținerea IMM-urilor, promovarea industriilor strategice, dar și progresul în domeniul infrastructurii de comunicații și protecției drepturilor consumatorilor.

A fost aprobată Strategia Națională de Dezvoltare Economică 2030³⁴ - cadrul strategic umbrelă pentru toate inițiativele economice. Strategia are ca obiectiv dezvoltarea unei economii reziliente, capabile să facă față crizelor, robuste, incluzive, verzi și digitalizate, susținute de un sector de servicii puternic și o industrializare progresivă, orientată spre aderarea la Uniunea Europeană. Aceasta urmărește trei obiective majore, aliniate la Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană și Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030:

- i. Crearea unui mediu favorabil pentru antreprenorial și investiții și pregătirea economiei pentru aderarea la Uniunea Europeană;
- ii. Extinderea și diversificarea sectorului de servicii cu valoare adăugată pentru export;
- iii. Stimularea industriei inovatoare, bazate pe produse tehnologic complexe și cu o valoare adăugată înaltă.

Dezvoltarea mediului de afaceri

Pentru a sprijini dezvoltarea antreprenoriatului și a optimiza climatul economic, au continuat eforturile de dereglementare a mediului de afaceri din Republica Moldova. Aceste inițiative s-au axat pe simplificarea procedurilor administrative și reducerea poverii fiscale și birocratice asupra agenților economici. Prin aceste măsuri, s-a contribuit la crearea unui cadru mai favorabil pentru inițiativele antreprenoriale, stimulând atragerea investițiilor și consolidarea unui mediu de afaceri mai competitiv și mai eficient.

Realizări în dereglementarea mediului de afaceri. Procesul de dereglementare a mediului de afaceri a adus progrese importante, prin promovarea a trei noi seturi de modificări normative. Acestea fac parte dintr-o serie de măsuri destinate simplificării procedurilor administrative și reducerii barierelor pentru antreprenori. Dintre cele șapte seturi de modificări „pachete de dereglementare”, patru au fost deja implementate în 2023 (seturile 1, 2, 4 și 5), iar în 2024 au fost adoptate seturile 3, 6 și 7. Reglementările aprobate au avut un impact semnificativ asupra

³⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 393/2024](#)

eficienței controlului și au contribuit la reducerea sancțiunilor inechitabile, facilitând un mediu de afaceri mai previzibil și mai favorabil inițiativelor antreprenoriale.

În continuarea acestora, au fost adoptate acte normative importante cu impact semnificativ asupra economiei, printre care:

- i. **Dezvoltarea unui sistem de control mai eficient, previzibil și echitabil**, care încurajează investițiile și susține inițiativa antreprenorială³⁵. Conform estimărilor, aceste reglementări vor reduce timpul dedicat procedurilor de control cu aproximativ 56,7 mii ore pe an, ceea ce va conduce la economii de aproape 70 milioane lei anual, prin diminuarea numărului de sancțiuni și abuzurilor din partea autorităților de control;
- ii. **Reducerea costurilor administrative pentru agenții economici din Republica Moldova**³⁶, prin eliminarea barierelor administrative și cerințelor depășite, implementând bune practici europene în domeniul economic. Noile reglementări vor aduce economii de aproximativ 44 milioane lei pe an pentru antreprenori, resurse ce vor putea fi investite în dezvoltarea afacerilor și crearea de noi locuri de muncă;
- iii. **Facilitarea accesului antreprenorilor locali la piețele externe de capital**, prin eliminarea barierelor normative care împiedicau investitorii și companiile locale să acceseze piețele externe³⁷. Prin listarea pe bursele de valori străine, antreprenorii din Republica Moldova vor putea atrage investiții externe, ceea ce va contribui la dezvoltarea afacerilor și la creșterea economiei locale;
- iv. **Armonizarea legislației naționale privind asociatul unic în societăți cu reglementările Uniunii Europene**³⁸, prin clarificarea procedurilor și îmbunătățirea transparenței deciziilor asociatului unic, contribuind astfel la alinierea legislației Republicii Moldova cu normele europene;
- v. **Reducerea costurilor inutile generate de reglementările învechite și complicate**, prin adoptarea unui proiect de lege care va simplifica activitatea antreprenorilor³⁹. Reglementările incluse în acest proiect vor genera economii anuale de peste 11 milioane lei pentru agenții economici din Republica Moldova, reducând povara administrativă asupra acestora și sprijinind dezvoltarea unui mediu de afaceri mai eficient.

În ansamblu, aceste schimbări nu doar că au simplificat procesul de desfășurare a afacerilor, dar au avut și un efect pozitiv asupra atragerii de investiții externe, stimulând dezvoltarea economică a țării. Realizările din 2024 reprezintă un pas important către un mediu de afaceri mai flexibil, eficient și aliniat la standardele internaționale.

[Dezvoltarea antreprenoriatului și IMM-urilor](#)

³⁵ [Legea nr. 95/2024](#)

³⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 678/2024](#)

³⁷ [Legea nr. 259/2024](#)

³⁸ [Legea nr. 312/2024](#)

³⁹ [Decizia Protocolară nr. 49.9/2024](#)

Guvernul a continuat să înregistreze progrese semnificative în reglementarea și sprijinirea antreprenoriatului, printr-o serie de politici menite să stimuleze creșterea IMM-urilor și să le sporească competitivitatea. Aceste intervenții au vizat diverse sectoare economice prin facilități financiare, acces extins la resurse și inițiative dedicate inovării și dezvoltării capitalului uman. Un accent deosebit a fost pus pe susținerea tinerilor antreprenori, a femeilor din business și a micilor producători, asigurând o distribuire echilibrată a oportunităților în întreaga economie.

Pentru a impulsiona dezvoltarea IMM-urilor, au fost implementate măsuri semnificative ce vizează inovația, sustenabilitatea și integrarea afacerilor moldovenești în economii extinse. Aceste inițiative, adaptate pentru diverse segmente de antreprenoriat (tineri, femei, micii producători și întreprinderi din domenii cheie precum turismul, tehnologia, industria prelucrătoare și agricultura), au inclus formare antreprenorială, asistență financiară și consultanță tehnică. Măsurile au atins aproape 100% din obiectivele stabilite, susținând afaceri care au generat investiții ce au depășit așteptările inițiale. Aceste acțiuni au contribuit la creșterea competitivității IMM-urilor, dezvoltarea regiunilor rurale, promovarea ecologizării și eficienței energetice, și integrarea afacerilor locale în rețele economice internaționale.

În efortul de susținere a antreprenoriatului și a sectorului privat, au fost implementate mai multe programe de granturi adaptate nevoilor specifice ale beneficiarilor:

- i. **Programul „START pentru TINERI. O afacere durabilă la tine acasă”.** În cadrul acestui program, 239 de tineri au finalizat cursuri de formare antreprenorială, pregătindu-se pentru a dezvolta afaceri sustenabile. De asemenea, 75 de proiecte investiționale au beneficiat de finanțare nerambursabilă, cu o valoare totală de 12,69 milioane lei. Aceste investiții vor atrage aproximativ 24,47 milioane lei în economie. Aproape 36% dintre proiecte sunt gestionate de femei, iar 23% dintre afaceri sunt dezvoltate în zonele rurale;
- ii. **Programul de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+2”.** Acest program a sprijinit întreprinzătorii care au revenit din diaspora, contribuind la dezvoltarea economiei naționale. În acest sens, 72 de persoane au finalizat cursuri de formare antreprenorială, iar 75 de companii au primit finanțare nerambursabilă în valoare de 23,85 milioane lei. Investițiile generate în economie se ridică la 55,09 milioane lei. Aproape 53% dintre întreprinderi sunt fondate de lucrători migranți întorși, iar 35% dintre afaceri sunt gestionate de femei. Programul a încurajat dezvoltarea afacerilor în domenii precum agricultura, prestarea de servicii și industria prelucrătoare;
- iii. **Programul de sprijin pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul turismului.** Pentru susținerea dezvoltării sectorului turistic, 49 de proiecte investiționale au fost aprobate, beneficiind de 14,4 milioane lei în granturi. Volumul total al investițiilor estimat în economie este de 36,11 milioane lei, iar programul a contribuit la crearea și menținerea a 174 locuri de muncă. Aproape 51% dintre afaceri sunt gestionate de femei, iar 73% dintre companii activează în mediul rural;
- iv. **Programul de re tehnologizare și eficiență energetică a întreprinderilor mici și mijlocii.** Acest program a susținut 136 de proiecte investiționale, cu un total de 117,72

milioane lei în granturi, care vor genera investiții de aproximativ 273,03 milioane lei în economie. Aproape 40% dintre companii sunt gestionate de femei, iar 37% dintre întreprinderi își desfășoară activitatea în mediul rural;

- v. **Programul de transformare digitală a IMM.** În cadrul acestui program, 90 de proiecte investiționale au primit finanțare în valoare de 24,64 milioane lei, cu un impact estimat de 42,43 milioane lei în economie. Programul a contribuit la crearea a 513 locuri de muncă, iar aproape 48% dintre afaceri sunt conduse de femei și 41% activează în mediul rural;
- vi. **Programul de susținere a inovațiilor digitale și startup-urilor tehnologice.** Astfel, au fost selectate 20 de proiecte investiționale pentru finanțare, în valoare totală de 8,79 milioane lei, iar investițiile planificate în economie sunt de aproximativ 18,73 milioane lei. Aproape 30% dintre companii sunt gestionate de femei, iar 50% dintre acestea sunt conduse de tineri;
- vii. **Programul de ecologizare a întreprinderilor mici și mijlocii.** În cadrul acestui program, 40 de proiecte investiționale au fost aprobate pentru finanțare în valoare de 13,08 milioane lei, cu un impact estimat de 25,28 milioane lei în economie. Aproape 63% dintre companii activează în mediul rural, iar 108 IMM-uri au beneficiat de instruire în ceea ce privește ecologizarea proceselor de producție;
- viii. **Programul de susținere a antreprenoriatului feminin.** Acest program a permis aprobarea a 80 de proiecte investiționale în valoare de 21,57 milioane lei, iar investițiile preconizate în economie sunt de 32,94 milioane lei. Aproape 51% dintre afaceri sunt conduse de tineri, iar 38% dintre acestea sunt localizate în mediul rural. Principalele domenii de activitate includ industria prelucrătoare, cazare și alimentație publică;
- ix. **Programul de sprijin al micilor producători**⁴⁰. Programul a permis aprobarea a 10 proiecte investiționale în valoare de 3,64 milioane lei, cu un impact estimat de 6,26 milioane lei în economie. Aproape 50% dintre afaceri sunt conduse de tineri, iar 90% dintre acestea activează în industria prelucrătoare. De asemenea, 1,09 milioane lei au fost transferate din bugetul de stat pentru susținerea investițiilor realizate.

Accesul la finanțare pentru IMM-uri și sectorul agricol a fost îmbunătățit, sprijinind dezvoltarea și diversificarea afacerilor din Republica Moldova. Printre cele mai importante realizări se numără:

- i. **Semnarea Acordului de Implementare a Acordului de Grant** între Guvernul Republicii Moldova și Banca Germană de Dezvoltare (KfW), care vizează un grant de **10,7 milioane EUR**, destinat sprijinirii IMM-urilor. În plus, Guvernul Germaniei a aprobat un grant suplimentar de **20 milioane EUR**, alăturându-se inițiativei de finanțare a IMM-urilor prin Fondul pentru antreprenoriat și creștere economică a Moldovei (FACEM);

⁴⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 531/2024](#)

- ii. **Extinderea Programului de stimulare a investițiilor „373”**⁴¹, prin lărgirea domeniilor eligibile, majorarea plafonului de finanțare de la 15 milioane lei la 40 milioane lei și simplificarea procedurilor bancare, facilitând accesul rapid la finanțare. Prin intermediul FACEM, au fost susținute peste 390 de companii, beneficiind de credite în valoare de 1,8 miliarde lei, iar investițiile directe în economie au depășit 3,4 miliarde lei, contribuind la crearea de locuri de muncă, îmbunătățirea competitivității și consolidarea mediului antreprenorial;
- iii. **Fondul de Garantare a Creditelor: lansarea a două noi produse de garantare.** În 2024, Fondul de Garantare a Creditelor (FGC) a emis 882 de garanții noi, în valoare de 801,47 milioane lei, facilitând acordarea de credite în sumă totală de 1,86 miliarde lei și generând investiții de 2,49 miliarde lei. Un impact semnificativ l-au avut două noi produse de garantare:
- „Credit Agricol de Urgență” – care a generat 273 de garanții (30,95% din total), în valoare de 83,64 milioane lei;
 - „Capital Circulant Agricol” – care a susținut 43 de garanții, în valoare de 36,09 milioane lei (4,88% din total).
- iv. FGC a gestionat 1.586 de garanții active, în valoare de 1,12 miliarde lei, susținând credite de 2,60 miliarde lei și stimulând investiții de 4,61 miliarde lei. Aceste rezultate confirmă rolul esențial al FGC în facilitarea accesului la finanțare și sprijinirea dezvoltării economice;
- v. **Modificările legislative aduse Programului „Prima casă Plus”**⁴², au stimulat o creștere semnificativă a cererii pentru locuințe, fiind emise 1.471 de garanții de stat până la 31 decembrie 2024, dintre care 1.286 doar în ultimele patru luni ale anului. În medie, au fost înregistrate aproximativ 350 de cereri lunar, depășind considerabil nivelurile anterioare. De la lansarea programului, numărul total al garanțiilor acordate a ajuns la 9.626, cu o valoare cumulată de 3.218,32 milioane lei. Activitățile programului au fost finanțate integral din comisioanele încasate pentru acordarea garanțiilor, asigurând continuitatea sprijinului pentru cetățeni – în special pentru tineri și familii – în procesul de achiziționare a unei locuințe;
- vi. **Programul „FACEM Investiții” sprijină dezvoltarea IMM-urilor prin acordarea de resurse financiare avantajoase pentru proiecte investiționale.** Fondurile sunt distribuite prin bănci și organizații de creditare nebanară (OCN) partenere, oferind credite investiționale în monedă națională, destinate achiziției de echipamente și utilaje, inclusiv cheltuieli de instalare și certificare, precum și procurării sau reconstrucției spațiilor pentru activități economice. Sumele acordate variază între 100.000 lei și 5 milioane lei, pe o perioadă de până la 10 ani, cu o dobândă anuală de 7%, iar contribuția proprie a solicitantului este de minimum 10%. Prin aceste măsuri, programul facilitează

⁴¹ [Hotărârea Guvernului nr. 327/2024](#)

⁴² [Hotărârea Guvernului nr. 707/2024](#)

modernizarea și extinderea IMM-urilor, contribuind la creșterea economică națională și consolidarea unui mediu antreprenorial competitiv;

- vii. **Rețeaua Incubatoarelor de Afaceri a continuat să sprijine dezvoltarea antreprenoriatului în Republica Moldova**, oferind suport pentru 280 de companii rezidente, dintre care 111 au fost start-up-uri. Cele 11 incubatoare de afaceri au avut un impact semnificativ asupra economiei locale, contribuind la crearea a 958 de locuri de muncă, dintre care 392 destinate tinerilor și 432 femeilor. În 2024, rețeaua s-a extins prin înregistrarea a 73 de noi IMM-uri ca rezidenți ai incubatoarelor, consolidând astfel sprijinul acordat antreprenorilor din diverse sectoare economice și stimulând dezvoltarea afacerilor inovatoare;
- viii. **Dezvoltarea competențelor și culturii antreprenoriale** a rămas o prioritate prin implementarea Programului de Educație Antreprenorială, care a avut un rol esențial în formarea capitalului uman și promovarea spiritului antreprenorial. Cele trei componente ale programului – „Start în Business”, „Eficientizarea Afacerii” și „Extinderea Afacerii” – au facilitat organizarea a 35 de sesiuni de instruire, în urma cărora 1.745 de persoane au fost formate și certificate. Aceste sesiuni au oferit participanților competențe esențiale pentru dezvoltarea și consolidarea afacerilor, contribuind astfel la creșterea competitivității IMM-urilor din Republica Moldova. Programul a sprijinit atât antreprenorii aflați la început de drum, cât și pe cei care urmăresc extinderea afacerilor, consolidând ecosistemul antreprenorial și adaptabilitatea acestuia la cerințele pieței;
- ix. **Centrul de Consultanță Bălți a avut un rol esențial în susținerea dezvoltării antreprenoriale regionale**, oferind sprijin direct IMM-urilor și contribuind la consolidarea mediului de afaceri. Pe parcursul anului, Centrul a organizat 22 de sesiuni de informare, furnizând antreprenorilor resurse esențiale pentru dezvoltarea afacerilor. Totodată, au fost acordate 4.336 de consultații individuale, menite să îmbunătățească capacitatea antreprenorială și competitivitatea IMM-urilor din regiune. Prin aceste inițiative, Centrul a facilitat adaptarea antreprenorilor la cerințele pieței și a stimulat dezvoltarea economică locală.

Dezvoltarea industrială și atragerea investițiilor

Sectorul industrial al Republicii Moldova a experimentat o scădere moderată a producției industriale, înregistrând o diminuare cu 1,1% față de 2023. Această scădere este atribuită în principal declinului înregistrat în industria prelucrătoare, care a suferit o reducere semnificativă de 4,5%. Industria prelucrătoare a continuat să fie afectată de condițiile externe dificile, precum impactul războiului din Ucraina și contextul regional complex.

În ciuda acestei contracții, alte sectoare industriale, cum ar fi industria energetică și industria extractivă, au avut o evoluție pozitivă, înregistrând creșteri semnificative de 16% și respectiv 10,7%.

În principal, scăderea înregistrată în industria prelucrătoare a fost determinată de reducerea producției în diverse ramuri industriale, cum ar fi fabricarea încălțămintei (-33,8%), industria alimentară (-14,9%), în special fabricarea uleiului de floarea soarelui, care a suferit un declin de 2,5 ori (și a sustras 5,3 p.p. din evoluția industriei) și prelucrarea lemnului (-14,3%). Totuși, alte ramuri au reușit să compenseze acest impact negativ, înregistrând creșteri semnificative, precum industria metalurgică (+42,3%), tipărirea și activitățile conexe (+31,6%), industria chimică (+25,7%) și fabricarea mobilei (+20,9%).

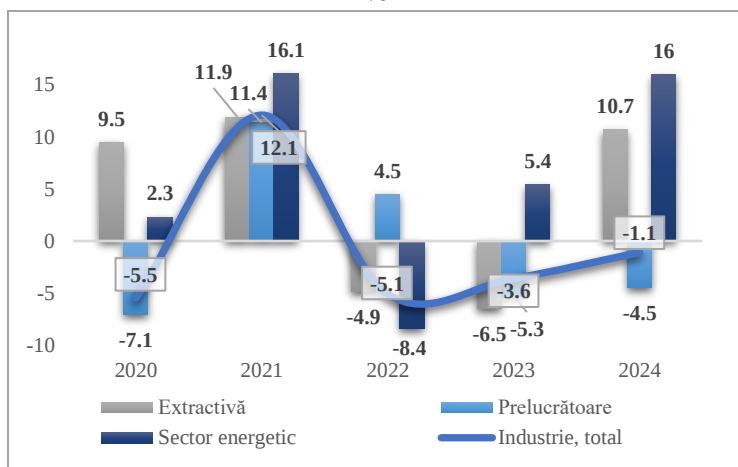
Industria extractivă a beneficiat de o dezvoltare pozitivă datorită creșterii activității în construcții, care a stimulat producția de materiale de construcție, cum ar fi nisipul (+12%), pietrele calcaroase pentru construcții (+45%) și pietrișul (+20%). Revigorarea activităților din sectorul construcțiilor a contribuit semnificativ la ameliorarea efectelor scăderii înregistrate de unele ramuri ale industriei prelucrătoare.

Investițiile au înregistrat creșteri semnificative. Volumul total al investițiilor a ajuns la 35,2 miliarde lei, înregistrând o creștere de 7,9% față de anul 2023. Această dinamică pozitivă a fost determinată, în principal, de avansul investițiilor financiare din sursele proprii ale agenților economici, care au crescut cu **14,8%**, marcând o revenire după doi ani de declin. Creșterea a fost susținută de implementarea unor politici fiscale favorabile, precum introducerea cotei de **0% la impozitul pe venitul întreprinderilor** pentru sumele destinate investițiilor. Evoluția pozitivă a investițiilor a fost impulsionată, de asemenea, de creșterea volumului de investiții finanțate prin credite interne, care a înregistrat un avans de **32,2%**, evidențiind impactul favorabil al politicilor de creditare stimulative.

Sectorul construcțiilor a avut un rol determinant în această evoluție, însă investițiile au înregistrat creșteri în aproape toate categoriile de active: clădiri nerezidențiale și rezidențiale, mașini și utilaje, mijloace de transport și terenuri.

Investițiile străine directe au continuat să joace un rol important în economia națională. În contextul geopolitic nefavorabil, acestea au evoluat în scădere (-30% este ianuarie-septembrie 2024). Cu toate acestea, investitorii din Uniunea Europeană au rămas principalii investitori în

Figura 30. Evoluția sectorului industrial în anii 2020-2024,
%

Sursă: Biroul Național de Statistică

Republica Moldova, iar cele mai mari fluxuri de investiții s-au concentrat în sectoare precum activitățile financiare și de asigurări, comerțul și industria prelucrătoare.

Un factor important în stimularea investițiilor în economie a fost dezvoltarea platformelor industriale, precum parcurile industriale și zonele economice libere, care au continuat să contribuie semnificativ la atragerea de capital intern și extern, precum și la crearea de locuri de muncă. Până în prezent au fost constituite:

- i. 10 Parcuri Industriale (PI „Tracom”, mun. Chișinău, PI „Răut”, mun. Bălți, PI „Cimișlia”, or. Cimișlia; PI „Edineț”, or. Edineț; PI „CAAN”; PI „Comrat”, or. Comrat, PI „Triveneta Cavi Dvelopment”, or. Strășeni, PI „Bioenergagro”, or. Drochia, PI „FAIP”, or. Durlești și PI „Cahul”, or. Cahul);
- ii. 6 Zone Economice Libere cu cele 36 subzone (ZEL „Bălți”, ZEL „Ungheni-Business”, ZAL „Expo-Business-Chișinău”, ZAL „Valkaneș”, ZAL „Tvardița”, ZAL „Taraclia”).

Investițiile realizate în cadrul celor 10 parcuri industriale și 6 zone economice libere au atins valori de aproximativ 240,9 milioane dolari SUA în parcurile industriale și 602,3 milioane dolari SUA în zonele economice libere. De asemenea, Portul Internațional Liber „Giurgiulești” a continuat să fie un punct de atracție important pentru investițiile în infrastructură, cu investiții totale de 130,86 milioane dolari SUA.

Obiectivele stabilite pentru atragerea investițiilor prin politicile statului au fost depășite, volumul total al investițiilor atrase atingând 42,7 milioane EUR, comparativ cu ținta inițială de 26 milioane USD. Această performanță s-a datorat facilitării a 13 proiecte investiționale, derulate atât de investitori locali, cât și internaționali, provenind din țări precum România, Germania, Estonia, Danemarca și Israel. Aceste investiții au contribuit direct la diversificarea economiei moldovenești, generând oportunități de dezvoltare pe termen lung și consolidând încrederea investitorilor. Proiectele au vizat sectoare strategice, precum industria hotelieră, construcții, IT și servicii de consultanță, aducând noi tehnologii și know-how care au sprijinit modernizarea infrastructurii economice a țării.

Simultan, companiile aflate în faza post-investițională au beneficiat de suport considerabil, facilitând deblocarea a 8 proiecte investiționale și oferind asistență pentru 40 de companii. Aceste măsuri au consolidat mediul de afaceri și au crescut încrederea investitorilor pe termen lung. În plus, Guvernul a stabilit contacte cu 645 de potențiali investitori din diverse regiuni ale lumii, deschizând astfel noi oportunități pentru dezvoltarea și extinderea relațiilor economice internaționale.

În ceea ce privește realizările legislative, **Guvernul a adoptat o serie de măsuri importante pentru stimularea dezvoltării industriale și atragerii de investiții:**

- i. **Extinderea accesului pe piața muncii.** Una dintre măsurile fundamentale a fost extinderea accesului pe piața muncii pentru cetățenii unor state cu care Republica Moldova are relații de colaborare⁴³. Liberalizarea pieței muncii va contribui la acoperirea

⁴³ [Hotărârea Guvernului nr. 55/2024](#)

deficitului de muncitori din anumite sectoare economice și va spori atractivitatea țării pentru cetățenii străini. Aceasta nu doar că va sprijini dezvoltarea anumitor industrii, dar va stimula și consumul de bunuri și servicii, aducând resurse financiare și capital uman calificat în economia națională;

- ii. **Eficientizarea parcurilor industriale și tranziția la industria 4.0.** În contextul modernizării industriei, s-au adus modificări semnificative pentru parcurile industriale, facilitând tranziția acestora către industria 4.0⁴⁴. Aceste măsuri sunt esențiale pentru alinierea infrastructurii industriale la standardele internaționale, sprijinind creșterea eficienței și inovării în sectorul industrial. De asemenea, s-a aprobat Programul național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028⁴⁵, care pune accent pe creșterea competitivității sectorului industrial și a economiei naționale în general. Programul este aliniat la prioritățile Uniunii Europene în sprijinul digitalizării și accelerării ecologizării sectorului industrial;
- iii. **Simplificarea procedurilor administrative și stimularea investițiilor.** În scopul sprijinirii dezvoltării parcurilor industriale și a zonelor economice libere, au fost implementate măsuri care au contribuit la eficientizarea administrației acestora⁴⁶. Astfel, au fost reduse semnificativ cerințele birocratice, ceea ce a permis un proces mai rapid și mai transparent în ceea ce privește contractele dintre administrațiile zonelor economice libere și rezidenți. Aceste măsuri vor stimula atragerea de noi investitori și vor facilita implementarea rapidă a proiectelor;
- iv. **Promovarea comerțului extern și atragerea de investiții din Germania.** În continuarea relațiilor economice externe, a fost aprobat Programul de promovare a comerțului pentru întreprinderile mici și mijlocii „Parteneriat în afaceri cu Germania”, cu scopul de a facilita parteneriatele de afaceri cu Germania⁴⁷. Acest program include vizite de lucru și formări pentru managerii moldoveni la companii germane, stimulând comerțul extern, atragerea de investiții străine și crearea de noi locuri de muncă în Republica Moldova;
- v. **Sprijinirea dezvoltării întreprinderilor din zonele economice libere.** În vederea susținerii întreprinderilor din zonele economice libere, au fost aprobate mai multe acte normative, care reglementează procedurile de acordare a ajutoarelor de stat sub formă de scutiri la impozitul pe venit pentru rezidenții zonelor economice libere⁴⁸. Aceste măsuri vor contribui la atragerea de investiții și dezvoltarea acestui sector esențial pentru economia națională. De asemenea, va fi implementată o schemă de ajutor de stat regional⁴⁹, care va sprijini întreprinderile din industria prelucrătoare, prin restituirea unor

⁴⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 269/2024](#)

⁴⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 280/2024](#)

⁴⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 523/2024](#)

⁴⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 703/2024](#)

⁴⁸ [Legea nr. 212/2024](#)

⁴⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 875/2024](#)

procente din investițiile realizate în extinderea afacerilor, stimulând astfel creșterea economică regională;

- vi. **Alinierea la normele europene în domeniul ajutorului de stat.** Un alt obiectiv important a fost alinierea legislației naționale la normele Uniunii Europene în materie de ajutor de stat⁵⁰. Aceste reglementări facilitează reducerea costurilor pentru companiile care au realizat investiții în active economice, cum ar fi utilaje și tehnologii de ultimă generație. Măsurile adoptate vor sprijini companiile să își dezvolte afacerea și să contribuie la creșterea economică sustenabilă a țării;
- vii. **Programul național de atragere a investițiilor și de promovare a exporturilor 2024-2028**⁵¹ reprezintă un pilon esențial în transformarea economică a Republicii Moldova. Acesta are ca obiectiv principal consolidarea integrării economice a țării în spațiul Uniunii Europene, prin sporirea competitivității și rezilienței economiei naționale. Programul vizează stimularea exporturilor și atragerea de investiții în sectoare industriale cu nivel ridicat de procesare și complexitate, punând accent pe dezvoltarea de produse și servicii cu valoare adăugată înaltă. Prin diversificarea piețelor externe și reducerea vulnerabilităților economice cauzate de fluctuațiile mediului internațional, acest program va consolida fundamentele unei economii mai competitive, dinamice și sustenabile pe termen lung.

Anul 2024 a marcat o perioadă de stabilizare și dezvoltare graduală pentru sectorul industrial și pentru atragerea investițiilor în Republica Moldova. Deși au existat provocări, în special în ceea ce privește industria prelucrătoare, au fost înregistrate progrese semnificative în sectoare precum industria energetică și extractivă, iar politicile de stimulare a investițiilor au început să își facă simțită prezența, contribuind la creșterea activității economice și atragerea de capital.

Administrarea proprietății publice

Administrarea proprietății publice asigură gestionarea eficientă și transparentă a resurselor statului, prin politici ce vizează raționalizarea întreprinderilor de stat, consolidarea transparenței, eficienței și integrității, precum și îmbunătățirea guvernantei corporative.

În acest sens, prin implementarea **Programului privind administrarea proprietății publice de stat pentru anii 2024-2027**⁵², Guvernul își propune să atingă obiectivele strategice din Strategia cu privire la administrarea proprietății de stat în domeniul întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat pentru anii 2023-2030⁵³. Programul vizează consolidarea capacităților de management, transparența proceselor administrative și digitalizarea acestora, având un impact semnificativ asupra eficienței administrative, simplificării proceselor și îmbunătățirii calității serviciilor publice.

⁵⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 882/2024](#)

⁵¹ [Hotărârea Guvernului nr. 479/2024](#)

⁵² [Hotărârea Guvernului nr. 742/2024](#)

⁵³ [Hotărârea Guvernului nr. 911/2022](#)

Prin actualizarea reglementărilor privind delimitarea proprietății publice⁵⁴, au fost simplificate și eficientizate procedurile administrative. Aceste schimbări au avut un impact pozitiv asupra clarificării situațiilor de proprietate și asupra facilitării accesului la resursele publice. Astfel, s-a contribuit la o administrare mai transparentă și mai corectă a terenurilor și imobilelor aflate în domeniul public, promovând un cadru mai stabil pentru dezvoltarea infrastructurii și a proiectelor publice.

Performanța financiară a întreprinderilor de stat și societăților pe acțiuni. În 2024, statul deține 183 de întreprinderi de stat și societăți pe acțiuni cu participare publică, dintre care aproximativ 40% sunt entități active. Majoritatea indicatorilor financiari sunt pe un trend ascendent, reflectând o gestionare mai eficientă a resurselor.

Întreprinderile de stat au înregistrat o creștere semnificativă a lichidității curente, de la 1,46% în 2023 la 2,16% în 2024, semnalând o îmbunătățire a capacității de acoperire a obligațiilor pe termen scurt. Totodată, rata solvabilității generale s-a majorat de la 0,8% la 2,95%, indicând o consolidare financiară și o dependență mai redusă de împrumuturile pe termen lung.

Societățile pe acțiuni au demonstrat stabilitate în utilizarea activelor și în generarea profitului, înregistrând o creștere a rentabilității vânzărilor. Deși lichiditatea curentă a scăzut ușor, acest aspect reflectă o posibilă reconfigurare financiară, marcată de investiții și ajustări strategice pe termen scurt.

Figura 31. Evoluția indicatorilor de performanță ale întreprinderilor de stat, 2022-2024, %

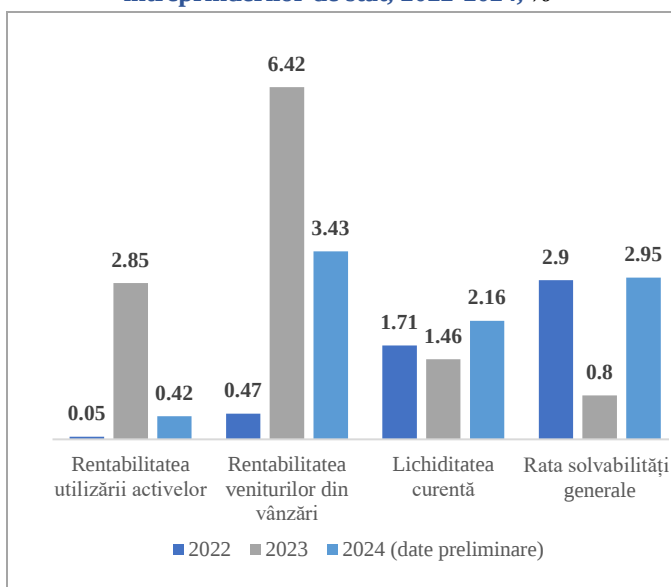
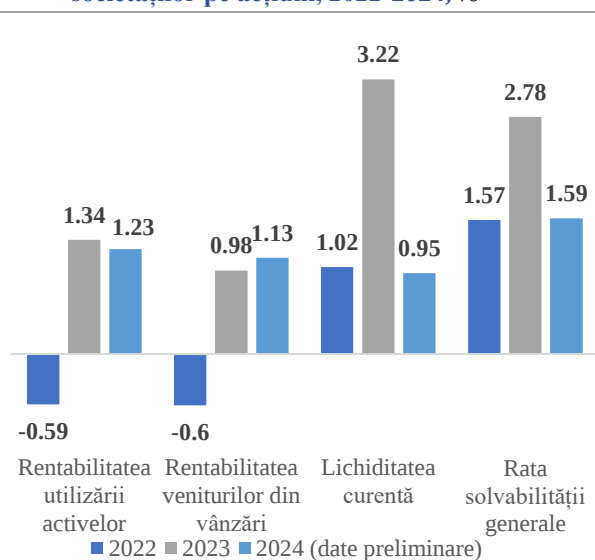

Figura 32. Evoluția indicatorilor de performanță ale societăților pe acțiuni, 2022-2024, %

Sursă: Agenția proprietății publice

⁵⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 34/2024](#)

În ceea ce privește realizările normative, au fost abordate un set de provocări în vederea gestionării eficiente a patrimoniului public, ce vizează domenii precum gestionarea resurselor naturale, infrastructura publică, transportul, dar și dezvoltarea culturală și sportivă:

- i. **Îmbunătățirea serviciilor de alimentare cu apă în municipiul Edineț și orașul Cupcini** prin transmiterea unor bunuri imobile în proprietatea autorităților locale⁵⁵. Această măsură a fost esențială pentru realizarea unui proiect major de construcție a unei noi stații de captare a apei, care va asigura furnizarea unei ape de calitate superioară pentru cetățeni. Proiectul are un impact direct asupra sănătății publice și contribuie la dezvoltarea unei infrastructuri durabile în aceste localități;
- ii. **Crearea unui cadru legal pentru facilitarea accesului localnicilor la infrastructura esențială**⁵⁶, prin stabilirea unui drept de servitute asupra terenurilor aflate în domeniul public al statului. Acțiunea are scopul de a sprijini dezvoltarea locală și îmbunătăți conectivitatea între diverse zone, contribuind astfel la eficiența transportului și la integrarea mai bună a infrastructurii naționale;
- iii. **Actualizarea listelor bunurilor imobile aflate în proprietatea publică a statului**⁵⁷, cu scopul de a gestiona resurselor publice pentru o organizare eficientă și o utilizare optimă a patrimoniului național;
- iv. **Modificări importante în gestionarea resurselor naturale**, prin stabilirea unui cadru legal pentru cercetarea geologică a zăcămintelor de hidrocarburi⁵⁸. Măsura va sprijini activitățile de explorare și valorificare a resurselor de țiței și gaze naturale, având un impact pe termen lung asupra dezvoltării economiei naționale și a securității energetice;
- v. **Majorarea capitalului social al Întreprinderii de Stat „Calea Ferată din Moldova”**⁵⁹, demonstrând un angajament ferm față de modernizarea infrastructurii feroviare. Aceste investiții vor contribui la creșterea eficienței transportului feroviar, facilitând un sistem mai rapid și mai sigur pentru transportul de persoane și marfă. Astfel, se va îmbunătăți conectivitatea internă și se va sprijini dezvoltarea economică a regiunilor;
- vi. **Transferul unor bunuri imobile pentru gestionarea sistemelor de irigație**⁶⁰, asigurând continuitatea și eficiența procesului de irigare în agricultură. Această măsură va permite o mai bună utilizare a terenurilor agricole, contribuind la creșterea producției și consolidarea sectorului agricol. Impactul va fi resimțit pe termen lung prin îmbunătățirea condițiilor pentru fermieri și stimularea economiei rurale;
- vii. **Alocarea fondurilor suplimentare pentru sprijinirea dezvoltării și întreținerii Arenei Naționale**⁶¹, cu scopul de a îmbunătăți infrastructura sportivă și culturală a țării. Aceste investiții vor contribui la organizarea unor evenimente de amploare și vor sprijini promovarea sportului și culturii la nivel național;

⁵⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 58/2024](#)

⁵⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 130/2024](#)

⁵⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 242/2024](#)

⁵⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 282/2024](#)

⁵⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 308/2024](#)

⁶⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 373/2024](#)

⁶¹ [Hotărârea Guvernului nr. 374/2024](#)

- viii. **Modificările normative privind deschiderea traficului rutier internațional pe barajul Nodului Hidrotehnic Costești-Stîncă**⁶². Această inițiativă asigură întreținerea și exploatarea durabilă a acestui sistem hidrotehnic, cu funcții strategice pentru Republica Moldova și România. Modificările vor sprijini prevenirea inundațiilor, regularizarea debitelor râului Prut, alimentarea cu apă a centrelor urbane și industriale, irigațiile, producția de energie electrică și dezvoltarea pisciculturii. Impactul va fi semnificativ asupra gestionării resurselor naturale, protecției mediului și dezvoltării economice, consolidând stabilitatea regională.
- ix. **Modificarea legislației referitoare la concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii**⁶³. Modificările propuse vor contribui la stabilirea unui cadru normativ clar și eficient pentru atribuirea contractelor de concesiune, garantând transparența și competitivitatea procesului.

Dezvoltarea infrastructurii calității, supravegherii pieței și protecția drepturilor consumatorilor

Domeniul infrastructurii calității, supravegherii pieței și protecției drepturilor consumatorilor a înregistrat progrese semnificative, reflectând angajamentele țării pentru alinierea la standardele internaționale și procesul de integrare europeană. Realizările în acest sector au avut un impact esențial asupra îmbunătățirii legislației naționale, a reglementărilor tehnice, precum și asupra protecției drepturilor consumatorilor și asigurării unei piețe mai sigure și mai eficiente pentru toți cetățenii.

Pregătirea pentru negocierile Acordului ACAA. Unul din obiectivele principale ale anului 2024 a fost pregătirea pentru deschiderea negocierilor cu Comisia Europeană în vederea semnării Acordului privind evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale (ACAA). Acest acord reprezintă un pas important pentru integrarea Republicii Moldova în piața europeană, iar procesul de pregătire a implicat o serie de acțiuni cheie. Printre acestea se numără pre-evaluarea legislativă, care a fost finalizată prin prezentarea raportului „Legislative Pre-Assessment of the EU Moldova Association Agreement Provisions on Technical Barriers to Trade”. De asemenea, au fost efectuate pre-evaluări operaționale în domeniul standardizării, acreditării și evaluării conformității, inclusiv prin desfășurarea unor misiuni de evaluare.

Printre realizările notabile se numără adoptarea unor măsuri esențiale, care au consolidat protecția consumatorilor și au sprijinit cooperarea transfrontalieră:

- i. **Stabilirea unor reglementări clare și uniforme pentru vânzarea și consumul de conținut digital**⁶⁴, care contribuie la reducerea incertitudinii pentru întreprinderi și la protejarea consumatorilor împotriva achiziționării de conținut digital neconform sau a clauzelor contractuale dezechilibrate. Aceste reglementări au avut un impact pozitiv în

⁶² [Hotărârea Guvernului nr. 800/2024](#)

⁶³ [Legea nr. 121/2018](#)

⁶⁴ [Legea nr. 247/2024](#)

consolidarea încrederii consumatorilor în achizițiile transfrontaliere online, promovând un mediu mai sigur și transparent;

- ii. **Dezvoltarea unui cadru normativ pentru reglementarea cooperării între autoritățile competente din diferite state**⁶⁵, în scopul protejării drepturilor consumatorilor. Un aspect esențial al acestei măsuri este introducerea unui formular standardizat pentru cererile de asistență reciprocă și schimbul de informații, facilitând gestionarea eficientă a cazurilor de încălcare a drepturilor consumatorilor la nivel transfrontalier și îmbunătățind răspunsul autorităților la abuzurile internaționale.

Supravegherea pieței și siguranța produselor. În acest domeniu, au fost adoptate mai multe hotărâri guvernamentale care reglementează aspectele legate de conformitatea și siguranța produselor destinate pieței din Republica Moldova.

Printre acestea se numără consolidarea colaborării între autoritățile de supraveghere a pieței și Serviciul Vamal, cu scopul de a asigura conformitatea și siguranța produselor⁶⁶. În plus, au fost realizate modificări importante ale cadrului normativ pentru a întări sistemul de supraveghere a pieței și a reglementa securitatea industrială. Aceste măsuri includ reglementări specifice pentru cercetarea tehnică a cauzelor avariilor și incidentelor în domeniul securității industriale⁶⁷, precum și norme care stabilesc cerințele pentru atestarea personalului care activează în acest sector⁶⁸.

În domeniul metrologie, standardizare și evaluarea conformității, au fost realizate progrese prin actualizarea standardelor moldovenești care adoptă standarde europene armonizate. Astfel, au fost aprobate mai multe ordine, prin care au fost actualizate listele standardelor moldovenești referitoare la mijloacele de măsurare⁶⁹, echipamentele individuale de protecție⁷⁰ și aparatele consumatoare de combustibili gazoși⁷¹. Aceste actualizări sunt esențiale pentru armonizarea reglementărilor tehnice din Republica Moldova cu cele ale Uniunii Europene, facilitând comerțul și creșterea încrederii în produsele și serviciile disponibile pe piața moldovenească.

Cooperarea economică internațională

Guvernul a intensificat eforturile de consolidare a relațiilor economice internaționale ale Republicii Moldova, axându-se pe sprijinirea agenților economici în accesarea de noi piețe de desfacere și facilitarea comerțului exterior. Astfel, s-au implementat măsuri strategice pentru diversificarea relațiilor comerciale, iar colaborarea cu partenerii de dezvoltare a fost intensificată, contribuind semnificativ la integrarea economică a țării pe plan internațional.

Cererea externă scăzută, reducerea prețurilor pe piețele internaționale, precum și riscurile asociate conflictului militar din Ucraina au influențat evoluțiile comerțului exterior.

⁶⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 322/2024](#)

⁶⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 346/2024](#)

⁶⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 369/2024](#)

⁶⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 467/2024](#)

⁶⁹ [Ordinul ministrului dezvoltării economice și digitalizării nr. 51/2024](#)

⁷⁰ [Ordinul ministrului dezvoltării economice și digitalizării nr. 64/2024](#)

⁷¹ [Ordinul ministrului dezvoltării economice și digitalizării nr. 131/2024](#)

Volumul exporturilor de mărfuri a diminuat în 2024 cu 12,2% comparativ cu anul precedent, atingând valoarea de 3555,1 milioane dolari SUA. Totuși, micșorarea exporturilor a fost cauzată în mare parte de diminuarea reexporturilor. Aceste rezultate reflectă atât tendințele pieței globale, cât și impactul provocărilor economice interne și externe asupra Republicii Moldova.

Printre principalele destinații pentru exporturile de mărfuri s-au regăsit România (32,6% din total exporturi), Ucraina (9,3%), Italia (6,7%), Cehia (6,1%) și Turcia (6,0%). În structura exporturilor, cele mai importante sectoare au fost: mașinile și aparatele electrice și părți ale acestora (16,0% din total exporturi); legumele și fructele (12,0%); semințele și fructele oleaginoase (10,2%); cerealele și preparatele pe bază de cereale (9,1%).

În ciuda acestei scăderi, **ponderea exporturilor către Uniunea Europeană a fost în creștere, ajungând la 67,3%**, înregistrând o majorare de 1,9 p.p. față de 2023.

Totodată, **Consiliul UE a prelungit cu încă un an comerțul liberalizat dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova**, pentru șapte categorii de produse agricole. Astfel, producătorii moldoveni pot exporta în continuare pe piața europeană, fără taxe și restricții cantitative, struguri de masă, roșii, usturoi, mere, cireșe, prune și suc de struguri.

Prelungirea Acordului privind liberalizarea transportului rutier până la 31 decembrie 2025 va avea și în continuare un impact important asupra creșterii exporturilor din Republica Moldova. Acordul urmărește să ajute Moldova în accesarea piețelor mondiale prin facilitarea tranzitului prin țările UE și, de asemenea, prin dezvoltarea în continuare a legăturilor sale cu piața UE. Acordul, semnat la 29 iunie 2022, a contribuit deja la sporirea substanțială a exporturilor pe căi rutiere către UE, în beneficiul ambelor economii.

A fost autorizat exportul de carne de pui din Republica Moldova în UE. La sfârșitul lunii aprilie 2024, Republica Moldova a obținut, în premieră, dreptul de a exporta în UE carne proaspătă de pasăre. Primul lot a fost expedit în spațiul comunitar în luna octombrie. Această decizie deschide noi oportunități pentru dezvoltarea industriei avicole din țară și favorizează integrarea economiei naționale pe piața unică europeană.

Deși exporturile de bunuri s-au diminuat, exporturile de servicii s-au majorat (+9%, ianuarie-septembrie 2024), acestea fiind favorizate în mare parte de dezvoltarea continuă a sectorului IT. Cu o creștere de 5,5% și o pondere de 7,1%+ în PIB, acest sector este orientat preponderent spre piața externă, contribuind cel mai semnificativ la majorarea exporturilor de servicii. Dezvoltarea constantă a acestei ramuri se datorează politicilor Guvernului orientate spre inovarea și digitalizarea economiei.

Cererea internă, susținută de creșterea veniturilor populației, a determinat creșterea cu 4,5% a valorii importurilor de bunuri. Importurile din țările Uniunii Europene în anul 2024 au fost de 4546,1 milioane dolari SUA (cu 8,6% mai mult față de anul 2023), având o pondere de 50,2% din totalul importurilor, în creștere cu 1,9 p.p., față de anul 2023. Importurile din țările CSI au fost de 346,3 milioane dolari SUA (cu 35,2% mai puțin decât în 2023), echivalând cu o cotă de 3,8% din totalul importurilor, în scădere cu 2,3 p.p. față de anul precedent, ceea ce indică

schimbări economice ce influențează diversificarea piețelor de aprovizionare ale Republicii Moldova.

Printre principalele produse importate se numără: petrol; produse petroliere și produse înrudite (10,7% din total importuri); vehicule rutiere (8,3%); mașini și aparate electrice și părți ale acestora (8,1%).

În contextul provocărilor din sector, măsurile de susținere a exportatorilor de către stat s-au intensificat. În vederea promovării exporturilor, au fost sprijinite 320 de companii exportatoare, ceea ce a generat exporturi adiționale de 7 milioane dolari SUA. Programele de susținere a participării la expoziții internaționale și misiunile de export au fost instrumente cheie în acest proces, facilitând accesul produselor moldovenești pe piețele externe și consolidând prezența Republicii Moldova pe harta comerțului global. De asemenea, s-a oferit suport post-investițional, ceea ce a permis deblocarea a 8 proiecte, printre care investițiile de la Hilton, Palplast și Roca Industry.

Pentru a sprijini diversificarea și aprofundarea relațiilor economice internaționale, au fost adoptate mai multe acorduri și inițiative. Printre acestea se numără aprobarea semnării Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Coreea privind cooperarea economică⁷², ratificarea Acordului de comerț liber cu statele membre EFTA (Islanda, Principatul Liechtenstein, Regatul Norvegiei și Confederația Elvețiană)⁷³ și semnarea Memorandumului de înțelegere privind cooperarea dintre Republica Moldova și Landul Baden-Württemberg (Republica Federală Germania), ce prevede crearea comisiei bilaterale de cooperare economică.

De asemenea, au fost inițiate negocieri pentru modificarea Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Republicii Italiene privind protecția reciprocă a investițiilor⁷⁴, ceea ce va contribui la întărirea relațiilor economice bilaterale. În paralel, au fost organizate și desfășurate cinci comisii mixte pentru colaborarea comercial-economică cu țări precum Bulgaria, România, Elveția, Germania și Slovacia, ceea ce a consolidat dialogul și a contribuit la identificarea unor noi oportunități de cooperare.

Pe lângă acordurile și inițiativele internaționale, au fost adoptate și reglementări interne importante, menite să asigure conformitatea cu standardele internaționale și normele Uniunii Europene în ceea ce privește exporturile de produse cu dublă utilizare și echipamente militare⁷⁵. Totodată, Guvernul a continuat să pregătească Republica Moldova pentru participarea la Expoziția Mondială „Expo Osaka 2025” din Japonia, asigurându-se că vor fi alocate resurse financiare suficiente pentru acest proiect⁷⁶.

Promovarea activă a imaginii de țară a adus un impact semnificativ asupra audienței globale, atingând un public de peste 1,5 milioane de persoane prin activitățile de comunicare

⁷² [Hotărârea Guvernului nr. 698/2024](#)

⁷³ [Legea nr. 71/2024](#)

⁷⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 274/2024](#)

⁷⁵ [Legea nr. 213/2024](#)

⁷⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 823/2024](#)

desfășurate pe diverse platforme de socializare și canale de promovare online. Aceasta a contribuit la o vizibilitate crescută a Moldovei și la atragerea de noi investitori. În domeniul diplomației economice, au fost încheiate acorduri importante cu organizații internaționale și agenții de promovare a investițiilor din diverse țări, precum Bulgaria, Ucraina, Japonia și India. Aceste parteneriate au deschis noi oportunități de colaborare și au consolidat relațiile economice ale Moldovei pe plan global.

Realizările din domeniul cooperării economice internaționale subliniază angajamentul continuu al Guvernului Republicii Moldova de a diversifica relațiile comerciale și de a susține dezvoltarea economică a țării, în pofida provocărilor economice internaționale. Aceste măsuri contribuie nu doar la integrarea economică a Republicii Moldova în piețele internaționale, ci și la crearea unui cadru favorabil atragerii de noi investiții și stimulării creșterii economice pe termen lung.

Dezvoltarea economiei digitale și securitate cibernetică

În fața provocărilor globale și regionale, domeniul economiei digitale și al securității cibernetice a evoluat considerabil, având un efect asupra economiei și societății Republicii Moldova. Sectorul IT și serviciile digitale au continuat să se dezvolte, jucând un rol esențial în sprijinul dezvoltării economice naționale.

Creșterea sectorului Tehnologiilor Informaționale și Comunicațiilor (TIC) și dezvoltarea digitalizării. TIC este un sector prioritar cu un potențial de creștere semnificativ, având un impact direct asupra tuturor sectoarelor economiei. Sectorul TIC a contribuit cu 87,1% la PIB-ul național. Acesta continuă să înregistreze o creștere dinamică, cu vânzări anuale de 25 miliarde de lei, dintre care 15,95 miliarde de lei sunt generate de IT. Exporturile de produse și servicii TIC au ajuns la 630 milioane dolari SUA, înregistrând o creștere de aproximativ 30% față de 2023, iar numărul specialiștilor TIC a depășit 35.000, dintre care 25.800 sunt profesioniști în IT.

Un indicator important al dezvoltării sectorului este comerțul electronic, cu 2.202 platforme active în 2024, înregistrând o creștere de 83% față de anul precedent. Valoarea totală a plăților fără numerar efectuate prin aceste platforme a ajuns la 13,5 miliarde de lei, ceea ce reflectă o adopție tot mai largă a soluțiilor de plată digitale.

„Moldova IT Park” reprezintă un factor determinant în dezvoltarea sectorului IT, atragerea investițiilor și stimularea inovației în tehnologie. Numărul rezidenților din acest parc a crescut cu 33% față de anul precedent, ajungând la un total de 533 de companii. Dintre acestea, 85% au fost înființate în 2024, ceea ce indică faptul că parcul joacă un rol activ în atragerea de noi antreprenori. De asemenea, companiile cu capital străin au înregistrat o creștere de la 237 la 288 de entități, provenind din 42 de țări diferite. Aceste date reflectă un climat favorabil pentru dezvoltarea afacerilor IT în Moldova, în special pentru firmele locale, care constituie 87% din totalul rezidenților. Referitor la performanța financiară, veniturile totale din vânzări ale companiilor rezidente în parcul IT au crescut cu 12% față de valoarea prognozată, iar numărul angajaților a atins 24.192 de persoane, ceea ce reprezintă o creștere de 12,4% față de anul 2023.

Guvernul a continuat să investească în digitalizarea serviciilor publice, în conformitate cu Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova, iar rezultatele au fost marcate. 65,7% din serviciile G2B și 53,9% din serviciile G2C au fost digitalizate. Un element important în acest proces a fost lansarea aplicației mobile EVO, care oferă cetățenilor un acces simplificat și rapid la o gamă largă de servicii electronice, inclusiv identificarea digitală și eliberarea documentelor oficiale. În doar câteva luni de la lansare, aplicația a înregistrat peste 75.000 de descărcări și 26.000 de utilizatori activi, ceea ce demonstrează un interes tot mai mare pentru digitalizarea serviciilor publice. Această centralizare a serviciilor electronice contribuie la reducerea timpului necesar pentru obținerea diverselor documente și la minimizarea implicării funcționarilor publici, eficientizând astfel interacțiunea cetățenilor cu statul.

S-a avansat în alinierea la acquis-ului european în domeniul digitalizării și securității cibernetice. Semnarea Acordului privind participarea la Programul Europa Digitală 2021-2027 la Bruxelles, urmată de ratificarea acestuia de către Parlamentul Republicii Moldova⁷⁷, marchează un pas esențial în alinierea țării la standardele Uniunii Europene în domeniul digitalizării și securității cibernetice. Această inițiativă consolidează capacitățile tehnologice ale Republicii Moldova, facilitând accesul la finanțare europeană, infrastructură digitală avansată și expertiză în domeniul securității cibernetice.

Republica Moldova a realizat progrese semnificative în domeniul securității cibernetice și guvernării digitale, avansând în implementarea angajamentelor asumate în procesul de transpunere a acquis-ului european. Într-un context global tot mai digitalizat, aceste măsuri contribuie la întărirea securității infrastructurilor critice și la creșterea transparenței guvernamentale.

De asemenea, a fost lansată o nouă versiune a **Portalului de date guvernamentale deschise**, bazată pe o soluție Open Source, care îmbunătățește accesul publicului la informații esențiale și facilitează dezvoltarea portalurilor locale de date deschise. Procesul a inclus migrarea utilizatorilor și a datelor către noua platformă, consolidând astfel transparența și accesibilitatea informațiilor guvernamentale.

Aceste instrumente sunt parte integrantă a strategiei naționale de **digitalizare** și vor continua să fie extinse în anii următori. Alte rezultate privind soluțiile tehnologice dezvoltate în perioada de raportare sunt expuse în capitolul „Administrație publică și Servicii publice”/ „Digitalizarea serviciilor publice”

Comunicații electronice și poștale

Sectorul comunicațiilor electronice și poștale a continuat să se dezvolte, înregistrând progrese în mai multe direcții cheie. Potrivit datelor furnizate de Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației, s-au observat creșteri considerabile ale ratelor de penetrare a serviciilor de comunicații electronice. În acest context, digitalizarea serviciilor publice în sector și îmbunătățirea cadrului normativ au fost aspecte

⁷⁷ [Legea nr. 128/2024](#)

centrale, contribuind la consolidarea economiei digitale și a accesului cetățenilor la informații și servicii online.

Numărul abonaților la serviciile de acces la Internet a înregistrat o creștere semnificativă, reflectând cererea tot mai mare pentru aceste servicii. Numărul abonaților de internet fix a crescut cu 4,7%, ajungând la aproximativ 881.000, iar cel al utilizatorilor de internet mobil a înregistrat un avans de 6%, atingând 3,08 milioane cartele SIM, de pe care a fost accesat serviciul respectiv. În valori absolute, această evoluție s-a tradus printr-o creștere de 39.800 de abonați la internet fix și 173.900 a utilizatorilor de internet mobil, consolidând tendința ascendentă a extinderii accesului la Internet. Astfel, **conectivitatea gospodăriilor casnice la servicii de internet s-a îmbunătățit în 2024.** Conform studiului realizat de Agenția de Guvernare Electronică, aproximativ 93,1% dintre gospodăriile din Republica Moldova erau conectate la Internet (dispuneau de conexiune la Internet prin rețele fixe, mobile sau prin ambele), ceea ce reprezintă o creștere de 5% față de anul 2023. Aceasta subliniază o tendință pozitivă în accesul cetățenilor la informație și servicii online.

Republica Moldova a înregistrat progrese notabile în clasamentele internaționale privind viteza internetului. Odată cu extinderea accesului la internet, viteza conexiunilor a cunoscut îmbunătățiri semnificative atât pentru internetul fix, cât și pentru cel mobil. Țara noastră a înregistrat progrese în clasamentele internaționale privind viteza Internetului, situându-se pe locul 41 la nivel global pentru viteza de descărcare pe banda largă fixă, cu o medie de 135,91 Mbps, peste media globală de 97,61 Mbps. În ceea ce privește internetul mobil, Moldova ocupă locul 66, cu o viteză de descărcare de 53,63 Mbps, sub media globală de 91,24 Mbps⁷⁸. Aceste cifre confirmă dezvoltarea infrastructurii de comunicații și faptul că utilizatorii din Republica Moldova beneficiază de conexiuni tot mai rapide și eficiente.

Sectorul telefoniei mobile continuă să aibă un impact semnificativ asupra economiei și societății moldovenești. Veniturile din comunicațiile electronice (telefonie mobilă și fixă, internet mobil și fix, retransmisie de programe audiovizuale) au crescut cu 3,14%, ajungând la 1,616 miliarde de lei. În sectorul telefoniei mobile, se înregistrează circa 3,8 milioane utilizatori activi, în scădere cu circa 5,5%, evoluții explicate de oportunitățile oferite de extinderea serviciilor de internet.

Principalele realizări privind modificarea cadrului normativ în sectorul comunicațiilor electronice și poștale sunt:

- i. **Digitalizarea serviciilor publice destinate mediului de afaceri în domeniul comunicațiilor electronice și poștale .** Implementarea măsurilor pentru prestarea în format digital a tuturor serviciilor publice pentru întreprinzători în domeniul dat a dus la reducerea barierelor administrative și la îmbunătățirea eficienței proceselor⁷⁹. Astfel, mediul de afaceri a devenit mai accesibil și mai competitiv, contribuind la dezvoltarea economică sustenabilă;

⁷⁸ <https://www.speedtest.net/global-index/moldova>

⁷⁹ [Legea nr. 61/2024](#)

- ii. **Stabilirea condițiilor de utilizare mai eficientă a spectrului de frecvențe radio.** Modificările aprobate prevăd mai multe resurse de spectru pentru rețele 5G, creând un cadru favorabil pentru implementarea tehnologiilor emergente⁸⁰. Aceste ajustări vor îmbunătăți conectivitatea utilizatorilor și vor face posibilă implementarea soluțiilor bazate pe tehnologia 5G în mai multe domenii, precum producție industrială, logistică, transport, asistență medicală, comerț cu amănuntul și sectorul energetic;
- iii. **Îmbunătățirea standardelor de calitate în domeniul serviciilor poștale.** Modificările aprobate au aliniat standardele de calitate la normele Uniunii Europene⁸¹, ceea ce va asigura respectarea termenilor de livrare a trimiterilor poștale și va îmbunătăți gestionarea reclamațiilor. Introducerea timbrelor digitale securizate va consolida securitatea și trasabilitatea serviciilor poștale, asigurând un acces mai rapid și mai eficient al cetățenilor la aceste servicii;
- iv. **Aderarea Republicii Moldova la Actele Uniunii Poștale Universale (UPU), întocmite în cadrul celui de-al 4-lea Congresul Extraordinar al acestei organizații internaționale.** Aderarea la Actele UPU va permite integrarea serviciilor poștale internaționale și asigurarea unei interoperabilități mai eficiente și sigure cu operatorii poștali naționali din alte țări⁸². Aceasta va sprijini dezvoltarea serviciilor de plată și va extinde portofoliul de servicii poștale, consolidând astfel poziția Republicii Moldova pe piața internațională.

În ansamblu, aceste realizări au consolidat accesibilitatea și calitatea serviciilor din sectorul comunicațiilor electronice și poștale, stimulând dezvoltarea economiei digitale și contribuind la integrarea mai rapidă a țării în piața europeană și internațională a comunicațiilor electronice și serviciilor poștale.

Proprietatea intelectuală

Protecția proprietății intelectuale reprezintă un domeniu esențial pentru stimularea inovării, promovarea concurenței loiale și valorificarea adecvată a creativității și inovației, fiind un element cheie al politicilor Guvernului Republicii Moldova.

Digitalizarea serviciilor AGEPI a continuat să progreseze, facilitând accesul antreprenorilor, cercetătorilor și altor beneficiari la servicii. În acest sens, au fost digitalizate 33 din cele 39 de servicii disponibile pe portalul online⁸³, reprezentând 85% din totalul serviciilor, ceea ce înseamnă o creștere de 9% față de 2023. De asemenea, s-a înregistrat o creștere considerabilă de 41% a numărului de cereri și documente conexe depuse online prin platforma e-servicii⁸⁴, ceea ce înseamnă 1249 de solicitări suplimentare față de anul anterior.

Toate plățile pentru serviciile de stat în domeniul proprietății intelectuale pot fi efectuate electronic, prin intermediul serviciului guvernamental MPay. În conformitate cu

⁸⁰ [Hotărârea Comisiei de Stat pentru Frecvențe Radio nr. 1/2024](#)

⁸¹ [Hotărârea Guvernului nr. 1226/2016](#)

⁸² [Hotărârea Guvernului nr. 824/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 825/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 826/2024](#)

⁸³ <https://servicii.gov.md/>

⁸⁴ <https://e-servicii.agepi.gov.md/>

Nomenclatorul serviciilor cu semnificație juridică în domeniul protecției obiectelor de proprietate intelectuală, toate tarifele pot fi achitate prin serviciul guvernamental de plăți electronice MPay, disponibil 24/7 din orice locație. Astfel, în anul 2024, au fost efectuate aproximativ 605 plăți prin acest serviciu, în valoare totală de 2.372.491 lei.

Protecția obiectelor de proprietate intelectuală (OPI) a înregistrat o creștere de aproximativ 5% a numărului de „Cereri pentru obținerea protecției asupra OPI”, totalizând peste 6.680 de solicitări. Această evoluție a fost impulsionată în principal de creșterea interesului pentru înregistrarea mărcilor la nivel național, cu peste 100 de cereri suplimentare față de anul precedent, precum și de recepționarea a peste 250 de cereri de înregistrare a denumirilor de origine și a indicațiilor geografice depuse în baza Actului de la Geneva al Aranjamentului de la Lisabona privind denumirile de origine și indicațiile geografice, ratificat în anul de raportare. Tendința reflectă un interes tot mai mare pentru protejarea drepturilor de proprietate intelectuală, consolidând astfel un mediu economic mai competitiv și inovativ.

În ceea ce privește „Protecția acordată OPI”, au fost înregistrate 4,688 obiecte de proprietate intelectuală, marcând o scădere modestă de 43% față de 2023. Totuși, prelungirea protecției pentru OPI a cunoscut o creștere semnificativă de 20%, sau cu 1.089 OPI față de anul precedent. Acest fapt subliniază interesul crescut al titularilor pentru menținerea și valorificarea activelor lor intelectuale pe termen lung, demonstrând totodată maturizarea ecosistemului de proprietate intelectuală din Republica Moldova.

Guvernul a urmărit creșterea conștientizării asupra importanței protejării drepturilor de proprietate intelectuală. În acest sens, au fost organizate și desfășurate peste 100 de evenimente de instruire și informare, la care au participat aproximativ 4750 de persoane. De asemenea, au fost distribuite peste 65.500 de materiale informativ-promoționale, având ca scop educarea publicului larg în domeniul proprietății intelectuale.

Un efort semnificativ s-a depus pentru alinierea sistemului național de protecție a proprietății intelectuale la standardele internaționale și europene. Guvernul a continuat să se concentreze pe dezvoltarea și promovarea sistemului național de protecție a proprietății intelectuale, cu un accent special pe realizarea angajamentelor aferente procesului de integrare europeană. În acest sens, au fost implementate următoarele acțiuni:

- i. **Modificarea legislației privind protecția indicațiilor geografice, denumirilor de origine și specialităților tradiționale garantate⁸⁵.** Aceste modificări oferă producătorilor din Republica Moldova oportunitatea de a beneficia de protecția produselor cu calități specifice, tradiționale sau cu o reputație deosebită. În plus, modificările legislative au permis implementarea în legislația națională a Actului de la Geneva al Aranjamentului de la Lisabona, ratificat prin Legea nr. 127/2024, susținând astfel promovarea și comercializarea produselor autohtone pe piețele internaționale;

⁸⁵ [Legea nr. 107/2024](#)

- ii. **Adoptarea noii legi în domeniul protecției mărcilor**⁸⁶ pentru a asigura alinierea sistemului național de protecție a mărcilor la reglementările europene. Aceasta reglementează procedurile de înregistrare a mărcilor, motivele de refuz ale acestora și instituirea unei comisii de decădere din drepturi și de declarare a nulității mărcii, contribuind la un cadru legal mai clar și mai eficient;
- iii. **Implementarea prevederilor Legii nr. 230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe**⁸⁷ prin aprobarea listei echipamentelor și suporturilor materiale pentru care se achită remunerația compensatorie pentru reprografiere. Această reglementare stabilește echipamentele și suporturile ce necesită plata unei remunerații către organizațiile de gestiune colectivă desemnate, contribuind la protejarea drepturilor titularilor de drepturi de autor;
- iv. **Aprobarea de Guvern a modificărilor la Legea nr. 50/2008 privind protecția invențiilor**, cu scopul implementării reglementărilor europene și alinierea procedurilor naționale cu standardele internaționale, contribuind astfel la crearea unui cadru legislativ modern și eficient pentru protejarea invențiilor în Republica Moldova, și promovând un mediu mai propice inovării și dezvoltării economice;
- v. **Lansarea proiectelor de asistență tehnică pentru consolidarea drepturilor de proprietate intelectuală**. În 2024, au fost lansate două proiecte importante în colaborare cu Uniunea Europeană și Confederația Elvețiană, care vizează întărirea sistemelor naționale de proprietate intelectuală și alinierea acestora la standardele UE;
- vi. **Participarea la elaborarea și adoptarea unor tratate internaționale în cadrul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale**. Republica Moldova a fost activă în procesul de elaborare și adoptare a două tratate internaționale importante în domeniul proprietății intelectuale: Tratatul privind proprietatea intelectuală, resursele genetice, cunoștințele tradiționale asociate resurselor genetice și Tratatul privind dreptul desenelor și modelelor industriale. Aceste participări reflectă angajamentul țării față de protejarea drepturilor de proprietate intelectuală la nivel global.

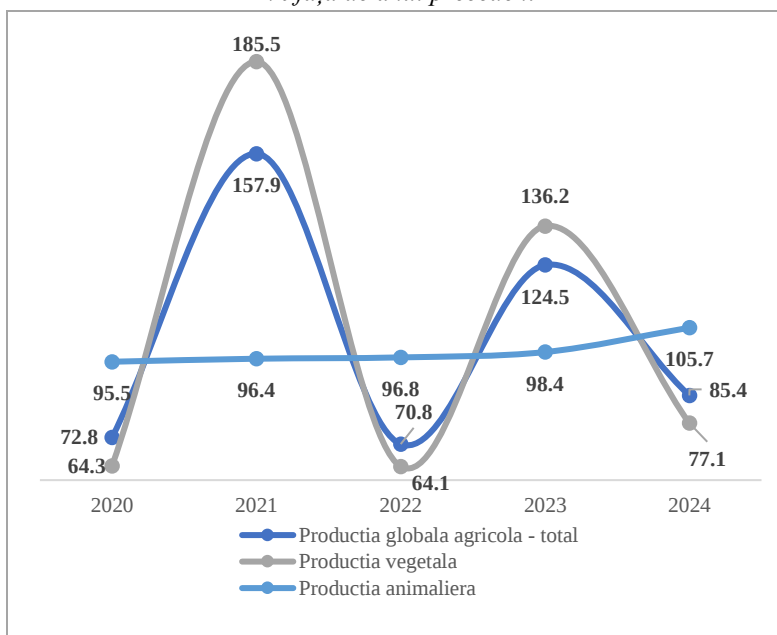
⁸⁶ [Legea nr. 25/2024](#)

⁸⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 730/2024](#)

Agricultură și zootehnie

Condițiile climaterice nefavorabile (seceta și arșița din vară) au determinat scăderea volumului producției agricole. Producția globală agricolă a înregistrat o scădere de 14,6%, reflectând provocările întâmpinate de agricultori. Această reducere a fost determinată de diminuarea producției vegetale, care a înregistrat o contracție accentuată de 22,9% față de anul 2023. Seceta severă din 2024 a compromis în mare parte roada de porumb, floarea soarelui și grâu. De asemenea, costurile ridicate ale inputurilor agricole, precum fertilizanții și produsele fitosanitare, au influențat productivitatea sectorului.

Figura 33. Volumului producției agricole în gospodăriile de toate categoriile în anii 2020-2024, % față de anul precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

Spre deosebire de sectorul vegetal, **sectorul zootehnic a înregistrat o evoluție pozitivă, fiind susținut de politici active de stimulare a fermelor comerciale.** Producția animalieră a marcat o creștere de 5,7% față de anul precedent. Această creștere a fost determinată de sporirea efectivului de animale în întreprinderile agricole și de îmbunătățirea condițiilor de producție în cadrul acestora: numărul de bovine (+10,3%), porcine (+7%), ovine (+28%), păsări de toate speciile (+15%). În rezultat, producția de lapte a crescut cu 2,3%, inclusiv în fermele agricole cu 25,4%, iar producția de carne a înregistrat creșteri de 6,6%, inclusiv în fermele agricole – de 15,9%.

Sectorul vitivinicol și al băuturilor alcoolice rămâne strategic, având la bază angajamentul constant al țării de a transpune normele Uniunii Europene cu scopul de a moderniza sectorul, de a promova practici agricole sustenabile și competitive și de a contribui la prosperitatea și dezvoltarea economică națională.

Plantațiile de viță-de-vie ocupă 7% din terenurile agricole și 3,8% din suprafața totală a țării, iar sectorul vitivinicol generează peste 12% din veniturile din export. În acest domeniu activează 228 de producători de produse vitivinicole și 58 de mii de producători de struguri, înregistrați în Registrul Vitivinicol.

Piețele de export a produselor vitivinicole sunt diversificate, iar volumul exportat este în creștere constantă. Produsele vitivinicole au fost exportate în 73 de țări, cea mai mare parte fiind orientată spre țările europene. Volumul exporturilor de vin s-a majorat semnificativ în anul

2024, înregistrând o creștere în volum de 17% (144 milioane litri) și în valoare de 22% (235 milioane dolari SUA). De asemenea, s-a înregistrat o creștere de 6% (44%) a exportului de produse vitivinicole îmbuteliate, în raport cu vinurile în vrac.

Figura 33. Cota exportului vitivinicol

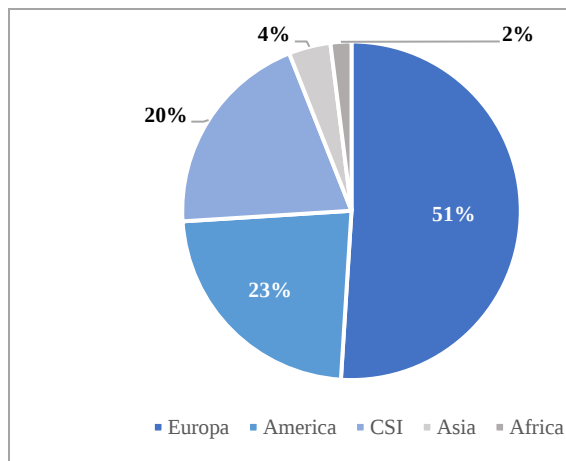
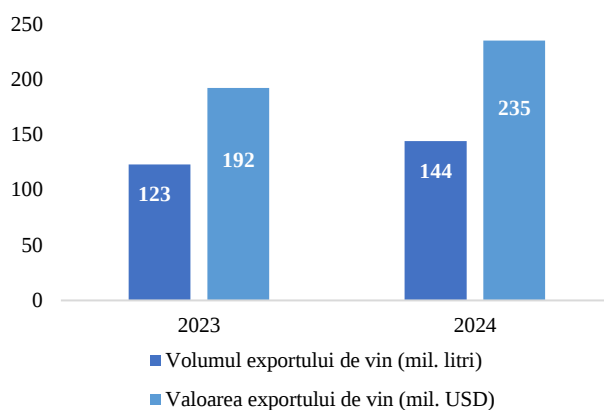

Figura 35. Exportul de vin,

mii litri/milioane USD

Sursă: Biroul Național de Statistică

Exportul de struguri de masă în anul 2024, a înregistrat o scădere de 28% (aproximativ 55 mii tone) și 11% în valoare cca 64 milioane dolari SUA, comparativ cu anul 2023. Această scădere este atribuită condițiilor climatice care au afectat calitatea strugurilor, limitându-le capacitatea de a fi păstrați pe termen lung.

O prioritate esențială a fost implementarea recomandărilor privind integrarea europeană și alinierea la acquis-ul UE. În acest context, a fost adoptat un set de acte normative⁸⁸ menite să alinieze sectorul vitivinicol și al băuturilor alcoolice la standardele europene. Măsurile implementate au vizat protejarea consumatorilor, asigurarea calității produselor și pregătirea operatorilor economici pentru integrarea pe piața comunitară, facilitând astfel accesul producătorilor moldoveni la piața europeană.

Sectorul zootehnic a cunoscut o evoluție semnificativă prin adoptarea unor reglementări menite să asigure standarde mai înalte în creșterea animalelor și siguranța alimentară. În efortul de a alinia practicile naționale la cerințele și standardele Uniunii Europene, au fost promovate măsuri ce contribuie la îmbunătățirea calității produselor și la consolidarea încrederii consumatorilor⁸⁹.

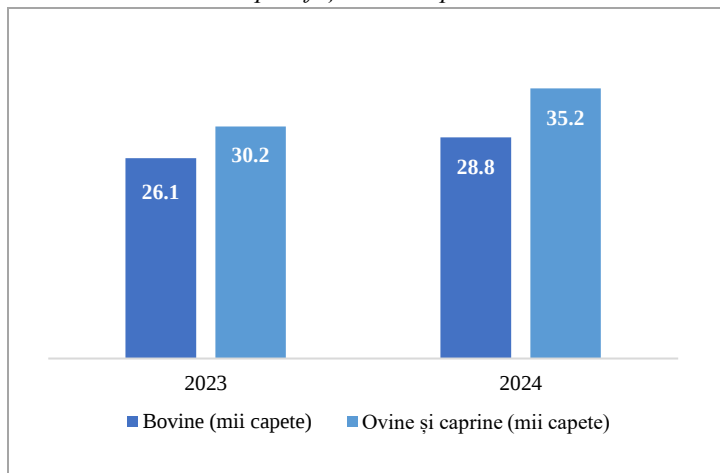
⁸⁸ Hotărârea Guvernului nr. 245/2024, Hotărârea Guvernului nr. 343/2024, Hotărârea Guvernului nr. 432/2024, Hotărârea Guvernului nr. 411/2024, Hotărârea Guvernului nr. 775/2024, Hotărârea Guvernului nr. 881/2024

⁸⁹ Hotărârea Guvernului nr. 761/2024, Ordinul ministrului agriculturii și industriei alimentare nr.81/2024, Ordinul ministrului agriculturii și industriei alimentare nr. 110/2024, Hotărârea Guvernului nr. 687/2024, Ordinul ministrului agriculturii și industriei alimentare nr. 64/2024, Hotărârea Guvernului nr. 632/2024, Legea nr. 82/2024, Legea nr. 196/2024, Lege nr. 221/2024, Lege nr. 305/2024

Politica statului privind acordarea plăților directe în sectorul zootehnic a fost implementată cu succes, stimulând creșterea efectivului de animale în întreprinderile agricole.

Numărul bovinelor a crescut cu 10%, de la 26,1 mii la 28,8 mii de capete, iar efectivul de ovine și caprine a înregistrat un avans de 16%, ajungând la 35,2 mii de capete. Prin lansarea apelului pentru plăți directe pe kilogram de produs (lapte de oaie/capra) a generat o creștere de 17,7% a producției în fermele autorizate, confirmând eficiența politicilor de susținere a producătorilor locali. Aceste rezultate reflectă impactul pozitiv al sprijinului financiar acordat fermierilor și contribuie la consolidarea sectorului zootehnic.

Figura 36. Efectivul de animale în întreprinderile agricole,
mii capete față de anul precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

O realizare semnificativă a fost obținerea dreptului Republicii Moldova de a exporta carne de pasăre și ouă în Uniunea Europeană. În urma eforturilor susținute de aliniere la cerințele și standardele comunitare, Moldova a primit aprobarea oficială pentru exportul de carne de pasăre și ouă de categoria A, confirmată de regulamentul UE nr. 1107/2024. Această reușită s-a concretizat prin livrarea a 160 de tone de carne către Franța și Olanda, marcând un pas important în extinderea accesului produselor moldovenești pe piața europeană.

Sectorul apicol continuă să se dezvolte, punând un accent deosebit pe asigurarea calității și siguranței mierii de albine. Sistemul informațional „BeeProtect” a înregistrat progrese semnificative, sporind protecția albinelor și siguranța apicultorilor. Până în prezent, 1.400 de apicultori și 630 de agricultori s-au înscris în sistem, contribuind la promovarea unei agriculturi durabile și la protejarea ecosistemului apicol.

Cadrul legislativ din domeniul medicinei veterinare și al siguranței alimentelor de origine animală a fost consolidat prin măsuri menite să îmbunătățească controlul oficial și să asigure o mai bună protecție a sănătății animalelor. Aprobarea proiectului de lege privind ratificarea Convenției Europene pentru Protecția Animalelor de Companie⁹⁰ a reprezentat un pas semnificativ în creșterea standardelor de bunăstare pentru acestea.

Sectorul vegetal a fost grav afectat de seceta severă, subliniind necesitatea consolidării rezilienței agricole și promovării unei economii sustenabile. În acest context, au fost adoptate ajustări legislative menite să sporească competitivitatea, securitatea alimentară și capacitatea de adaptare a sectorului agricol. Modificările legislative au vizat domenii esențiale, precum testarea soiurilor, calitatea și comercializarea fructelor și legumelor, precum și standardele pentru

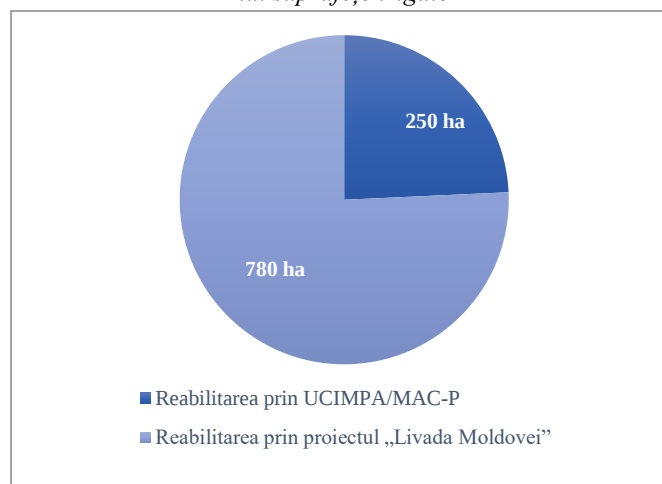
⁹⁰ Hotărârea Guvernului nr. 827/2024

materialele de înmulțire ale plantelor ornamentale⁹¹. Totodată, pentru alinierea la cerințele comunitare în domeniul protecției plantelor și siguranței alimentelor de origine vegetală, a fost elaborat un cadru normativ care reglementează și sprijină dezvoltarea durabilă a sectorului⁹².

Domeniul irigațiilor și al îmbunătățirilor funciare a fost consolidat. Suprafața irigată a crescut cu 1.030 hectare. Suplimentar, se desfășoară lucrări de reabilitare a altor 11 sisteme centralizate de irigare. În același timp, măsurile implementate au permis transferul administrativ al infrastructurii de irigare către Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare.

O realizare esențială în acest domeniu este adoptarea noului Cod Funciar⁹³, care va contribui la protecția solurilor și la o gestionare mai eficientă a terenurilor agricole. În plus, a fost elaborat un cadru normativ modern pentru optimizarea administrării terenurilor⁹⁴, incluzând digitalizarea evidenței acestora prin implementarea Sistemului Informațional „Cadastrul Funciar”. Aceste măsuri vor facilita o gestionare mai transparentă și sustenabilă a resurselor funciare.

Figura 37. Suprafața irigată,
ha. suprafețe irigate

Sursă: Biroul Național de Statistică

Pentru a sprijini fermierii mici afectați de schimbările climatice din vara anului 2024, prin Proiectul Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO) „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice, climatice și energetice”, implementat în Republica Moldova⁹⁵ a fost distribuit grâu de toamnă.

În scopul **diversificării agriculturii și consolidării independenței energetice**, s-a reglementat cultivarea cânepii industriale, utilizată pentru producerea de semințe, fibre, ulei și combustibil solid, oferind noi oportunități economice.

Aceste măsuri sprijină fermierii, îmbunătățesc standardele de calitate și facilitează accesul producătorilor moldoveni la piețele internaționale, aliniindu-se cerințelor UE și contribuind la integrarea europeană.

⁹¹ [Hotărârea Guvernului nr. 665/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 465/2024](#), [Legea nr. 289/2024](#), [Legea nr. 10/2024](#)

⁹² [Hotărârea Guvernului nr. 279/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 367/2024](#),

[Hotărârea Guvernului nr. 662/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 679/2024](#), [Ordinul ministrului agriculturii și industriei alimentare nr. 140/2024](#),

⁹³ [Cod funciar nr. 22/2024](#)

⁹⁴ [Ordinul directorului Agenției Naționale de Îmbunătățiri Funciare nr. 23/2024](#); [Hotărârea Guvernului nr. 689/2024](#); [Hotărârea Guvernului nr. 688/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 553/2024](#), [Ordinul ministrului agriculturii și industriei alimentare nr. 201/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 598/2024](#)

⁹⁵ [Ordinul ministrului agriculturii și industriei alimentare nr. 161/2024](#)

Industrie alimentară

Sectorul industriei alimentare a fost supus unor reforme esențiale menite să alinieze standardele de calitate la cerințele Uniunii Europene, să protejeze consumatorii și să stimuleze concurența loială. În procesul de armonizare legislativă, au fost elaborate și promovate reglementări care vizează calitatea unor produse precum fructele și legumele uscate, peștele, ciupercile, măslinile, oțeturile și diverse tipuri de făină⁹⁶. De asemenea, au fost actualizate normele privind calitatea zahărului, gemurilor, ceaiurilor, cafelei, sucurilor și făinurilor⁹⁷, având ca obiectiv protecția consumatorilor și creșterea competitivității produselor moldovenești pe piața europeană. Noile reglementări vor facilita accesul producătorilor locali pe piețele externe prin reducerea barierelor administrative și asigurarea unui cadru normativ clar și predictibil.

Sectorul cercetării în agricultură a fost supus unei reforme majore pentru a îmbunătăți eficiența gestionării resurselor și a consolida potențialul științific. Astfel, a fost înființat Institutul Național de Cercetări Aplicative în Agricultură și Medicină Veterinară⁹⁸, prin fuziunea a patru instituții de profil. Acest nou centru de excelență are ca obiectiv modernizarea cercetării agroalimentare și veterinare, integrarea în spațiul științific european, optimizarea resurselor și valorificarea expertizei existente.

În paralel, a fost implementată o metodologie clară pentru calcularea tarifelor aferente serviciilor oferite de instituțiile de cercetare agricolă, asigurând astfel transparență, predictibilitate și sustenabilitate financiară în acest domeniu strategic⁹⁹.

Dezvoltarea rurală a cunoscut progrese notabile, cu o creștere de 22% a proiectelor aprobate prin Programul LEADER și o majorare cu 37% a numărului de fermieri beneficiari de subvenții.

Un progres semnificativ l-a reprezentat pilotarea Registrului Fermierului, unde au fost înscrși 20 de mii de fermieri, facilitând astfel o mai bună gestionare a politicilor de sprijin și finanțare. De asemenea, adoptarea Legii Camerelor Agricole¹⁰⁰ a creat premisele pentru o mai bună reprezentare a intereselor fermierilor și consolidarea dialogului public-privat în sector.

Sectorul agricol a beneficiat de diferite forme de asistență din partea partenerilor externi, printre care se pot menționa:

- i. **Unitatea Consolidată pentru Implementarea și Monitorizarea Proiectelor în Domeniul Agriculturii (PUCIMPA):** granturile totale, în valoare de aproape 10 milioane USD, au sprijinit dezvoltarea fermelor zootehnice, în timp ce 354.100 USD au fost direcționați către promovarea agriculturii conservative. Reabilitarea sistemelor de irigare și fortificarea capacității instituționale au fost susținute prin investiții de 12 milioane EUR, din care 7,4 milioane EUR au fost deja debursate. De asemenea, s-au

⁹⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 649/2024](#); [Hotărârea Guvernului nr. 554/2024](#);

⁹⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 497/2024](#); [Hotărârea Guvernului nr. 448/2024](#); [Hotărârea Guvernului nr. 666/2024](#); [Hotărârea Guvernului nr. 498/2024](#);

⁹⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 668/2024](#)

⁹⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 885/2024](#)

¹⁰⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 154/2024](#)

- inițiat proiecte pentru siguranța alimentară, inclusiv o fabrică de procesare a subproduselor animale, planificată pentru finalizare în anul 2025;
- ii. **Proiectul Agricultură Competitivă Proiectul MAC-P:** a alocat 1,04 milioane dolari SUA pentru reabilitarea a peste 640 hectare de fâșii forestiere în raioanele Edineț, Soroca, Telenești și Șoldănești;
 - iii. **Proiectul „Investiții pentru Guvernanță, Creștere și Reziliență în Agricultură”** sprijină livrarea de truse veterinare pentru Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, actualizarea sistemului informațional, finalizarea proiectelor tehnice pentru sistemele de irigare Tețcani, Corjeuți și Etulia, alimentarea cu energie a PNS 9 din SCI Tudora & Căplani și dotarea CCAR cu echipamente IT;
 - iv. **Proiectul „Livada Moldovei”** a jucat un rol esențial în dezvoltarea horticulturii din Republica Moldova, sprijinind investiții strategice în infrastructura de post-recoltare, modernizarea echipamentelor și revitalizarea plantațiilor. Finanțarea totală s-a ridicat la 239,6 milioane EUR, din care 118,5 milioane EUR au fost oferite de Banca Europeană de Investiții (BEI). Până în 2024, BEI a debursat 114 milioane EUR, reprezentând 95% din împrumut, contribuind astfel la modernizarea lanțului valoric, optimizarea procesării produselor agricole și creșterea competitivității sectorului horticola pe piețele internaționale;
 - v. **Proiectul TRTP – IFAD VIII**, finanțat de Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii, are scopul de a sprijini populația rurală vulnerabilă prin investiții și tehnologii climatice inteligente. Finanțarea a inclus un împrumut de 18,9 milioane EUR și un grant de 5,5 milioane dolari SUA, contribuind la dezvoltarea sustenabilă a agriculturii. Printre realizări se numără finanțarea a 71 de proiecte investiționale, acordarea de granturi de până la 7.500 dolari SUA pentru achiziția de echipamente de irigare și alocarea a 4,9 milioane MDL pentru cercetarea în agricultura conservativă. Totodată, digitalizarea procedurilor a simplificat accesul la finanțare, iar 300 de fermieri au beneficiat de instruire privind adaptarea la schimbările climatice;
 - vi. **Agencia pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA)** a avut un rol esențial în modernizarea sectorului agricol, oferind finanțări totale de peste 410 milioane lei și facilitând accesul fermierilor la resurse financiare și tehnologice. Programul de asistență pentru fermierii neprivilegiați și Proiectul „Agricultura conservativă” au beneficiat de 148,5 milioane lei, sprijinind 132 de fermieri. Alte inițiative au inclus Programul de Dezvoltare a Sistemului de Irigare la Scară Mică pentru 29 de fermieri, Programul de Vânzări în Rate pentru 117 fermieri și finanțarea digitalizării în agricultură pentru 47 de fermieri. De asemenea, ADMA a susținut educația prin Programul MBA „Management in Agribusiness” pentru 21 de studenți și a distribuit 1.122 gratuit tone de fertilizant NPK.

Aceste investiții, realizate prin granturi și împrumuturi oferite de BEI, Banca Mondială, IFAD și alte surse externe, contribuie la modernizarea agriculturii, la securitatea alimentară și la alinierea sectorului agroalimentar din Republica Moldova la standardele europene.

Guvernul a intensificat cooperarea internațională în domeniul agriculturii și industriei alimentare. S-au încheiat acorduri cu Turcia privind îmbunătățirile funciare, iar parteneriatele cu Estonia, Lituania și Letonia au vizat dezvoltarea rurală și integrarea europeană. Memorandumurile semnate cu Germania, Italia, Austria și Ungaria s-au concentrat pe securitatea alimentară și gestionarea resurselor agricole. A fost, de asemenea, revizuit Acordul de la Marrakech privind Organizația Mondială a Comerțului și s-au inițiat colaborări în domeniul agricol și alimentar cu Slovacia, Polonia, India și Bulgaria.

Finanțe

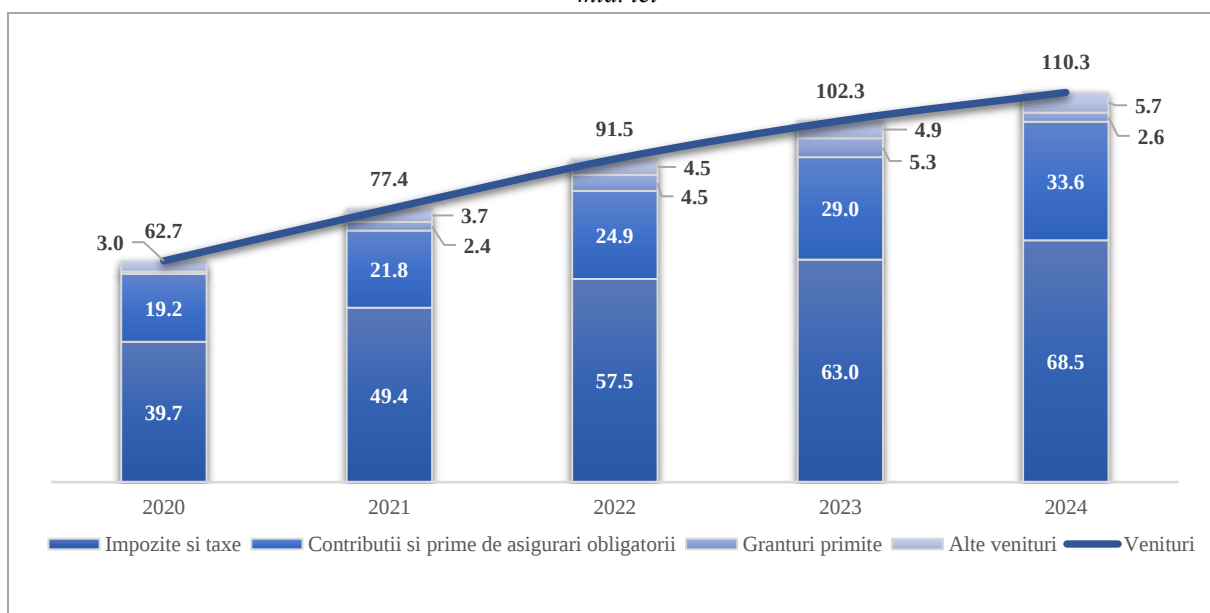
În contextul persistenței riscurilor legate de conjunctura externă, care au un impact asupra stabilității sectorului energetic, Guvernul a continuat să întreprindă măsuri pentru asigurarea securității energetice a țării, inclusiv prin finanțarea măsurilor sociale anti-criză pentru susținerea populației, în special a persoanelor vulnerabile. Obiectivul principal a fost promovarea unei politici bugetar-fiscale care să asigure sustenabilitatea bugetară și gestionarea responsabilă a finanțelor publice, precum și susținerea unor politici macroeconomice orientate spre stabilitate și reforme care să favorizeze relansarea și creșterea economică.

Pe parcursul anului, întru asigurarea financiară din bugetul de stat a necesităților de dezvoltare a țării și priorităților sectoriale stabilite, precum și reieșind din resursele disponibile ale bugetului de stat, au fost operate mai multe modificări la legile bugetului de stat, bugetului asigurării sociale de stat, fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală și a deciziilor adoptate de către organele deliberative și executive ale unităților administrativ-teritoriale. Astfel, ținând cont de evoluția executării părții de venituri în anul 2024, estimările veniturilor inițiale au fost majorate cu 2,8 miliarde lei și au constituit suma de circa 110 miliarde lei.

Pentru anul 2024, volumul veniturilor bugetului public național a fost inițial estimat în sumă totală de 107,2 miliarde lei.

Conform rezultatelor anului 2024, la bugetul public național au fost acumulate venituri în sumă totală de 110,3 miliarde lei, cu 397,6 milioane lei mai mult decât suma precizată.

Figura 38. Evoluția veniturilor Bugetului Public Național,
mld. lei

Sursă: Ministerul Finanțelor

Ca pondere în PIB, veniturile bugetului public național în anul 2024 au atins un nivel de 34,08%, majorându-se cu 0,40 p.p. față de anul 2023.

În structura veniturilor bugetului public național, veniturile proprii (fără transferuri inter bugetare) a bugetului de stat, față de prevederile anuale, au fost executate la nivel de 100,0%, bugetelor locale (consolidat) – 104,4%, a fondurilor asigurărilor obligatorii de asistență medicală – 99,5 la sută și a bugetului asigurărilor sociale de stat la fel la nivel de 100,4 la sută. Partea majoră o dețin impozitele și taxele - 62,1% și au constituit 68,5 miliarde lei, majorându-se față de anul 2023 cu 5,5 miliarde lei sau cu 8,7%. Din acestea, impozite și taxe pe mărfuri și servicii au fost colectate în sumă de 47,3 miliarde lei sau cu 4,6 miliarde lei mai mult față de anul precedent, impozite pe venit – 17,7 miliarde lei, taxele asupra comerțului exterior și operațiunilor externe – 2,6 miliarde lei și impozitele pe proprietate – 836,0 milioane lei. Ca pondere în PIB, impozitele și taxele în anul 2024 au constituit – 21,1% , fiind cu 0,3 p.p. mai mult față de nivelul anului 2023.

Contribuțiile și primele de asigurări obligatorii au constituit 33,6 miliarde lei, cu 4,5 miliarde lei sau 15,6% mai mult față de anul 2023 și reprezintă 30,4% din veniturile totale ale bugetului public național. Din acestea, 74,1% revine contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii (24,9 miliarde lei), iar 25,9% - primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală (8,7 miliarde lei). Ca pondere în PIB, această grupă de venituri a constituit 10,4%, cu 0,8 p.p. mai mult față de nivelul anului 2023.

Au fost debursate granturi în sumă de 2,6 miliarde lei, cu 2,7 miliarde lei mai puține față de anul precedent. În structura veniturilor bugetului public național, granturile au constituit circa 2,3% față de 5,2% în anul 2023. Din totalul granturilor, cele destinate susținerii bugetului reprezintă 5,4% și 94,6% fiind destinate proiectelor finanțate din surse externe. Ponderea granturilor în PIB a constituit circa 0,8 % cu 1,0 p.p. mai puțin față de nivelul anului 2023.

Alte venituri ale bugetului public național au constituit 5,7 miliarde lei, majorându-se față de anul precedent cu 15,8% sau cu 777,0 milioane lei. Ca pondere în sumă totală, aceste încasări au constituit 5,2% și ca pondere în PIB - 1,8 % cu 0,2 p.p. mai mult față de nivelul anului 2023.

Veniturile la Bugetul de Stat pentru anul 2024 au fost aprobate inițial în sumă de 66,6 miliarde Conform modificărilor operate la Legea bugetului de stat pentru anul 2024¹⁰¹ , veniturile bugetului de stat au fost precizate în sumă de 67,0 miliarde lei, cu 379,0 milioane lei mai mult decât suma aprobată inițial. Veniturile bugetului de stat au fost realizate în sumă de 66,1 miliarde lei, gradul de realizare față de prevederile anuale precizate fiind de 100,0 la sută. Comparativ **cu anul 2023**, veniturile bugetului de stat s-au majorat cu 2,4 miliarde lei sau 3,7 la sută.

Veniturile bugetelor unităților administrativ teritoriale au constituit 28,4 miliarde lei, fiind în diminuare cu 1,1% față de anul 2023.

Situația economică complicată din regiune și consecințele crizei energetice mențin cheltuielile bugetare în creștere. Pentru anul 2024 cheltuielile bugetului public național au fost prevăzute inițial în sumă de circa 123,0 miliarde lei.

¹⁰¹ [Legea nr. 418/2023](#)

Pe parcursul anului, cheltuielile bugetului public național au fost revizuite, reieșind din cadrul de resurse estimat urmare a revizuirii prognozelor indicatorilor macroeconomici, și au fost majorate cu 4,4 miliarde lei, care au fost direcționate preponderent pentru asigurarea implementării unor măsuri din domeniul economiei (programe de dezvoltare regională și locală, pentru infrastructura drumurilor, susținerea întreprinderilor mici și mijlocii), din domeniul protecției sociale (majorare cuantumului alocațiilor lunare de stat pentru unele categorii de beneficiari, alocații pentru asigurarea prevederilor cadrului normativ privind salarizarea în sectorul bugetar și al acoperirii parțiale a cheltuielilor de personal, ca urmare a implementării reformei sistemului de asistență socială „Restart”, acordarea compensațiilor la energie reflectate în facturile de plată, acordarea compensațiilor la energie sub formă de plată monetară consumatorilor vulnerabili la energie), precum și a unor măsuri de susținere a angajaților din sectorul bugetar (majorarea valorilor de referință pentru calcularea salariilor personalului din cadrul instituțiilor publice de învățământ care funcționează în regim de autogestiune din subordinea autorităților publice centrale).

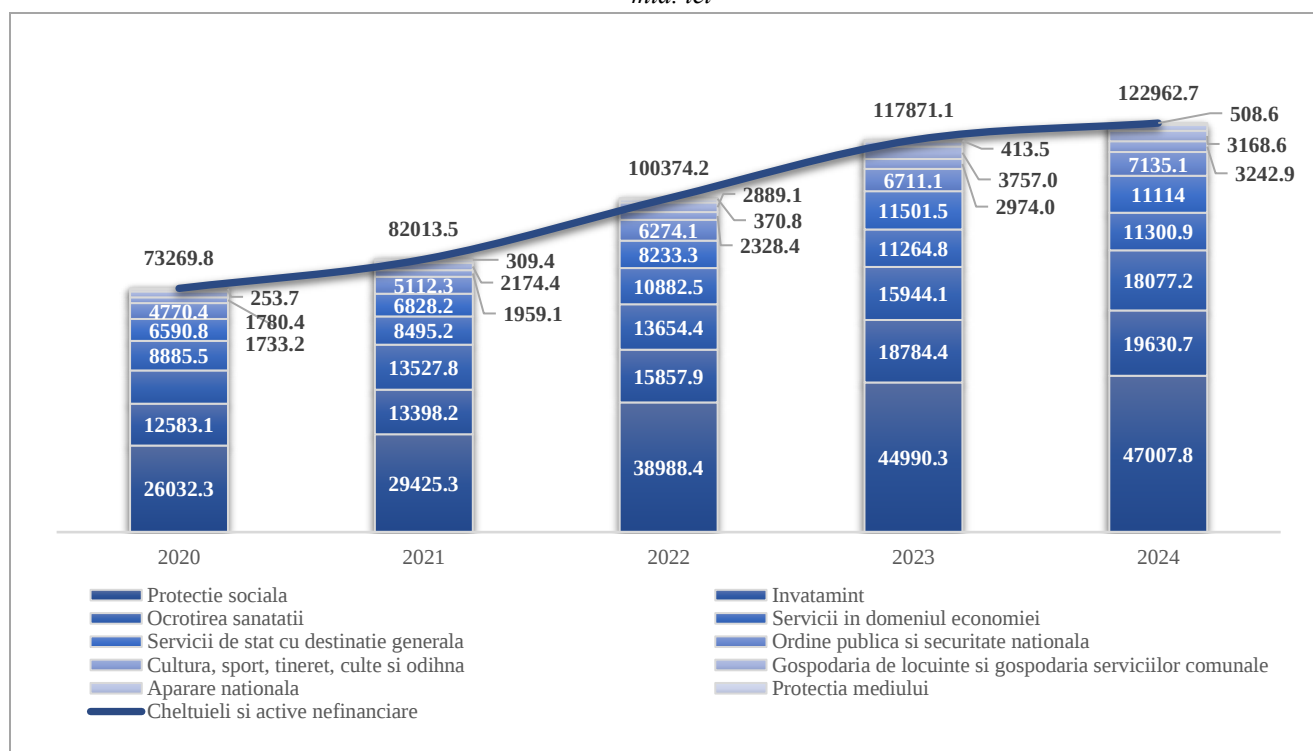
În aspectul bugetelor componente ale bugetului public național, cheltuielile au fost micșorate cu 106,7 milioane lei la bugetul de stat, majorate cu 239,8 milioane lei la bugetul asigurărilor sociale de stat, cu 551,1 milioane lei la fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală și cu 4 638,1 milioane lei la bugetele locale.

Luând în considerare majorarea transferurilor între bugete cu 938,9 milioane lei și dobânzile la împrumuturile între bugete în sumă de 3,9 milioane lei, volumul precizat al cheltuielilor bugetului public național a constituit 127,3 miliarde lei. Conform rezultatelor execuției bugetare în anul 2024, cheltuielile publice au constituit circa 123,0 miliarde lei, la nivel de 96,6% din prevederi. Comparativ cu aceeași perioadă a anului 2023, cheltuielile bugetului public național în anul 2024 atestă o creștere cu 5,1 miliarde lei sau cu 4,3 la sută. Ca pondere în PIB, cheltuielile bugetului public național realizate în anul 2024 reprezintă 38,12%, cu 0,7 p.p. mai puțin față de anul 2023.

Cheltuielile bugetului de stat au fost executate în volum de 80,1 miliarde lei, la nivel de 97% din prevederile anuale și 99% față de volumul realizat în anul 2023. Rezultatul executării bugetului de stat s-a soldat cu un deficit de 13,1 miliarde, față de 16,1 miliarde lei în anul 2023. Cheltuielile bugetelor UAT au fost valorificate în sumă de 28,1 miliarde lei, fiind la un nivel de 97% față de volumul realizat în anul 2023. Depășirea cheltuielilor (deficit bugetar) față de venituri a constituit 263,2 milioane lei.

Deficitul bugetar al BPN s-a soldat cu -12,6 miliarde lei și s-a diminuat cu 19% comparativ cu cel înregistrat în anul 2023 (-15,6 miliarde lei).

Figura 39. Evoluția cheltuielilor Bugetului Public Național,
mld. lei

Sursă: Ministerul Finanțelor

Ținând cont de cadrul de resurse disponibil, pe parcursul anului 2024, au fost alocate mijloace pentru implementarea politicilor și măsurilor prioritare ale Guvernului, și anume:

- i. **Implementarea reformei sistemului de asistență socială „Restart”;**
- ii. **Implementarea politicilor salariale noi**, care prevăd inclusiv majorarea cu 10,5% comparativ cu anul 2023 a valorii de referință;
- iii. **Implementarea programelor de dezvoltare durabilă** a IMM-urilor;
- iv. **Reducerea vulnerabilității energetice** prin acordarea compensațiilor pentru achitarea facturilor la energie destinate consumatorilor vulnerabili și a compensației pentru energie sub formă de plată monetară;
- v. **Susținerea producătorilor agricoli** prin intermediul Fondului național pentru dezvoltarea agriculturii și mediului rural;
- vi. **Implementarea proiectelor de dezvoltare locală** în cadrul proiectului „Satul european” ediția a II-a, din Fondul național pentru dezvoltare regională și locală;
- vii. **Dezvoltarea infrastructurii drumurilor** din mijloacele alocate Fondului rutier și transferuri către bugetele locale pentru infrastructura drumurilor.

De asemenea, din fondurile de urgență ale Guvernului au fost alocate următoarele mijloace financiare:

- i. 100,0 milioane lei – pentru acordarea ajutorului financiar fermierilor afectați de situațiile excepționale cu caracter natural din 2024;
- ii. 50,0 milioane lei - pentru compensarea parțială a prejudiciilor cauzate de seceta din anul 2023 la cultura porumbului și de furtunile și ploile cu grindină din 25 iulie 2023 la mijloacele fixe din raionul Edineț;
- iii. 25,1 milioane lei - pentru lichidarea consecințelor situațiilor excepționale cu caracter natural (reparația acoperișurilor caselor de locuit/ blocurilor de locuit, reparația/restabilirea drumurilor publice, restabilirea îmbrăcăminte rutiere pe drumurile publice, acoperirea cheltuielilor de reparație a sălii sportive a Liceului Teoretic „Aleco Russo”, etc.);
- iv. 33,1 milioane lei - pentru premierea sportivilor, antrenorilor, medicilor și maseurilor pentru performanțele obținute la ediția a XXXIII-a a Jocurilor Olimpice de vară și la ediția a XVII-a a Jocurilor Paraolimpice din 2024;
- v. 10,7 milioane lei - pentru acoperirea cheltuielilor legate de finanțarea unor măsuri de asistență socială;
- vi. 7,2 milioane lei – pentru gestionarea crizei refugiaților;
- vii. 2,3 mil lei - pentru lichidarea consecințelor alunecărilor de teren activizate în aprilie 2023 în orașul Bucovăț, raionul Strășeni;
- viii. 5,0 milioane lei - pentru completarea rezervelor de stat și de mobilizare cu bunuri materiale;
- ix. 2,0 milioane lei - pentru acoperirea cheltuielilor aferente organizării celui de-al XIX-lea Congres al Conferinței Curților Constituționale Europene;
- x. 1,8 milioane lei - pentru reprezentarea intereselor Republicii Moldova în fața structurilor internaționale sportive;
- xi. 1,3 milioane lei - pentru lucrări de reparație a Casei de cultură din comuna Heciul Nou, raionul Sîngerei;
- xii. 2,6 milioane lei – pentru alte scopuri.

Datoria sectorului public, garanții de stat și recreditarea de stat

Tendința de creștere a datoriei de stat, atât interne, cât și externe, s-a menținut. La 31 decembrie 2024, soldul datoriei de stat a atins 121.395,6 milioane lei, marcând o creștere de 17.392,5 milioane lei (+16,7%) față de sfârșitul anului 2023.

Această majorare a fost determinată, în principal, de creșterea datoriei de stat externe cu 13.097,4 milioane lei și a celei interne cu 4.295,1 milioane lei, ca urmare a necesităților suplimentare de finanțare a deficitului bugetar. Conform prognozei PIB pentru 2024, la finalul anului, ponderea datoriei de stat în PIB a ajuns la 37,9%, înregistrând o creștere de 3,3 puncte procentuale comparativ cu sfârșitul anului precedent.

Tabel 1. Evoluția datoriei de stat pentru perioada 2022-2024

	2022		2023		2024	
	Nominal, mln. lei	% din PIB	Nominal, mln. lei	% din PIB	Nominal, mln. lei	% din PIB (prognost)
Datoria de stat, din care:	94 660,0	34,5%	104 003,1	34,6%	121 395,6	37,9%
<i>Internă</i>	34 492,4	12,6%	39 666,1	13,2%	43 961,2	13,7%
<i>Externă</i>	60,167,7	21,9%	64 337,0	21,4%	77 434,4	24,2%
Serviciul datoriei de stat	2 645,4	1,0%	5 301,6	1,8%	4 322,5	1,3%

Sursă: Ministerul Finanțelor

Cu o pondere de 36,2% în valoarea totală a datoriei de stat, **datoria internă** la sfârșitul lunii decembrie 2024 a constituit 44,0 miliarde lei și s-a majorat cu 11% față de anul 2023. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs preponderent din contul majorării emisiunii valorilor mobiliare de stat pe piața primară, al căror volum de la începutul anului curent a fost în creștere.

Datoria de stat externă (63,7% din total), a însumat 77,4 miliarde lei și s-a majorat cu 20% comparativ cu sfârșitul lunii decembrie 2023. În valută străină soldul datoriei de stat externe a constituit 4190,4 milioane dolari SUA. Majorarea intrărilor de surse externe de finanțare a condiționat creșterea datoriei de stat externe.

Pentru finanțarea deficitului bugetar, au fost alocate mijloace financiare din surse interne nete în valoare de 4.620,0 milioane lei și din împrumuturi externe în sumă de 12.240,0 milioane lei. Totodată, au fost organizate și desfășurate 37 de licitații de vânzare a valorilor mobiliare de stat (VMS) pe piața primară și 2 sesiuni de plasare a VMS prin intermediul platformei electronice. Finanțarea netă obținută de aceste licitații, la 31 decembrie 2024, a fost de 44.896,7 milioane lei la prețul de cumpărare, ceea ce reprezintă 98,9% din valoarea precizată pentru anul 2024. Astfel, soldul VMS plasate pe piața internă, aflate în circulație la 31 decembrie 2024, a ajuns la 30.470,5 milioane lei, adică 69,3% din totalul datoriei de stat interne. Rata nominală medie ponderată a dobânzii la VMS comercializate în anul 2024 a constituit 4,96%, în descreștere cu 3,66 p.p. față de anul 2023.

Volumul total al intrărilor de împrumuturi de stat externe a fost de 18 119,3 milioane lei (1 003,8 milioane dolari SUA), iar destinațiile acestora au fost:

- pentru realizarea proiectelor finanțate din surse externe – 7.569,7 milioane lei (419,6 milioane dolari SUA), ceea ce reprezintă 41,8% din suma totală a intrărilor din împrumuturi de stat externe;
- pentru susținerea bugetului de stat – 10.549,6 milioane lei (584,2 milioane dolari SUA), ceea ce reprezintă 58,2% din suma totală a intrărilor din împrumuturi externe.

Pentru serviciul datoriei de stat, pe parcursul anului 2024, din bugetul de stat au fost utilizate mijloace în valoare de 4.322,5 milioane lei, din care:

- Serviciul datoriei de stat externe - 1 827,2 milioane lei (42,3%);

ii. Serviciul datoriei de stat interne - 2 495,3 milioane lei (57,7%).

Suma destinată serviciului datoriei de stat s-a diminuat cu 979,1 milioane lei, respectiv cu 18,5% comparativ cu anul 2023, preponderent datorită reducerii ratelor dobânzii aferente valorilor mobiliare de stat, precum și ratei EURIBOR 6 luni și ratei DST.

La 31 decembrie, **soldul garanțiilor de stat interne** a atins 2.462,6 milioane lei, înregistrând o creștere de 780,1 milioane lei față de sfârșitul anului precedent. Aceste garanții au fost acordate integral în cadrul Programului de stat „Prima casă”. Pe parcursul anului, au fost activate și executate patru garanții de stat în valoare de aproximativ 1,0 milioane lei, dintre care 0,6 milioane lei au fost restabilite în bugetul de stat. Astfel, impactul net asupra bugetului pentru onorarea garanțiilor de stat la împrumuturile interne a fost de 0,4 milioane lei. Totodată, debitorii garantați au restituit 1,6 milioane lei în bugetul de stat, reprezentând sume dezafectate în anii anteriori.

În ceea ce privește **creanțele**, băncile comerciale aflate în proces de lichidare (BC „Investprivatbank” S.A., „Banca de Economii” S.A., BC „Banca Socială” S.A și BC „Unibank” S.A.) au transferat în bugetul de stat, din valorificarea activelor lor, mijloace bănești în valoare totală de 29,0 milioane lei. La 31 decembrie, datoria băncilor în proces de lichidare față de Ministerul Finanțelor a fost de 11.611,4 milioane lei.

Monitoringul financiar a vizat evaluarea și analiza riscurilor bugetar-fiscale generate de activitatea economică a **întreprinderilor de stat, a celor municipale și a societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat**. Conform datelor Trezoreriei de Stat, la 31 decembrie, întreprinderile de stat au transferat în bugetul de stat defalcări în valoare de 154,77 milioane lei pentru rezultatele obținute în anul 2023, atingând o rată de îndeplinire de 100,2%. Societățile pe acțiuni au contribuit cu dividende de 246,83 milioane lei, înregistrând o rată de îndeplinire de 99,9%. În ansamblu, rata de îndeplinire a indicatorului de eficiență, care reflectă nivelul vărsării defalcărilor și dividendelor în bugetul de stat, a fost de 100,02%, depășind cu 0,02% suma prevăzută prin modificările Legii bugetului¹⁰².

Situația execuției bugetare pentru cheltuielile capitale publice s-a îmbunătățit comparativ cu anul precedent. Din cele 1.859,7 milioane lei alocate pentru investiții capitale, au fost executate 1.601,6 milioane lei, ceea ce reprezintă o rată de realizare de 86,1%, în creștere cu 2,7 puncte procentuale față de 2023.

A fost finalizată dezvoltarea Sistemului Informațional „Registrul proiectelor de investiții capitale” (SI RPIC), care a fost optimizat cu funcționalități suplimentare pentru plasarea, examinarea și evaluarea proiectelor noi. Totodată, Regulamentul privind proiectele de investiții capitale publice¹⁰³ a fost modificat prin introducerea criteriului „Evaluarea impactului de mediu” și a obligației de a obține avizul Ministerului Mediului privind implicațiile și vulnerabilitățile climatice ale proiectelor.

¹⁰² [Legea nr. 279/2024](#)

¹⁰³ [Hotărârea Guvernului nr. 535/2024](#)

Politici fiscale

Aprobarea politicii fiscale și vamale¹⁰⁴ a avut un impact semnificativ asupra promovării măsurilor de politică publică, având în vedere obiectivele de dezvoltare economică, creștere a încasărilor bugetare și îmbunătățirea mediului de afaceri. Printre măsurile promovate au fost:

- i. Extinderea spectrului de stimulente fiscale și revizuirea categoriilor de cheltuieli suportate de către angajator în favoarea angajaților, permise spre deducere în scopuri fiscale;
- ii. Reglementarea noului regim fiscal aplicat veniturilor obținute de către agenții economici ce desfășoară activități în domeniul comercializării deșeurilor feroase și neferoase;
- iii. Extinderea dreptului la deducerea cheltuielilor la determinarea impozitului pe venit suportate de către persoanele fizice;
- iv. Revizuirea normelor privind determinarea creșterii sau pierderii de capital;
- v. Uniformizarea cotelor impozitului pe venit aferent veniturilor investiționale (venituri din dobânzi) ale persoanelor fizice;
- vi. Modificarea principiului de impozitare a mijloacelor de transport, prin aplicarea TVA la importul și livrarea acestora, din 1 ianuarie 2026;
- vii. Stabilirea calendarului aferent mărfurilor accizabile pe 3 ani (2024-2026), cu indexarea anuală a accizei la rata inflației prognozate de 7%, cu excepția cotelor accizei la produsele din tutun și produsele conexe care se vor indexa anual cu 10%;
- viii. Reglementarea impozitării cu acciză a flacoanelor de reumplere pentru țigarele electronice care conțin nicotină;
- ix. Anularea accizei pentru mijloacele de transport, începând cu 1 ianuarie 2026;
- x. Majorarea plafonului valorii în vamă a autoturismelor ce sunt supuse accizei suplimentare cu 100 mii lei, începând 1 ianuarie 2026;
- xi. Aplicarea taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova asupra mijloacelor de transport cu motor electric, începând cu 1 ianuarie 2026.

Măsurile de politică fiscală și vamală implementate au avut drept scop soluționarea constrângerilor economice sesizate de către contribuabili, identificarea instrumentelor de suport a populației, precum și continuarea procesului de armonizare a legislației Republicii Moldova la practicile Uniunii Europene.

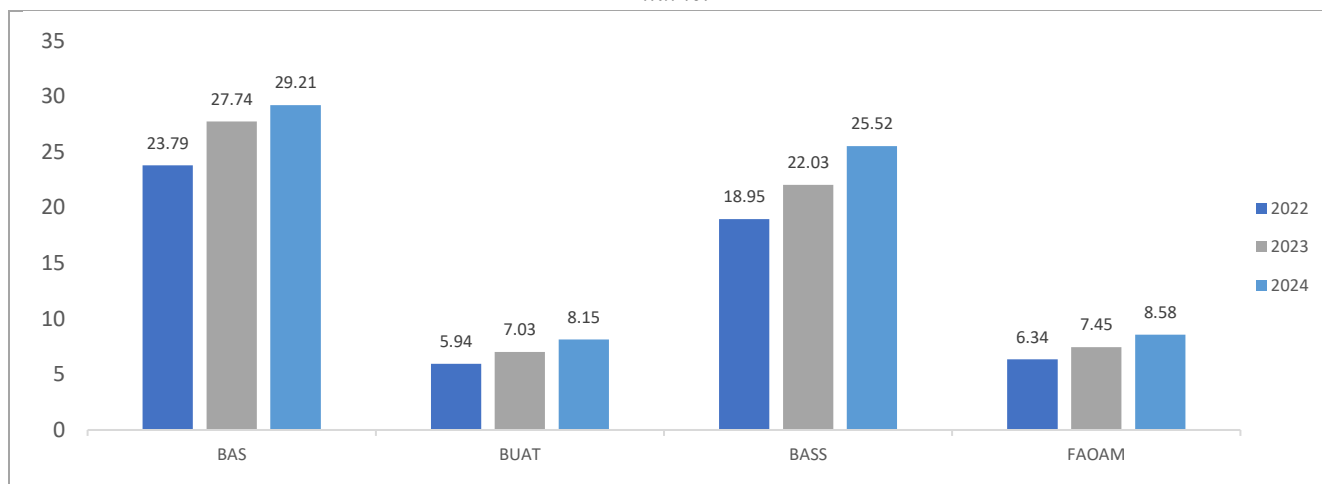
În partea de administrare fiscală, au fost implementate un set de măsuri bugetar - fiscale axate pe realizarea următoarelor obiective:

- i. Implementarea instrumentelor fiscale de atragere și menținere a forței de muncă calificate;

¹⁰⁴ [Legea nr. 212/2023](#)

Figura 40. Dinamica încasărilor la BPN administrate de SFS în perioada 2022-2024,

mld. lei

Sursă: Ministerul Finanțelor

- ii. Revizuirea mecanismelor de calculare și achitare a impozitelor și taxelor în vederea simplificării și clarificării cadrului legislativ, precum și uniformizării abordărilor în ceea ce ține de unele mecanisme aplicate neechilibrat;
- iii. Identificarea pârghiilor care ar crea premise pentru diminuarea „salariului în plic”;
- iv. Îmbunătățirea administrării fiscale prin extinderea spectrului de instrumente disponibile pentru intervenție, în vederea diminuării economiei tenebre și reducerii interacțiunii dintre contribuabil și funcționarul fiscal.

Ca rezultat al măsurilor de politici fiscale și de administrare fiscală, încasările la Bugetul public național au crescut în anul 2024 cu 7,5 miliarde lei sau cu 11,7 % în raport cu anul precedent.

La **Bugetul de stat** s-au încasat impozite, taxe și alte venituri administrate de SFS în sumă de 29,2 miliarde lei, ceea ce constituie cu 1,7 miliarde lei sau cu 6,34% mai mult în raport cu încasările înregistrate în anul 2023.

La **Bugetele locale** s-au înregistrat încasări în sumă de 8,1 miliarde lei, ceea ce este cu 1,1 miliarde lei sau cu 15,81% mai mult în raport cu anul precedent.

La **Bugetul asigurărilor sociale de stat**, în perioada menționată, s-au încasat 25,5 miliarde lei, iar la **Fondurile asigurărilor obligatorii de asistență medicală** s-au acumulat 8,6 miliarde lei ceea ce este cu 3,5 miliarde lei sau cu 15,8% mai mult și, respectiv cu 1,1 miliarde lei sau cu 15,1% mai mult în raport cu încasările înregistrate în anul 2023.

Politici vamale

Sectorul industrial al Republicii Moldova a experimentat o scădere moderată a producției industriale, înregistrând o diminuare cu 1,1% față de 2023. Această scădere este atribuită în principal declinului înregistrat în industria prelucrătoare, care a suferit o reducere semnificativă

de 4,5%. Industria prelucrătoare a continuat să fie afectată de condițiile externe dificile, precum impactul războiului din Ucraina și contextul regional complex.

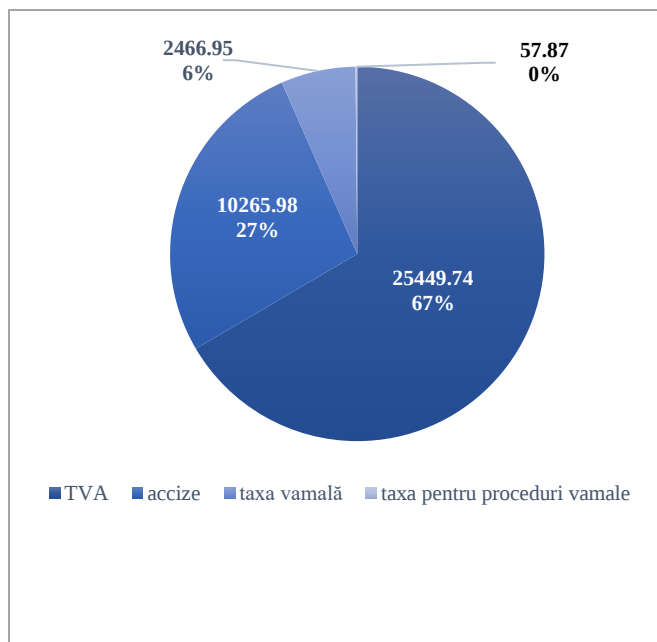
Veniturile din operațiunile vamale au înregistrat o creștere semnificativă, atingând un total de 38,3 miliarde lei, cu 8,8% mai mult față de anul precedent, când încasările au fost de 35,2 miliarde lei. Din totalul veniturilor: 66,5% (25,0 milioane lei) provin din TVA; 26,8% (10,3 milioane lei) din accize; 6,4% (2,5 miliarde lei) din taxa vamală și 0,2% (57,87 milioane lei) din taxa pentru proceduri vamale.

Această creștere a fost posibilă datorită eforturilor continue de facilitare a comerțului, implementării procedurilor simplificate de vămuire, modernizării posturilor vamale de frontieră și dezvoltării sistemelor informaționale. Totodată, intensificarea controalelor antifraudă și consolidarea parteneriatului cu mediul de afaceri au contribuit la îmbunătățirea colectării veniturilor.

Printre activitățile realizate se numără:

- i. **Facilitarea comerțului și simplificarea procedurilor de vămuire** prin extinderea numărului de agenți economici cu statutul „Exportator aprobat” și digitalizarea procesului de acordare a statutului de operator economic autorizat (AEO), în conformitate cu angajamentele asumate față de UE;
- ii. **Dezvoltarea procedurii de declarație simplificată** pentru agenții economici autorizați, reducând astfel timpul și costurile aferente procesului de vămuire;
- iii. **Digitalizarea procesului de acordare a statutului AEO**, prin instituirea Sistemului Informațional de Gestionare a Autorizației de Agent Economic Autorizat¹⁰⁵;
- iv. **Continuarea dezvoltării conceptului de declarare electronică a mărfurilor**, în vederea optimizării proceselor vamale și reducerii birocrăției;
- v. **Modernizarea infrastructurii vamale**, prin finalizarea lucrărilor la posturile de frontieră Sculeni, Leușeni și Giurgiulești, precum și prin promovarea controlului comun la

Figura 41. Structura veniturilor din operațiunile vamale, mln. lei

Sursă: Datele administrative ale Cancelariei de Stat

¹⁰⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 412/2023](#)

frontierele moldo-ucrainene și moldo-române, deja implementat în 6 puncte terestre și 2 feroviare;

- vi. **Intensificarea acțiunilor antifraudă**, care au condus la reținerea mărfurilor în valoare de 19,8 milioane lei;
- vii. **Implementarea Sistemului Computerizat de Tranzit (NCTS)**: începând cu 1 aprilie 2024, a fost demarată pilotarea națională, iar la 1 octombrie 2024, utilizarea sistemului a devenit obligatorie pentru toți operatorii economici. Până la finalul anului, 90 de companii au adoptat NCTS.

Aceste măsuri au contribuit la sporirea eficienței sistemului vamal, la reducerea timpului de vămuire și la îmbunătățirea transparenței și securității operațiunilor comerciale.

Controlul financiar-public intern

Datele monitorizării indică un grad variabil de conformitate a sistemelor de control intern managerial (CIM) atât la nivel central, cât și local. Astfel, 3% dintre autoritățile publice centrale au raportat conformitate deplină, în timp ce 97% au indicat conformitate parțială a propriilor sisteme CIM la standardele și principiile generale de organizare. La nivelul autorităților publice locale de nivel II, 86% din autorități au raportat conformitate parțială, iar 14% au semnalat neconformități în organizarea sistemelor CIM.

Evoluția pozitivă în dezvoltarea sistemelor CIM în ultimii ani, precum și nivelul înalt (100%) de raportare din partea autorităților publice, indică o creștere semnificativă a conștientizării și preocupării conducătorilor entităților publice privind implementarea standardelor de control intern.

Totuși, în ciuda existenței unui cadru normativ-metodologic bine structurat pentru controlul financiar public intern (CFPI), acest lucru nu a fost suficient pentru a asigura utilizarea eficientă a CIM de către autoritățile publice în vederea obținerii performanței. Cauza principală a progreselor modeste în dezvoltarea CIM este controlul centralizat și lipsa experienței practice în implementarea

standardelor. Măsurile prevăzute în Programul de dezvoltare a CFPI pentru perioada 2024-2027¹⁰⁶ se concentrează pe elaborarea ghidurilor și procedurilor pentru aplicarea standardelor de control intern și includ exerciții de testare practică a acestora în sectorul public.

În ceea ce privește auditul intern, fiecare minister și majoritatea autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea au instituit subdiviziuni de audit intern în cadrul structurii organizaționale proprii. Cu toate acestea, procentul de ocupare a posturilor de auditor intern este relativ scăzut, variind în funcție de nivelul entității, cu o medie generală de 55% pe sectorul public.

¹⁰⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 165/2024](#)

A fost inițiat procesul de consolidare a funcției de audit intern la nivelul autorităților publice centrale, pentru a asigura dimensionarea adecvată a subdiviziunilor de audit intern din cadrul ministerelor și autorităților administrative subordonate, conform criteriilor aprobate¹⁰⁷.

Ca rezultat, activitatea de audit intern a fost reorganizată prin centralizarea acesteia la nivelul ierarhic superior (aparatură centrală al ministerului), concomitent cu suplinirea, acolo unde este necesar, a numărului de posturi de auditor intern până la atingerea normativului minim. Subdiviziunile de dimensiuni mici (formate din 1-2 posturi de auditor intern), care aveau o capacitate scăzută de evaluare și întâmpinau dificultăți în asigurarea calității activității realizate, au fost reduse prin transfer și consolidate la nivelul aparatului central al ministerului.

Rezultatele monitorizării procesului de reorganizare indică faptul că 11 din 14 ministere sunt conforme cu cerințele de dimensionare minimă a auditului intern, iar 3 ministere (Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Apărării și Ministerul Energiei) se află la diferite etape ale procesului de consolidare, acesta urmând să fie finalizat în luna iunie 2025.

O inițiativă de digitalizare a proceselor a fost **lansarea Sistemului informațional „Certificarea în domeniul auditului intern”**, dezvoltat pentru a facilita depunerea, evidența și gestionarea cererilor de înmatriculare la Programul de instruire și certificare, precum și cererilor de eliberare, menținere și suspendare a certificatelor de calificare profesională în acest domeniu.

Salarizarea în sectorul bugetar

În sectorul bugetar, se identifică o serie de discrepanțe salariale, unele apărute în urma aplicării legislației anterioare privind salarizarea personalului bugetar, iar altele fiind identificate pe parcursul implementării noii legi a salarizării¹⁰⁸. Astfel, Legea nr. 270/2018 a suferit mai multe modificări succesive. Unele dintre acestea au vizat corectarea unor posibile inadvertențe în salarizare, în raport cu sistemul de carieră din anumite sectoare, iar altele au introdus drepturi salariale mai avantajoase pentru anumite categorii de personal din sectorul bugetar.

Pentru compartimentul „Cheltuieli de personal” din bugetul de stat au fost alocate fonduri în valoare de 28.207,97 milioane lei, dintre care au fost executate 27.723,47 milioane lei, reprezentând 98,3% din prevederile inițiale. Comparativ cu anul 2023, cheltuielile executate în 2024 au înregistrat o creștere de 3.319,9 milioane lei, echivalentă cu un avans de 13%.

¹⁰⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 655/2023](#)

¹⁰⁸ [Legea nr. 270/2018](#)

Tabel 2. Cheltuielile de personal

Denumirea	Cheltuieli de personal (mii lei)			
	Aprobat	31.12.2024		% executarii la 31.12.2024 față de precizat
		Precizat	Executat	%
1	2	4	6	11
Total BPN	27.531.681,7	28.207.976,9	27.723.478,5	98,3
inclusiv:				
BS	12.872.182,1	11.900.430,7	11.852.286,7	99,6
BL	14.341.188,2	15.959.837,7	15.527.314,4	97,3
BASS	216.699,4	243.596,5	239.787,1	98,4
FAOAM	101.612,0	104.112,0	104.090,3	100,0

Sursă: Ministerul Finanțelor

Pentru creșterea nivelului salarial și corectarea discrepanțelor salariale existente, în perioada de raportare principalele obiective s-au concentrat pe operarea modificărilor necesare la mai multe acte normative care reglementează sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar¹⁰⁹, inclusiv prin identificarea, elaborarea și analiza scenariilor pentru propuneri de măsuri de politici salariale noi pentru anul 2024. Aceste măsuri includ:

- i. **Respectarea garanțiilor prevăzute de Legea nr. 270/2018**, prin majorarea valorilor de referință utilizate în calculul salariilor pentru un număr semnificativ de angajați din mai multe autorități publice. În acest sens, valoarea de referință de bază a fost indexată de la 1.900 lei la 2.100 lei;
- ii. **Sprijinirea populației cu venituri mici**, prin majorarea și acordarea plăților compensatorii angajaților al căror salariu lunar, calculat pentru o funcție cu durata normală a timpului de muncă, este sub 5.000 lei, începând cu 1 ianuarie 2024. Aceasta măsură, conform alin. (2) art. 27 din Legea nr. 270/2018, reprezintă o creștere de aproximativ 25% a nivelului minim garantat al salariului lunar;
- iii. **Asigurarea resurselor financiare pentru personalul implicat în realizarea sarcinilor prioritare privind aderarea la Uniunea Europeană**, prin acordarea unui spor suplimentar la salariu de până la 50% din salariul de bază;
- iv. **Majorarea nivelului salarial pentru diverse categorii de personal din sectorul bugetar**, prin ajustarea claselor de salarizare aplicabile acestora;
- v. **Monitorizarea constantă a cheltuielilor de personal în unitățile bugetare finanțate din bugetul de stat și bugetele locale**, pentru identificarea eventualelor insuficiențe și alocarea resurselor necesare în vederea respectării cadrului legal privind salarizarea. Aceasta include, în special, instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal, care se finanțează pe baza costului standard.

¹⁰⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 1231/2018](#), [Legea nr. 418/2023](#), [Hotărârea Guvernului nr. 1231/2018](#), [Legea nr. 305/2024](#), [Legea nr. 81/2024](#), [Legea nr. 47/2024](#), [Legea nr. 58/2024](#), [Legea nr. 205/2024](#), [Legea nr. 279/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 57/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 429/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 101/2024](#)

Modernizarea infrastructurii și creșterea calității vieții în localități

Dezvoltare regională și locală

Modernizarea orașelor și satelor este o prioritate esențială în cadrul Programului de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană” și al Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Crearea unei infrastructuri moderne, extinderea utilităților publice esențiale și asigurarea unor condiții de trai decente sunt factori determinanți pentru stimularea dezvoltării economice, reducerea disparităților regionale și îmbunătățirea calității vieții cetățenilor Republicii Moldova.

În același timp, dezvoltarea unor sisteme de transport eficiente, durabile și sigure nu doar că îmbunătățește conectivitatea și mobilitatea populației, dar facilitează și accesul la oportunități de muncă, educație și servicii esențiale. De asemenea, această modernizare joacă un rol crucial în integrarea Republicii Moldova în rețelele regionale și europene, consolidând astfel perspectivele de creștere economică și cooperare internațională.

Guvernul a continuat implementarea Programului Național „Satul European”, un instrument cheie pentru dezvoltarea locală, prin care au fost finalizate 185 de proiecte menite să îmbunătățească condițiile de trai în comunitățile rurale și urbane mici, iar alte 712 proiecte, selectate în cadrul apelului competitiv „Satul European” ediția II, urmând să fie finalizate în anii următori.

La nivel local, au fost inițiate 154 de proiecte, dintre care 89 au fost finalizate, cu rezultate semnificative în extinderea infrastructurii de apă și sanitație. Prin Programul „Satul European”, 77 dintre cele 185 de proiecte finalizate au vizat construcția, extinderea și modernizarea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare. Aceste eforturi au generat construcția a 341,4 km de rețele exterioare de alimentare cu apă, 17 sonde arteziene, 10 stații de pompare a apei și 12 stații de tratare a apei, precum și 125,5 km de rețele de canalizare și 20 de stații de epurare. Drept urmare, 49 de localități au beneficiat de sisteme de alimentare cu apă construite sau reabilite, iar 39 de localități au obținut acces la sisteme de canalizare modernizate, conectând 19.387 de gospodării la rețele de apă potabilă și 16.819 gospodării la canalizare.

Sistemele de iluminat public au fost modernizate în 4 localități prin instalarea a circa 27 km de rețele, oferind mai multă vizibilitate și siguranță pe străzi pentru aproximativ 5 mii de locuitori, reducând riscurile asociate circulației nocturne, în special în zonele rurale slab iluminate.

În 10 localități, au fost elaborate Planuri Urbanistice Generale (PUG). Comparativ cu anul 2023, când au fost elaborate 23 de PUG-uri, în anul 2024 s-a înregistrat o scădere la 9 PUG-uri, dar numărul total al localităților care beneficiază de astfel de documente este în creștere constantă, reflectând un progres continuu în acest domeniu.

Eficiența energetică a fost o altă prioritate majoră, cu 40 de proiecte finalizate pentru modernizarea clădirilor publice, incluzând școli, grădinițe și centre comunitare. Aceste intervenții au îmbunătățit confortul și calitatea serviciilor pentru peste 50 mii de cetățeni, reducând în același timp consumul de energie și costurile operaționale ale instituțiilor publice.

În 4 localități, au fost instalate 3 sisteme de furnizare a energiei folosind surse regenerabile, în cadrul Programului Satul European I. Alte 31 proiecte au fost inițiate în cadrul programului „Satul European II”, contribuind la utilizarea energiei regenerabile și la reducerea emisiilor de carbon, în linie cu angajamentele Republicii Moldova față de obiectivele de mediu ale Uniunii Europene.

Infrastructura sportivă și socială a fost reabilitată în 22 de localități, incluzând construcția de terenuri sportive, centre de zi pentru copii și persoane în vârstă, precum și spații destinate grupurilor vulnerabile, sporind accesul la servicii esențiale și promovând incluziunea socială în comunitățile rurale și urbane.

Alte 24 proiecte implementate au vizat restaurarea, reabilitarea, reconstituirea, conservarea monumentelor și a structurilor istorice specifice pentru arhitectura rurală tradițională într-o anumită zonă, destinate unor scopuri publice, inclusiv monumente publice. 4 APL-uri au fost susținute în cofinanțarea proiectelor implementate din sursele de asistență externă.

La nivel regional, au fost implementate 8 proiecte: 3 proiecte în domeniul aprovizionării cu apă și sanitație și 5 proiecte în domeniul revitalizării urbane și dezvoltării infrastructurii spațiilor publice. Urmare a implementării acestor proiecte, **au fost construiți 16,4 km noi de rețele de canalizare, o stație de epurare modernă, 2 stații de pompare, fiind astfel creat acces la servicii de canalizare pentru încă cel puțin 9 mii de persoane**. Totodată, au fost construite noi terenuri de joacă, terenuri de sport, zone de recreere etc.

Au fost construite o stație de epurare la Glodeni a apelor uzate, o stație de pompare a apelor uzate la Edineț și 9,2 km de rețele de canalizare la Glodeni și Edineț. Astfel, circa 8.600 de locuitori ai orașului Glodeni beneficiază de servicii de canalizare grație noii stații de epurare a apelor uzate, iar în orașul Edineț serviciul de epurare a apelor uzate a devenit accesibil pentru circa 300 de gospodării din sectorul de est al orașului.

Prin intermediul a două proiecte de dezvoltare urbană, în municipiul Edineț a început construcția unui complex multifuncțional sportiv, iar în municipiul Soroca a fost construită infrastructura tehnico-edilitară la subzona Soroca a Zonei Economice Libere „Ungheni-Business”. Totodată, în cadrul a 5 proiecte de revitalizare urbană, în orașele Drochia, Dondușeni și Sîngerei au fost amenajate scuaruri, alei, trotuare și au fost construite terenuri de sport. De investiții în revitalizare urbană a beneficiat și orașul Fălești, unde a fost construit acoperișul unei grădinițe, în municipiul Soroca, a fost renovată capital o grădiniță .

Au fost finalizate lucrările de la Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, acest obiectiv turistic fiind transformat într-un punct de atracție modern, pregătit să primească turiști din țară și din străinătate. De modernizarea infrastructurii urbane, au beneficiat și orașele Ungheni, Rezina și Ialoveni, unde a fost construit un Teatru verde.

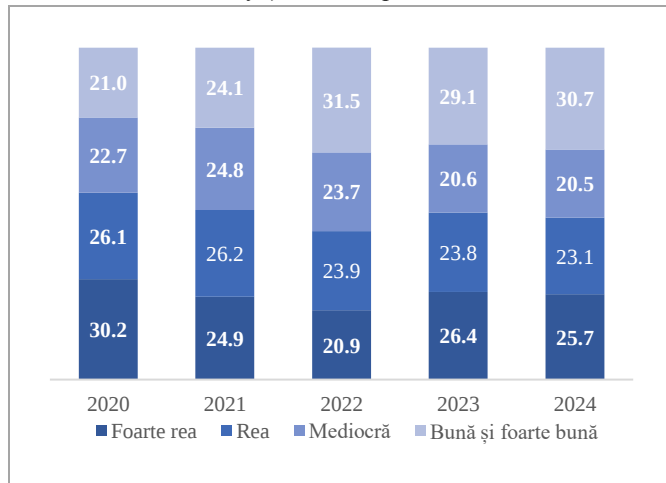
Totodată, au fost promovate mai multe inițiative normative pentru asigurarea dezvoltării sectorului, printre care:

- i. **Digitalizarea proceselor de gestionare a proiectelor:** dezvoltarea și lansarea Sistemului Informațional pentru Gestionarea Programelor și Proiectelor de Dezvoltare Regională și Locală (SIGPDRL)¹¹⁰ permite gestionarea electronică a cererilor de finanțare a proiectelor de dezvoltare regională și locală, depuse urmare a lansării apelurilor competitive/pe listă și evidenței progreselor proiectelor finanțate din Fondul Național de Dezvoltare Regională și Locală;
- ii. **Aprobarea a două documente strategice de importanță națională:** Programul Național de Dezvoltare Locală „Satul European” pentru perioada 2024-2028¹¹¹, care are ca obiectiv îmbunătățirea condițiilor de trai pentru 532.000 de cetățeni și dezvoltarea infrastructurii sociale în 500 de localități până în anul 2028, și Programul Național de Accelerare a Dezvoltării Municipiului Bălți¹¹², ca pol de dezvoltare regională, pentru perioada 2024-2028. Programul se concentrează pe accelerarea creșterii sustenabile a municipiului prin investiții în infrastructură, servicii publice și oportunități economice, consolidând astfel rolul orașului Bălți ca centru regional de dezvoltare. Prin alocarea resurselor pentru nevoile specifice ale municipiului, Guvernul sprijină reducerea disparităților interregionale, stimulând dezvoltarea economică și atrăgând investiții ce vor beneficia nu doar locuitorii din Bălți, dar și comunitățile învecinate.

Infrastructura de transport

Guvernul s-a angajat să dezvolte o infrastructură de transport modernă, sigură și durabilă pentru a susține creșterea economică, fluidizarea traficului și conectivitatea regională și internațională. Circa 30,7% din drumurile publice naționale, cu o lungime totală de 5958,6 km, sunt clasificate ca fiind de calitate bună și foarte bună. Totuși, 48,82% din rețea rămâne în stare rea sau foarte rea, subliniind provocările persistente legate de subfinanțarea sectorului rutier și necesitatea creșterii investițiilor publice în rețeaua drumurilor naționale.

Figura 42. Evoluția stării drumurilor naționale, în % față de anul precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

Volumul mijloacelor financiare alocate prin Fondul rutier pentru drumurile publice naționale a fost de 2015,9 milioane lei, pentru întreținerea și reparația drumurilor publice naționale. Din mijloacele Fondului rutier, au fost finalizate lucrările de reparare/reabilitare a 56,62 km de drumuri și 2 poduri și continuă lucrările de reabilitare a cca 80 km de drumuri naționale.

¹¹⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 758/2024](#)

¹¹¹ [Hotărârea Guvernului nr. 216/2024](#)

¹¹² [Hotărârea Guvernului nr. 435/2024](#)

Consecutiv, din surse externe (BERD, BEI, CE, BM) în suma de 1 199, 38 milioane lei a continuat implementarea următoarelor proiecte: - R34 Hîncești - Leova - Cahul, sector 1 km 0+000 – km 42+200 și sector 2 km 42+200 - km 83+000; - R33 Hîncești - Lăpușna - M1, km 0+000 - km 37+200; - R8.1: R8 - Arionești - R14, km 0+000 - km 9+470;- - R14 R6 – Codrul Nou – Soroca – Unguri – frontieră cu Ucraina, km 92+620 – km 123+620; - M3 Chișinău - Comrat - Giurgiulești, ocolire a or. Vulcănești, km 0+000 - km 8+580.

Un proiect care a prins contur este „Conectivitatea rurală în Moldova”, susținut printr-un acord de împrumut de 92,4 milioane euro încheiat cu Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD)¹¹³ și Asociația Internațională pentru Dezvoltare (AID)¹¹⁴, în valoare de 5,6 milioane euro, semnarea acestor acord reprezintă un angajament ferm pentru revitalizarea drumurilor din zonele rurale, și modernizarea punctelor de trecere a frontierei Leușeni, Giurgiulești și Ungheni, inclusiv a drumurilor de acces aferente.

Drumurile R34¹¹⁵ Hîncești-Leova-Cahul, R33¹¹⁶ Hîncești-Lăpușna M1 și M3¹¹⁷ Chișinău-Comrat-Giurgiulești, vor beneficia de o finanțare generoasă de 150 milioane euro prin Programul „Moldova drumuri V” al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD)¹¹⁸.

Drumurile M5¹¹⁹ Frontiera cu Ucraina-Criva-Bălți și R14¹²⁰ Codrul Nou-Soroca-Unguri au fost în atenția Guvernului o dată cu inițierea procesului de declarare a utilității publice în anul 2024. Aceste acțiuni pregătesc terenul pentru viitoare investiții, care vor consolida conectivitatea cu regiunile de nord și vor facilita legăturile transfrontaliere cu Ucraina și România.

A fost aprobată Strategia de Mobilitate 2030¹²¹ - document de politici publice ce stabilește cadrul strategic pe termen lung pentru transformarea tuturor modurilor de transport – rutier, feroviar, aerian și naval – până la sfârșitul deceniului. Printre obiectivele sale centrale se numără dezvoltarea hub-urilor integrate, care vor combina eficient transportul rutier cu cel feroviar și aerian, reducând presiunea pe drumuri și optimizând fluxurile de mărfuri și pasageri. Conform acesteia, hub-urile planificate în Chișinău, Bălți și Cahul vor facilita transferul rapid al bunurilor de la camioane la trenuri, reducând costurile logistice și emisiile de carbon, un pas uriaș spre o economie mai verde.

¹¹³ [Legea nr. 176/2024](#)

¹¹⁴ [Legea nr. 177/2024](#)

¹¹⁵ Sectorul Cantemir-Cahul, km 83+000 - km 125+000

¹¹⁶ km 0+000 - km 37+200

¹¹⁷ Ocolirea orașului Vulcănești, km 0+000 - km 8+580

¹¹⁸ [Legea nr. 53/2024](#)

¹¹⁹ km 103+750 – km 133+000

¹²⁰ Sectorul Șolcani-Arionești, km 92+620 - km 123+620

¹²¹ [Hotărârea Guvernului nr. 589/2024](#)

Transport

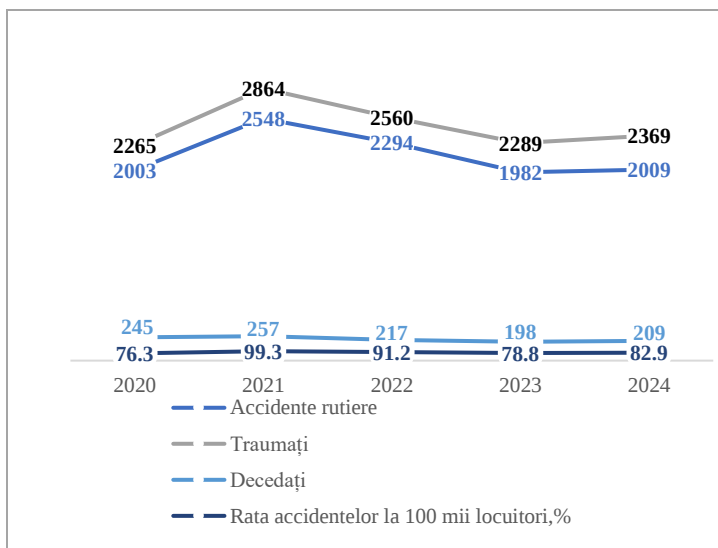
Transportul rutier reprezintă principalul operator de transport de mărfuri și călători, deținând o cotă de 85% în traficul de mărfuri și 99% în traficul de pasageri.

În anul 2024, transportul de pasageri a înregistrat o creștere de 12% în numărul total de pasageri transportați, însă anumite segmente au întâmpinat provocări semnificative. **Transportul feroviar** a continuat să fie afectat de dificultăți majore, înregistrând o scădere de 24% a numărului de pasageri și o cotă de piață sub 1% din totalul pasagerilor transportați în sistemul public. Această scădere se datorează în principal investițiilor insuficiente în materialul rulant în ultimii ani, coroborate cu veniturile reduse și un parc de material rulant învechit.

În schimb, **transportul rutier**, care include autobuze și microbuze, a avut o performanță pozitivă, crescând cu 23%. De asemenea, **transportul aerian** a înregistrat o creștere de 24%. Parcursul total al pasagerilor a atins 6319,7 milioane de pasageri-km, marcând o creștere de 9% față de anul anterior.

Transportul pe căi navigabile interioare (fluvial) a stagnat, fiind influențat negativ de infrastructura insuficient dezvoltată și de cerințele logistice specifice acestui tip de transport.

Figura 43. Indicatorii siguranței rutiere

Sursă: Ministerul Afacerilor Interne

Figura 44. Pasageri transportați
(ianuarie-septembrie 2024)

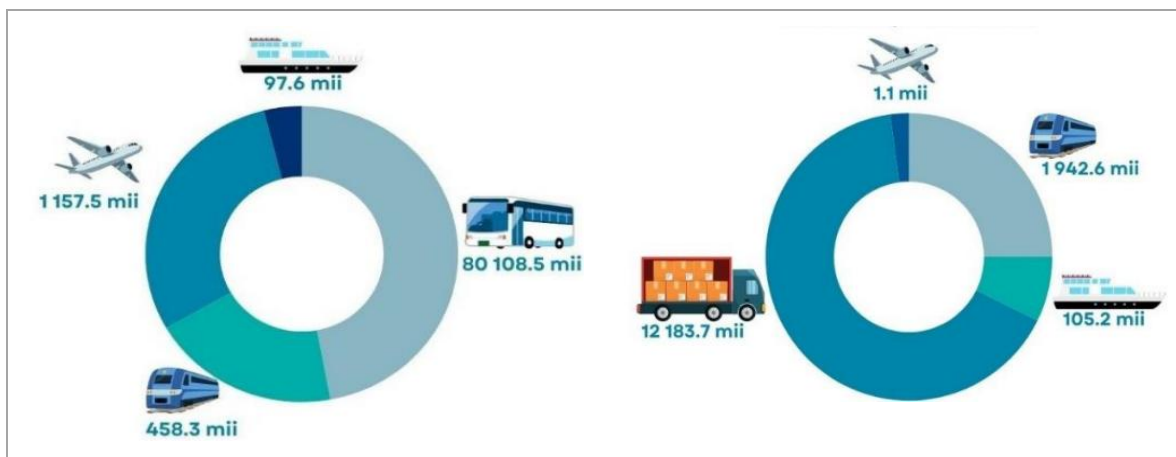
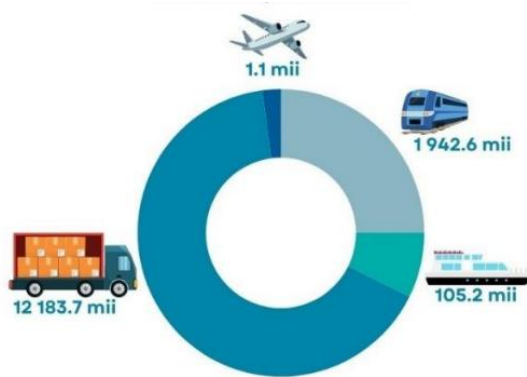

Figura 45. Mărfuri transportate
(ianuarie-septembrie 2024)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Transportul de mărfuri a înregistrat îmbunătățiri semnificative, comparativ cu stagnarea din anul 2023. Volumul mărfurilor transportate în acest an a ajuns la aproximativ 20,2 milioane de tone, înregistrând o creștere de 2% față de aceeași perioadă a anului precedent. Cel mai utilizat mijloc de transport rămâne cel rutier, care deține 87% din structura totală a mărfurilor transportate, având o creștere de 12% comparativ cu perioada similară din anul anterior. Transportul feroviar de mărfuri, care reprezenta aproximativ 12% din totalul mărfurilor transportate, a înregistrat o scădere de aproximativ 38%. În schimb, transportul naval a rămas constant față de anul trecut, în ceea ce privește volumul de mărfuri transportate, iar transportul aerian a marcat creșteri semnificative atât la volumul de mărfuri transportate, cât și la parcursul acestora, cu 7%, respectiv 33%, comparativ cu perioada similară din 2023.

Transport rutier

În domeniul transportului rutier, au fost promovate mai multe inițiative normative pentru asigurarea dezvoltării sectorului, promovării concurenței sănătoase, digitalizării serviciilor prestate în sector și integrării în sistemele de transport ale Uniunii Europene, printre care:

- i. **Dezvoltarea sectorului și a facilitarea integrării în sistemele de transport ale Uniunii Europene.** A fost prelungit Acordul dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind transportul rutier de mărfuri până la 31 decembrie 2025¹²²;
- ii. **Simplificarea procesului de inspecție tehnică periodică a autovehiculelor**, prin aprobarea Regulamentului de funcționare a Subsistemului informațional „Autotest”¹²³;
- iii. **Regulamentul privind inspecția tehnică periodică**¹²⁴ care a introdus testarea o dată la doi ani pentru vehiculele mai noi de 10 ani, iar pentru autocare, taxiuri, ambulanțe, vehiculele implicate în transportarea mărfurilor periculoase și vehiculele destinate instruirii, mai noi de 10 ani, testarea tehnică se va face o dată în an și nu o dată la 6 luni cum este în prezent;
- iv. **Metodologia de calculare a tarifelor pentru serviciile prestate de Agenția Națională Transport Auto (ANTA)**¹²⁵, oferind o structură clară și previzibilă a costurilor;
- v. **Consolidarea capacității ANTA de a monitoriza și evalua activitatea din sectorul transportului rutier.** A fost aprobat Regulamentul resursei informaționale „Platforma de analiză și generare rapoarte”¹²⁶.

Transport feroviar

Modernizarea transportului feroviar reprezintă o direcție strategică pentru Guvern, măsurile de politici fiind orientate spre restructurarea sectorului, atragerea investițiilor pentru îmbunătățirea infrastructurii, modernizarea și reabilitarea liniilor feroviare, achiziționarea de echipamente și tehnologii noi, precum și spre implementarea standardelor europene în domeniul

¹²² [Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1382/2024](#)

¹²³ [Hotărârea Guvernului nr. 20/2024](#)

¹²⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 840/2024](#)

¹²⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 395/2024](#)

¹²⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 124/2024](#)

feroviar și creșterii eficienței operaționale a Întreprinderi de stat „Calea Ferată din Moldova”. În acest scop, au fost implementate un șir de acțiuni:

- i. **Investiții de 71,4 milioane euro** de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și Banca Europeană de Investiții (BEI) pentru reabilitarea coridorului feroviar *Vălcineț-Ocnița-Bălți-Ungheni-Chișinău-Căinari*, cu o lungime de 128,3 km, finanțate prin acorduri de împrumut și granturi în cadrul inițiativei „Moldova Solidarity Lanes”¹²⁷;
- ii. **Aprobarea Regulamentului de interoperabilitate a sistemului feroviar și Regulamentului privind siguranța feroviară**¹²⁸, care definesc condițiile tehnice pentru facilitarea serviciilor de transport feroviar și sporesc competitivitatea acestuia;
- iii. **Organizarea primei ediție a Forumului Feroviar cu sprijinul Agenției Franceze de Dezvoltare**, care a consolidat cooperarea moldo-franceză, culminând cu semnarea unui Memorandum de înțelegere ce vizează investiții viitoare în modernizarea rețelei feroviare;
- iv. **Aprobarea metodologiei de formare a tarifelor pentru utilizarea infrastructurii feroviare**¹²⁹, care a adus o schimbare pozitivă în mediul de afaceri, oferind întreprinderilor feroviare acces echitabil, transparent și nediscriminatoriu la rețea.

Transport naval

Printr-o serie de reglementări și inițiative strategice, s-au pus bazele unui cadru normativ robust, menit să asigure funcționarea optimă a activităților maritime, să protejeze viețile cetățenilor și să faciliteze integrarea porturilor moldovenești în rețelele globale de transport naval. În acest scop, au fost implementate un șir de acțiuni:

- i. **Aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la respectarea obligațiilor statului port**¹³⁰, care instituie un cadru normativ detaliat pentru exercitarea eficientă a funcției de control al statului port, având ca scop asigurarea că navele care intră în porturile situate pe teritoriul Republicii Moldova și în apele teritoriale naționale **îndeplinesc cerințele de navigabilitate și respectă standardele internaționale de siguranță și securitate**;
- ii. **Aprobarea Metodologiei comune de investigare a accidentelor și incidentelor maritime**¹³¹, această reglementare stabilește un proces obiectiv, imparțial și transparent pentru analiza cauzelor producerii accidentelor maritime, având ca obiectiv reducerea numărului de persoane decedate și rănite în astfel de evenimente;

¹²⁷ [Legea nr. 295/2024](#)

¹²⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 725/2024](#)

¹²⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 543/2024](#)

¹³⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 183/2024](#)

¹³¹ [Hotărârea Guvernului nr. 511/2024](#)

- iii. **Aprobarea Regulamentului privind consolidarea securității portuare și a securității la bordul navelor**¹³², urmărindu-se aplicarea uniformă a cerințelor de securitate pentru facilitățile portuare, zonele adiacente și teritoriul porturilor, stabilind proceduri clare pentru evaluarea riscurilor și elaborarea planurilor de securitate;
- iv. **Digitalizarea și eficientizarea proceselor administrative prin stabilirea cerințelor de bază ale Sistemului informațional „Ghișeul unic în domeniul maritim”**¹³³. Acest sistem creează o interfață unică pentru îndeplinirea obligațiilor de raportare la sosirea, staționarea sau plecarea navelor, reducând birocrația și timpul necesar pentru procesarea documentelor.

Transport aerian

Guvernul a coordonat cu eficiență un set amplu de măsuri menite să modernizeze aviația civilă, să sporească siguranța operațiunilor și să faciliteze integrarea în rețelele globale de transport. Aceste eforturi reflectă angajamentul ferm al autorităților de a poziționa sectorul aerian ca un pilon strategic al progresului național, oferind premise solide pentru beneficii pe termen lung în favoarea cetățenilor și operatorilor economici. În acest sens, au fost implementate un șir de acțiuni:

- i. **Modificarea Programului de facilități și scutiri pentru taxele aferente serviciilor aeroportuare**¹³⁴, care prevede acordarea de înlesniri fiscale companiilor aeriene nou-înființate și celor care introduc destinații spre Uniunea Europeană sau Regatul Unit, prelungind aplicabilitatea programului până la 31 decembrie 2026;
- ii. **Adoptarea Regulamentului privind schema de compensare și reducere a emisiilor de carbon din aviația civilă (CORSIA)**¹³⁵, care instituie un sistem de compensare a emisiilor de CO₂ pentru zborurile internaționale, promovând utilizarea tehnologiilor cu impact redus asupra mediului și a combustibililor regenerabili;
- iii. **Aprobarea Regulamentului privind stabilirea unor norme referitoare la managementul fluxului de trafic aerian**¹³⁶, care optimizează utilizarea spațiului aerian și îmbunătățește procesele de coordonare a zborurilor;
- iv. **Aprobarea Conceptului Sistemului informațional „Registrul aerian al Republicii Moldova” și a Regulamentului aferent**¹³⁷, acest sistem automatizează și eficientizează evidența aeronavelor înmatriculate, reducând birocrația și oferind autorităților și operatorilor acces rapid la informații esențiale, un pas semnificativ către modernizarea administrării aviației civile;

¹³² [Hotărârea Guvernului nr. 23/2024](#)

¹³³ [Hotărârea Guvernului nr. 1078/2023](#)

¹³⁴ [Ordinul ministrului infrastructurii și dezvoltării regionale nr. 155/2024](#)

¹³⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 259/2024](#)

¹³⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 680/2024](#)

¹³⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 512/2024](#)

- v. **Aprobarea Acordului cu Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord**¹³⁸, care permite operarea curselor aeriene fără restricții între cele două țări, inclusiv pe piețele interne;
- vi. Aprobarea negocierilor pentru un acord similar cu **Republica Armenia**¹³⁹ și cu **Statul Kuwait**¹⁴⁰, ambele proiecte vizând extinderea rețelei de rute aeriene.

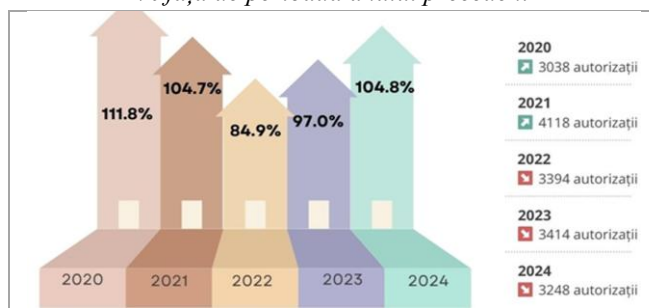
Urbanism, construcții și amenajarea teritoriului

Printr-o abordare strategică și complexă s-au promovat măsuri menite să asigure eficiența administrativă, transparența proceselor și accesul la locuințe accesibile, consolidând premisele pentru o creștere sustenabilă și o îmbunătățire vizibilă a calității vieții în comunitățile urbane și rurale.

Cu referire la evoluția principalilor indicatori în domeniul de construcții, se atestă o ușoară tendință de revigorare a activității în construcții, care a permis creșterea volumului lucrărilor cu 4,8% față de anul 2023. Această majorare a fost susținută în principal de lucrările de întreținere și reparații curente, care au crescut cu 17,4%, și de construcțiile noi, care au avansat cu 6,4%. În schimb, lucrările de reparații capitale a înregistrat scăderi semnificative de 8,1% comparativ cu anul 2023.

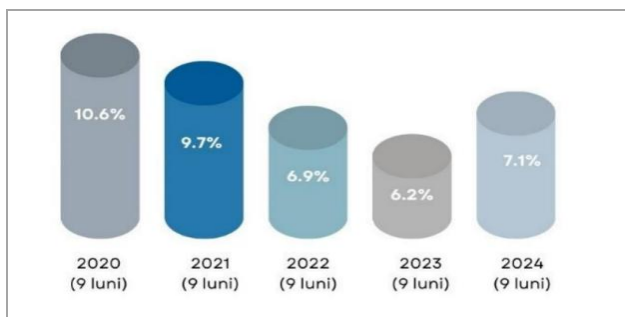
În ceea ce privește autorizațiile de construire, în anul 2024 au fost emise un total de 3248 autorizații, în scădere cu 4,9% comparativ cu anul 2023. Dintre acestea, 2276 au fost pentru construcții rezidențiale, ceea ce reprezintă o creștere cu 1,1% față de anul precedent, iar 972 autorizații au fost pentru construcții nerezidențiale, înregistrând o scădere de 16,4%.

Figura 46. Lucrări de construcție,
% față de perioada anului precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 47. Contribuția activității de construcții în PIB

Sursă: Biroul Național de Statistică

În ceea ce privește autorizațiile de construire, **în primele nouă luni ale anului au fost emise 2373 de autorizații**, în scădere cu 7,4% față de 2023. Dintre acestea, 1641 au vizat construcții rezidențiale (scădere de 3,2%), iar 732 au fost pentru construcții nerezidențiale (scădere de 15,6%).

Ponderea sectorului construcțiilor în PIB a urcat la 7,1%, în creștere cu 0,9 puncte

¹³⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 123/2024](#)

¹³⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 510/2024](#)

¹⁴⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 759/2024](#)

procentuale față de anul precedent, semnalând o recuperare parțială și o contribuție tot mai importantă la economia națională, în ciuda constrângerilor existente.

S-au simplificat și eficientizat procesele administrative în domeniul urbanismului și construcțiilor. Regulamentul privind emiterea certificatului de urbanism în cazul lipsei documentației de urbanism pentru satele cu o populație sub 3000 de locuitori¹⁴¹, simplifică obținerea certificatului de urbanism în localitățile mici, unde documentația de urbanism este inexistentă sau depășită, reducând birocrăția și timpul necesar pentru inițierea proiectelor de construcție.

Transparența și previzibilitatea financiară au fost consolidate prin Regulamentul privind modalitatea de calculare a plății pentru eliberarea certificatelor de urbanism și autorizațiilor de construire sau desființare¹⁴². Acest cadru normativ stabilește un sistem clar de determinare a costurilor aferente documentelor de urbanism și construcții, oferind dezvoltatorilor o imagine predictibilă a cheltuielilor implicate în inițierea proiectelor.

S-a aprobat **Regulamentul privind procedura de emitere a certificatului de urbanism și autorizației de construire/desființare pentru lucrările de utilitate publică de interes național**¹⁴³, contribuind semnificativ la stabilirea unui proces bine definit pentru proiectele strategice.

Pentru a sprijini dezvoltarea rurală și a contracara migrația, a fost reglementat cadrul privind construcția și recepția caselor individuale cu un etaj, sub 150 m², destinate uneia sau două familii și a anexelor gospodărești ale acestora.¹⁴⁴ Inițiativa accelerează construcțiile în mediul rural, atrăgând cetățenii spre sate prin condiții mai accesibile de locuire și contribuind la echilibrarea demografică a regiunilor.

Controlul și ordinea în construcții au fost asigurate prin Regulamentul privind procedura de stabilire a interdicțiilor definitive și temporare de construire¹⁴⁵, unde se instituie un mecanism unitar de exercitare a controlului statului asupra respectării legislației în procesul de elaborare, avizare și aprobare a documentației de urbanism și amenajare a teritoriului.

Guvernul a eficientizat gestionarea fondului locativ prin Regulamentul privind prestarea și achitarea serviciilor comunale și necomunale¹⁴⁶. Această măsură crește confortul locatarilor și promovează o administrare eficientă a resurselor, contribuind la un mediu locativ mai plăcut și mai funcțional.

Transparența în relația cu mediul de afaceri a fost consolidată prin Metodologia de calculare a tarifelor pentru serviciile prestate de Instituția Publică „Oficiul Amenajarea Teritoriului, Urbanism, Construcții și Locuințe”.¹⁴⁷ Grație stabilirii unui nomenclator detaliat al serviciilor și a cuantumului tarifelor, documentul facilitează colaborarea dintre sectorul public și privat,

¹⁴¹ [Hotărârea Guvernului nr. 600/2024](#)

¹⁴² [Hotărârea Guvernului nr. 578/2024](#)

¹⁴³ [Hotărârea Guvernului nr. 489/2024](#)

¹⁴⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 585/2024](#)

¹⁴⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 513/2024](#)

¹⁴⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 281/2024](#)

¹⁴⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 434/2024](#)

oferind operatorilor economici un cadru stabil pentru planificarea activităților lor în domeniul construcțiilor și urbanismului.

Un pas major în direcția asigurării accesului la locuințe decente a fost realizat prin semnarea Acordului-cadru de împrumut cu Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (BDCE) pentru Proiectul „Locuințe publice III”¹⁴⁸. Acordul prevede un împrumut de 20 de milioane de euro pentru construcția a 450 de locuințe sociale destinate a circa 1600 de beneficiari, reconstrucția căminelor studențești pentru 730 de beneficiari și amenajarea azilurilor pentru bătrâni pentru alți 730 de beneficiari. Totodată, a fost semnat Acordul de grant cu BDCE¹⁴⁹, sprijin financiar de 6 milioane de euro din Fondul E5P (Eastern Europe Energy Efficiency and Environment Partnership) pentru măsuri de eficiență energetică în cadrul aceluiași Proiect.

¹⁴⁸ [Legea nr. 101/2024](#)

¹⁴⁹ [Legea nr. 184/2024](#)

Energie

Guvernul a continuat implementarea reformelor în sectorul energetic, cu scopul de a crea un sistem mai sigur, competitiv și sustenabil, inclusiv în contextul situației complexe din sector și al instituirii stării de urgență. Drept obiective esențiale ale politicilor promovate, s-a accentuat asigurarea securității energetice a țării și oferirea soluțiilor eficiente pentru tranziția verde și digitalizarea sectorului energetic.

Eficiență energetică și energie regenerabilă

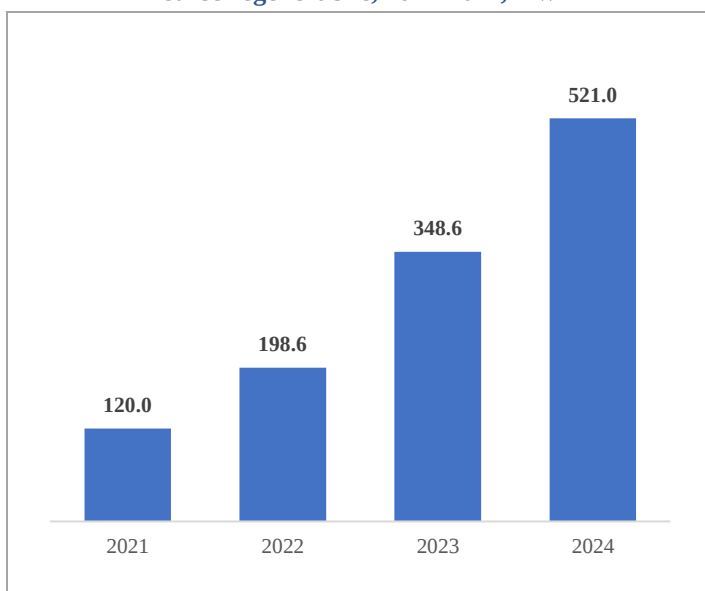
Sectorul eficienței energetice a beneficiat de reforme și proiecte esențiale destinate să optimizeze consumul de energie, să reducă emisiile de CO₂ și să genereze economii financiare. Aceste măsuri au vizat atât instituțiile publice, cât și sectorul privat și cetățenii, contribuind la creșterea sustenabilității energetice și la alinierea la standardele europene.

Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative în domeniul energiei regenerabile, contribuind la tranziția verde și la consolidarea securității energetice. În acest sens, au fost implementate politici destinate să sprijine integrarea energiei regenerabile în producția națională de energie, având ca obiectiv creșterea ponderii acestora în consumul final brut. La sfârșitul anului, capacitatea de generare a energiei din surse regenerabile a ajuns la 579 MW, înregistrând o creștere de 49,66% față de anul 2023.

Creșterea capacităților instalate de generare a energiei regenerabilă confirmă progresele realizate în direcția atingerii obiectivului național de cel puțin 27% energie regenerabilă în consumul final până în 2030.

Facturarea netă reprezintă un mecanism de sprijin care, începând cu 1 ianuarie 2024, a venit să înlocuiască mecanismul de contorizare netă. Mecanismul nou permite unui producător de energie regenerabilă să-și contabilizeze surplusul de energie injectat în rețea în formă de bani dar nu energie, având posibilitatea de a fi acumulat pe o perioadă de 12 luni și transferat pentru altă perioadă sau achitat. Acesta continuă să încurajeze producția și consumul local de energie din surse regenerabile, oferind prosumatorilor posibilitatea de a gestiona surplusul de energie și de a-și compensa consumul de energie electrică într-un mod sustenabil. Astfel, la sfârșitul lunii decembrie au fost înregistrate 30,29 MW capacități instalate de sisteme fotovoltaice în baza mecanismului Facturare netă, aparținând unui număr de 1291 de beneficiari (prosumatori). Din acestea, 15% (4,7 MW) au fost construite de către persoane fizice (859 beneficiari), 11%

Figura 48. Evoluția capacității de generare a energiei din surse regenerabile, 2021-2024, MW

Sursă: Biroul Național de Statistică

(3,19 MW) instituții bugetare (77 instituții) și 74% (22,43 MW) de către companii private (355 companii).

Pentru prima dată au fost lansate licitații pentru atribuirea statutului de producător eligibil mare, pentru o capacitate totală de 165 MW de energie regenerabilă (105 MW eolian și 60 MW solar), estimându-se investiții între 180 și 190 de milioane de euro. Acestea vor contribui la decarbonizarea sectorului energetic și creșterea independenței energetice a țării, și, prin competitivitate, consumatorii vor beneficia de prețuri accesibile.

Au fost lansate inițiative sustenabile, cum ar fi Programul de susținere pentru producătorii de biocombustibili solizi, care a oferit sprijin non-monetar în valoare de 42000 – 75000 USD pentru 10 beneficiari (întreprinderi/producători existenți de biocombustibili solizi). Programul de susținere pentru producătorii de biocombustibili solizi, implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) Moldova, în cadrul Proiectului „Răspunsul la Provocările Emergente de Securitate Umană”¹⁵⁰, cu susținerea financiară a Guvernului Japoniei, are obiectivul de a susține întreprinderile micro, mici și mijlocii (ÎMMM) existente producătoare de biocombustibili solizi (pelete și brichete) pentru a obține o producție eficientă din punct de vedere al resurselor, inclusiv prin utilizarea tehnologiilor eficiente energetice.

Impactul acestor măsuri se reflectă în creșterea ponderii energiei regenerabile în consumul total de energie electrică: de la 3% în anul 2020, la 10,5% în anul 2023 și 16,72% în anul 2024¹⁵¹. Aceste progrese contribuie la reducerea dependenței de resurse externe și la consolidarea sustenabilității energetice a țării.

Intensitatea energetică a Republicii Moldova, deși în scădere, rămâne de aproximativ trei ori mai mare decât media statelor membre ale Uniunii Europene, evidențiind un potențial semnificativ pentru îmbunătățirea eficienței energetice. În acest context, Republica Moldova și-a asumat angajamente ferme prin transpunerea Directivei (UE) 2018/2002, parte a pachetului legislativ „Energie curată pentru toți europenii” al Comisiei Europene, și stabilirea unor obiective naționale de eficiență energetică pentru diferite orizonturi de timp. Printre măsurile esențiale pentru atingerea acestor obiective se numără:

- i. Crearea unui cadru juridic solid pentru promovarea principiului „Eficiența energetică înainte de toate”;
- ii. Implementarea măsurilor prevăzute în Planul Național Integrat privind Energia și Clima;
- iii. Dezvoltarea pieței serviciilor energetice;
- iv. Eliminarea barierelor din piața energiei care împiedică creșterea eficienței în aprovizionarea și utilizarea energiei.

¹⁵⁰ [Răspunsul multidimensional la provocările emergente în materie de securitate umană](#)

¹⁵¹ Datele nu includ malul stâng al Nistrului

Aceste acțiuni vor contribui la reducerea intensității energetice, sporirea competitivității economice și asigurarea unei tranziții sustenabile către un sistem energetic mai eficient și mai puțin dependent de resursele externe.

Odată cu reformarea cadrului instituțional în domeniul eficienței energetice¹⁵²,

Centrul Național pentru Energie Durabilă (CNED) devine principala instituție responsabilă de lansarea programelor de finanțare a

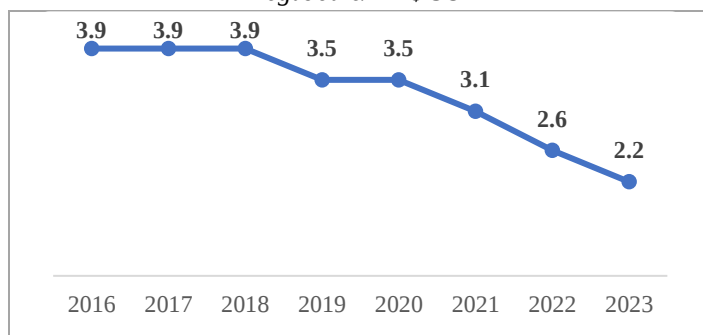
proiectelor destinate eficienței energetice și valorificării surselor de energie regenerabilă în sectorul rezidențial. Proiectele sunt finanțate din Fondul de Eficiență Energetică pentru Sectorul Rezidențial (FEERM)¹⁵³, care oferă granturi de până la 70% din valoarea investițiilor necesare pentru implementarea măsurilor de eficiență energetică.

Centrul Național pentru Energie Durabilă (IP CNED) a finalizat și monitorizat mai multe proiecte din domeniul eficienței energetice și utilizării surselor regenerabile de energie. În acest sens, s-au efectuat 41 de vizite de monitorizare post-implementare, iar recepția finală a fost realizată la 27 de obiective. Comparând parametrii de eficiență energetică prognozați cu cei obținuți în urma implementării măsurilor, s-a constatat că eficiența a fost atinsă la 24 de obiective, ceea ce a permis debursarea sumei de 3,499.4 mii lei. Bugetul alocat pentru finalizarea acestor proiecte în anul 2024 a fost de 3,708.4 mii lei, iar pentru anul 2025 sunt prevăzuți 3,200.0 mii lei. În paralel, Programul Inovațional Tehnologii Curate pentru IMM-uri și Start-ups, derulat de IP CNED, a continuat să sprijine antreprenoriatul verde și inovarea în domeniul eficienței energetice ce a presupus un buget total de 14,101.40 mii lei.

Implementarea politicilor de eficiență energetică de către IP Centrul Național pentru Energie Durabilă a beneficiat de un buget total de 26989,6 mii lei, dintre care 10362,5 mii lei au fost executați. Aceste fonduri sunt destinate verificării auditurilor energetice ale întreprinderilor mari, organizării campaniilor de informare și elaborării materialelor educative, dezvoltării Sistemului Informațional Național pentru Eficiență Energetică, precum și instruirii specialiștilor în domeniu.

O deosebită atenție a fost acordată asigurării eficienței energetice în clădirile publice și rezidențiale. Unul din obiectivele propuse este modernizarea anuală a 3% din suprafața totală a clădirilor publice cu o suprafață utilă de peste 250 m². Acest program include recuperarea suprafeței restante de 106.095 m² din perioada 2019-2024 și atingerea unui obiectiv total de 87099 m² în perioada 2024-2026, asigurând o clasă de performanță energetică „B” sau superioară pentru clădirile renovate¹⁵⁴.

Figura 49. Indicele intensității energetice 2016-2023,
MegaJoule/mii \$ SUA

Sursă: Biroul Național de Statistică

¹⁵² [Hotărârea Guvernului nr. 1060/2023](#)

¹⁵³ [Hotărârea Guvernului nr. 251/2024](#)

¹⁵⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 163/2024](#)

Pentru finanțarea acestor măsuri, Republica Moldova implementează proiectul „Eficiența energetică în Republica Moldova”(MEEP), finanțat de Banca Europeană de Investiții (BEI), Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și Comisia Europeană, prin Platforma de Investiții pentru Vecinătate (PIV) în valoare de 76,9 milioane EUR. Proiectul sprijină investițiile în eficiența energetică a clădirilor publice și private, precum și renovarea până în anul 2027 a 10 instituții medicale naționale (Institutul de Neurologie și Neurochirurgie, Centrul Republican de Diagnosticare Medicală, Institutul de Ftiziopneumologie, Institutul de Cardiologie, Spitalul Clinic de Psihiatrie, Institutul Mamei și Copilului, Spitalul Clinic din mun. Bălți, Institutul de Medicină Urgentă, Institutul Oncologic și Spitalul Clinic Republican.). În 2024, dintr-un buget total de 18,963.3 mii lei, au fost executați 6,107.6 mii lei, ceea ce reprezintă 77% din resursele planificate.

În vederea consolidarea securității energetice și îmbunătățirii eficienței energetice a clădirilor publice, a fost inițiat un nou proiect cu denumirea „Inițiativa pentru dezvoltarea infrastructurii publice durabile prin renovări de eficiență energetică (INSPIREE)”.

Proiectul „Tranziția Durabilă prin Eficiență Energetică în Moldova (STEEM)”, finanțat printr-un împrumut de 50 milioane USD și un grant de 4,5 milioane USD din partea BIRD și partenerilor M-GROW, are ca obiectiv principal creșterea eficienței energetice în instituțiile publice. Intervențiile cheie vizează:

- i. Modernizarea a 46 de școli primare;
- ii. Instalarea a cel puțin 280 de Puncte Termice Individuale (PTI) în Chișinău;
- iii. Implementarea unor soluții inovatoare pentru reducerea consumului de energie.

Au fost selectate o clădire administrativă și două grădinițe pentru implementarea proiectelor ESCO, axate pe măsuri de eficiență energetică, cu suportul **Proiectului Securitatea Energetică a Republicii Moldova**. În acest sens:

- i. Au fost elaborate auditele energetice pentru clădirile vizate;
- ii. Au fost definite specificațiile tehnice pentru măsurile de eficiență energetică ce urmează a fi realizate;
- iii. Au fost pregătite proiectele de Acorduri de colaborare între Proiectul MESA și deținătorii clădirilor publice.

La nivel normativ, **a fost aprobată procedura de certificare a performanței energetice a clădirilor și a unităților de clădire**. Conform acesteia, efectuarea auditului energetic a clădirilor, adică clădirile noi, cele supuse renovării, precum și cele care urmează a fi vândute sau închiriate vor trece obligatoriu prin procedura de certificare energetică. Acest fapt, reprezintă un pas important pentru sprijinirea tranziției verzi a Republicii Moldova, contribuind la reducerea emisiilor de carbon și creșterea eficienței energetice în sectorul construcțiilor¹⁵⁵.

Elaborarea și adoptarea cadrului normativ pentru dezvoltarea industriei serviciilor de auditare energetică, evaluare a performanței energetice a clădirilor, **inspectare a sistemelor de încălzire**

¹⁵⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 621/2024](#)

și climatizare, instalatorilor de sisteme mici de valorificare a energiei regenerabile, management energetic în clădirile publice etc¹⁵⁶. Printre inițiativele-cheie se numără aprobarea regulamentului¹⁵⁷ care impune auditul energetic obligatoriu pentru întreprinderile mari o dată la patru ani, oferind totodată mecanisme de sprijin, precum accesul la granturi pentru implementarea măsurilor de eficiență energetică. Această măsură este crucială, având în vedere că peste 50% din energia consumată în țară este destinată clădirilor.

Au fost introduse noi cerințe de proiectare ecologică¹⁵⁸, asigurând libera circulație a produselor conforme cu standarde stricte de protecție a sănătății, siguranței și mediului. De asemenea, au fost stabilite criterii pentru siguranța rutieră, eficiența economică și protecția mediului printr-o reglementare tehnică specifică.

Pentru a asigura aplicarea eficientă a acestor măsuri, a fost adoptat un regulament¹⁵⁹ care definește criteriile pentru calificarea și înregistrarea evaluatorilor energetici și a inspectorilor sistemelor de încălzire, ventilare și condiționare, instituind registre electronice dedicate pentru monitorizarea acestora.

Măsuri importante au fost întreprinse pentru optimizarea consumului de energie în sectorul rezidențial. Pentru a sprijini implementarea acestui obiectiv au fost operate modificări la cerințele de etichetare energetică a unor produse cu impact energetic, pentru asigurarea informării mai eficiente a consumatorilor și încurajarea utilizării echipamentelor eficiente energetic¹⁶⁰.

Au fost lansate două programe majore destinate să sprijine gospodăriile vulnerabile și să contribuie la tranziția către un consum energetic sustenabil, prin intermediul Instituției Publice Centrul Național pentru Energie Durabilă (IP CNED):

- i. **Programul Eco-Vouchere¹⁶¹**, finanțat de UE și implementat de PNUD, ulterior extins la nivel național prin IP CNED. În faza pilot, programul a facilitat valorificarea a 7246 de vouchere pentru electrocasnice și 31832 pentru lămpi LED, iar în cadrul programului național, finanțat din bugetul de stat și lansat în luna septembrie 2024, au fost oferite alte 7224 vouchere pentru electrocasnice. Impactul acestui program este estimat la 4 milioane lei anual, prin reducerea consumului de energie și reciclarea electrocasnicilor uzate;
- ii. **Programul Casa Verde**, finanțat de Uniunea Europeană și implementat de PNUD, prin care 230 de gospodării au beneficiat de instalarea de panouri fotovoltaice, colectoare solare și cazane pe biocombustibil solid, cu un buget total de 1,7 milioane USD. De asemenea, în cadrul acestui program, au fost instalate centrale fotovoltaice cu o capacitate totală de 600 kW în cinci instituții medicale, contribuind la reducerea consumului anual de energie electrică al acestora cu până la 32%.

¹⁵⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 622/2024](#)

¹⁵⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 829/2024](#)

¹⁵⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 768/2024](#)

¹⁵⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 693/2024](#)

¹⁶⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 189/2024](#)

¹⁶¹ [Hotărârea Guvernului nr. 533/2024](#)

Prin implementarea acestor măsuri și politici, Republica Moldova își consolidează angajamentele asumate în procesul de integrare europeană și contribuie activ la reducerea intensității energetice, creșterea eficienței energetice și tranziția către un model energetic sustenabil.

Sectorul surselor de energie regenerabilă a înregistrat progrese semnificative prin măsuri legislative, investiții în infrastructură și dezvoltarea mecanismelor financiare destinate să stimuleze producția de energie verde.

Unul dintre pașii esențiali a fost actualizarea cadrului legal privind limitele de capacitate¹⁶², cotele maxime și categoriile de energie regenerabilă valabile până la 31 decembrie 2025. Această măsură a permis alocarea unor cote suplimentare pentru investiții noi, inclusiv o limită totală de 100 MW pentru instalațiile fotovoltaice destinate mecanismului de facturare netă. Capacitatea a fost distribuită astfel: consumatori casnici – 43 MW, instituții publice – 7 MW, alți consumatori – 50 MW.

Pentru stimularea investițiilor private, a fost modificat regulamentul privind organizarea licitațiilor pentru statutul de producător eligibil mare¹⁶³, facilitând accesul investitorilor și promovând creșterea capacităților de producție regenerabilă prin mecanisme competitive. Această reformă a fost realizată cu sprijinul BERD.

Un alt progres important este adoptarea unui regulament¹⁶⁴ care stabilește un cadru clar pentru monitorizarea obiectivelor privind energia regenerabilă și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Elaborat cu sprijinul PNUD, acest mecanism de guvernare energetică prevede angajamentul Republicii Moldova de a elabora Planuri Naționale Integrate privind Energia și Clima (PNIEC), reducând sarcina administrativă și facilitând cooperarea la nivel regional, național și local.

În domeniul bioenergiei, a fost aprobat regulamentul¹⁶⁵ care stabilește standarde clare pentru producția și utilizarea biocombustibililor solizi. Această inițiativă, sprijinită de Guvernul Japoniei și implementată de PNUD Moldova, contribuie la diversificarea surselor regenerabile și reducerea dependenței de combustibilii fosili.

Energie electrică

Guvernul a adoptat măsuri esențiale pentru consolidarea securității și eficienței sectorului electroenergetic. A fost aprobat Regulamentul privind situațiile excepționale în sectorul electroenergetic¹⁶⁶, care stabilește un cadru clar pentru prevenirea și gestionarea crizelor, aliniindu-se la standardele UE, precum și la scenariile de criză în context regional. De asemenea, a fost extinsă obligația de serviciu public pentru securitatea aprovizionării cu energie electrică până în luna martie 2025¹⁶⁷.

¹⁶² [Hotărârea Guvernului nr. 26/2024](#)

¹⁶³ [Hotărârea Guvernului nr. 300/2024](#)

¹⁶⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 10/2024](#)

¹⁶⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 778/2024](#)

¹⁶⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 820/2024](#)

¹⁶⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 791/2024](#)

A fost desemnat operatorul pieței de energie electrică din Republica Moldova¹⁶⁸, fapt ce va contribui la funcționarea eficientă a pieței de energie electrică și la creșterea încrederii investitorilor. Totodată, operatorul va promova transparența și concurența pe piața de energie, prin aplicarea unor reguli corecte și echitabile, ceea ce va contribui la formarea unor prețuri mai competitive pentru consumatori.

Republica Moldova a obținut progrese semnificative în consolidarea securității energetice și integrării în piața europeană de energie. Pentru modernizarea infrastructurii energetice, a fost promovată și reglementată construcția liniei electrice aeriene 400 kV Bălți-Suceava, fiind creată Comisia de cercetare prealabilă privind declararea proiectului de utilitate publică¹⁶⁹, precum și facilitarea lucrărilor la linia Vulcănești-Chișinău prin ajustări în procesul de expropriere¹⁷⁰.

A fost inițiată a doua fază a proiectului de interconexiune electrică cu România, precum și pentru reabilitarea rețelelor electrice interne, cu negocieri avansate asupra unui Acord de împrumut și grant cu BERD, BEI și UE (NIP). Astfel, a fost aprobată finanțarea de 30,8 milioane de euro din partea BERD și o sumă similară din partea BEI, iar Uniunea Europeană a acordat un grant de 15,4 milioane de euro, reducând povara financiară asupra bugetului național.

Lucrările la linia electrică aeriană 400 kV Vulcănești-Chișinău au avansat semnificativ, atingând 49% progres până la sfârșitul anului. În raioanele Leova, Cahul, Taraclia și UTA Găgăuzia, 38% din fundații și 6% din piloni au fost deja finalizați, iar livrările de materiale sunt realizate în proporție de 90%. Modernizarea stației electrice Chișinău 330 kV a ajuns la 50% progres, iar lucrările de extindere a stației electrice Vulcănești 400 kV sunt în faza de licitație, cu contractul estimat pentru semnare în luna februarie 2025.

Pentru eficientizarea autorizării noilor capacități de producere a energiei electrice, au fost simplificate și clarificate condițiile pentru construcția și modernizarea centralelor electrice, acestea fiind în corespundere cu prevederile UE¹⁷¹. De asemenea, a fost stabilit un nou regulament privind zonele de protecție ale rețelelor electrice, prevenind construcțiile neautorizate în zonele de protecție a rețelelor electrice și reducând riscurile de accident¹⁷².

ENTSO-E a anunțat creșterea capacității de export de energie electrică către Ucraina și Moldova, contribuind la consolidarea securității aprovizionării cu energie electrică și reprezentând un semnal al sprijinului puternic al UE pentru reziliența energetică a Republicii Moldova. Rețeaua europeană a operatorilor de sisteme de transport pentru energia electrică (ENTSO-E) a comunicat pe 29 octombrie 2024 că limita de export va putea fi majorată de la 1700 megawați (MW) la 2100 MW începând cu 1 decembrie și care este valabilă pe durata sezonului de încălzire, asigurând în același timp stabilitatea sistemului energetic și securitatea furnizării de energie electrică.

¹⁶⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 125/2024](#)

¹⁶⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 394/2024](#)

¹⁷⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 807/2024](#)

¹⁷¹ [Hotărârea Guvernului nr. 517/2024](#)

¹⁷² [Hotărârea Guvernului nr. 852/2024](#)

Gaze naturale și produse combustibile

Sectorul gazelor naturale și al produselor combustibile a înregistrat progrese importante pentru securitatea energetică și stabilitatea aprovizionării. Reformele legislative au permis alinierea la standardele europene și au facilitat liberalizarea pieței gazelor naturale.

Pentru a preveni crizele de aprovizionare, a fost impusă obligația de stocare a gazelor naturale la un nivel minim de 15% din consumul anual. În acest sens, a fost semnat un acord cu România pentru depozitarea de urgență a gazelor¹⁷³. De asemenea, au fost stabilite măsuri de intervenție rapidă în cazul unor perturbări majore ale aprovizionării cu gaze naturale¹⁷⁴.

În vederea pregătirii pentru sezonul rece, au fost implementate măsuri care au dus la reducerea semnificativă a consumului de gaze naturale, cu 44% în perioada 2022-2023 și 25% în perioada 2023-2024, comparativ cu perioada 2021-2022¹⁷⁵. Totodată, a fost prevăzută creșterea treptată a stocurilor de securitate, ajungând la 10 zile de consum până în luna octombrie 2024¹⁷⁶.

Pentru asigurarea unui acces mai larg la resurse energetice, s-a accelerat extinderea rețelei de distribuție, ceea ce a dus la creșterea numărului de consumatori racordați. În paralel, certificarea operatorului de transport „Vestmoldtransgaz” conform normelor europene va facilita investițiile în modernizarea infrastructurii¹⁷⁷. Un proiect esențial în diversificarea surselor de aprovizionare, a fost creșterea capacităților pe ruta Trans-Balcanică, care permite transportul gazelor naturale în flux invers. În cadrul acestui proiect, finanțat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD), au fost organizate consultări cu traderi regionali și operatorii de transport din Ucraina, în vederea implementării unui mecanism comercial flexibil pentru aprovizionarea prin această rută strategică.

Republica Moldova a aderat la Coridorul Vertical de transport al gazelor naturale, alăturându-se țărilor membre existente: Grecia, Bulgaria, România și Ungaria. Memorandumul de înțelegere a fost semnat de operatorul de sistem de gaze naturale din Republica Moldova, Vestmoldtransgaz, în cadrul Ședinței Ministeriale privind Conectivitatea Energetică în Europa Centrală și de Sud-Est (CESEC), desfășurată la Atena. Aderarea la acest coridor reprezintă un pas semnificativ în diversificarea surselor de aprovizionare cu gaze naturale și în reducerea dependenței față de furnizorii tradiționali.

Prin instituirea Comisiei de cercetare prealabilă pentru declararea utilității publice a proiectelor de dezvoltare a rețelei de transport al gazelor naturale¹⁷⁸, se urmărește diversificarea surselor de aprovizionare și consolidarea securității energetice a Republicii Moldova. Proiectele vizează construcția de noi rețele, creșterea volumelor de gaze transportate și îmbunătățirea eficienței energetice, cu un impact pozitiv asupra protecției mediului.

Energie termică și cogenerare

¹⁷³ [Hotărârea Guvernului nr. 365/2024](#)

¹⁷⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 728/2024](#)

¹⁷⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 677/2024](#)

¹⁷⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 364/2024](#)

¹⁷⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 513/2024](#)

¹⁷⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 623/2024](#)

Sectorul energiei termice și al cogenerării a beneficiat de investiții majore în modernizarea infrastructurii și eficientizarea sistemelor de alimentare centralizată. Aceste măsuri au dus la îmbunătățirea serviciilor de termoficare, reducerea pierderilor de energie și scăderea emisiilor de CO₂, contribuind la sustenabilitatea energetică. Modificarea legislației privind energia termică și promovarea cogenerării¹⁷⁹, a fost un pas esențial în vederea alinierii la standardele europene în domeniul eficienței energetice.

Pentru stimularea investițiilor, a fost autorizată instalarea a două centrale electrice cu termoficare noi în municipiul Chișinău, cu o putere electrică de aproximativ 55 MW la CT-Vest și CET Sursa-3, în cadrul celui de-al doilea Proiect de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică. Acest proiect va crește eficiența cogenerării, va reduce costurile de producție și va spori independența energetică¹⁸⁰.

În cadrul proiectului de optimizare a sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din Chișinău, s-au realizat progrese importante. Guvernul a inițiat negocierile pentru un acord de împrumut cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare¹⁸¹, oferind împuternicirile necesare delegației, iar ulterior a aprobat semnarea acestuia pentru finanțarea proiectului¹⁸². De asemenea, a fost inițiată elaborarea foii de parcurs, elaborată cu suportul Băncii Mondiale, fiind un document strategic aliniat cu Planul Național Integrat Energie și Climă și Strategia Energetică 2050, susținând tranziția energetică, dezvoltarea surselor regenerabile și reducerea dependenței de combustibilii fosili.

Guvernul implementează trei proiecte majore pentru modernizarea sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică în Chișinău și Bălți, cu sprijinul partenerilor de dezvoltare:

- i. **Al doilea Proiect de îmbunătățire a eficienței sistemului de alimentare centralizată cu energie termică (PIESACET-2)** cu un buget de 92 milioane EUR, vizează creșterea eficienței sistemului termoeenergetic din Chișinău. Printre realizările cheie se numără finalizarea lucrărilor la CET Sursa-1, instalarea a 147 de Puncte Termice Individuale (PTI) și lansarea procesului de licitație pentru centrale de cogenerare la CT Vest și CET Sursa 3. Studiul de fezabilitate pentru noi capacități de producție energetică a fost prelungit până în luna februarie 2025 (PIESACET-2);
- ii. **Sistemul termoeenergetic al mun. Bălți (S.A. „CET-Nord”) – Faza II**, cu un buget de 17 milioane EUR, urmărește modernizarea infrastructurii termoeenergetice din Bălți. Progresul include stabilirea capacității optime a rezervorului de stocare a energiei termice (4700 m³), pregătirea documentației pentru modernizarea stației de tratare a apei și inițierea consultărilor publice pentru soluționarea obstacolelor birocratice în instalarea PTI și rețelelor de distribuție;
- iii. **Optimizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică (SACET) din mun. Chișinău**, cu un buget de 326 milioane EUR și o durată de implementare 2025-2031, vizează modernizarea sistemului termoeenergetic din Chișinău prin instalarea a

¹⁷⁹ [Decizie Protocolară nr. 28.4/2024](#)

¹⁸⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 1041/2023](#)

¹⁸¹ [Hotărârea Guvernului nr. 769/2024](#)

¹⁸² [Hotărârea Guvernului nr. 790/2024](#)

2510 PTI, trecerea a 1665 de blocuri la distribuția pe orizontală și realizarea a 57 de proiecte-pilot pentru creșterea eficienței energetice. Sunt prevăzute și reabilitarea rețelelor termice și construcția a două stații de pompare.

Un progres major îl reprezintă aprobarea Fondului pentru Eficiență Energetică în sectorul rezidențial din Republica Moldova (FEERM) ¹⁸³, conceput pentru a sprijini consumatorii finali în implementarea măsurilor de eficiență energetică. Fondul oferă instrumente financiare sub formă de granturi și alocații, contribuind astfel la reducerea consumului de energie și a costurilor pentru gospodării. Investițiile prioritare vizează eficientizarea clădirilor publice și rezidențiale, fiind incluse 10 spitale publice de dimensiuni mai mari și alte 16 clădiri publice.

¹⁸³ [Hotărârea Guvernului nr. 251/2024](#)

Mediu

Îmbunătățirea calității mediului înconjurător a continuat să fie o prioritate guvernamentală, prin promovarea unor politici și inițiative strategice, ale căror efecte urmează a fi evaluate pe termen mediu și lung. Astfel, a fost aprobată Strategia de Mediu pentru anii 2024-2030¹⁸⁴, care stabilește obiective și priorități naționale în următoarele domenii: buna guvernare a mediului, prevenirea poluării, protecția aerului, gestionarea durabilă a resurselor de apă și naturale, conservarea biodiversității (inclusiv a ecosistemelor, solului, zonelor umede și ariilor naturale protejate), managementul integrat al deșeurilor și substanțelor chimice, biosecuritatea, monitorizarea integrată a mediului, precum și adaptarea la schimbările climatice. Scopul Strategiei este îmbunătățirea calității mediului și utilizarea durabilă a resurselor naturale, în conformitate cu Pactul Verde European, pentru a asigura condiții sigure de mediu și viață la nivel național

Cadrul strategic a fost completat cu **Programul de promovare a economiei verzi și circulare în Republica Moldova pentru perioada 2024-2028**¹⁸⁵. Programul este axat pe stimularea economiei verzi, integrarea economiei circulare, reducerea poluării, stimularea eficienței energetice și proiectează implementarea unor măsuri care să contribuie la îmbunătățirea calității mediului, la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și la eficientizarea gestionării deșeurilor.

Politici în sectorul solului și a fondului forestier

Pentru reglementarea utilizării și protecției subsolului, a fost **aprobat un nou Cod al subsolului**¹⁸⁶, care instituie un sistem de autorizare, monitorizare și control al activităților miniere. Codul urmărește valorificarea responsabilă a resurselor minerale, în condiții de siguranță, în conformitate cu standardele naționale și internaționale.

În vederea consolidării cadrului normativ privind gestionarea fondului forestier, **a fost adoptat noul Cod Silvic**¹⁸⁷, aliniat principiilor europene de utilizare durabilă. Codul clasifică pădurile în funcție de regimul de proprietate, calitate și mod de utilizare, permite deținerea privată și introduce norme stricte pentru prevenirea tăierilor ilegale, monitorizarea digitalizată a fondului forestier și conservarea biodiversității.

A continuat, de asemenea, implementarea Programului național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032 (PNERP)¹⁸⁸, care are ca obiectiv extinderea suprafeței împădurite cu cel puțin 145 mii ha până în 2032. Programul include activități de împădurire/reîmpădurire pe terenuri publice și private, precum și crearea/restabilirea perdelelor forestiere de protecție a apelor și a terenurilor agricole.

¹⁸⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 409/2024](#)

¹⁸⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 495/2024](#)

¹⁸⁶ [Codul subsolului nr. 246/2024](#)

¹⁸⁷ [Codul silvic nr. 69/2024](#)

¹⁸⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 55/2023](#)

Astfel, în primii doi ani de implementare a PNERP au fost realizate lucrări de împădurire pe aproximativ 14000 de hectare.

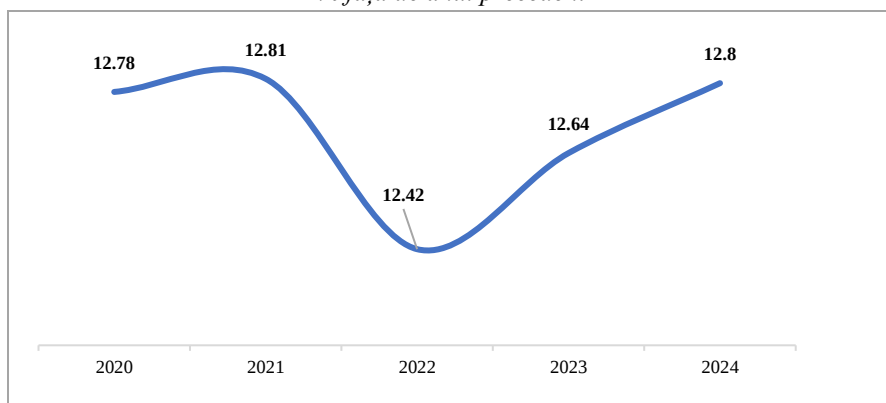
În cadrul a două campanii desfășurate sub genericul „Generația Pădurii”, au fost plantați aproximativ 1,5 milioane de puieți, acoperind o suprafață de circa 7 mii ha. Pentru aceste activități, au fost alocate peste 194 milioane lei din bugetul de stat, iar circa 62 mii lei au fost destinați achiziționării de echipamente și tehnică necesară extinderii suprafeței forestiere.

În procesul de implementare a PNERP, accentul a fost transferat de la reabilitarea pădurilor existente către împădurirea terenurilor degradate – afectate de eroziune, poluare sau alți factori distructivi. Dacă în anul 2023 au fost împădurite 4.199 ha de astfel de terenuri, în 2024 suprafața acestora aproape s-a dublat. Menținerea acestor tendințe va permite atingerea obiectivului de extindere a suprafeței împădurite până la 15% din teritoriul țării, contribuind la creșterea constantă a acoperirii forestiere.

Implementarea reformelor în domeniul forestier este sprijinită de partenerii de dezvoltare. În perioada de raportare au fost semnate mai multe acorduri de finanțare, printre care:

- i. **Acordul de finanțare dintre Republica Moldova și Banca Europeană de Investiții**¹⁸⁹, în valoare de 200 milioane Euro, care prevede realizarea de lucrări de împădurire pe 63 mii ha în următorii 4 ani, reabilitarea fâșiilor forestiere de protecție, crearea unui Centru Național de Genetică și Seminologie Forestieră și a trei centre regionale pentru producerea industrială a 20-25 mil. puieți anual, rezilienți la schimbările climatice. Totodată, vor fi amenajate depozite regionale de lemn de foc pentru a facilita accesul populației, indiferent de condițiile meteo, și va fi elaborat Inventarul Forestier Național, care va furniza date pentru monitorizarea gestionării durabile a pădurilor;
- ii. **Memorandumul de înțelegere tripartit între Guvern, Societatea silvică a fondului de depozit și consignație și Agenția Franceză de Dezvoltare** privind alocarea unui grant de 1,2 milioane Euro pentru implementarea PNERP în domeniul forestier;
- iii. **Acordul de facilitare de credit dintre Republica Moldova și Agenția Franceză pentru Dezvoltare**, în valoare de 40 milioane Euro, destinat reformelor în sectorul forestier.

Figura 50. Ponderea suprafețelor acoperite cu păduri și a altor terenuri cu vegetație forestieră, din suprafața țării, % față de anul precedent

Sursă: Agenția „Moldsilva”

Acoperirea geografică: Republica Moldova, inclusiv partea stângă a Nistrului și mun. Bender

¹⁸⁹ [Legea nr. 299/2024](#)

În scopul utilizării corecte și echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice naționale, prevenirea răspândirii, controlul și eradicarea speciilor străine invazive și asigurarea unui nivel adecvat de protecție în domeniul transferului, manipulării și utilizării în condiții de siguranță a organismelor modificate genetic, **Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în domeniul Mediului implementează 3 proiecte de asistență tehnică:**

- i. Proiectul GEF/UNEP „Sistemul integrat de management pentru conservarea și utilizarea durabilă a biodiversității și partajării echitabile a beneficiilor rezultate din utilizarea resurselor genetice” în cadrul căruia a fost evaluat Cadrul Global pentru Biodiversitate post 2020 în vederea determinării obiectivelor și acțiunilor necesare de a fi integrate în noul Program privind biodiversitatea;
- ii. Proiectul GEF/UNEP „Cadrul de implementare a biosecurității pentru managementul resurselor biologice în Moldova” care a acordat suport în dezvoltarea cadrului normativ în domeniul reglementării organismelor modificate genetic, inclusiv: i) Regulamentul de funcționare și componența nominală a Comisiei Naționale pentru Securitate Biologică¹⁹⁰, care stabilește modul de organizare și funcționare, domeniul de activitate, funcțiile și atribuțiile Comisiei; ii) Regulamentul privind deplasările transfrontaliere de organisme modificate genetic¹⁹¹, care stabilește procedurile și condițiile pentru transportul și manipularea organismelor modificate genetic (OMG) între Republica Moldova și alte state; iii) Regulamentul privind coexistența culturilor modificate genetic cu culturile convenționale și ecologice¹⁹², care stabilește condițiile și măsurile necesare pentru a preveni contaminarea accidentală a culturilor convenționale și ecologice cu OMG-uri, asigurându-se astfel protecția mediului și a sănătății publice;
- iii. Proiectul GEF/UNEP „Conservarea și managementul sustenabil al zonelor umede cu valoare de conservare înaltă din bazinul râului Prut” în cadrul căruia a fost elaborat proiectul de modificare a cadrului normativ în domeniul zonelor umede, concentrat inclusiv pe sporirea eficienței gestiunii zonelor protejate din cadrul Rezervației Biosferei „Prutului de Jos și Rezervației Științifice Pădurea Domnească”.

Politici în sectorul schimbărilor climatice

A fost adoptată Legea privind acțiunile climatice¹⁹³, având ca obiectiv atingerea neutralității climatice până în anul 2050, în conformitate cu Acordul de la Paris. Legea vizează reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, protecția ecosistemelor și adaptarea societății la schimbările climatice, aplicând mecanismul de stabilire a prețului pentru emisiile de dioxid de carbon (CO₂) și a principiului „poluatorul plătește”.

Pentru a asigura un proces participativ și eficient de evaluare a nivelului de realizare a angajamentelor privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, au fost aprobate

¹⁹⁰ [Dispoziția Guvernului nr. 128/2024](#)

¹⁹¹ [Hotărârea Guvernului nr. 618/2024](#)

¹⁹² [Hotărârea Guvernului nr. 667/2024](#)

¹⁹³ [Legea nr. 74/2024](#)

reglementări privind monitorizarea și raportarea emisiilor generate de transportul maritim și aerian, după cum urmează:

- i. Regulamentul privind monitorizarea, raportarea și verificarea emisiilor de gaze cu efect de seră generate de transportul maritim¹⁹⁴;
- ii. Regulamentul privind monitorizarea, raportarea și verificarea emisiilor de gaze cu efect de seră din instalațiile staționare și din activitățile de aviație¹⁹⁵;
- iii. Mecanismul de Compensare și Reducere a Carbonului pentru Aviația Internațională (CORSIA)¹⁹⁶;
- iv. Modificarea Hotărârii Guvernului nr.1277/2018¹⁹⁷ privind înființarea și funcționarea Sistemului național de monitorizare și raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră și alte informații relevante pentru schimbările climatice¹⁹⁸;
- v. Crearea și reglementarea activității Comisiei Naționale pentru Schimbări Climatice¹⁹⁹ - organism interinstituțional la nivel guvernamental cu funcții de coordonare a politicilor privind schimbările climatice, a proiectelor de investiții capitale publice în contextul atenuării și adaptării la schimbările climatice, precum și a managementului riscului de dezastre.

Pentru a facilita aplicarea instrumentelor de evaluare strategică de mediu și de evaluare a impactului asupra mediului aferente activităților economice planificate, au fost elaborate și aprobate ghiduri și instrucțiuni destinate autorităților de mediu și mediului de afaceri:

- i. Ghidul privind evaluarea biodiversității²⁰⁰;
- ii. Ghidul pentru elaborarea planurilor de management pentru siturile Emerald²⁰¹;
- iii. Ghidul de evaluare a calității rapoartelor privind evaluarea impactului asupra mediului²⁰²;
- iv. Ghidul de evaluare a calității rapoartelor privind evaluarea strategică de mediu²⁰³.

În ceea ce privește gestionarea și protecția fondului cinegetic, a fost aprobat Regulamentul privind vânatoarea de selecție²⁰⁴, care are drept scop extragerea din populațiile de vânat a exemplarelor degenerate, bolnave, accidentate, rănite sau cu comportamente deviante, contribuind astfel la menținerea echilibrului ecologic și a sănătății faunei cinegetice.

Pentru consolidarea capacităților de pregătire și răspuns la dezastre și șocurile determinate inclusiv de schimbările climatice, în caz de criză sau urgență, a fost aprobată Strategia națională de reducere a riscurilor dezastrelor pentru perioada 2024-2030²⁰⁵.

¹⁹⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 544/2024](#)

¹⁹⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 575/2024](#)

¹⁹⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 259/2024](#)

¹⁹⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 31/2024](#)

¹⁹⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 31/2024](#)

¹⁹⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 425/2024](#)

²⁰⁰ [Ordinul ministrului mediului nr. 105/2024](#)

²⁰¹ [Ordinul ministrului mediului nr. 80/2024](#)

²⁰² [Ordinul ministrului mediului nr. 150/2024](#)

²⁰³ [Ordinul ministrului mediului nr. 83/2024](#)

²⁰⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 811/2024](#)

²⁰⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 804/2024](#)

Implementarea obiectivelor strategice de atenuare a vulnerabilității la fenomenele extreme cauzate de schimbările climatice și a activităților de modernizare a rețelei de observații meteorologice și hidrologice și a sistemului de avertizare timpurie și prognoză al fenomenelor meteorologice și hidrologice periculoase este realizată cu suportul Proiectului de susținere a managementului riscurilor de dezastre și rezilienței a Republicii Moldova, implementat în baza Acordului de împrumut dintre Republica Moldova și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare²⁰⁶.

Au fost întreprinse acțiuni de dezvoltare a rețelei de monitoring meteorologic, inclusiv punerea în funcțiune a stației de monitorizare meteorologică și de mediu Mateuți, a 2 posturi meteorologice automatizate în Rezervația Codrii și la Hîncești, instalarea echipamentelor noi și restabilirea a 3 posturi hidrometrice (Mereni, Ceadâr-Lunga și Cahul) și modernizarea posturilor Jeloboc, Cubolta și Sevirova.

Agenția Națională pentru Protecția Mediului din România a donat Agenției de mediu din Republica Moldova un autolaborator mobil destinat monitorizării calității aerului în valoare de 747 mii lei, echipat cu analizoare pentru măsurarea poluanților, o stație meteorologică, sisteme de înregistrare și stocare a datelor, precum și alte instalații care vor permite realizarea unor studii detaliate privind evoluția calității aerului. Noul echipament a redus timpul de obținere a rezultatelor de la 24 de ore la doar o oră, optimizând procesul de monitorizare. Prin utilizarea acestor tehnologii, Agenția de Mediu își va consolida capacitatea de a răspunde prompt în cazul evenimentelor și incidentelor cu impact asupra mediului.

În scopul fortificării capacităților de informare precoce în cazurile de urgențe radiologice cu suportul Agenției Internaționale pentru Energia Atomică (AIEA), **au fost amplasate în diferite regiuni ale țării 8 stații automatizate de monitorizare a fondului ambiental gama „IRMIS”** pentru monitoringul radiologic al mediului, prin intermediul cărora orice stat membru al AIEA are accesul la informația on-line cu privire la situația radiologică din diferite țări, inclusiv din Republica Moldova.

Pentru consolidarea capacităților de monitoring hidrometeorologic, **au fost întreprinse mai multe activități de atragere a asistenței externe și suportului** din partea partenerilor de dezvoltare, inclusiv:

- i. Programul inovator pentru 5 ani, încheiat între Institutul Suedez de Meteorologie și Hidrologie și Serviciul Hidrometeorologic de Stat implementat cu sprijinul Guvernului Suediei în scopul creșterii capacităților Republicii Moldova de a anticipa, monitoriza și gestiona riscurile fenomenelor extreme, precum inundațiile și secetele – fenomene care devin din ce în ce mai frecvente din cauza schimbărilor climatice. Beneficiind de tehnologii avansate, instruiți specializați și infrastructură modernizată, SHS va oferi prognoze meteo mai precise și avertizări timpurii, protejând comunitățile și economia țării de efectele devastatoare ale vremii extreme;

²⁰⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 908/2024](#)

- ii. Acord de împrumut cu Banca Mondială pentru implementarea Proiectului „Consolidarea Managementului Riscului de Dezastre și a Rezistenței la Climă în Moldova”, în sumă de 40 milioane dolari SUA, cu o sub-componentă a acestuia în sumă de 6 milioane dolari SUA destinată îmbunătățirii serviciilor hidrometeorologice, consolidării rețelei de observații hidrologice și modernizării sistemului de avertizare timpurie, având ca obiectiv consolidarea capacității Guvernului de pregătire și răspuns la dezastre și șocurile determinate de schimbările climatice în caz de criză sau urgență, de răspuns prompt și eficient la aceasta;
- iii. Suportul Organizației Meteorologice Mondiale a fost orientat spre modernizarea postului hidrometric din Naslavcea, destinat colectării, înregistrării și transmiterii în regim automat a parametrilor hidrologici și meteorologici la sediul SHS.

În contextul asigurării implementării angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova în domeniul activității nucleare și radiologice, precum și în contextul inițiativelor de monitorizare și prevenire a proliferării nucleare, a fost creat în cadrul Agenției Naționale de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice, Centrul Național de Date (CND), cu sprijinul Organizației Internaționale pentru Monitorizarea Testelor Nucleare, CND a fost dotat prin donație cu un server și 2 stații de lucru, precum și echipamente specifice pentru recepționarea datelor seismologice globale. Sistemul permite monitorizarea oricăror mișcări ale pământului care ar putea semnaliza teste nucleare, contribuind astfel la securitatea nucleară națională și asigurarea unei reacții rapide în cazul acestora.

Politici în sectorul rezervelor de apă

Pe parcursul anului, au continuat eforturile pentru îmbunătățirea proceselor de gestionare integrată a resurselor de apă. Prin modificarea Hotărârii Guvernului nr. 890/2013²⁰⁷, au fost actualizate standardele de calitate pentru ape și ajustate la cerințele și normele internaționale, în special cele europene, pentru a proteja mai eficient resursele de apă din Republica Moldova. De asemenea, au fost incluse prevederi mai riguroase pentru protecția surselor de apă potabilă (destinată consumului uman), pentru a diminua impactul negativ al poluării asupra sănătății publice.

Pentru a facilita gestionarea durabilă a resurselor de apă, au fost aprobate următoarele metodologii:

- i. Metodologia care stabilește criteriile de identificare și procedurile pentru evaluarea și desemnarea oficială a unui corp de apă ca fiind artificial sau puternic modificat²⁰⁸, în conformitate cu cerințele Uniunii Europene și cu legislația națională;
- ii. Metodologia privind analiza presiunilor și evaluarea riscurilor antropice în cadrul districtelor bazinelor hidrografice²⁰⁹;

²⁰⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 368/2024](#)

²⁰⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 648/2024](#)

²⁰⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 657/2024](#)

- iii. Metodologia privind identificarea modificărilor hidromorfologice și monitorizarea și evaluarea corpurilor de apă²¹⁰.

În vederea consolidării capacităților de gestionare a resurselor de apă Agenția „Apele Moldovei” a fost reorganizată în Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei”²¹¹, absorbind întreprinderile de stat: Î.S. „Direcția bazinieră de gospodărire a apelor”, Î.S. „Sistemul de Gospodărire a Apelor Nistru-Centru” și Î.S. „Direcția Nodul Hidrotehnic Costești-Stânca”. Responsabilitățile Administrației vizează gestionarea terenurilor fondului apelor, întreținerea corpurilor de apă de suprafață și subterane, proprietate publică a statului, monitorizarea lucrărilor de construcție și întreținere a construcțiilor hidrotehnice, precum și implementarea măsurilor pentru prevenirea inundațiilor și secetelor. Agenția reorganizată va avea un rol important în implementarea planurilor de gestionare a districtelor hidrografice Nistru și Dunărea-Prut și Marea Neagră precum și a planurilor de gestionare a riscurilor de inundații pentru cele 2 districte.

Pentru a asigura sustenabilitatea pe termen lung a bazinelor hidrografice a fost modificat Regulamentul privind procedura de elaborare și revizuire a Planului de gestionare a districtului bazinului hidrografic²¹², fiind concretizat procesul de elaborare și revizuire a planurilor, mecanismele de implicare a părților interesate și aplicarea procedurii de evaluare a impactului asupra mediului în procesul de planificare.

Realizarea activităților menționate a fost susținută de Proiectul „Sprijinirea autorităților din Republica Moldova în managementul durabil al râului Nistru” finanțat de Suedia și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

Pentru îmbunătățirea calității resurselor de apă a continuat implementarea proiectelor de **reabilitare a râurilor, digurilor de protecție contra inundațiilor** și malurilor lacurilor/iazurilor, fiind executate lucrările de consolidare a infrastructurii de protecție contra inundațiilor pe fluviul Nistru, inclusiv reabilitați în total 10 km de dig de protecție contra inundațiilor în preajma satelor Răscăieți, Olănești, Crocmaz și Tudora, r-nul Ștefan Vodă. De asemenea, au fost realizate lucrări de reparații a barajului lacului de acumulare Ghidighici pe o lungime de 600 m.

Au fost implementate 3 proiecte de curățare/decolmatare și adâncire a albiei râului Botna pe o lungime totală de 38,5 km privind reabilitarea râurilor interne cu regularizarea scurgerii apelor, în hotarele unităților administrativ – teritoriale: satele Zaim, Cârnațeni, Plop-Știubei, Chircăiești, Văsieni, Ruseștii Noi, Bardar, Pojăreni și orașul Căușeni. Până la sfârșitul anului, valorificarea fondurilor dedicate reabilitării râurilor, digurilor de protecție și malurilor lacurilor/iazurilor contra inundațiilor a ajuns la 72,3 milioane lei.

²¹⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 709/2024](#)

²¹¹ [Hotărârea Guvernului nr. 849/2024](#)

²¹² [Hotărârea Guvernului nr. 656/2024](#)

Politici în sectorul calității aerului și gestionării deșeurilor

A fost stabilit noul sistem de gestionare a calității aerului atmosferic, conform prevederilor Legii privind calitatea aerului atmosferic²¹³, fiind aprobat Regulamentul cu privire la reducerea emisiilor naționale de anumiți poluanți atmosferici²¹⁴, care stabilește angajamentele naționale de reducere a emisiilor antropice de poluanți, în special pentru 5 poluanți atmosferici mai răspândiți: dioxidul de sulf (SO₂), oxizii de azot (NO_x), compușii organici volatili nemetanici (COV_{nm}), amoniac (NH₃), particulele fine în suspensie (PM_{2,5}) cu scopul de a minimiza impactul acestora asupra sănătății umane și a mediului.

Activitățile de adaptare a legislației naționale la standardele Uniunii Europene în domeniul calității aerului și de implementare corectă a acestora sunt susținute de Proiectul Twinning „Calitatea aerului și mediul înconjurător”, lansat în anul 2024 și implementat cu suportul Uniunii Europene, scopul acestuia constând în sprijinirea Moldovei în apropierea de standardele Uniunii Europene în domeniile: calitatea aerului, reducerea poluării, promovarea economiei circulare, gestionarea deșeurilor, managementul substanțelor chimice și modernizarea sistemului de date de mediu.

În perioada de raportare a continuat implementarea principiului de responsabilitate extinsă a producătorului pentru diferite fluxuri de deșeuri, fiind introduse reglementări mai clare pentru îmbunătățirea activităților de gestionare a deșeurilor prin aliniere la standardele UE²¹⁵. Au fost stabilite cerințe de conformare pentru producătorii care plasează pe piață echipamente electrice și electronice, baterii, acumulatori, ambalaje, vehicule scoase din uz, uleiuri și anvelope, care urmau să se înregistreze în Lista producătorilor la Agenția de Mediu până la data de 1 februarie 2025 și să adere la un sistem colectiv sau să creeze sisteme proprii de colectare a fluxurilor de deșeuri. Acest lucru a contribuit la dezvoltarea sistemelor de colectare, reciclare și recuperare a deșeurilor, generând, în final, creșterea ratei de colectare și reciclare a deșeurilor și atingerea ȋintelor naționale de reciclare stabilite prin actele normative specifice. În rezultat, în anul 2024 a crescut de circa 10 ori numărul agenților economici înregistrați în calitate de implementatori ai mecanismului de responsabilitate extinsă a producătorului pentru cerințele de mediu (de la 547 în 2023 până la 5140 în 2024).

Au fost aprobate reglementări noi, ajustate la standardele europene privind activitățile de gestionare a deșeurilor de mercur²¹⁶, care stabilesc obligațiile autorităților publice, ale operatorilor economici și ale altor entități implicate în gestionarea deșeurilor de mercur, asigurând o responsabilitate clară și trasabilitate, modalitățile de colectare, transport și depozitare a deșeurilor de mercur, pentru a preveni contaminarea mediului și riscurile pentru sănătatea publică.

Pe domeniul de gestionare a substanțelor chimice a fost consolidat cadrul normativ prin care se informează utilizatorii despre componentele, proprietățile fizico-chimice, pericolele și riscurile

²¹³ [Legea nr. 98/2022](#)

²¹⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 593/2024](#)

²¹⁵ [Legea nr. 97/2024](#)

²¹⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 144/2024](#)

pe care le prezintă substanțele și amestecurile chimice furnizate, urmat de aprobarea Instrucțiunii de completare a Fișei cu date de Securitate.

De asemenea, a fost aprobat Regulamentul privind poluanții organici persistenti (POPs) – document care are drept scop protecția mediului și sănătății umane împotriva poluanților organici persistenti prin interzicerea, scoaterea din uz cât mai curând posibil sau limitarea producției, introducerii pe piață și utilizării acestor substanțe periculoase. Aprobarea Ghidului pentru gestionarea durabilă (colectare, depozitare, tratare conform ierarhiei deșeurilor) a articolelor care conțin difenil eteri bromurați înainte de reciclare și manipularea în siguranță a polimerilor tratați cu inhibitori de flacără cu conținut de poluanți organici persistenti în echipamente electrice și electronice, vehiculele scoase din uz și plăcile de polistiren folosite în construcții – document care oferă suport agenților economici, în vederea facilitării procesului de aliniere la cerințele și standardele europene.

A fost lansat procesul de cooperare cu Agenția Europeană pentru Produse Chimice (ECHA) ca urmare a recomandării Comisiei Europene, pentru a facilita transferul de informații privind reglementările chimice și cele mai bune practice în acest domeniu.

În vederea creării sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor prin dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor necesare pentru prevenirea poluării mediului, reducerea cantității de deșuri depozitate, creșterea ratei de reciclare și diminuarea consumului de resurse naturale, au continuat activitățile de implementare a **Proiectului „Deșuri solide în Republica Moldova”** în trei regiuni de management al deșeurilor:

- i. Regiunea 1 (raioanele Cahul, Cantemir, Taraclia, Vulcănești, Ceadâr-Lunga și Comrat din UTA Găgăuzia);
- ii. Regiunea 5 (raioanele Ungheni, Călărași și Nisporeni);
- iii. Regiunea 8 (raioanele Edineț, Briceni, Ocnița și Dondușeni).

Pentru asigurarea implementării proiectului au fost încheiate două acorduri de grant cu BERD:

- i. în valoare de 5,4 milioane euro pentru îmbunătățirea infrastructurii în Regiunea 8;
- ii. în valoare de 4,34 milioane euro pentru dezvoltarea infrastructurii în Regiunea 1.

Proiectul prevede construcția unui depozit de deșuri, a unei stații de sortare și compostare în orașul Cahul, închiderea depozitului vechi din Cahul și construcția stațiilor de transfer în orașele Cania, Taraclia și Comrat. De asemenea, este prevăzută achiziționarea de echipamente moderne pentru transport, sortare, reciclare și compostare (tomberoane, containere și vehicule).

Suplimentar, a fost semnat un de grant în sumă de 6 milioane Coroane suedeze (cca. 531.696 Euro), între Republica Moldova și Institutul Financiar pentru Dezvoltare al Regatului Suediei (Swedfund), pentru finanțarea proiectelor investiționale orientate spre dezvoltarea infrastructurii în domeniul managementul deșeurilor solide. În cadrul Proiectului au fost identificate și înregistrate în Cadastrul de Stat terenurile pentru amplasarea depozitelor regionale pentru două zone de gestionare a deșeurilor (Regiunea 5 și Regiunea 8), iar în urma licitației, a fost contractat expertul pentru elaborarea documentației tehnice pentru aceste zone.

În domeniul gestionării deșeurilor periculoase, în perioada de raportare au fost realizate două proiecte:

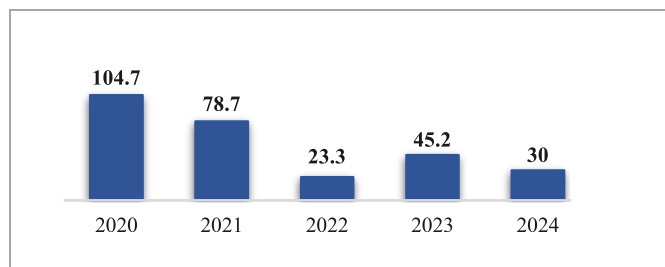
- i. Proiectul „Eliminarea și Eliminarea Substanțelor Chimice Periculoase din Moldova”, realizat în baza Memorandumului de Înțelegere între Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (reprezentată de Misiunea OSCE în Moldova) și Ministerul Mediului în cadrul activităților acestuia, 154 de tone de deșeuri periculoase au fost extrase, reambalate și transportate în siguranță din regiunea Transnistreană pentru incinerare în Germania;
- ii. Proiectul „Inițiativa Globală pentru Atingerea Obiectivelor de Eliminare a PCB până în 2025 și 2028 a fost actualizat Inventarul echipamentelor cu conținut de bifenili policlorurați (BPC) prin analiza a 400 unități din diverse sectoare (energetic, transport, consumatori individuali), care vor fi luate în considerare pentru a fi incluse în activitățile ulterioare de eliminare a deșeurilor cu conținut de BPC.

Justiție și respectarea drepturilor omului

Activitățile din domeniul justiției s-au concentrat pe implementarea obiectivelor din documentele de politici, agenda de integrare europeană și prioritățile instituționale și sectoriale. Aceste activități au vizat: asigurarea independenței și integrității sectorului justiției; combaterea corupției și recuperarea activelor infracționale; consolidarea protecției drepturilor omului; digitalizarea proceselor judiciare; modernizarea sistemului penitenciar și de probațiune, precum și consolidarea cooperării internaționale.

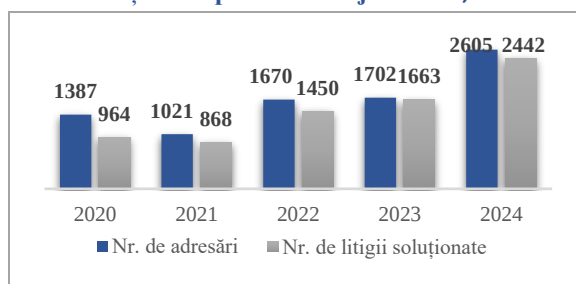
Evoluții pozitive au fost înregistrate în anul 2024 în privința cazurilor pierdute la CEDO, ponderea acestora în raport cu numărul de cereri comunicate anual înregistrând în 2024 o scădere semnificativă de 15,2 p.p., comparativ cu 2023. Astfel, în 2024 au fost depuse 363 de plângeri la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), cu 44% mai puține decât în anul precedent, reprezentând cel mai mic număr de cereri înregistrat în ultimul deceniu.

Figura 51. Ponderea cazurilor pierdute la CEDO, din numărul de cereri comunicate în fiecare an, %

Sursă: Ministerul Justiției

Figura 52. Numărul de adresări și de litigii soluționate pe cale extrajudiciară, nr.

Sursă: Ministerul Justiției

O dinamică pozitivă au înregistrat statisticile referitoare la litigiile soluționate prin mediere. Astfel, în perioada de raportare au fost înregistrate 2.605 cazuri, dintre care 2.442 de litigii au fost soluționate pe cale extrajudiciară. Comparativ cu

anul 2023, numărul adresărilor a crescut cu 17,6%, iar rata litigiilor soluționate prin mediere a crescut cu 32%.

În anul 2024, **procesul de pre-vetting a fost încheiat**, fiind evaluați aproximativ 119 candidați pentru funcțiile de membru al Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), Consiliul Superior al Procurorilor (CSP) și pentru colegiile de specialitate. În urma acestui proces au fost desemnați 6 membri pentru Colegiul de selecție și evaluare a judecătorilor și 4 membri pentru Colegiul disciplinar al judecătorilor. În ceea ce privește Colegiile specializate din subordinea CSP, 15 candidați au promovat evaluarea, 17 nu au promovat, iar un candidat a aplicat pentru ambele Colegii.

Exercițiul de evaluare extraordinară a facilitat numirea unui nou Procuror General al Republicii Moldova²¹⁷, acest proces asigurând transparența și meritocrația în alegerea persoanelor pentru funcții de înaltă responsabilitate, esențiale pentru sistemul de justiție al țării.

²¹⁷ [Decretul Președintelui Republicii Moldova](#)

Comisia Vetting a evaluat peste 30 de candidați pentru funcția de judecător la Curtea Supremă de Justiție (CSJ) în cadrul procesului de evaluare a integrității magistraților din anul 2024. Dintre aceștia, 12 au promovat cu succes evaluarea, iar în urma verificărilor efectuate de Consiliul Superior al Magistraturii, 5 magistrați au fost numiți la CSJ.

Gradul de încredere în sistemul judecătoresc s-a îmbunătățit, atingând 55%. Acest rezultat a fost obținut ca urmare a realizării „Sondajului național în rândul justițiabililor, 2024”, desfășurat în mod automat prin intermediul Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor. La sondaj au participat cetățeni care au avut interacțiuni cu 20 de instanțe de judecată. Studiul a fost implementat în cadrul Proiectului USAID „Instanțe Judecătorești Model”. În plus, conform rezultatelor unui sondaj realizat de Magenta Consulting pentru Institutul pentru Politici și Reforme Europene, aproximativ 30% dintre cetățeni consideră că situația din sistemul de justiție s-a îmbunătățit în ultimii 3 ani²¹⁸.

Domeniul justiției a înregistrat progrese importante în ceea ce privește digitalizarea, facilitând accesul rapid la informații și asigurând o gestionare transparentă și integrată a acestora. În acest context, sistemul informațional e-Dosar Judiciar a fost extins în regim de pilotare la nivelul tuturor judecătoriilor și curților de apel, fiind disponibil pentru un număr de 1.971 de utilizatori potențiali. De asemenea, a fost simplificat accesul la serviciul de apostilare a actelor și la programările pentru serviciile oferite de Agenția Națională a Arhivelor. Aceste facilități sunt disponibile prin aplicația EVO, care poate fi accesată cu ușurință de pe telefonul mobil.

În aceeași direcție, pentru a răspunde nevoilor cetățenilor și pentru a spori eficiența activității instanțelor, a fost **înființată Agenția pentru Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească**, rezultată din fuziunea Agenției de Administrare a Instanțelor Judecătorești și a Agenției Resurse Informaționale Juridice. Obiectivul principal al Agenției este dezvoltarea, implementarea și mentenanța soluțiilor digitale pentru justiție, contribuind esențial la dezvoltarea conceptului de e-justiție.

A fost aprobat conceptul **Sistemului Informațional „Platforma Integrată a Profesiilor Juridice” (SI PIPJ)**, care are ca scop implementarea unui model digitalizat pentru administrarea datelor referitoare la profesiile juridice conexe justiției (avocați, notari, executori judecătorești, administratori autorizați, mediatori, traducători și interpreți). Înlocuind registrele tradiționale pe suport de hârtie, platforma va automatiza procesul de înregistrare și gestionare a informațiilor, precum și generarea automată a documentelor. De asemenea, platforma va facilita generarea de rapoarte și statistici pentru formularea politicilor în domeniul justiției²¹⁹.

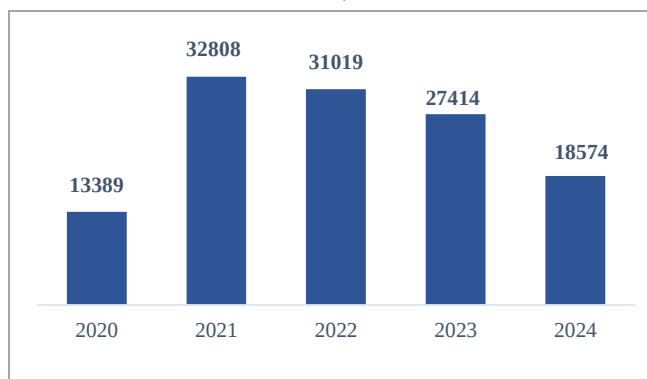
Numărul ședințelor de judecată desfășurate prin videoconferință a scăzut în 2024, ajungând la 18.574, ceea ce reprezintă o reducere de 32,2% comparativ cu anul 2023. Această tendință reflectă o revenire la desfășurarea ședințelor în format fizic și indică o îmbunătățire a condițiilor de siguranță și accesibilitate în instanțe.

²¹⁸ [Primul sondaj național de opinie publică privind integritatea în sectorul justiției](#)

²¹⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 148/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 606/2024](#)

Digitalizarea proceselor juridice a permis **facilitarea accesului la contractarea serviciilor de asistență juridică la distanță**²²⁰, astfel încât mandatul avocatului și al avocatului stagiar pot fi întocmite sub formă de document electronic, semnat cu semnătura electronică calificată. Modificările legislative privind mandatul electronic al avocatului au fost operate în Legea cu privire la avocatură²²¹, Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă, Codul de executare, Codul administrativ și Codul fiscal. În vederea implementării noilor reglementări, Guvernul a aprobat modificări privind formularele și modul de utilizare a mandatului avocatului și avocatului stagiar.²²²

Figura 53. Ședințe desfășurate prin videoconferință, nr.

Sursă: Ministerul Justiției

În anul de referință s-au îmbunătățit condițiile de detenție pentru deținuți. Astfel, ponderea spațiilor de detenție din instituțiile penitenciare care corespund standardelor internaționale a crescut în anul 2024 la 42,8%, cu 5,5% față de anul 2023 (37,3%). Această evoluție se datorează: echipării Penitenciarului spital nr. 16-Pruncul și a unităților medicale din cadrul mai multor penitenciare cu utilaje medicale moderne, serviciile medicale acreditate în instituțiile penitenciare atingând o rată de 82%; dotarea Detașamentului „Pantera” cu echipamente balistice și de protecție; achiziționarea a 33 de autospeciale pentru transportul deținuților; deblocarea construcției Casei de arest Bălți, în vederea reducerii supraîncărcării în penitenciarele din nordul țării; efectuarea lucrărilor de reparație curentă și capitală în 359 de spații de detenție, 264 de birouri și alte încăperi, inclusiv blocuri alimentare, săli de lectură, farmacii, etc.

Guvernul a continuat să adopte măsuri pentru reducerea supraaglomerării în penitenciare, îmbunătățirea condițiilor de detenție și alinierea la standardele europene privind tratamentul persoanelor private de libertate. În acest context, a fost aprobat proiectul de lege privind ratificarea Amendamentului nr. 2 la Acordul-cadru de împrumut dintre Republica Moldova și Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei²²³ (BDCE), având ca obiectiv accelerarea implementării proiectului de construcție a penitenciarului din Chișinău.

Sistemul de probațiune a fost consolidat, înregistrând în 2024 o creștere de 96% a numărului de persoane incluse și reintegrate în societate, comparativ cu 95% în 2023. Această evoluție se datorează dezvoltării unui program de probațiune axat pe modificarea comportamentului agresiv și violent, având ca obiectiv corectarea conducerii agresorilor familiari. Totodată, a fost reluată activitatea Consiliului național de coordonare a activității de reintegrare socială a persoanelor

²²⁰ [Legea nr. 284/2024](#)

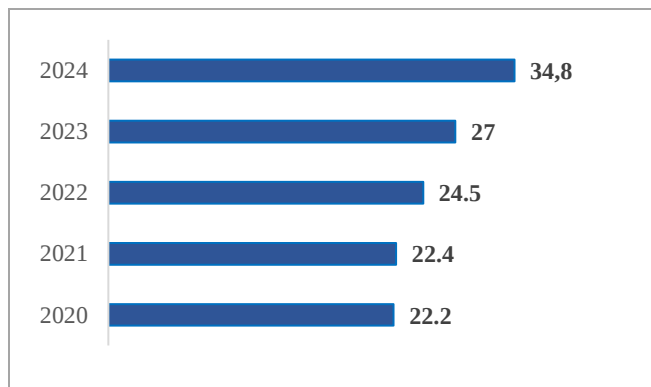
²²¹ [Legea nr. 1260/2002](#)

²²² [Hotărârea Guvernului nr. 158/2013](#)

²²³ [Hotărârea Guvernului nr. 389/2024](#)

eliberate din locurile de detenție, pentru a asigura respectarea drepturilor fundamentale ale acestora, a reduce riscul de recidivă și a facilita reintegrarea socială²²⁴.

Figura 54. Rata de angajare a condamnaților la munci remunerate, %

Sursă: Ministerul Justiției

Numărul condamnaților implicați în munci remunerate a înregistrat o creștere de 7%, ajungând la 34,88% din totalul acestora, comparativ cu anul precedent. În premieră, au fost incluse în activități remunerate și persoanele condamnate la detenție pe viață, 29 de deținuți beneficiind de această oportunitate. Acest progres a fost posibil prin implementarea „Programului informativ privind modul și condițiile de încadrare în câmpul muncii a persoanelor private de libertate”, contribuind la creșterea șanselor de reintegrare socială.

Măsurile adoptate au avut ca obiectiv consolidarea eficienței și funcționalității sistemului judecătoresc și al procuraturii, prin raționalizarea proceselor administrative, optimizarea alocării resurselor și fortificarea mecanismelor de integritate. Acestea au contribuit la asigurarea unui act de justiție echitabil și eficient, la întărirea independenței și imparțialității sistemului, precum și la crearea unui cadru profesional mai atractiv pentru magistrați și procurori. În acest sens:

- i. A fost eficientizată activitatea Consiliului Superior al Magistraturii și a Consiliului Superior al Procurorilor²²⁵, prin prevenirea blocajelor în funcționarea colegiilor și asigurarea exercitării mandatului de membru CSM de către membrul supleant pe durata suspendării mandatului titularului sau în cazul absenței motivate de la serviciu timp de mai mult de două luni;
- ii. S-a asigurat funcționalitatea Curții Supreme de Justiție, prin numirea și detașarea judecătorilor, precum și prin inițierea procesului de uniformizare a practicii judiciare;
- iii. Prin Legea nr. 135/2024 s-au revizuit unele circumscripții între instanțele judecătorești din perspectiva corespondenței acestora cu nevoile sistemului judiciar dar și cu nevoile cetățenilor. În conformitate cu această lege, numărul judecătoriilor au fost reduse de la 15 la 14, fiind modificate și unele circumscripții teritoriale. De asemenea, au fost reorganizate și redenumite curțile de apel, în: Curtea de Apel Centru, Curtea de Apel Nord și Curtea de Apel Sud, cea din urmă având două sedii - cel central în mun. Cahul și cel secundar în mun. Comrat;

²²⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 684/2024](#)

²²⁵ [Legea nr. 226/2024](#)

- iv. A fost optimizată structura procuraturilor, prin implementarea unui concept de reorganizare care vizează sporirea eficienței și specializării procurorilor și racordarea la harta instanțelor judecătorești;
- v. Au fost stabilite reguli mai clare privind alegerea directorului Institutului Național al Justiției (INJ) și condițiile pe care acesta trebuie să le îndeplinească prin modificarea legislației privind procesul de selecție, admitere și formare profesională în cadrul INJ, precum și a fost introdus mecanismul de control al integrității candidaților și absolvenților;
- vi. Au fost introduse compensații pentru transport și chirie judecătorilor și procurorilor care activează în localități îndepărtate, în scopul creșterii atractivității funcțiilor vacante în localitățile îndepărtate și evitarea blocajelor în sistemul judecătoresc și al procuraturii.

Domeniul integrității și al anticorupției a înregistrat progrese constante, reflectând un angajament ferm față de consolidarea capacităților instituționale și sporirea eficienței în investigarea infracțiunilor de corupție. Reformele adoptate au avut ca obiectiv principal creșterea numărului de personal în cadrul procuraturilor²²⁶ (efectivul Procuraturii Anticorupție fiind majorat cu 54 unități de personal), implementarea unor mecanisme riguroase de selecție²²⁷ și consolidarea colaborării interinstituționale contribuie la fortificarea și consolidarea capacităților instituționale și asigurarea investigării eficiente și profesioniste a cauzelor de corupție.

În scopul sporirii colaborării între instituții pentru a sprijini Procuratura Anticorupție în identificarea și detașarea ofițerilor de urmărire penală, ofițerilor de investigație, ofițerilor de informații și securitate, precum și a specialiștilor, în cadrul Platformei Anticorupție (organizată sub egida Ministerului Justiției), 12 instituții au semnat Acordul de colaborare interinstituțională privind unele măsuri pentru susținerea combaterii corupției. În baza acordului vor fi organizate cursuri de formare continuă pentru ofițerii de urmărire penală și de investigații pe cauzele de corupție și cele conexe.

A fost **perfecționat mecanismul de confiscare a bunurilor infracționale**. Astfel, în premieră, va fi permisă confiscarea unor bunuri echivalente sau a valorii acestora în cazul în care bunurile vizate nu pot fi confiscate, inclusiv a beneficiilor obținute, chiar dacă persoana implicată nu mai poate fi trasă la răspundere penală. Un aspect important este și faptul că va fi permisă confiscarea bunurilor transferate către terți, dacă terțul cunoștea că scopul transferului era de a evita măsurile de confiscare, inclusiv atunci când persoana urmărită penal păstrează controlul asupra acestora.

Autoritățile naționale au înregistrat progrese în domeniul drepturilor omului, axându-se inclusiv pe respectarea dreptului la viața privată. Un pas important în această direcție a fost garantarea protecției datelor cu caracter personal prin transpunerea în legislația națională²²⁸ a

²²⁶ [Hotărârea Parlamentului nr. 14/2024](#)

²²⁷ [Hotărârea Conciliul Superior al Procurorilor nr.1- 394/2024](#)

²²⁸ [Legea nr.195/2024](#)

Regulamentului Uniunii Europene²²⁹ privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal.

Optimizarea condițiilor de detenție și stabilirea unui cadru normativ clar pentru eliberarea deținuților grav bolnavi au fost măsuri importante pentru asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale persoanelor private de libertate. În acest context, Guvernul a introdus reglementări care vizează îmbunătățirea condițiilor de alimentație și igienă în instituțiile penitenciare²³⁰, precum și proceduri detaliate pentru examinarea medicală a deținuților cu afecțiuni grave²³¹, având ca obiectiv prevenirea deceselor în penitenciare și excluderea riscurilor de condamnare a Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) pentru încălcarea dreptului la un tratament uman și adecvat în contextul detenției. Aceste reglementări contribuie substanțial la conformarea cu principiile drepturilor omului, asigurând un tratament echitabil și demn persoanelor aflate în detenție, în conformitate cu recomandările și standardele europene aplicabile.

În domeniul protecției drepturilor copilului, s-a pus un accent deosebit pe asigurarea unui mediu sigur și protejat pentru minori. Astfel, au fost implementate măsuri pentru îmbunătățirea condițiilor de audiere a minorilor victime sau martori ai infracțiunilor, prin aprobarea unor standarde care reglementează spațiile de audiere speciale. Aceste inițiative au fost concepute pentru a crea un mediu mai puțin intimidant și mai adaptat nevoilor copiilor, contribuind la reducerea impactului emoțional al procesului judiciar asupra acestora.

Legislația penală și contravențională fost modificată în scopul consolidării eficienței procedurilor judiciare, și asigurarea uniformizării practicii judiciare²³².

Modificările aduse Codului de procedură civilă au clarificat competența instanțelor judecătorești în cazurile cu elemente de extraneitate, în conformitate cu prevederile Convenției de la Haga privind acordurile de alegere a forului²³³.

În domeniul profesiilor juridice, a fost optimizată activitatea comisiilor profesionale și consolidată atractivitatea funcției de membru prin instituirea unui sistem de remunerare echitabilă, raportat la volumul și complexitatea activității desfășurate²³⁴. Noile reglementări au avut ca efect diminuarea riscurilor de corupție, atragerea profesioniștilor în comisii și prevenirea întârzierilor în constituirea acestora din cauza insuficienței de candidați.

Guvernul a îmbunătățit mecanismul de executare benevolă a documentelor executorii prin introducerea unor modificări la Codul de executare și Codul de procedură civilă. Această reformă reprezintă un pas important în reducerea costurilor pentru cetățeni, prin reducerea necesității de a recurge la măsuri coercitive costisitoare, încurajarea conformării voluntare a

²²⁹ [Regulamentul \(UE\) 2016/679](#)

²³⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 228/2024](#)

²³¹ [Hotărârea Guvernului nr. 417/2024](#)

²³² [Legea nr. 228/2024](#)

²³³ [Legea nr. 30/2024](#)

²³⁴ [Legea nr. 138/2024](#)

debitorilor și oferirea posibilității de a-și îndeplini obligațiile fără presiunea executării silite imediate.

În vederea consolidării relațiilor internaționale și adoptării celor mai bune practici în domeniul serviciilor penitenciare, Guvernul a aprobat aderarea Republicii Moldova la Organizația Europeană a Serviciilor Penitenciare și Corecționale (EuroPris)²³⁵. EuroPris are ca scop îmbunătățirea cooperării între instituțiile penitenciare și serviciile corecționale din Europa și va juca un rol crucial în transformarea sistemului execuțional penal autohton, prin adoptarea celor mai bune practici europene.

Proiectele de asistență externă, sprijinite de partenerii de dezvoltare, au contribuit la consolidarea instituțională și operațională a sistemului judiciar, promovând integritatea, transparența și eficiența în procesul de justiție, în concordanță cu cele mai bune practici internaționale și standardele de performanță.

²³⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 905/2024](#)

Muncă și protecție socială

În contextul unei societăți în continuă schimbare, protecția socială reprezintă un pilon esențial pentru asigurarea bunăstării cetățenilor și pentru promovarea echității sociale. Realizările și provocările cu care s-a confruntat Guvernul în domeniul protecției sociale în anul trecut au vizat măsuri adoptate pentru sprijinirea celor mai vulnerabile grupuri. De la inițiative de asistență financiară și programe de incluziune socială, până la politici de ocupare a forței de muncă, impactul acestor intervenții și direcțiile strategice ce urmează a fi dezvoltate și continuate sunt axate pe edificarea unei societăți mai juste și mai solidare, în care fiecare cetățean are acces la resursele necesare pentru o viață demnă.

Ocuparea forței de muncă

Una dintre prioritățile Guvernului a fost consolidarea pieței muncii și sprijinirea ocupării forței de muncă, în contextul unor provocări economice și sociale complexe. Prin politici active și programe dedicate, Guvernul a urmărit stimularea creșterii economice incluzive, reducerea șomajului și promovarea oportunităților de angajare pentru toți cetățenii, cu accent pe categoriile vulnerabile. Principalele măsuri și inițiative implementate au vizat îmbunătățirea flexibilității și a adaptabilității pieței muncii, precum și rezultatele obținute în domeniul ocupării forței de muncă și combaterii muncii nedeclarate. De asemenea, prioritare au fost parteneriatele cu sectorul privat și actorii sociali, care au contribuit la crearea de locuri de muncă durabile și la dezvoltarea abilităților profesionale ale populației.

În anul 2024 a continuat procesul de **modernizare și eficientizare a relației cu persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, dar și cu angajatorii**, prin implementarea unei noi proceduri de lucru, în rezultat fiind asigurată înregistrarea a peste 33 mii de locuri de muncă vacante, ceea ce reprezintă o creștere de 3% față de anul precedent. Prin sistemul de management bazat pe obiective au fost angajate aproape 16,7 mii de persoane, ceea ce reprezintă o creștere de aproximativ 51% față de anul 2023. Dintre acestea, 7.172 erau șomeri, inclusiv 51% femei, 60% locuitori din mediul rural, 33% tineri (16-35 ani) și 15% persoane între 55-63 ani.

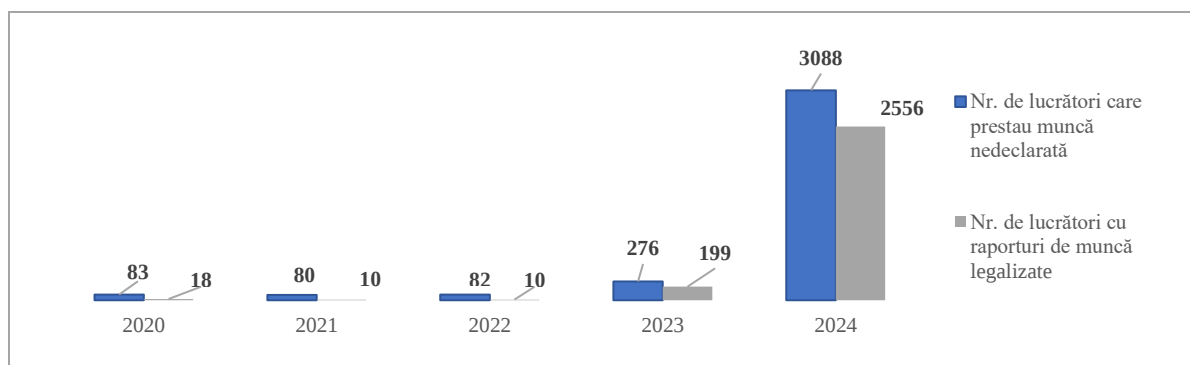
Rata șomajului a înregistrat o scădere ușoară, ajungând la 3,9% în trimestrul IV din 2024, față de 4,9% în aceeași perioadă din 2023. În plus, au fost constituite 21 de echipe mobile pentru a identifica persoanele inactive de pe piața muncii, iar în urma acestora, din cele 631 de persoane inactive identificate, 245 au fost angajate.

A fost dezvoltat cadrul normativ și de politici în domeniul combaterii muncii nedeclarate, fiind aprobate ajustări la Codul muncii și Codul contravențional referitoare la sancționarea utilizării muncii nedeclarate a minorilor²³⁶. Totodată, a demarat implementarea unui program dedicat reducerii muncii nedeclarate pentru anii 2024-2025, având ca scop reducerea incidenței diferitelor forme de muncă nedeclarată, impulsionează creșterii economice, eficientizarea pieței muncii, asigurarea sustenabilității sistemelor de protecție socială și de sănătate, precum și reducerea impactului negativ al muncii nedeclarate asupra grupurilor vulnerabile.

²³⁶ [Legea nr. 46/2024](#)

În rezultatul măsurilor întreprinse au fost înregistrate evoluții majore, fiind identificați 3.088 de lucrători nedeclarați, dintre care 2.556 au fost legalizați, ceea ce reprezintă o rată de legalizare de 82,22% - creștere semnificativă comparativ cu anii anteriori, când media anuală a legalizării era de doar 12%.

Figura 55. Combaterea muncii nedeclaraate, nr.

Sursă: Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Cu scopul de a reduce numărul de accidente de muncă prin măsuri specifice și consolidarea capacităților instituționale, a fost aprobat Programul de ameliorare a securității și sănătății în muncă în domeniile cu riscuri înalte de accidentare (industria prelucrătoare, agricultură, construcții, transport și depozitare) pentru anii 2024-2028²³⁷. Programul prevede implementarea unor măsuri și politici destinate să îmbunătățească condițiile de muncă, să reducă riscurile de accidente și să promoveze sănătatea lucrătorilor, contribuind astfel la un mediu de muncă mai sigur și mai sănătos.

O preocupare majoră în contextul ocupării forței de muncă o reprezintă situația tinerilor care nu sunt angajați, nu urmează o formare profesională și nu sunt înscriși în educație (grupul NEET²³⁸). Reducerea numărului de tineri NEET reprezintă nu doar o prioritate socială, ci și o condiție esențială pentru dezvoltarea durabilă și coeziunea economică.

Numărul total al tinerilor din categoria NEET (cu vârste între 15 și 34 de ani) a înregistrat o ușoară scădere comparativ cu aceeași perioadă a anului 2023, constituind 137,2 mii persoane și diminuându-se cu circa 3%. Scăderea numărului de tineri NEET se datorează reducerii numărului acestora din categoria celor cu statut de șomer (-0,7%) și din categoria tinerilor cu responsabilități familiale (-2,5%). Din numărul total al persoanelor tinere din categoria NEET femeile predomină, având o pondere de circa 63,8%.

A fost îmbunătățit accesul Republicii Moldova la programe europene pentru ocuparea forței de muncă și inovare socială prin **semnarea Acordului de participare la componenta EaSI a Fondului Social European Plus (FSE+)**. Până în prezent, Republica Moldova a aplicat pentru trei proiecte EaSI care vizează dezvoltarea pieței muncii și incluziunea socială.

²³⁷ [Ordinul ministrului muncii și protecției sociale nr. 72/2/2024](#)

²³⁸ Grupul NEET - Not in Education, Employment or Training

În vederea protejării drepturilor cetățenilor moldoveni din diaspora care muncesc peste hotarele țării, **au continuat negocierile pentru acordurile de securitate socială cu Italia, Canada și Franța.**

Protecție socială

Guvernul a continuat să ofere compensații la energie exclusiv gospodăriilor casnice vulnerabile prin Programul „Ajutor la contor”, având ca scop reducerea vulnerabilității energetice și a ratei sărăciei. Totodată, au fost promovate un set important de măsuri de politici, menite să sprijine gospodăriile vulnerabile și să eficientizeze gestionarea resurselor energetice în contextul schimbărilor economice. Printre acestea se numără:

- i. Legea privind Fondul de reducere a vulnerabilității energetice²³⁹. Astfel, au fost excluse categoriile de vulnerabilitate energetică și compensațiile în factură, fiind acordate doar compensații la energie sub formă de plată monetară direct consumatorilor vulnerabili;
- ii. Regulamentul cu privire la acordarea compensațiilor la energie sub formă de plată monetară²⁴⁰;
- iii. Regulamentul privind aprobarea formulelor de calcul ale compensației la energie sub formă de plată monetară, stabilirea normelor pentru costul energiei în perioada rece a anului și a nivelului minimului de cheltuieli al gospodăriei casnice, pentru perioada noiembrie 2024 –martie 2025²⁴¹.

Pentru susținerea financiară a populației vulnerabile, Guvernul a acordat ajutor social familiilor vulnerabile, prin indexarea la 1 aprilie 2024, a nivelului venitului lunar minim garantat cu 4,2%, ținând cont de rata inflației la sfârșitul anului anterior. După indexare, nivelul venitului lunar minim garantat a fost stabilit la 1.634 lei pentru un adult și 1.700 lei pentru un copil²⁴². Media numărului beneficiarilor de ajutor social a fost de aproximativ 25.000 de familii defavorizate, cu o prestație medie de aproximativ 2.400 lei, iar pentru acest scop au fost alocate 565,4 milioane lei.

În cadrul reformei programului de ajutor social, în colaborare cu Banca Mondială, a fost reglementată consolidarea asistenței pentru familiile vulnerabile, îmbunătățirea procesului de identificare a beneficiarilor și optimizarea criteriilor de eligibilitate²⁴³. Totodată, a fost modificat regulamentul privind stabilirea și plata ajutorului social, incluzând implementarea managementului de caz²⁴⁴ pentru a asigura o distribuție mai eficientă și echitabilă a ajutoarelor.

A a fost acordată compensația nominativă în valoare de 2.300 lei pentru persoanele în etate care beneficiază de pensie pentru limită de vârstă sau dizabilitate, cu un quantum al pensiei de până la 3.300 lei și un stagiul de cotizare de minimum 40 de ani. Aproximativ 28.520 de persoane

²³⁹ [Legea nr. 255/2024](#)

²⁴⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 816/2024](#)

²⁴¹ [Hotărârea Guvernului nr. 817/2024](#)

²⁴² [Hotărârea Guvernului nr. 225/2024](#)

²⁴³ [Legea nr. 23/2024](#)

²⁴⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 873/2024](#)

au beneficiat de acest ajutor financiar, pentru care a fost preconizat un buget de 65,6 milioane lei.

Pentru remedierea crizei din serviciul social „Asistență Personală” (AP), a fost instituit un mecanism nou în cadrul Agenției pentru Gestionarea Serviciilor Sociale cu Specializare Înaltă (AGSSSI)²⁴⁵, ceea ce a permis creșterea numărului de asistenți personali de la 7.200 la 8.500. Pentru monitorizarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, a fost aprobată Matricea de indicatori statistici cuprinzând 9 domenii distincte²⁴⁶, asigurând fundamentarea pe evidențe fiabile.

Pentru a asigura accesul egal al persoanelor cu dizabilități la serviciile sociale, au fost realizate lucrări de adaptare a centrelor de plasament, structurilor teritoriale de asistență socială și instituțiilor prestatoare de servicii, inclusiv reabilitarea căilor de acces și dotarea cu echipamente necesare. Astfel, s-a consolidat infrastructura serviciilor sociale, facilitând accesul pentru toți beneficiarii, indiferent de regiune sau categorie socială.

Totodată, au fost realizate un șir de **reorganizări a instituțiilor publice prestatoare de servicii sociale pentru diverse categorii de beneficiari**²⁴⁷, inclusiv:

- i. **Centrul de prestare a serviciilor sociale Călărași** va integra Centrul Ftiziopneumologic Cornești, gestionat de Agenția Teritorială de Asistență Socială Centru-Vest, oferind servicii de reabilitare a victimelor violenței în familie, servicii „Respiro”, centre de zi pentru persoane cu dizabilități și servicii de plasament pentru persoane vârstnice și cu dizabilități;
- ii. **Centrul multifuncțional de servicii sociale „O șansă”, Soroca** va integra Centrul Ftiziopneumologic Tîrnova, gestionat de Agenția Teritorială de Asistență Socială Nord-Est, oferind servicii de zi pentru copii în situație de risc, servicii „Respiro” și servicii de plasament pentru persoane vârstnice și persoane adulte cu dizabilități;
- iii. **Centrul de prestare a serviciilor sociale Anenii Noi**²⁴⁸, instituit prin transmiterea Școlii-internat auxiliare Bulboaca din proprietatea Raionului Anenii Noi în proprietatea statului, cu reorganizarea acesteia în cadrul Centrului de Reabilitare și Integrare Socială Anenii Noi, va dezvolta servicii sociale moderne pentru copii în situație de risc, servicii „Respiro” și servicii de plasament pentru persoane vârstnice și persoane adulte cu dizabilități.

Serviciul social „Echipă Mobilă” este disponibil în fiecare raion al Republicii Moldova, comparativ cu doar 18 din 33 de raioane înainte de reformă. Numărul beneficiarilor a crescut semnificativ, de la 345 la 840. Accesul persoanelor vârstnice și cu dizabilități la serviciile de îngrijire socială la domiciliu a crescut de la 13.036 la 13.899. De asemenea, numărul de cazuri gestionate de asistenții sociali comunitari/SPDC a crescut de la 2.643 la 26.344, iar numărul de

²⁴⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 271/2024](#)

²⁴⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 421/2024](#)

²⁴⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 837/2024](#)

²⁴⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 836/2024](#)

consultații oferite săptămânal de aceștia a urcat de la 5.836 la 31.837. În total, între aprilie și decembrie 2024, au fost oferite 425.724 de consultații de către aproximativ o mie de persoane implicate în acest proces.

Prin intermediul proiectului implementat de organizația „People in Need” (PIN), au fost oferite plăți unice pentru aproximativ 1.099 de asistenți personali, ca sprijin în contextul reformei sistemului de asistență socială. În faza a doua a Programului de asistență în numerar, derulat cu sprijinul PIN și al Programul Alimentar Mondial, aproximativ 1.200 de asistenți personali au beneficiat de compensații ca urmare a modificărilor raporturilor de muncă.

Programul Național privind serviciile de îngrijire a copiilor cu vârsta până la 3 ani a fost implementat pentru a spori rata de încadrare a copiilor în instituții de educație timpurie sau servicii alternative. Cu ajutorul partenerilor de dezvoltare, a fost demarat procesul de pilotare a serviciilor alternative, incluzând lansarea a 21 de creșe de tip familial și o creșă la angajator, beneficiind aproximativ 125 de copii. Pentru extinderea grupelor noi de creșe publice, a fost alocată suma de 20 milioane lei, iar 17 autorități publice locale au fost selectate pentru implementarea acestora în perioada 2024-2025. Astfel, au fost create 441 de locuri noi, iar numărul total de locuri în serviciile publice și alternative pentru perioada 2023-2025, va ajunge la 1.025²⁴⁹.

A fost aprobat Regulamentul resursei informaționale create de Sistemul informațional în domeniul protecției copilului²⁵⁰. Regulamentul stabilește structura, subiecții, atribuțiile, interoperabilitatea și modul de menținere a sistemului.

S-au efectuat modificări în reglementarea mecanismului intersectorial de cooperare în identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului²⁵¹. Modificările efectuate au permis:

- i. Reglementarea procedurilor, etapelor și actorilor responsabili, inclusiv a lucrătorilor Biroului de probațiune, pentru referirea și înregistrarea cazurilor noi privind copiii expuși riscului de a comite infracțiuni sau copiii în conflict cu legea;
- ii. Reglementarea procedurilor de evaluare, documentare și evidență a copilului pentru care s-a dispus supravegherea specializată, plasamentul în servicii sociale specializate sau în servicii cu specializare înaltă;
- iii. Reglementarea procedurilor de monitorizare și raportare.

Republica Moldova a aderat la Convenția privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea, executarea și cooperarea cu privire la răspunderea părintească și măsurile privind protecția copiilor²⁵². Aderarea la această convenție va contribui la îmbunătățirea cadrului național pentru protecția internațională a copiilor, prin simplificarea și accelerarea procedurilor de recunoaștere și executare a măsurilor luate de alte state contractante.

²⁴⁹ [Programul Național Servicii de îngrijire copii cu vârsta până la 3 ani](#)

²⁵⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 491/2024](#)

²⁵¹ [Hotărârea Guvernului nr. 541/2024](#)

²⁵² [Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1711/2024](#)

A fost adoptată legislația privind protecția specială a copiilor împotriva deplasării în străinătate sau reținerii ilicite²⁵³. Aceasta reprezintă un mecanism eficient de implementare a Convenției de la Haga din 25 octombrie 1980, referitoare la aspectele civile ale răpirii internaționale de copii, completând reglementările existente privind deplasarea și reținerea ilicită a copiilor, precum și exercitarea dreptului de vizitare.

S-a majorat indemnizația zilnică pentru copiii plasați în serviciile de asistență parentală profesionistă, case de copii de tip familial, tutelă/curatelă, case comunitare pentru copii în situație de risc și centre de plasament pentru copii separați de părinți²⁵⁴. Majorările au fost calculate pe baza indicelui prețurilor de consum pentru anul 2023:

- i. În zilele obișnuite: de la 20 lei la 23 lei;
- ii. În ziua de naștere a copilului: de la 167 lei la 190 lei;
- iii. În zilele de sărbătoare: de la 119 lei la 135 lei.

Sistemul informațional în domeniul protecției copilului a fost dezvoltat în cadrul proiectului „Date pentru Impact”, cu o valoare de 661.754 dolari SUA, finanțat de Agenția pentru Dezvoltare Internațională a Statelor Unite (USAID) și implementat de Palladium International. De asemenea, Organizația Internațională a Muncii (OIM) a oferit sprijin financiar și tehnic prin Proiectul „Suportul UE pentru o piață a muncii incluzivă în Republica Moldova” (2024-2025), cu o finanțare de aproximativ 7.600 mii lei, și prin Proiectul „Ocupare incluzivă și productivă în Moldova”, finanțat de Secretariatul de Stat pentru Afaceri Economice al Elveției (SECO), derulat în perioada 2023-2024.

Au fost realizate măsuri de sprijin pentru copii cu dizabilități severe, accentuate și medii, prin acordarea de compensații nominative de 3.000 și 3.300 lei, în funcție de gradul de dizabilitate. În plus, prin colaborarea cu organizația People in Need, au fost oferite compensații suplimentare pentru beneficiarii serviciului social „Asistență personală” aflați în evidența structurilor teritoriale de asistență, precum și pentru refugiații ucraineni cu statut de protecție temporară, înregistrați în sistemul de evidență electronică.

Consolidarea mecanismului de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și în familie a inclus fortificarea cadrului instituțional și modificarea cadrului legal privind prevenirea și combaterea violenței în familie²⁵⁵. Astfel, au fost introduse noi concepte, precum femicidul, violența împotriva femeilor și a fost redefini noțiunea „violența psihologică”, incluzând suferința psihică și/sau starea de tensiune provocate, inclusiv prin utilizarea tehnologiei informaționale și comunicațiilor electronice, în scopul impunerii voinței sau controlului personal prin ofense, luare în derâdere, înjurături, insulte, poreclire, șantaj, neglijare și alte acțiuni similare.

Începând cu 1 ianuarie 2024 este funcțională Agenția națională pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, o nouă structură guvernamentală responsabilă cu punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea politicilor de prevenire și

²⁵³ [Legea nr. 292/2024](#)

²⁵⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 168/2024](#)

²⁵⁵ [Legea nr. 231/2024](#)

combateră a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie, coordonarea activității interinstituționale și facilitarea cooperării între autoritățile administrației publice competente și societatea civilă. De asemenea, pe lângă agenție fost creat Consiliul național coordonator pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și în familie²⁵⁶, cu scopul de a monitoriza implementarea politicilor naționale și a tratatelor internaționale în domeniu.

La nivel regional și raional, a fost instituită funcția de specialist în domeniul violenței în familie și al reabilitării victimelor infracțiunilor, cu sarcini de coordonare, evaluare și monitorizare a activităților de prevenire și combatere a violenței în familie și de reabilitare a victimelor infracțiunilor, precum și de coordonare a activității echipei multidisciplinare teritoriale și de facilitare a accesului victimelor la serviciile de asistență și protecție.

În scopul asigurării transpunerii prevederilor UE privind **principiul egalității de tratament între femei și bărbați privind accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii** a fost armonizat cadrul normativ național prin interzicerea discriminării pe criteriul de sex în accesul și furnizarea de bunuri și servicii, atât în sectorul public, cât și în cel privat, obligarea persoanelor juridice de drept privat să desemneze un angajat responsabil cu egalitatea de șanse între femei și bărbați, promovarea de politici interne împotriva discriminării de gen, precum și reglementat dreptul de depunere a plângerilor de către persoanele discriminate.

Cu sprijinul partenerilor de dezvoltare au fost realizate mai multe acțiuni incluse în Programul național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027²⁵⁷;

- i. cu suportul UNFPA și CDF a fost realizat Sondajul Internațional Bărbații și Egalitatea de Gen (IMAGES)²⁵⁸;
- ii. cu suportul UNFPA a fost elaborat Studiul de analiză a programelor de reabilitare destinate agresorilor familiali „Siguranță și responsabilitate: îmbunătățirea programelor pentru agresorii familiali în Republica Moldova”²⁵⁹;
- iii. a fost elaborat Raportul de analiză a compatibilității legislației Republicii Moldova cu prevederile Convenției de la Istanbul²⁶⁰.

A fost elaborat și prezentat publicului Planul de fortificare/extindere a rețelei de servicii de asistență și protecție pentru victimele violenței în familie, care presupune inclusiv necesitatea de extindere cu 78 de locuri de plasament pentru victime. În acest context, cu sprijinul financiar al UNFPA, au fost inițiate lucrări de reparație a unui imobil din raionul Rîșcani, pentru crearea unui serviciu de plasament destinat victimelor, care va deservi zona de Nord a Moldovei.

La nivel local, au fost implementate măsuri pentru dezvoltarea colaborării dintre mediatorii comunitari, comunitățile rome și instituțiile din educație, sănătate, asistență

²⁵⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 449/2024](#)

²⁵⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 332/2023](#)

²⁵⁸ [Sondajul Internațional Bărbații și Egalitatea de Gen \(IMAGES\)](#)

²⁵⁹ Studiul [Siguranță și responsabilitate: îmbunătățirea programelor pentru agresorii familiali în Republica Moldova](#)

²⁶⁰ [Raportul de analiză a compatibilității legislației Republicii Moldova cu Convenția de la Istanbul](#)

socială și ocuparea forței de muncă, cu implicarea sectorului asociativ²⁶¹. În raionul Călărași, s-a creat un grup de inițiativă care a demarat proiecte comunitare, cum ar fi construcția unui teren de joacă, organizarea de sesiuni informative, iar mediatorul comunitar a sprijinit familii în accesarea ajutorului social și compensațiilor pentru transport. De asemenea, 34 de copii de etnie romă au fost identificați ca fiind în situație de risc, 7 dintre aceștia primind sprijin financiar secundar, iar 9 copii din localitatea Vălcineț au fost referiți către organizația The Moldova Project. În raionul Vulcănești, mediatorii au sprijinit integrarea elevilor de etnie romă în învățământul gimnazial, crescând numărul acestora de la 7 în 2017 la 70 în 2024. În raionul Criuleni, mediatorul a facilitat integrarea copiilor de etnie romă în școli și grădinițe, promovând dialogul interetnic. În raionul Edineț, sute de persoane au beneficiat de ajutor social, iar mediatorii au sprijinit soluționarea conflictelor interetnice. În raionul Râșcani, sute de familii au participat la programe de alfabetizare și au beneficiat de ajutoare materiale. În raionul Taraclia, s-a organizat o masă rotundă pe tema incluziunii romilor. În raioanele Cahul și Cantemir, toți copiii de etnie romă au fost integrați în sistemul educațional obligatoriu, iar membrii comunității au participat activ la evenimente culturale. În localitățile Cania și Zărnești, integrarea completă a romilor și respectarea drepturilor acestora a fost raportată ca fiind realizată.

A fost lansat un proiect dedicat îmbătrânirii active și sănătoase în 10 localități din Republica Moldova, în parteneriat cu HelpAge International Moldova, Fondul ONU pentru Populație și Departamentul ONU pentru Afaceri Economice și Sociale. Proiectul a inclus diverse activități destinate îmbătrânirii active, precum cluburi de dans, muzică, artizanat, lectură, activități sportive și interculturale, schimb de experiență și digitalizare, toate având ca scop promovarea unui stil de viață activ și sănătos în rândul persoanelor vârstnice. De asemenea, tinerii au fost implicați ca voluntari și mentori digitali pentru a sprijini vârstnicii. În cadrul proiectului, au fost instruite 1.750 de persoane vârstnice (60+), inclusiv 97 de refugiați din Ucraina, în utilizarea telefoanelor smart, internetului, rețelelor sociale și a serviciilor publice electronice.

În paralel, Universitatea pentru Vârsta a 3-a a fost extinsă la Universitatea de Stat din Bălți și Cahul, cu scopul de a crea noi oportunități de educație pe parcursul vieții, facilitând astfel socializarea și stabilirea de noi relații între seniori. La Universitatea de Vârsta a 3-a din Cahul au fost admiși 21 de seniori, iar la cea din Bălți – 62 de vârstnici, dintr-un total de 117 cereri. În prezent, Universitatea Vârstei a 3-a numără 250 de studenți seniori înmatriculați la universitățile din Chișinău, Cahul și Bălți, consolidându-se astfel oferta educațională destinată vârstnicilor.

A fost aprobată modificarea regulamentului ce vizează digitalizarea schimbului de date între autorități în procesul de asigurare cu bilete de tratament sanatoriu²⁶². Proiectul urmărește creșterea calității serviciilor publice, eliminarea birocrăției excesive și sporirea accesibilității la biletele de tratament sanatoriu și la compensațiile bănești în locul acestora.

²⁶¹ [Hotărârea Guvernului nr. 576/2022](#)

²⁶² [Hotărârea Guvernului nr. 562/2024](#)

Conceptul Sistemului Informațional „UAHELP” și regulamentul aferent²⁶³ au fost aprobate pentru gestionarea evidenței persoanelor refugiate din Ucraina și a celor strămutate, inclusiv a familiilor gazdă. Sistemul are ca scop centralizarea și eficientizarea procesului de monitorizare a acestora, facilitând accesul rapid la informații esențiale și sprijin pentru integrarea acestora în comunitățile din Republica Moldova.

În perioada de raportare **au fost consolidate relațiile cu partenerii de dezvoltare întru asigurarea suportului necesar în implementarea politicilor în domeniu**, inclusiv:

- i. **Memorandumul de înțelegere cu Societatea Crucea Roșie din Moldova** a avut ca scop consolidarea cooperării în domeniul asistenței umanitare;
- ii. **Acordul dintre Guvern și UN Women²⁶⁴** vizează aplicarea mutatis mutandis a Acordului dintre Guvernul Republicii Moldova și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), referitor la Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Emanciparea Femeilor (UN Women) în Republica Moldova.
- iii. **Memorandumul de înțelegere, încheiat între Programul Alimentar Mondial (PAM), Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) și autoritățile naționale²⁶⁵** are ca scop sprijinul financiar al familiilor vulnerabile din Moldova. Amendamentele aduse acestui memorandum au consolidat acordarea ajutorului financiar pentru persoanele vulnerabile.
- iv. **Summit-ul ministerial privind protecția socială, desfășurat la Kiev în mai 2024, Republica Moldova fiind co-organizator**, alături de omologii din Ucraina, Suedia și Lituania, a contribuit la consolidarea cooperării regionale pentru sprijinirea persoanelor vulnerabile.

²⁶³ [Hotărârea Guvernului nr. 607/2024](#)

²⁶⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 95/2024](#)

²⁶⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 774/2024](#)

Educație și cercetare

Guvernul a stabilit obiective clare în domeniul educației și cercetării, concentrându-se pe asigurarea unei educații de calitate pentru toți cetățenii, pe tot parcursul vieții, și pe îmbunătățirea politicilor educaționale prin integrarea cercetării și inovării în dezvoltarea sistemului național de educație. Astfel, au fost implementate măsuri care sprijină dezvoltarea educației timpurii, îmbunătățirea calității învățământului preuniversitar și universitar, modernizarea învățământului profesional-tehnic și creșterea accesibilității educației continue pentru adulți, având ca scop nu doar abordarea provocărilor educaționale actuale, ci și crearea unor oportunități sustenabile de învățare pe termen lung.

Învățământul preșcolar, primar, gimnazial și liceal

Politicile implementate în domeniul învățământului general au vizat cele patru trepte educaționale, acestea fiind focusate pe eficientizarea modului de utilizare a resurselor financiare, dezvoltarea infrastructurii educaționale, digitalizarea proceselor educaționale, formarea și susținerea cadrelor didactice.

Introducerea unei noi metodologii de finanțare în învățământul preșcolar²⁶⁶, bazată pe cost standard per copil urmărește scopul de asigurare a distribuției echitabile a resurselor financiare în cadrul sistemului de educație preșcolară. Pentru a evalua eficiența și aplicabilitatea metodologiei la nivel național, aceasta va fi testată în patru raioane: Anenii Noi, Cahul, Florești și Nisporeni.

Reglementarea donațiilor în învățământul preșcolar, primar și secundar pentru transparență și eficiență financiară²⁶⁷ a fost realizată în vederea sporirii transparenței și eficienței în gestionarea resurselor financiare destinate instituțiilor de învățământ preșcolar, primar și secundar. Cadrul normativ dezvoltat stabilește reguli clare privind utilizarea donațiilor colectate de aceste instituții²⁶⁸. Acesta asigură un proces echitabil și bine structurat de administrare a fondurilor, contribuind la îmbunătățirea condițiilor de studiu și la optimizarea resurselor educaționale.

Instituirea mecanismului de alocații pentru elevi²⁶⁹ a urmărit obiectivul de reducere a disparităților și creșterea echității în sistemul educațional. În acest sens, un număr de 355 de elevi au beneficiat de sprijin financiar, ceea ce i-a ajutat să își continue studiile și a contribuit la reducerea riscului de abandon școlar.

Dotarea instituțiilor de învățământ cu echipamente TIC moderne pentru transformarea digitală. Procesul de digitalizare a educației a fost consolidat prin dotarea a cinci săli de informatică cu echipamente TIC moderne în instituțiile din raionul Taraclia, îmbunătățind accesul elevilor la tehnologiile educaționale. În plus, în cadrul proiectului UNICEF, 70 de instituții de învățământ au fost echipate cu tehnologii moderne, iar alte 70 de instituții au fost

²⁶⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 685/2024](#)

²⁶⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 507/2024](#)

²⁶⁸ [Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 1826/2024](#)

²⁶⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 506/2024](#)

selectate pentru dotarea a câte cinci săli de studii. În total, 700 de săli de clasă sunt acum dotate cu table interactive și calculatoare, facilitând un proces de predare adaptat cerințelor actuale.

Crearea laboratoarelor digitale pentru modernizarea infrastructurii educaționale. Pentru modernizarea infrastructurii educaționale, au fost create 81 de laboratoare digitale în instituțiile de învățământ primar și secundar general. Acestea oferă elevilor și profesorilor acces la tehnologii de ultimă generație, facilitând integrarea instrumentelor digitale în procesul de predare și învățare.

Implementarea registrului electronic pentru eficientizarea gestionării procesului educațional. Pentru o gestionare mai eficientă și modernă a procesului educațional, Guvernul a implementat registrul electronic în aproximativ 500 de instituții de învățământ primar și secundar general. Această măsură a îmbunătățit transparența și eficiența administrării datelor, contribuind la o mai bună organizare și coordonare a activităților școlare. Suplimentar, în cadrul Proiectului „Parteneriatul Global pentru Educație”, au fost consolidate competențele digitale ale cadrelor didactice, 100 de profesori fiind beneficiari ai programului de instruire.

Elaborarea standardelor pentru dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor și cadrelor didactice. Standardele pentru competențele digitale au fost elaborate pe baza cadrului normativ al Uniunii Europene (DigComp), oferind un reper clar pentru dezvoltarea abilităților necesare într-o societate digitalizată.

Actualizarea și diversificarea resurselor educaționale a continuat în anul 2024 prin editarea a 56 de titluri de manuale școlare, asigurând actualizarea și diversificarea resurselor educaționale pentru elevi și profesori.

Reabilitarea infrastructurii educaționale a fost realizată în cadrul Proiectului „Satul European 1”, prin intermediul căruia au fost alocați 407 milioane lei pentru modernizarea a 120 de instituții de învățământ din localitățile rurale. Aceste investiții asigură infrastructură educațională modernizată, conformă cerințelor actuale de siguranță și calitate a educației. În paralel, Guvernul a alocat 40 milioane Euro pentru **Programul „Școlile Model”**, care vizează modernizarea infrastructurii a 20 de instituții, prin dotări moderne și un mediu de învățare îmbunătățit, aflat în prezent în faza de proiectare tehnică. Pentru asigurarea unor condiții igienico-sanitare adecvate în școli, în 2024 au fost **construite și reabilite grupuri sanitare** în 70 instituții de învățământ general, contribuind la creșterea confortului și la îmbunătățirea standardelor igienice pentru elevi și profesori. Pentru **eficientizarea energetică a instituțiilor de învățământ**, 46 de școli au beneficiat de lucrări specifice, cu o investiție totală de 35 milioane dolari SUA.

În vederea îmbunătățirii condițiilor de sănătate și siguranță în educația timpurie Guvernul a adoptat modificări la Regulamentul sanitar pentru instituțiile de educație timpurie²⁷⁰, având ca scop îmbunătățirea condițiilor de sănătate și siguranță pentru copiii din grădinițe și alte instituții educaționale de acest tip. Modificările vizează ajustarea standardelor de igienă, asigurarea unui

²⁷⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 469/2024](#)

mediu educațional mai sigur și mai sănătos, precum și armonizarea acestora cu cele mai bune practici internaționale în domeniu.

Formare continuă a cadrelor didactice pentru creșterea calității educației a constituit o prioritate absolută. Peste 45 mii de cadre didactice au beneficiat de instruiți adaptate nevoilor individuale, contribuind astfel la îmbunătățirea calității procesului educațional. În cadrul programelor „Investim în educatori” și „Investim în profesori”, peste 6 mii de persoane au beneficiat de formare gratuită, consolidând profesionalismul în sistemul educațional. De asemenea, Institutul Național pentru Educație și Leadership funcționează la capacitate maximă, oferind suport și expertiză în formarea continuă a cadrelor didactice. De asemenea, a fost dezvoltată o rețea formată din 1.000 de mentori activi în sistemul educațional, care sprijină profesorii în dezvoltarea competențelor pedagogice și manageriale.

Creșterea atractivității profesiei didactice prin sprijin financiar și promovare. Pentru a asigura un mediu de muncă echitabil și motivant, **Guvernul a majorat salariile cadrelor didactice cu 15%**. De asemenea, au fost reevaluate clasele de salarizare pentru metodiști și conducătorii muzicali, iar criteriile de acordare a sporului fix de 1.300 de lei au fost clarificate pentru a elimina ambiguitățile.

În contextul deficitului de cadre didactice calificate în instituțiile de învățământ general, Guvernul a implementat măsuri specifice pentru atragerea și menținerea tinerilor profesioniști în sistemul educațional. Prin acordarea unui sprijin financiar pe o perioadă de cinci ani²⁷¹, s-a stimulat integrarea acestora în sistem, contribuind astfel la creșterea calității educației. Măsurile adoptate au contribuit direct la creșterea atractivității profesiei didactice. Numărul studenților admiși la programele de licență în pedagogie a crescut la 1.849, cu 8,8% mai mult decât în 2023, iar 407 absolvenți au ales să fie repartizați în școli, cu 15% mai mulți față de anul precedent. Această creștere este rezultatul majorării indemnizației de repartizare la 200.000 de lei, dublării burselor pentru studenții la pedagogie și campaniei de promovare „Fii Pro! Alege să fii profesor!”.

Protejarea drepturilor cadrelor didactice prin modificări legislative. Pentru a asigura un climat educațional sigur și a proteja drepturile cadrelor didactice, Codul Educației a fost modificat pentru a introduce sancțiuni pentru comportamentele necorespunzătoare, iar Codul Contravențional a fost completat cu un articol distinct privind ultragiarea cadrelor didactice.

Promovarea educației prin evenimente și campanii dedicate cadrelor didactice. Promovarea educației ca pilon fundamental al societății a fost susținută prin campanii și evenimente precum Săptămâna Educației, Forumul cadrelor didactice și competiția „Pedagogul Anului”.

Consolidarea educației incluzive prin dezvoltarea serviciilor de asistență psihopedagogică. Pentru sprijinirea educației incluzive, au fost instituite structuri de asistență psihopedagogică în cadrul Centrului Republican de Asistență Psihopedagogică (CRAP), Serviciului de Asistență Psihopedagogică (SAP) și Centrelor de Resurse pentru Educație Incluzivă (CREI). Aceste centre

²⁷¹ [Hotărârea Guvernului nr. 391/2024](#)

au fost echipate cu tehnologii asistive, facilitând integrarea copiilor cu cerințe educaționale speciale în sistemul de învățământ.

Îmbunătățirea protecției copiilor în mediul online. În conformitate cu recomandările Deciziei nr. 1351/2008/CE a Parlamentului European și a Consiliului, Programul național pentru protecția copilului 2022-2026²⁷² a fost actualizat prin integrarea măsurilor specifice pentru siguranța și protecția copiilor în mediul online. Aceste ajustări reflectă angajamentul autorităților de a întări protecția copiilor împotriva riscurilor digitale, aliniindu-se astfel standardelor europene și creând un mediu digital mai sigur. Prin aceste măsuri, se face un pas semnificativ în protejarea drepturilor copiilor și în promovarea unui internet responsabil și securizat.

Facilitarea accesului la taberele de vară pentru copii și adolescenți. Procesul de organizare a taberelor de vară pentru copii și adolescenți a fost reglementat²⁷³, facilitând accesul elevilor din raioanele de est ale Republicii Moldova și orașul Bender la activități recreative și educaționale. În acest scop, au fost achiziționate 533 de bilete și alocate resurse financiare în valoare de 1.910.000 lei, sprijinind incluziunea socială și dezvoltarea personală a beneficiarilor.

Monitorizarea inserției copiilor reveniți din străinătate și recunoașterea perioadelor de studii pentru accesibilitatea educației. În cadrul procesului de monitorizare a copiilor reveniți din străinătate, a fost acordată o atenție specială integrării acestora în sistemul de învățământ general din Republica Moldova. În acest context, au fost recunoscute aproximativ 1.200 de perioade de studii efectuate în instituțiile de învățământ din afara țării, asigurându-se astfel accesul acestora la educație imediat, chiar și în perioada în care dosarele lor erau în proces de examinare.

Învățământul profesional tehnic și superior

Îmbunătățirea gestionării resurselor financiare și a calității educației în învățământul profesional tehnic prin modificarea metodologiei de finanțare bugetară a instituțiilor publice de învățământ profesional tehnic²⁷⁴ va permite o gestionare mai eficientă a resurselor financiare în acest sector, facilitând dezvoltarea infrastructurii și îmbunătățirea calității educației în domeniul tehnic.

Creșterea suportului financiar pentru studenți a fost orientat spre stimularea accesului și menținerea studenților în educația superioară și profesională. Au fost modificate cuantumurile burselor, soldele lunare și alte forme de ajutoare sociale pentru studenți și elevi din instituțiile de învățământ superior și profesional tehnic²⁷⁵. Totodată, modificarea cadrului normativ privind alimentarea gratuită a elevilor din învățământul profesional tehnic secundar²⁷⁶ a contribuit la îmbunătățirea condițiilor de învățare și la reducerea barierelor financiare în accesul la educație de calitate.

²⁷² [Hotărârea Guvernului nr. 676/2024](#)

²⁷³ [Hotărârea Guvernului nr. 295/2024](#)

²⁷⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 781/2024](#)

²⁷⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 203/2024](#)

²⁷⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 76/2024](#)

În vederea **creșterii eficienței sistemului de învățământ profesional tehnic** și a-l adapta la cerințele pieței muncii și nevoile de formare continuă, a majora gradul de corelare a formării profesionale cu standardele internaționale, inclusiv pentru a dezvolta competențele necesare pentru economia actuală, au fost:

- i. Dezvoltate **Planurile de pregătire a cadrelor de specialitate pentru anul 2024-2025, aliniate la nevoile pieței muncii**²⁷⁷, fundamentate pe nevoile pieței muncii, contribuind la formarea unei forțe de muncă mai calificate și mai adaptate cerințelor economice actuale;
- ii. **Reorganizate instituțiile și actualizate reglementările în învățământul profesional tehnic**²⁷⁸;
- iii. Actualizate **reglementările aferente învățământului dual**, inclusiv privind compensarea cheltuielilor unităților de învățământ dual²⁷⁹, orientate spre sprijinirea și dezvoltarea învățământului dual - un sector important pentru formarea practică a elevilor, asigurându-le o integrare mai ușoară pe piața muncii;
- iv. Actualizate **nomenclatoarele**²⁸⁰ **domeniilor de formare profesională** în învățământul profesional tehnic²⁸¹ pentru alinierea la cerințele pieței muncii și standardele internaționale, diversificarea ofertelor educaționale, prin integrarea noilor specialități și calificări conform Clasificatorului Ocupațiilor din Republica Moldova;
- v. Implementat **noul Nomenclator al domeniilor de formare profesională și specialităților pentru alinierea sistemului de învățământ superior la standardele europene**²⁸², care se aliniază cu recomandările internaționale, în special cu Clasificatorul Internațional Standard al Educației (ISCED-F, 2013), și oferă o bază solidă pentru implementarea uniformă a unui cadru normativ al formării profesionale, ceea ce face ca rezultatele sistemului educațional să fie mai ușor de înțeles și comparat la nivel internațional. Astfel, se facilitează mobilitatea academică și integrarea pe piața globală a muncii.

Guvernul a alocat peste 8,7 mii de locuri bugetare pentru studii superioare de licență, master, rezidențiat și secundariat clinic²⁸³, inclusiv 25% dintre acestea fiind destinate specialităților pedagogice, un sector prioritar pentru dezvoltarea sistemului educațional. Aceasta subliniază angajamentul guvernamental de a sprijini formarea unui număr suficient de cadre didactice calificate, necesare pentru asigurarea calității educației. De asemenea, a fost acordată o atenție specială cetățenilor străini, prin alocarea de locuri în cadrul contractelor bilaterale cu diverse țări. Cetățenii Ucrainei au beneficiat de prioritate, ca parte a angajamentului național de a sprijini vecinii în fața provocărilor cu care se confruntă.

²⁷⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 464/2024](#)

²⁷⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 366/2024](#)

²⁷⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 332/2024](#)

²⁸⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 294/2024](#)

²⁸¹ [Hotărârea Guvernului nr. 293/2024](#)

²⁸² [Hotărârea Guvernului nr. 412/2024](#)

²⁸³ [Hotărârea Guvernului nr. 439/2024](#)

Implementarea sistemului unificat „E-ADMITERE”. Începând cu sesiunea 2024/2025, Guvernul a introdus, în premieră, sistemul unificat „E-ADMITERE”, cu scopul de a eficientiza procesul de acces al cetățenilor la învățământul superior. Acest sistem modernizat permite un proces de admitere mai transparent și accesibil, facilitând înscrierea și procesarea aplicațiilor într-un format digitalizat. În paralel, a fost actualizat Regulamentul-cadru privind organizarea admiterii la studii superioare de licență și studii superioare integrate, pentru anul universitar 2024/2025²⁸⁴, aliniindu-se la standardele și cerințele actuale ale învățământului superior.

Majorarea burselor studențești cu 15,7%²⁸⁵ reprezintă o măsură esențială pentru susținerea studenților, asigurând un sprijin financiar adecvat în contextul creșterii costurilor educației. Această indexare a burselor pentru învățământul superior reflectă angajamentul guvernamental de a facilita accesul echitabil la educație și de a sprijini studenții în parcursul lor academic. Totodată, au fost aprobate listele candidaților pentru **acordarea Bursei Președintelui Republicii Moldova pentru anul de studii 2024-2025**²⁸⁶, iar listele candidaților eligibili pentru acordarea Burselor de Merit, inclusiv Bursa Guvernului, au fost oficializate²⁸⁷.

Introducerea Regulamentului-cadru pentru învățământul superior dual²⁸⁸ reprezintă un pas esențial în modernizarea educației superioare. Această măsură facilitează integrarea teoriei cu practica, contribuind astfel la dezvoltarea competențelor profesionale ale studenților și întărind legătura dintre mediul academic și cel economic.

Actualizarea metodologiei de evaluare externă a calității în educație²⁸⁹ pentru autorizarea de funcționare provizorie și acreditarea programelor de studii și a instituțiilor de învățământ profesional tehnic, superior și de formare continuă, contribuie la îmbunătățirea procesului de evaluare a calității educaționale, asigurându-se o mai bună aliniere la standardele internaționale.

Aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Consiliului de Etică și Management²⁹⁰, destinat să asigure transparența și responsabilitatea în gestionarea instituțiilor de învățământ superior contribuie la consolidarea încrederii publicului în integritatea și eficiența acestor instituții, promovând un cadru etic și de management performant.

Actualizarea reglementărilor privind finanțarea instituțiilor de învățământ superior. În scopul modernizării infrastructurii instituțiilor de învățământ superior și al gestionării eficiente a resurselor financiare, au fost actualizate Regulamentele²⁹¹ privind finanțarea compensatorie și complementară²⁹². În acest context, au fost colectate și prelucrate datele universităților pentru stabilirea și distribuirea alocațiilor bugetare, asigurându-se o finanțare adecvată și echitabilă pentru dezvoltarea învățământului superior²⁹³.

²⁸⁴ [Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 833/2024](#)

²⁸⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 203/2024](#)

²⁸⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 733/2024](#)

²⁸⁷ [Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 1298/2024](#)

²⁸⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 660/2024](#)

²⁸⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 830/2024](#)

²⁹⁰ [Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 1274/2024](#)

²⁹¹ Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 32/2024

²⁹² Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 62/2024

²⁹³ Ordinele ministrului educației și cercetării nr. 35/2024 și nr. 64/2024

Elaborarea și implementarea Instrucțiunii privind sporul de performanță pentru rectorii instituțiilor publice de învățământ superior²⁹⁴ are scopul de a recompensa performanțele remarcabile și de a stimula îmbunătățirea continuă a managementului instituțional, stabilind sporul de performanță și sporul cu caracter specific pentru rectorii instituțiilor publice de învățământ superior.

Dezvoltarea și aprobarea Conceptului Sistemului de Management Informațional pentru Consolidarea Învățământului Superior (SIMIS)²⁹⁵ are drept obiectiv asigurarea accesului Ministerului Educației și Cercetării, altor autorități publice centrale și locale, precum și instituțiilor de învățământ superior, la date actualizate privind sistemul educațional, contribuind la o guvernare eficientă a învățământului superior.

Un pas important în **alinieră sistemului educațional național cu standardele internaționale** reprezintă aprobarea Regulamentului de recunoaștere și echivalare a titlurilor științifice și științifico-didactice obținute în străinătate²⁹⁶. Reforma respectivă permite recunoașterea calificărilor obținute prin programele educaționale comune și transfrontaliere, precum și a celor obținute de refugiați, facilitând astfel mobilitatea academică și integrarea europeană. Un alt aspect esențial al acestei reforme se referă la descentralizarea procesului de recunoaștere a titlurilor, atribuind responsabilitatea instituțiilor de învățământ superior acreditate.

Aprobarea metodologiei de recunoaștere și echivalare a titlurilor științifico-didactice și actualizarea Registrului Național al Calificărilor²⁹⁷ pentru alinierea la standardele europene a asigurat un cadru transparent și uniform pentru procesul de recunoaștere și echivalare a titlurilor științifico-didactice. În plus, actualizarea Registrului Național al Calificărilor a consolidat interoperabilitatea cu registrele europene, sporind transparența și încrederea în rezultatele învățării și facilitând recunoașterea calificărilor la nivel internațional

În scopul alinierii sistemului educațional la cerințele pieței muncii, au fost elaborate și implementate 164 de standarde de calificare, dintre care 12 pentru învățământul profesional tehnic și 152 pentru învățământul superior. Aceste standarde au fost dezvoltate cu implicarea activă a ministerelor de resort, dar și a aproximativ 1500 de reprezentanți din mediul academic și de afaceri, având ca scop îmbunătățirea relevanței și calității educației, precum și adaptarea acestora la cerințele actuale ale pieței muncii. Standardele aprobate au fost publicate pe site-ul Ministerului Educației și Cercetării, iar recomandările pentru elaborarea și actualizarea programelor de studii au fost implementate pentru a asigura relevanța și calitatea educațională continuă.

Formarea cadrelor didactice și manageriale pentru implementarea noilor standarde de calificare. Pentru facilitarea aplicării acestora, au fost organizate 6 sesiuni de instruire pentru cadrele didactice și manageriale, la care au participat aproximativ 110 persoane. Scopul acestor

²⁹⁴ Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 82/2024

²⁹⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 4/2024](#)

²⁹⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 7/2024](#)

²⁹⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 3/2024](#)

sesiuni a fost de a sprijini procesul de implementare a noilor standarde în instituțiile de învățământ superior și profesional tehnic.

Instituirea centrelor de recunoaștere a calificărilor academice și profesionale și instruirea personalului pentru funcționarea eficientă a acestora. În cadrul procesului de modernizare și aliniere a sistemului educațional la cerințele internaționale, au fost înființate 46 de centre de recunoaștere a calificărilor academice și profesionale, fiecare având un regulament specific de activitate. Instruirea personalului pentru funcționarea eficientă a centrelor a fost un alt pas important, iar aproximativ 180 de persoane au beneficiat de sesiuni de formare pentru a asigura funcționarea eficientă a acestor centre.

Un alt obiectiv important a fost **asigurarea unui acces echitabil la educație pentru toți cetățenii Republicii Moldova**, inclusiv pentru cei din unitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului și municipiul Bender. În acest sens, au fost examinate 440 de solicitări din partea absolvenților învățământului profesional tehnic și superior, referitoare la perfectarea actelor de studii. Aproximativ 232 de acte de studii au fost procesate, facilitând încadrarea acestora pe piața muncii și continuarea studiilor.

Au fost recunoscute și echivalate aproximativ 2.350 de acte de studii obținute în străinătate, facilitând continuarea studiilor pentru cetățenii moldoveni. De asemenea, au fost recunoscute 229 de calificări profesionale pentru angajarea acestora pe piața muncii. Cele mai multe solicitări de recunoaștere au venit din partea cetățenilor din țări precum Ucraina, România, Israel, Italia, India și alte state, ceea ce subliniază rolul important al acestei inițiative pentru integrarea profesională a cetățenilor moldoveni care au studiat în afara țării.

În domeniul **educației adulților** a fost aprobat cadrul normativ care vizează dezvoltarea și recalificarea competențelor profesionale ale adulților²⁹⁸, astfel fiind oferite oportunități de formare continuă, facilitând adaptarea forței de muncă la cerințele pieței și susținând dezvoltarea profesională pe termen lung.

Cercetare și inovare

A fost aprobat **Programul național de specializare inteligentă al Republicii Moldova pentru anii 2024-2027, „Smart Moldova”**²⁹⁹, obiectivele esențiale ale acestuia vizând implementarea de soluții tehnologice avansate în diverse domenii și sprijinirea dezvoltării unui ecosistem sustenabil de inovare, care va contribui la atragerea de investiții și la îmbunătățirea capacității de cercetare a instituțiilor naționale. Această abordare are scopul de a stimula dezvoltarea economică a țării printr-o integrare mai bună a tehnologiilor avansate în industrii cheie și prin consolidarea poziției Republicii Moldova pe piața globală a inovațiilor.

În perioada de raportare, Guvernul a continuat să sprijine dezvoltarea cercetării și inovării, alocând fonduri pentru 108 proiecte: 93 proiecte de cercetare; 4 proiecte de inovare și transfer tehnologic; 4 proiecte de inovare și 7 vouchere inovaționale, în valoare totală de 2.227.562 lei. În cadrul proiectelor de inovare și transfer tehnologic, volumul producției

²⁹⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 222/2024](#)

²⁹⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 588/2024](#)

inovaționale comercializate și al serviciilor inovaționale prestate a atins 8,94 milioane lei, subliniind progresul semnificativ al cercetării în economia reală.

Totodată, în vederea eficientizării alocării fondurilor pentru cercetare, în 2024 a fost modificată **Metodologia de finanțare a proiectelor de cercetare și inovare pentru eficientizarea alocării fondurilor**³⁰⁰, asigurând un suport financiar mai bine direcționat pentru proiectele care au un impact semnificativ asupra progresului tehnologic și economic al Republicii Moldova. Prin această măsură, Guvernul își propune să stimuleze dezvoltarea unui sector de cercetare dinamic, capabil să răspundă rapid și eficient provocărilor economiei actuale. În acest context, se pune un accent deosebit pe inițiativele inovative și tehnologice, care pot contribui la modernizarea economiei, îmbunătățirea competitivității și promovarea sustenabilității în diferite sectoare ale economiei naționale.

Suplimentar, pentru **eficientizarea finanțării și reglementarea titlurilor științifico-didactice** au fost modificate:

- i. Metodologia de finanțare instituțională a organizațiilor de drept public în cercetare și inovare³⁰¹;
- ii. Reglementările privind conferirea titlurilor științifico-didactice în învățământul superior³⁰²;
- iii. Condițiile de salarizare a personalului din instituțiile de învățământ cu regim de autogestiune financiar-economică³⁰³.

Majorarea burselor pentru studenți-doctoranzi și susținerea excelenței academice și cercetării științifice³⁰⁴ a avut un impact direct asupra încurajării excelenței academice și cercetării științifice, contribuind la formarea unei noi generații de cercetători și inovatori.

Consolidarea cooperării dintre mediul academic din Republica Moldova și diaspora științifică a avut loc prin intermediul Proiectului „ReBrain”, care este axat pe crearea unui cadru eficient de colaborare între cercetători din Republica Moldova și cei din diaspora, facilitând schimbul de cunoștințe, resurse și bune practici.

O realizare importantă a fost organizarea **Forumului „Golden Juggernaut InnoTech Forum 2024”**, dedicat inovației și tehnologiei din Republica Moldova. Evenimentul a oferit comunităților academice și de afaceri o platformă valoroasă pentru comunicare și schimb de idei în dezvoltarea proiectelor inovaționale. Peste 1.000 de participanți au fost implicați în activități, promovând colaborarea între diverse sectoare. În cadrul evenimentului au fost stabilite parteneriate strategice cu asociații de companii și entități finanțatoare, precum Camera de Industrie și Comerț, FTA (Viitorul), Fondul american Ucraina-Moldova pentru finanțarea

³⁰⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 878/2024](#)

³⁰¹ [Hotărârea Guvernului nr. 864/2023](#)

³⁰² [Hotărârea Guvernului nr. 325/2019](#)

³⁰³ [Hotărârea Guvernului nr. 878/2024](#)

³⁰⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 23/2025](#)

întreprinderilor (UMA EF), ATIC și alte organizații relevante. Aceste colaborări vor contribui semnificativ la dezvoltarea sustenabilă a ecosistemului inovativ din Republica Moldova.

Au fost atinse progrese în extinderea participării la Programul Orizont Europa. În scopul diseminării informațiilor despre oportunitățile oferite de acest program al UE, Oficiul Național Orizont Europa Moldova (ONOE) a organizat:

- i. 88 de sesiuni de informare, la care au participat 1.757 de reprezentanți ai universităților, institutelor de cercetare, IMM-urilor și altor entități relevante. Aceste sesiuni le-au oferit participanților o înțelegere detaliată a programului-cadru și a mecanismelor de aplicare;
- ii. 32 de sesiuni de consultanță și asistență tehnică pentru rețeaua NCP, contribuind astfel la consolidarea capacității acesteia de a oferi suport de calitate reprezentanților din Moldova;
- iii. 13 zile de informare, la care au participat peste 340 de participanți, dedicate prezentării aprofundate a Programului Orizont Europa și a oportunităților specifice acestuia.

În rezultat, Republica Moldova a înregistrat un progres semnificativ în cadrul Programului „Orizont Europa”, cu 331 de aplicații depuse, dintre care 258 au fost considerate eligibile, iar 56 de granturi au fost semnate.

Rezultate remarcabile au fost obținute în colaborarea internațională prin intermediul Oficiului pentru Știință și Tehnologie al Republicii Moldova (MOST), care a contribuit activ la extinderea colaborării internaționale, facilitând parteneriate între organizațiile din Moldova și Comisia Europeană. În cadrul acestui proces, au fost organizate multiple evenimente de relaționare, care au condus la depunerea a 8 expresii de interes către Rețeaua PNC și la realizarea a 3 consultări de succes. De asemenea, MOST a oferit 36 de actualizări și informații esențiale despre Programul Orizont Europa, consolidând legăturile dintre cercetătorii moldoveni și partenerii internaționali.

Politici de tineret

Implementarea Strategiei de dezvoltare „Tineret 2030”³⁰⁵. Guvernul a înregistrat progrese în pregătirea cadrului instituțional și normativ necesar pentru a răspunde adecvat provocărilor cu care se confruntă tineretul. Aceste măsuri s-au concentrat pe îmbunătățirea infrastructurii de tineret și stimularea educației non-formale. De asemenea, sprijinul acordat programelor de voluntariat a avut un impact direct asupra creșterii implicării active a tinerilor în diverse proiecte, consolidând spiritul civic și dezvoltarea competențelor acestora. În paralel, promovarea politicilor de incluziune și implicare a tinerilor în procesul decizional a avut un impact pozitiv asupra responsabilizării acestora, stimulând participarea activă în luarea deciziilor care îi privesc direct.

Au fost implementate **măsuri pentru sprijinirea organizațiilor de tineret**, având un impact semnificativ asupra dezvoltării acestora la nivel național și regional, inclusiv:

³⁰⁵ [Hotărârea Guvernului nr.168/2023](#)

- i. **Crearea a 3 laboratoare regionale pentru sprijinirea organizațiilor de tineret**, care au facilitat accesul la oportunități de dezvoltare și la resurse pentru tinerii din toate regiunile țării;
- ii. **Lansarea Centrului de Inovație Socială „Național Youth Hub”** - cel mai mare centru național pentru tineri și organizațiile de tineret, de care vor beneficia circa 25 mii de tineri din toată țara. Cu o capacitate de 100 de spații deschise, adaptate pentru lucrul individual sau în echipă și săli de evenimente pentru organizațiile de tineret, Centrul va putea găzdui aproximativ 30 de organizații necomerciale, care vor beneficia de spațiu gratuit pentru o perioadă de un an, dar și de servicii, precum instruire, capacitate și raportare financiară.
- iii. **Restructurarea structurilor de autoguvernare studențească** cu dezvoltarea unui program dedicat de suport.
- iv. **Lansarea Programului de asistență pentru consolidarea consiliilor elevilor**, la care au participat peste 700 de instituții. Programul a vizat dezvoltarea acestora în instituțiile de învățământ general și profesional-tehnic, în cadrul căruia au fost: desfășurate campanii naționale de organizare a alegerilor simultane; distribuite materiale pentru consiliile elevilor; elaborate identități vizuale ale consiliilor; organizat cursul pentru identificarea problemelor și transformarea lor în proiecte de inovație socială, scrise și implementate de elevi în instituțiile de învățământ.

Sport

Aprobarea Strategiei de dezvoltare „Sport 2030”³⁰⁶ a reconfirmat angajamentul Guvernului de îmbunătățire a accesibilității și calității sportului, consolidarea infrastructurii și susținerea sportivilor de performanță, prin creșterea competitivității sportului moldovenesc, alinierea acestuia la tendințele internaționale și promovarea educației fizice ca parte integrantă a unui stil de viață sănătos.

Reforma mecanismului de finanțare a sportului de performanță³⁰⁷ a stabilit criterii distincte pentru alocarea resurselor financiare acestui domeniu, îmbunătățind transparența și eficiența procesului de finanțare, asigurând o distribuie mai echitabilă a fondurilor către sportivii și organizațiile care contribuie la promovarea excelenței în sport. Modificările respective vor avea un impact direct asupra susținerii sportivilor de performanță, facilitând o gestionare mai eficientă a resurselor și contribuind la dezvoltarea unui sistem sportiv mai puternic și sustenabil.

Reorganizarea școlilor sportive³⁰⁸ a avut drept scop adaptarea structurilor educaționale sportiv-profesionale la cerințele actuale ale domeniului. Astfel, au fost modificate reglementările referitoare la instituțiile publice cu profil sportiv, iar unele dintre școlile sportiv-specializate au fost transformate pentru a răspunde mai bine nevoilor noilor discipline, inclusiv:

- i. Școala Sportivă Specializată de Lupte „Andrei Doga” a fost reorganizată în Școala Sportivă Specializată de Rugby;

³⁰⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 490/2024](#)

³⁰⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 906/2024](#)

³⁰⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 779/2024](#)

- ii. Școala Sportivă Specializată de Rugby și Acrobatică a fost transformată în Școala Sportivă Specializată de Gimnastică;
- iii. Clubul de Șah și Joc de Dame a fost reorganizat în Școala Sportivă de Șah și Joc de Dame;
- iv. Școala Sportivă a Sporturilor de Contact a fost reorganizată pentru a se alinia cerințelor actuale;
- v. clădirile Școlii de Tip Internat pentru Copii rămași fără Ocrotire Părintească din Cărpineni, Hîncești și ale Școlii-Internat Speciale pentru Copii Hipoacuzici din Hîrbovăț, Călărași au fost transferate Centrului Sportiv de Pregătire a Loturilor Naționale.

Performanțe remarcabile la Jocurile Olimpice și Paralimpice, Paris 2024. În perioada 26 iulie – 12 august 2024, Republica Moldova a participat cu succes la Jocurile Olimpice și Paralimpice de la Paris, Franța. Delegația națională a fost formată din 31 de sportivi, care au obținut 2 medalii de argint și 4 medalii de bronz, demonstrând un nivel înalt de performanță sportivă și consolidând prezența țării pe harta competițiilor internaționale.

Guvernul a majorat sprijinul financiar pentru dezvoltarea sportului național. Bugetul de stat pentru anul 2024 a prevăzut fonduri semnificative pentru susținerea sportului național. Astfel, 67 milioane lei au fost alocate finanțării federațiilor sportive naționale, iar din fondul de rezervă al Guvernului 33 milioane lei au fost alocați premiilor pentru sportivii, antrenorii, medicii și maseurii care au obținut performanțe remarcabile la Jocurile Olimpice și Paralimpice. De asemenea, 31 milioane lei au fost prevăzuți pentru premiarea anuală a sportivilor și antrenorilor, iar aproximativ 32 milioane lei pentru acordarea burselor sportivilor de performanță. În plus, un buget de 284,6 milioane lei a fost alocat școlilor sportive din subordinea Ministerului Educației și Cercetării pentru susținerea formării noilor talente și dezvoltarea infrastructurii necesare.

Relații interetnice

Pe parcursul perioadei de raportare, Guvernul a continuat implementarea acțiunilor prevăzute în documentele de politici publice destinate promovării relațiilor interetnice și protecției drepturilor minorităților naționale. Un pas important în acest proces a fost **lansarea Programului Național „Consolidarea relațiilor interetnice în Republica Moldova în contextul integrării europene - CRIn”³⁰⁹**, implementat cu sprijinul organizațiilor etnoculturale, precum și al autorităților publice centrale și locale, consolidând astfel colaborarea interinstituțională necesară pentru realizarea obiectivelor stabilite. Astfel, 40 de asociații etnoculturale au susținut oficial parcursul european al Republicii Moldova, iar în diverse regiuni ale țării au fost organizate 32 de evenimente locale, care au contribuit la promovarea diversității culturale. În mod special, studiul limbii române a fost încurajat în Găgăuzia, iar în localitățile Congaz, Chirsova și Comrat au fost organizate spectacole educative care au consolidat legăturile culturale între grupurile etnice din aceste regiuni. Programul a avut un impact semnificativ și asupra administrațiilor publice locale, contribuind la consolidarea relațiilor de colaborare între acestea. În urma acestor eforturi, au fost

³⁰⁹ [Lansarea Programului Național CRIn](#)

stabilite parteneriate cu mai mult de 10 primării, iar localitățile multietnice au fost conectate prin legături de colaborare durabile.

Un eveniment important a fost **Gala Comunităților Etnice**³¹⁰, care a reunit aproximativ 600 de participanți, personalități și organizații etnoculturale din întreaga țară. În cadrul acesteia, 33 de persoane și organizații au fost premiate pentru contribuțiile lor în promovarea diversității culturale și consolidarea relațiilor interetnice. Evenimentul a avut un impact deosebit, reflectând angajamentul continuu al Guvernului față de promovarea unui climat social armonios.

În cadrul procesului de extindere și consolidare a activităților **Consiliului Coordonator al Organizațiilor Etnoculturale**, numărul organizațiilor etnoculturale acreditate a crescut cu 10, incluzând organizații noi, precum cele hindu și nigeriene. Acestea reflectă diversificarea continuă a peisajului cultural al Republicii Moldova și deschiderea față de noi comunități, subliniind angajamentul față de integrarea și reprezentarea unui spectru larg de grupuri etnice.

În vederea **consolidării parteneriatelor pentru integrarea refugiaților** un pas important a fost semnarea Acordului de parteneriat între Agenția Relații Interetnice și Centrul de Caritate pentru Refugiați. Acest acord a consolidat cooperarea între autoritățile publice și organizațiile civile, având ca scop sprijinirea refugiaților și facilitarea integrării acestora în comunitățile locale. Parteneriatele interinstituționale continuă să joace un rol esențial în promovarea unei societăți deschise și incluzive.

Consolidarea dialogului între autorități și comunități, cu un accent deosebit a fost pus pe soluționarea rapidă a problemelor întâmpinate de reprezentanții minorităților naționale, fiind efectuate 25 de vizite în teritoriu, care au facilitat dialogul direct și eficient între autorități și comunitățile din diferite regiuni ale țării.

Unul dintre obiectivele majore ale Guvernului a fost îmbunătățirea situației economice și sociale a persoanelor de etnie romă, precum și asigurarea participării active a acestora în viața socială și politică. În acest context, au fost implementate acțiuni din cadrul **Programului pentru susținerea populației de etnie romă din Republica Moldova**, derulat pe perioada 2022-2025, fiind organizate:

- i. Săptămâna Culturii Rome „Amare Amala”;
- ii. 2 conferințe: „200 de ani de la scrierea Poemului lui A. Pușkin - Țigani” și „Romii ieri și astăzi”, organizate în parteneriat cu Asociația Etnografică a Romilor și Platforma Femeilor Rome „Romni”;
- iii. lansarea monografiei „Bafta romă a lui Pavel Andreicenco”, semnată de dr. Svetlana Procop, cercetător conferențiar la Centrul de Etnologie al Institutului Patrimoniului Cultural, care a reprezentat o contribuție semnificativă la promovarea și consolidarea identității culturale a romilor din Republica Moldova.

Guvernul a implementat **Programul de burse de merit destinat elevilor și studenților romi**, în scopul sprijinirii accesului acestora la educație de calitate și combaterii abandonului școlar.

³¹⁰ [Gala Comunităților Etnice](#)

În prezent, 92 de tineri romi beneficiază de burse lunare în valoare de 1.200 lei, dintre care 44 sunt fete care studiază în învățământul liceal, tehnic post-secundar și superior.

Pentru aprofundarea cunoștințelor privind **istoria tragică a Holocaustului**, cu impact în educarea publicului larg, au fost organizate:

- i. proiecția filmului „Călătoria lui Gruber”, realizată în colaborare cu Cultul Religios Iudaic Ortodox „Agudat Israel” din Republica Moldova și Institutul Național pentru Studierea Holocaustului „Elie Wiesel” din România;
- ii. Zilele ușilor deschise la Centrul-muzeu „Memoria Holocaustului și Toleranță Interetnică”, organizate la Casa Naționalităților, precum și lecțiile educative despre Holocaustul evreilor din Republica Moldova, însoțite de vizionarea filmului documentar „Prigoana din Basarabia”;
- iii. Ziua Europeană de Comemorare a Holocaustului împotriva romilor, cu o acțiune de comemorare la stația de tren „Visterniceni”;
- iv. Expoziția „Tragedia invizibilă. Holocaustul Femeilor rome în Transnistria (1942–1944)”, prezentată în municipiul Soroca și orașul Taraclia.

Asigurarea protecției drepturilor minorităților și promovarea diversității internaționale.

În plan internațional, Guvernul a asigurat o participare activă la monitorizarea implementării Convenției internaționale privind eliminarea discriminării rasiale, fiind parte integrantă a Comisiei naționale specializate a Consiliului Național pentru Drepturile Omului. Această implicare reflectă angajamentul continuu al țării față de promovarea și protejarea drepturilor fundamentale ale tuturor cetățenilor, indiferent de apartenența etnică sau rasială. În plus, în colaborare cu Consiliul Europei, a fost organizat un seminar internațional dedicat implementării Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale.

Sănătate

Guvernul a continuat implementarea politicilor de modernizare și consolidare a sistemului de sănătate, având ca obiectiv principal asigurarea accesului echitabil al populației la servicii medicale de calitate și tratamente eficiente. Aceste demersuri sunt parte a acțiunilor de aliniere a sistemului național de sănătate la standardele europene, în concordanță cu direcțiile strategice stabilite în Strategia Națională de Sănătate „Sănătatea 2030”³¹¹.

Un accent deosebit a fost pus pe dezvoltarea unei infrastructuri medicale moderne, capabile să răspundă nevoilor reale ale populației. În acest sens, s-au realizat investiții semnificative pentru dotarea instituțiilor medicale cu echipamente și dispozitive performante, esențiale pentru furnizarea unor servicii de diagnostic și tratament la standarde înalte.

Totodată, au fost întreprinse măsuri pentru îmbunătățirea accesului la medicamente sigure și eficiente, astfel încât fiecare cetățean să poată beneficia de tratamente adecvate și de calitate. În paralel, au fost consolidate capacitățile resurselor umane din domeniul sănătății - aspect esențial pentru buna funcționare a sistemului medical.

Politici de sănătate publică

În contextul procesului de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, au fost adoptate și implementate o serie de acte normative pentru consolidarea sistemului de sănătate publică și alinierea acestuia la standardele europene. Anul 2024 a marcat aprobarea unor documente de politici menite să sporească eficiența sistemului de sănătate, și anume:

- i. **Programul național privind bolile rare pentru anii 2024-2028**³¹², care își propune să asigure acces echitabil la diagnostic precoce, tratament și servicii de reabilitare pentru persoanele afectate de aceste afecțiuni. Programul pune accent pe dezvoltarea colaborării internaționale în cercetare, cu obiectivul de a crea, până în 2028, un sistem integrat de servicii medicale pentru bolile rare, în conformitate cu standardele europene;
- ii. **Programul național de combatere a hepatitelor virale B, C și D pentru anii 2024-2028**³¹³, care vizează facilitarea accesului cetățenilor la servicii eficiente, sigure și accesibile de prevenire, testare, diagnostic și tratament. Programul urmărește reducerea infecțiilor acute cu hepatită virală cu 20%, scăderea mortalității cauzate de cirozele hepatice cu 20%, creșterea ratei de diagnosticare și, astfel, atingerea unei rate de vindecare de 95% până în anul 2028;
- iii. **Planul de acțiuni pentru perioada 2024-2025 privind implementarea Programului național de control al cancerului pentru anii 2016-2025**³¹⁴, care stabilește măsuri concrete pentru depistarea precoce și controlul cancerului, precum și accesul la servicii calitative de diagnostic, tratament și îngrijire continuă a pacienților cu maladii oncologice.

³¹¹ [Hotărârea Guvernului nr. 387/2023](#)

³¹² [Hotărârea Guvernului nr. 166/2024](#)

³¹³ [Hotărârea Guvernului nr. 863/2024](#)

³¹⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 292/2024](#)

Pentru a îmbunătăți gestionarea riscurilor epidemiologice și a amenințărilor la adresa sănătății publice, au fost adoptate o serie de reglementări:

- i. Regulamentul privind supravegherea epidemiologică³¹⁵ a bolilor transmisibile stabilește proceduri clare pentru notificarea și monitorizarea amenințărilor, inclusiv infecțiile asociate asistenței medicale și rezistența la antimicrobiene;
- ii. Modificările aduse Sistemului informațional de supraveghere a bolilor transmisibile (SI SBTESP)³¹⁶ vizează consolidarea capacității de monitorizare și raportare a datelor. În plus, prin aprobarea Sistemului de alertă precoce și răspuns rapid³¹⁷, se asigură o reacție eficientă la amenințările transfrontaliere grave, asigurând coordonarea măsurilor necesare pentru protecția sănătății publice.

Pentru siguranța populației, s-au introdus reglementări privind expunerea la câmpuri electromagnetice³¹⁸, siguranța produselor cosmetice³¹⁹ și nivelurile maxime de contaminanți din produsele alimentare³²⁰. De asemenea, au fost revizuite tarifele pentru serviciile medico-sanitare³²¹.

Noile reglementări din domeniul farmaceutic aduc modificări importante în procesul de autorizare și postautorizare a medicamentelor³²², inclusiv măsuri pentru îmbunătățirea eficienței acestora. Principalele măsuri includ recunoașterea mutuală a medicamentelor din state precum UE, SUA, Elveția, Canada, Japonia, Australia și Marea Britanie, reducerea birocrăției și alinierea cerințelor naționale la normele europene. De asemenea, se înăsprește controlul asupra importului de medicamente neautorizate, pentru a asigura calitatea și stabilitatea prețurilor acestora. În plus, prin aprobarea Regulilor de bună practică de farmacie (GPP)³²³, se urmărește îmbunătățirea serviciilor farmaceutice, sporind accesul populației la medicamente sigure și eficiente.

În domeniul protecției muncii, au fost adoptate regulamente pentru securitatea lucrătorilor expuși la agenți biologici³²⁴, chimici³²⁵ și radiațiilor optice artificiale³²⁶, precum și măsuri pentru prevenirea rănilor provocate de obiecte ascuțite în asistența medicală³²⁷.

Regulamentele sanitare pentru instituțiile de învățământ primar, secundar ciclul I și II³²⁸, și educație timpurie³²⁹ stabilesc norme esențiale pentru protecția sănătății copiilor și elevilor. Pentru instituțiile de învățământ primar, secundar și profesional tehnic, regulamentul

³¹⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 741/2024](#)

³¹⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 904/2024](#)

³¹⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 30/2024](#)

³¹⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 563/2024](#)

³¹⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 616/2024](#)

³²⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 724/2024](#)

³²¹ [Hotărârea Guvernului nr. 634/2024](#)

³²² [Ordinul ministrului sănătății nr. 635/2024](#)

³²³ [Hotărârea Guvernului nr. 599/2024](#)

³²⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 639/2024](#)

³²⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 640/2024](#)

³²⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 577/2024](#)

³²⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 633/2024](#)

³²⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 492/2024](#)

³²⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 469/2024](#)

reglementează amplasarea acestora, cerințele pentru clădiri și încăperi, organizarea alimentației elevilor și asistența medicală și psihologică. În paralel, regulamentul pentru instituțiile de educație timpurie protejează și fortifică sănătatea copiilor prin stabilirea unor norme pentru exploatarea și întreținerea acestora, prevenind îmbolnăvirile și asigurând dezvoltarea lor armonioasă în cadrul activităților educaționale și de îngrijire.

Totodată, **a fost reformat Consiliul Național de Evaluare și Acreditare în Sănătate (CNEAS)**³³⁰, care va asigura standarde ridicate în sistemul medical și va contribui la îmbunătățirea continuă a serviciilor de sănătate.

A fost aprobat Noul Program unic al asigurării obligatorii de asistență medicală³³¹, cu scopul de a elimina deficiențele și de a asigura un cadru simplificat și clar pentru asistența medicală finanțată din sursele Fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, reducerea costurilor administrative și operaționale, îmbunătățirea accesului cetățenilor, în mod echitabil, la servicii medicale și sporirea calității acestora. Astfel, gradul de acoperire a populației cu asigurare obligatorie de asistență medicală este estimat la 83,5%, înregistrând o creștere de 1,1% față de anul 2023. De asemenea, comparativ cu anul precedent, încasările fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală au crescut cu 9,3%, ceea ce sprijină consolidarea sistemului de sănătate.

Republica Moldova continuă să atragă investiții în sectorul sănătății, prin multiple acorduri de finanțare și granturi destinate modernizării infrastructurii medicale și îmbunătățirii accesului la servicii de sănătate. Un pas major îl reprezintă semnarea Acordului de împrumut semnat cu Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD), în valoare de 36,2 milioane EUR, destinat modernizării și îmbunătățirii serviciilor de reabilitare. Totodată, un grant în valoare de 5,612 milioane dolari SUA, semnat cu BIRD, sprijină proiectul de îmbunătățire a pregătirii și răspunsului la pandemii, inclusiv modernizarea infrastructurii Agenției Naționale pentru Sănătate Publică.

În cadrul cooperării internaționale, **Republica Moldova a semnat un acord cu Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC)**, beneficiind de o asistență financiară nerambursabilă de 3.355 milioane CHF pentru proiectul „Progresul cu privire la acoperirea universală cu servicii de sănătate în Moldova”, menit să îmbunătățească actul medical conform necesităților populației.

În cadrul Programului Kusanone, au fost semnate trei contracte de grant cu Centrele de Sănătate Hrușova, Edineț și Corten, pentru dotarea cu echipamente medicale și renovări. Valoarea totală a contractelor semnate între Ambasada Japoniei și instituțiile medico-sanitare publice din Republica Moldova se ridică la 215.215 mii dolari SUA.

De asemenea, **prin Programul de Consolidare a Sistemului Medical**, Guvernul Japoniei a finanțat donarea a 28 de loturi de dispozitive medicale către diverse instituții, în valoare de 1 miliard de yeni japonezi, echivalentul a 6,7 milioane dolari SUA.

³³⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 186/2024](#)

³³¹ [Hotărârea Guvernului nr. 874/2024](#)

Pentru îmbunătățirea capacității de răspuns la crize sanitare, **în cadrul proiectului „Răspuns de urgență la COVID-19”, finanțat de Banca Mondială, în 2024 au fost procurate dispozitive medicale în valoare de 171,9 milioane lei** și au fost realizate lucrări de reparație a Unităților de Terapie Intensivă în 11 spitale (199,5 milioane lei), iar edificiile ANSP și CSP au fost reabilitate (257,1 milioane lei). Un alt proiect, finanțat de Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei (CEB), „Răspuns de urgență la COVID-19 și Suport pentru ÎMMM”, a permis achiziționarea a 14 sisteme de radiografie digitală (49,6 milioane lei) și echipamente de sterilizare pentru 29 de instituții medicale (45,5 milioane lei).

Guvernul Republicii Coreea finanțează Proiectul „Îmbunătățirea eficienței energetice în spitalele strategice”, prin care vor fi instalate sisteme fotovoltaice în cinci spitale raionale, generând economii anuale de peste 1,5 milioane lei. Totodată, prin Proiectul „Îmbunătățirea asistenței medicale de urgență”, patru spitale raionale vor fi dotate cu echipamente pentru intervenții laparoscopice, investiția ridicându-se la 720 mii dolari SUA.

Un proiect de mare anvergură este „Construcția a două spitale regionale: Bălți și Cahul”, cu o finanțare totală de 209 milioane Euro. Pentru Spitalul Regional Bălți, studiul de fezabilitate a fost finalizat, iar terenul a fost trecut în proprietatea statului. În prezent, se desfășoară procedura de achiziție pentru proiectul tehnic conceptual. Valoarea proiectului este de 108 milioane Euro, finanțată de CEB. În ceea ce privește Spitalul Regional Cahul, studiul de fezabilitate a fost finalizat, iar designul tehnic conceptual se află în etapa finală. Proiectul beneficiază de o finanțare de 101 milioane Euro, aflată în proces de aprobare de către Banca Europeană de Investiții (BEI).

O realizare importantă este semnarea **Acordului de achiziție comună cu UE pentru materiale medicale esențiale**³³², reprezentând un pas semnificativ pentru securitatea aprovizionării și accesul la produse de calitate. Acordul comun de achiziții publice este un mecanism juridic și operațional care permite țărilor participante să își unească forțele în fața unei amenințări grave la adresa sănătății și să achiziționeze în comun bunuri esențiale, precum medicamente și echipamente medicale.

[Accesul populației la servicii medicale](#)

Pentru a sprijini îmbunătățirea continuă a stării de sănătate a populației din Republica Moldova, a fost extinsă și consolidată rețeaua națională de centre pentru tratamentul accidentului vascular cerebral (AVC). În total, **13 centre pentru AVC: 11 primare, unul multidisciplinar și unul comprehensiv** au fost echipate cu tomografe computerizate, aparate de telemedicină, aparate Doppler, EEG, INR expres și alte dispozitive esențiale. Datorită acestor măsuri, timpul mediu de la apariția simptomelor până la internare s-a redus semnificativ, de la 905 minute în 2023 la 423 de minute în 2024. Această reducere a permis salvarea unui număr mai mare de vieți și a oferit pacienților o șansă reală la recuperare.

Concomitent, pentru **îmbunătățirea sănătății copilului**, au fost modernizate primele două Centre de Intervenție timpurie din Fălești și Cimișlia, ca parte a unui plan național de extindere

³³² [Acordul de achiziții publice comune în domeniul sănătății](#)

a acestor servicii. Spațiile au fost reabilitate structural și dotate cu dispozitive medicale specializate, materiale educaționale și mobilier adaptat nevoilor copiilor cu dizabilități. De asemenea, personalul a beneficiat de cursuri de pregătire în tehnici de intervenție precoce, aliniate la standardele aprobate, pentru a sprijini dezvoltarea optimă a copiilor și integrarea lor socială.

Începând cu anul 2024, fiecare nou-născut din țara noastră beneficiază de verificarea auzului prin screening audiologic universal obligatoriu, care permite depistarea precoce a afecțiunilor auditive și prevenirea cazurilor de surditate. Este o investigație absolut gratuită și accesibilă în fiecare maternitate.

A fost instituit, în premieră, Serviciul de asistență medicală stomatologică sub anestezie generală pentru persoanele cu nevoi speciale, atât copii, cât și adulți, în condiții de staționar. Serviciul oferă asistență stomatologică gratuită copiilor în cadrul Institutului Mamei și Copilului și Clinica „Emilian Coțaga”, iar adulților – la Institutul de Medicină Urgență.

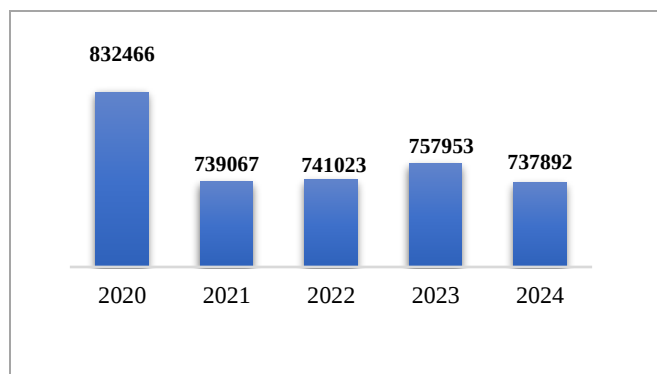
Cheltuielile pentru medicamente și dispozitive medicale compensate au crescut cu 25,3% față de anul precedent, ajungând la 1,165 miliarde lei – o majorare de 235 milioane lei, în beneficiul pacienților. Pe parcursul anului, 737.892 de persoane au beneficiat de medicamente și dispozitive medicale compensate, menținându-se la același nivel ca în 2023, ceea ce reprezintă aproximativ 30% din populația cu reședință în Republica Moldova.

Numărul beneficiarilor de dispozitive medicale compensate a înregistrat o creștere semnificativă, de la 77.788 persoane în 2023 la 100.418 persoane în 2024, ceea ce reprezintă o majorare de 29% (22.630 pacienți) și un impact financiar suplimentar de 23 911 270 lei.

Suma medie compensată per beneficiar pentru medicamente și dispozitive medicale a crescut cu 28,7%, de la 1.227,10 lei în 2023 la 1.579,20 lei în 2024, ceea ce înseamnă o majorare de 352,10 lei per pacient. Această evoluție reflectă eforturile sistemului de sănătate de a reduce povara financiară asupra pacienților, în special pentru cei cu afecțiuni cronice care necesită tratamente esențiale pe termen lung. Totodată, cheltuielile pentru noile medicamente compensate introduse în 2024 au însumat 4,25 milioane lei, consolidând accesul pacienților la tratamente moderne și eficiente.

Lista de medicamente compensate a fost extinsă prin includerea a șase Denumiri Comune Internaționale (DCI) noi: Anastrozolum, Amlodipinum+Valsartanum, Tamoxifenum, Ticagrelorum, Tamsulosinum, Progesteronum³³³.

Figura 56. Dinamica numărului de pacienți beneficiari de medicamente compensate, nr.

Sursă: Ministerul Sănătății

³³³ [Decizia ministrului sănătății nr. 3/2024](#)

Accesibilitatea medicamentelor compensate s-a îmbunătățit dată cu creșterea numărului de farmacii care eliberează astfel de medicamente, cu 286 unități noi, dintre care 132 în mediul rural. Această extindere contribuie la reducerea disparităților dintre mediul urban și rural, facilitând accesul pacienților la servicii farmaceutice esențiale.

În cadrul programului „Farmacie în satul tău” au fost deschise 53 de farmacii rurale, oferind acces direct la medicamente compensate, rețete electronice și alte produse farmaceutice. Peste 60.000 de locuitori din cele 53 de localități beneficiază de medicamente esențiale, contribuind la îmbunătățirea accesului la tratament. Programul este implementat în baza Regulamentului aprobat de Guvern³³⁴, care prevede acordarea de licențe gratuite și subvenții lunare între 10.000 și 20.000 lei antreprenorilor ce deschid farmacii în localități fără asistență farmaceutică, în funcție de venitul înregistrat.

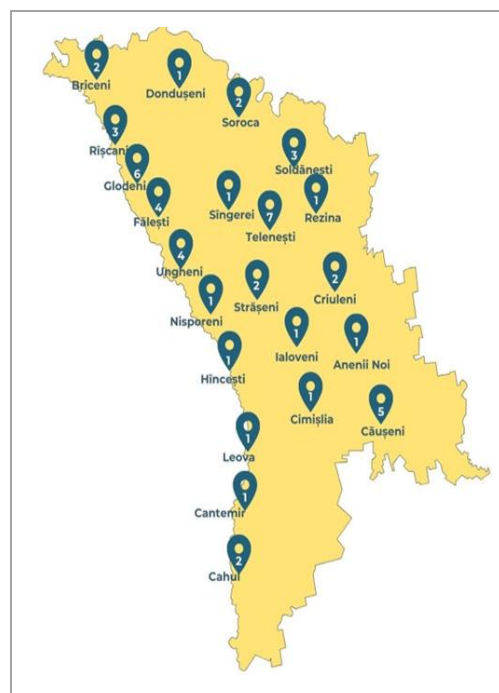
O inițiativă importantă, menită să reducă timpul de așteptare pentru anumite intervenții, să extindă lista medicamentelor compensate și să acopere costurile serviciilor medicale oferite cetățenilor refugiați din Ucraina a constat în **majorarea veniturilor și cheltuielilor fondurilor de asigurare obligatorie de asistență medicală (FAOAM)**.

Pentru a îmbunătăți accesul pacienților la diagnostic și tratament de precizie, **instituțiile medicale din întreaga țară au fost dotate cu echipamente medicale de ultimă generație**. Printre acestea se numără: angiografe biplanare; rezonanțe magnetice; echipamente de brahiterapie; tomografe computerizate pentru tratamentul oncologic; ultrasonografe de înaltă performanță; aparate de radiografie; echipamente pentru sterilizare; aparate de anestezie; mese pentru operații; laparoscopia; brancarde mobile și defibrilatoare.

În paralel, **s-a acordat o atenție deosebită modernizării infrastructurii medicale**, printr-un program amplu de reparații capitale și renovări la cele mai înalte standarde. Astfel, au fost reabilitate 11 secții de anestezie și terapie intensivă, precum și secții de chirurgie, pediatrie, maladii cronice și psihiatrie, alături de săli de operație, săli de naștere, spații auxiliare, stații și puncte de asistență medicală urgentă prespitalicească (AMU), Centre de Sănătate Publică, centre consultative și blocuri alimentare.

Sectorul medical a beneficiat de investiții semnificative în echipamente moderne pentru îmbunătățirea calității serviciilor. **Secțiile de Anestezie și Terapie Intensivă din 11 spitale au fost dotate** cu aparate de ventilație, monitoare multifuncționale, unități de radiografie mobilă și

Figura 57. Extinderea rețelei de farmacii rurale

Sursă: Ministerul Sănătății

³³⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 1036/2023](#)

softuri de digitalizare pentru monitorizarea pacienților, finanțarea fiind asigurată din bugetul de stat, FAOAM și Banca Mondială. Centrele pentru tratamentul accidentului vascular cerebral (AVC) din 13 unități medicale au primit tomografe computerizate de ultimă generație, echipamente ultrasonografice avansate și dispozitive pentru telemedicină, cu sprijinul Agenției Elvețiene pentru Dezvoltare și Cooperare și al CEB.

Centrele Perinatale și maternitățile din 12 unități au fost echipate cu mese ginecologice și de naștere, aparate de măsurare a bilirubinei, ventilatoare neonatale și lămpi fototerapie, iar 9 dintre acestea au fost dotate cu ambulanțe de tip A prin intermediul UNFPA. De asemenea, 40 de maternități au fost echipate cu dispozitive pentru screening audiologic neonatal, cu suportul UNICEF și al Guvernului Japoniei. În ceea ce privește modernizarea diagnosticării, **18 spitale au fost dotate cu sisteme de radiografie digitală cu doză redusă de iradiere** prin finanțare din partea CEB, a Băncii Mondiale și a Guvernului Japoniei, iar 4 instituții au primit aparate de Rezonanță Magnetică Nucleară datorită sprijinului Băncii Mondiale.

În spitalele strategice au fost instalate echipamente moderne, inclusiv ecografe cardiace, gastroscopie video, bronhoscoape și aparate de hemodializă, finanțate de Guvernul Japoniei. Institutul Oncologic și Institutul de Medicină Urgentă au fost dotate cu angiografe biplanare pentru diagnostic precis și intervenții rapide în caz de afecțiuni vasculare sau ictus ischemic, achiziționate cu sprijinul Băncii Mondiale. În cadrul Institutului Oncologic a fost instalat un aparat de brahiterapie 3D, unic în Republica Moldova, care permite realizarea radioterapiei precise, minim-invazive și cu efecte secundare reduse, finanțat din partea Agenției Internaționale pentru Energie Atomică.

Pentru îmbunătățirea tratamentului chirurgical, 4 spitale raionale și Spitalul Clinic Bălți au fost echipate cu sisteme laparoscopice moderne, facilitând intervențiile minim invazive. De asemenea, 29 de instituții medicale au fost dotate cu sisteme moderne de sterilizare pentru prevenirea infecțiilor nosocomiale, prin sprijinul CEB. În 15 spitale au fost instalate aparate de anestezie și monitoare pentru pacienți, finanțate de OMS, pentru asigurarea unei gestionări precise a intervențiilor chirurgicale.

Pentru îmbunătățirea accesului la diagnosticare, **30 de instituții medicale au fost dotate cu dispozitive pentru reabilitare și echipamente asistive**, cu suportul Băncii Internaționale pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Institutul Mamei și Copilului a primit patru ultrasonografe și patru gastroscopie ghidate video prin sprijinul Guvernului Japoniei. Spitalul Raional Căușeni și Centrele de Sănătate Hrușova, Edineț și Corten au fost dotate cu ultrasonografe moderne, iar Centrul Republican de Reabilitare pentru Copii beneficiază acum de un ecograf performant pentru diagnosticarea afecțiunilor cardiovasculare și musculoscheletale la copii.

Spitalul Clinic Bălți a fost dotat cu echipamente laparoscopice prin sprijinul Organizației Internaționale pentru Migrație, iar 20 de instituții medicale din țară au primit aparate de anestezie performante cu finanțare din partea OMS și a Guvernelor Germaniei și Irlandei. Spitalul Raional Comrat a fost dotat cu un tomograf computerizat, achiziționat cu sprijinul Guvernului Japoniei. În întreaga țară, instituții medicale din diverse regiuni au primit echipamente esențiale precum

trolu laparoscopic 3D, microscopie chirurgicale oftalmice, sisteme de bronhoscopie, dispozitive pentru tratamentul minim invaziv al cataractei, videogastroscoape și colonoscoape, finanțate din bugetul de stat și fondurile FAOM.

Pentru modernizarea asistenței medicale de urgență, **Serviciul AMU a fost dotat cu 65 de autosanitare noi**, ajungând la un total de 209 ambulanțe achiziționate în ultimii doi ani, inclusiv reanimobile de tip C pentru intervenții critice.

În anul 2024, procesul de digitalizare a sistemului de sănătate din Republica Moldova a înregistrat progrese, aducând beneficii atât pacienților, cât și sistemului medical. **Implementarea sistemului „eRețeta pentru medicamente și dispozitive medicale compensate”** a permis emiterea prescripțiilor medicale în format electronic, în conformitate cu protocoalele terapeutice, contribuind la utilizarea eficientă a resurselor disponibile. Digitalizarea acestui proces a permis extinderea dreptului de prescriere pentru mai multe categorii de medici, a redus timpul de procesare și erorile umane, și a permis o monitorizare mai eficientă a utilizării medicamentelor compensate. Totodată, sistemul a facilitat o gestionare mai riguroasă a resurselor financiare, sporind transparența și eficiența fondurilor publice. Un alt avantaj major se referă la eliminarea birocrației, permițând pacienților să ridice medicamentele compensate de la orice farmacie contractată de Compania Națională de Asigurări în Medicină. Astfel, începând cu 1 aprilie 2024, toți prestatorii de servicii medicale și farmaceutice din sistemul de asigurări obligatorii de asistență medicală au adoptat prescrierea electronică, consolidând astfel procesul de modernizare și eficientizare a serviciilor medicale³³⁵.

Alte inițiative care contribuie la eficientizarea proceselor administrative și îmbunătățirea calității datelor includ:

- i. **Aprobarea conceptului Sistemului Informațional „Registrul Național de Cancer” (SI RNC)**³³⁶, care va permite colectarea, înregistrarea și analiza constantă a datelor despre pacienții cu cancer, facilitând identificarea tendințelor în evoluția tratamentelor și promovarea unor metode mai eficiente și personalizate de terapie;
- ii. **Instituirea Sistemului Informațional de Evidență a Resurselor Umane în Sistemul Sănătății (SI ERUSS)**³³⁷, care creează un registru electronic unic al personalului medical și farmaceutic. Acest sistem contribuie la optimizarea proceselor administrative, asigurând o mai bună planificare a necesarului de resurse umane și adaptarea politicilor din domeniu la realitățile existente;
- iii. **Crearea Sistemului Informațional „Constatarea medicală a nașterii și decesului” (SI eCMND)**³³⁸. Acesta facilitează schimbul interinstituțional de date și generarea de rapoarte statistice detaliate, contribuind la o mai bună monitorizare a tendințelor demografice. Prin implementarea acestui sistem, Republica Moldova aliniază procesul de

³³⁵ [Hotărârea Guvernului nr.8/2024](#)

³³⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 501/2024](#)

³³⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 880/2024](#)

³³⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 278/2024](#)

înregistrare a nașterilor și deceselor la standardele europene, îmbunătățind acuratețea și eficiența datelor demografice;

- iv. **Aprobarea conceptului și Regulamentului de funcționare a Sistemului Informațional Transplant**³³⁹, o platformă digitală destinată gestionării eficiente a procesului de transplant. Acest sistem asigură evidența fișierelor medicale ale donatorilor, formarea registrelor donatorilor și primitorilor, precum și crearea unui modul de biovigilență. Astfel, calitatea și transparența proceselor în domeniul transplantului sunt considerabil îmbunătățite, facilitând o mai bună coordonare a procedurilor și crescând șansele de succes ale intervențiilor.

Resurse umane în sănătate

S-a continuat implementarea unor politici destinate să sprijine și să motiveze cadrele medicale, contribuind la consolidarea resurselor umane din sistemul de sănătate. Printre măsurile adoptate se numără acordarea de compensații pentru cheltuielile de transport, unui număr de aproximativ 3.000 de lucrători medico-sanitari și farmaceutici care fac naveta zilnic între localitatea de domiciliu și locul de muncă. În acest sens, a fost aprobat Regulamentul privind modul de stabilire și acordare a compensației pentru cheltuielile de transport³⁴⁰, facilitând accesul specialiștilor la locurile de muncă din alte localități și reducând povara financiară a acestora.

Pentru a atrage tinerii specialiști în mediul rural, a fost majorată indemnizația unică acordată medicilor, farmaciștilor și specialiștilor cu studii superioare de licență în domeniul medical³⁴¹, care se angajează conform repartizării Ministerului Sănătății. Aceasta a crescut de la 120.000 de lei la 250.000 de lei, fiind oferită în două tranșe: 120.000 de lei după șase luni de activitate și 130.000 de lei după trei ani. Pe lângă această indemnizație, tinerii specialiști beneficiază de compensarea cheltuielilor pentru închirierea locuinței și pentru consumul de energie termică și electrică în primii cinci ani de activitate, față de trei ani, cât era prevăzut anterior.

Un alt pas important în recunoașterea eforturilor lucrătorilor medicali îl reprezintă majorarea salariilor. Prin urmare, salariile tuturor angajaților din instituțiile medico-sanitare publice (IMSP) încadrate în sistemul de asigurări medicale vor crește cu 15%, iar personalul medical din instituțiile bugetare subordonate Ministerului Sănătății va beneficia de o creștere de 10%³⁴².

³³⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 694/2024](#)

³⁴⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 706/2024](#)

³⁴¹ [Hotărârea Guvernului nr. 719/2024](#)

³⁴² [Hotărârea Guvernului nr. 237/2024](#)

Cultură și turism

Guvernul a realizat măsuri importante în domeniile culturii, patrimoniului cultural și turismului, reflectând angajamentul său de a sprijini dezvoltarea economică durabilă și creșterea vizibilității internaționale a țării. Inițiativele din domeniul culturii și turismului au fost direcționate spre promovarea patrimoniului național, dezvoltarea industriilor creative și atragerea unui număr crescut de turiști internaționali.

Cultură

Un pas important care reflectă angajamentele constante ale Guvernului pentru promovarea și protejarea patrimoniului cultural pe plan internațional a constat în:

- i. Depunerea dosarului Republicii Moldova și României **„Cobza, traditional knowledge, skills and music”**³⁴³ pentru a fi inclus pe Lista Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității UNESCO;
- ii. Depunerea formularului Republicii Moldova **„The Underground Wineries of Moldova” pentru recunoașterea vinărilor „Cricova” și „Mileștii Mici”**³⁴⁴ pentru a fi inclus în Lista Indicativă a Patrimoniului Mondial UNESCO.

Comparativ cu anul anterior, campaniile de conștientizare și evenimentele tematice, inclusiv cele legate de patrimoniul UNESCO, au fost mult mai intense, printre cele mai importante evenimente culturale organizate sunt:

- i. Ziua Internațională a Monumentelor și Siturilor, marcată prin Forumul Cultural Internațional „Patrimoniul Cultural, Provocări și Oportunități”;
- ii. Zilele Europene ale Patrimoniului, desfășurate sub genericul „Rute, rețele și conexiuni”;
- iii. Ziua Internațională a Muzeelor și Noaptea Europeană a Muzeelor, care au oferit publicului acces gratuit la expoziții și evenimente tematice;
- iv. Ziua Națională a Portului Popular, ediția a IX-a;
- v. Târgul Național al Covorului „Covorul Dorului”, ediția a XI-a.

Muzeele naționale au înregistrat o creștere a numărului de vizitatori de la 421.528 în 2023 la 424.690 în 2024, precum și a numărului activităților de la 2.959 la 3.124. De asemenea, în 2024 au fost organizate 177 de expoziții, față de 164 în 2023, semnalând un interes sporit din partea publicului. Totodată, a fost introdusă noțiunea de „muzeu virtual”, care va facilita accesul publicului la colecțiile muzeale prin soluții digitale. Suplimentar, instituțiile muzeale vor dispune de autonomie în stabilirea taxelor de acces³⁴⁵.

Prin proiectul „Istorie și Muzică - Valori ce ne reunesc”, finanțat de UE, au fost restaurate 3 case de patrimoniu la Orheiul Vechi, fiind inaugurate muzeele „Casa țărănească”, „Casa meșteșugarilor” și „Prima școală din Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”.

³⁴³ [UNESCO](#)

³⁴⁴ [UNESCO](#)

³⁴⁵ [Legea nr. 270/2024](#)

A fost înființat Registrul Arheologic Național³⁴⁶, care include și protejează mai mult de 11 mii de situri arheologice. Registrul reprezintă o bază de date oficială ce conține informații despre toate siturile arheologice de importanță națională din Republica Moldova, scopul principal fiind de a asigura protecția acestor situri și de a oferi un cadru legal pentru conservarea și cercetarea lor.

Pentru a descentraliza competențele privind înființarea monumentelor de for public, au fost adoptate modificări legislative³⁴⁷. Astfel, autoritățile locale, inclusiv cele din Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia, au primit competența de a decide asupra înființării acestora, cu avizul Ministerului Culturii.

Guvernul a înregistrat progrese semnificative în consolidarea sectorului mass-media, adoptând măsuri esențiale pentru sprijinirea acestuia. Un pas major a fost **crearea Fondului pentru subvenționarea mass-mediei**³⁴⁸, în vederea susținerii inițiativelor de interes public, încurajarea jurnalismului de calitate și promovarea pluralismului mediatic, creând premise pentru dezvoltarea unei prese independente și echilibrate.

În scopul creării unui cadru clar și transparent pentru gestionarea resurselor destinate dezvoltării sectorului mass-media și promovării unui mediu informativ diversificat, au fost aprobate **Regulamentele de organizare și desfășurare a concursului de selecție a membrilor desemnați de Consiliul de Presă în Consiliul de experți, precum și Regulamentul privind organizarea și funcționarea Consiliului de experți**³⁴⁹.

Totodată, prin **implementarea Mecanismului de finanțare**³⁵⁰, a distribuirii publicațiilor periodice, gestionat de Consiliul de examinare și selecție, în mare parte, format din reprezentanți ai societății civile, Guvernul a alocat peste 10 milioane lei pentru susținerea a 18 redacții de presă, facilitând distribuirea a circa 2,8 milioane exemplare a publicațiilor periodice în 646 ediții.

În paralel, au fost intensificate eforturile pentru **creșterea alfabetizării media**, organizând 415 sesiuni de informare, la care au participat 8.618 persoane, comparativ cu 303 sesiuni și 5.749 de participanți în 2023. Aceste sesiuni, coordonate de Biblioteca Națională a Moldovei și Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, s-au desfășurat în baza Planului interministerial de Alfabetizare Informațională și Media (AIM) 2024-2026³⁵¹, care urmărește dezvoltarea gândirii critice și combaterea știrilor false.

Prin **ratificarea Convenției Consiliului Europei pentru protecția patrimoniului audiovizual**³⁵², Guvernul și-a reafirmat angajamentul de a conserva patrimoniul național și de a promova diversitatea culturală. Acest demers va sprijini dezvoltarea durabilă a industriilor culturale și va contribui la consolidarea identității culturale a Republicii Moldova.

³⁴⁶ [Legea nr. 144/2024](#)

³⁴⁷ [Legea nr. 179/2024](#)

³⁴⁸ [Legea nr. 50/2024](#)

³⁴⁹ [Ordinul ministrului culturii nr. 260/2024](#)

³⁵⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 329/2024](#)

³⁵¹ [Ordinul ministrului educației și cercetării și ministrului culturii nr. 701/2024](#)

³⁵² [Legea nr. 189/2024](#)

În domeniul cinematografiei, s-a înregistrat un progres semnificativ, cu 87 de case de producție și 4 cinematografe funcționale pe teritoriul țării. Un alt progres semnificativ a fost **crearea Arhivei Naționale de Film**³⁵³ - un mecanism esențial pentru protejarea și valorificarea patrimoniului cinematografic al țării. Arhiva Națională de Film va asigura conservarea, evaluarea și promovarea materialelor de film naționale și internaționale, contribuind la dezvoltarea industriei cinematografice din Moldova. **Guvernul a susținut financiar 13 proiecte cinematografice și 18 proiecte din categoria „alte genuri de activitate”**, alocând un buget total de 10.8 milioane lei. Dintre cele 13 proiecte cinematografice, unul a fost destinat dezvoltării, două - producției de lungmetraj de ficțiune, două - producției lungmetraj documentar, trei - realizării de scurtmetraje, unul - post-producției și patru - coproducțiilor. Proiectele au fost selectate în cadrul Concursului de finanțare a proiectelor cinematografice și au beneficiat de peste 9,6 milioane lei, ca parte a strategiei Guvernului de susținere a industriei cinematografice. De asemenea, au fost finanțate 18 inițiative (seminare, ateliere, cursuri pentru profesioniști, festivaluri, evenimente cinematografice) în valoare de circa 1.2 milioane lei, destinate promovării cinematografiei naționale atât în țară, cât și în străinătate.

În vederea protejării și promovării patrimoniului cultural, **Guvernul a dezvoltat un mecanism eficient de susținere a proiectelor culturale**, sprijinind 26 de inițiative derulate de organizații necomerciale în domenii precum educația prin cultură, diplomația culturală și rezidențele de creație. Aceste proiecte s-au axat pe promovarea diversității culturale, creșterea accesului la produse și servicii culturale, precum și pe activități dedicate minorităților naționale.

Pentru consolidarea sectorului industriilor creative prin inițiative bazate pe dezvoltare și integrare în contextul economiei globale, precum și pentru sprijinirea implementării priorităților în procesul de integrare europeană, a fost aprobat **Programul național de dezvoltare a industriilor creative „Moldova creativă” pentru anii 2024-2027**³⁵⁴.

În scopul susținerii și promovării creației artistice, dezvoltării mobilității culturale, consolidării competențelor manageriale și creative, precum și stimulării cooperării sectoriale și a pluralismului cultural, a fost creat **Fondul național al culturii**³⁵⁵. Fondul finanțează proiecte culturale și editoriale în domenii precum: sprijin pentru organizațiile culturale necomerciale; activitatea editorială și traduceri literare; revistele culturale; artele; educația prin artă; studiile și analizele; formarea profesională continuă; dezvoltarea culturală locală și mobilitatea artistică.

A fost creat Oficiul Național de Dezvoltare a Culturii³⁵⁶, instituție publică subordonată Ministerului Culturii, responsabilă pentru gestionarea proiectelor culturale și editoriale. Conform atribuțiilor, Oficiul coordonează selecția, evaluarea, aprobarea și implementarea proiectelor finanțate prin Fondul național al culturii. În 2024, bugetul pentru finanțarea proiectelor culturale s-a dublat comparativ cu anul 2023, înregistrând o creștere de la 7,4 milioane lei la peste 14 milioane lei, acest fapt permițând susținerea a 82 de proiecte culturale

³⁵³ [Hotărârea Guvernului nr. 664/2024](#)

³⁵⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 187/2024](#)

³⁵⁵ [Legea nr. 12/2024](#)

³⁵⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 537/2024](#)

anuale și multianuale. Creșterea respectivă a fost generată de aprobarea **Regulamentului cu privire la mecanismul de finanțare nerambursabilă a proiectelor culturale implementate de organizațiile necomerciale**³⁵⁷. În 2024, concursul de finanțare a proiectelor culturale a atras un număr record de 170 de proiecte culturale, depuse de 126 de organizații necomerciale, din care 108 sunt asociații publice, 8 uniuni de creație, 7 fundații și 3 instituții private. Dintre cele 84 de proiecte câștigătoare, 82 de proiecte au fost finanțate. Dintre acestea, 26 de proiecte au ca obiectiv educația prin cultură, diplomația culturală și rezidențele de creație, care se adresează minorităților naționale și facilitează accesul acestora la produse și servicii culturale.

Pentru a facilita accesul tinerilor la evenimente și produse culturale, Guvernul a lansat în 2022 Programul Național „Voucher cultural”. În acest context, în 2024, au fost acordate vouchere în valoare de 1.000 de lei pentru 4.275 de tineri, cu 754 mai mulți decât în 2023.

Susținerea instituțiilor teatral-concertistice a fost consolidată prin modificarea Legii nr. 1421/2002³⁵⁸, care vizează aspecte economico-financiare, protecția socială a personalului și obligativitatea prezentării unui proiect managerial la concursul pentru funcția de director. Aceste modificări urmăresc eficientizarea managementului și alinierea acestuia la obiectivele strategice ale sectorului cultural.

Modificarea Hotărârii Guvernului nr. 1242/2003 pentru implementarea Legii nr. 1421/2002 referitoare la teatre, circuri și organizații concertistice³⁵⁹ a reglementat plata subvențiilor și a extins criteriile profesionale pentru selecția conducătorilor acestora, iar **modificările la Regulamentul cu privire la deplasările în străinătate aferente activității culturale**³⁶⁰ au îmbunătățit coordonarea turneelor, optimizarea resurselor și promovarea schimburilor culturale internaționale, contribuind la consolidarea imaginii culturii naționale. Totodată, **I.P. „Moldova Concert”**³⁶¹ a obținut statutul de organizație concertistică națională, consolidându-și rolul în promovarea activităților muzicale și culturale.

Promovarea patrimoniului imaterial și a imaginii naționale s-a realizat prin organizarea evenimentelor cultural-artistice, la care au participat aproximativ 30.525 de vizitatori³⁶², cele mai importante evenimente naționale și internaționale fiind: i) Campania guvernamentală „Mărțișor în toată țara” (17.500 spectatori din mai multe țări europene și SUA); ii) Festivalul Internațional de Muzică în Aer Liber DescOPERĂ (3 zile – 3.000 spectatori); iii) Festivalul Internațional de Operă și Balet „Maria Bieșu” (6 zile – 6.025 spectatori); iv) Festivalul de Teatru „Reuniunea Teatrelor Românești” (15 zile – 4.000 spectatori); v) Festivalul ETHNO-JAZZ (3 zile – 1.500 spectatori).

Pentru susținerea tinerilor specialiști din cultură, a fost aprobat **Regulamentul privind modul de calcul, repartizare, utilizare și evidență a transferurilor cu destinație specială pentru**

³⁵⁷ [Ordinul ministrului culturii nr.13/2024](#)

³⁵⁸ [Legea nr. 188/2024](#)

³⁵⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 16/2024](#)

³⁶⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 18/2024](#)

³⁶¹ [Hotărârea Guvernului nr. 114/2024](#)

³⁶² [Mărțișor 2024](#)

susținerea tinerilor absolvenți din domeniul culturii³⁶³, prin care absolvenții instituțiilor de învățământ superior beneficiază de o indemnizație unică de 120 mii lei, iar cei ai instituțiilor postsecundare, de 90 mii lei.

În scopul **dezvoltării și promovării educației artistice**, au fost întreprinse mai multe acțiuni, printre care:

- i. Conferința învățământului artistic, organizată de Guvern³⁶⁴;
- ii. Forumul Național dedicat Școlilor de Muzică, Arte și Arte Plastice³⁶⁵;
- iii. Modificarea Codului Educației nr. 152/2014 pentru integrarea învățământului artistic în sistemul general de educație³⁶⁶.

În scopul creării unui mecanism transparent și echitabil de finanțare pentru susținerea revistelor culturale și editarea cărții naționale în străinătate, **a fost aprobat Regulamentul cu privire la mecanismul de finanțare pentru traducerea și editarea cărții în străinătate**³⁶⁷. Această modificare normativă a fortificat susținerea guvernamentală pentru traduceri, oferind un cadru financiar public care sprijină eforturile culturale ale scriitorilor.

În perioada de raportare, **Guvernul a investit în dezvoltarea profesională continuă a personalului din biblioteci și arhive**, alocând 45 mii lei pentru cursuri de recalificare în biblioteconomie, informare și studii arhivistice. Acestea sunt destinate unui număr de 10 participanți din Sistemul Național de Biblioteci și se vor desfășura în perioada 2024-2025, răspunzând cerințelor tot mai diverse ale domeniului info-documentar.

În premieră, Guvernul a organizat primul Forum național al culturii³⁶⁸, care a constituit o platformă de dialog și schimb de bune practici între sectoarele culturale.

Regulamentul privind desfășurarea concursurilor pentru identificarea, evaluarea și selectarea proiectelor și programelor locale de dezvoltare culturală³⁶⁹ sprijină inițiativele de dezvoltare culturală prin alocarea eficientă a resurselor financiare, oferind organizațiilor culturale ale autorităților locale posibilitatea de a obține finanțare nerambursabilă prin concurs.

Turism

Prin modificările normative, activitatea turistică a fost optimizată conform standardelor europene, eliminând cerințele nejustificate și actualizând normele metodologice de clasificare a structurilor de primire turistică³⁷⁰.

Modificările operate la Legea nr. 352/2006 cu privire la organizarea și desfășurarea activității turistice în Republica Moldova³⁷¹ sprijină dezvoltarea afacerilor și eliminarea

³⁶³ [Hotărârea Guvernului nr. 392/2024](#)

³⁶⁴ [Conferința învățământului artistic](#)

³⁶⁵ [Forum național](#)

³⁶⁶ [Legea nr. 294/2024](#)

³⁶⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 113/2024](#)

³⁶⁸ [Forum național al culturii](#)

³⁶⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 808/2024](#)

³⁷⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 576/2024](#)

³⁷¹ [Hotărârea Guvernului nr. 37/2024](#)

normelor depășite, facilitând un mediu mai liber pentru turism. De asemenea, a fost elaborat un Ghid de marketing pentru dezvoltarea turismului în Republica Moldova. Peste 300 de structuri de primire turistică și 600 de agenții de turism vor beneficia de aceste modificări, iar turiștii locali și internaționali vor avea acces îmbunătățit la destinațiile turistice.

Campaniile naționale de promovare, precum **#NeamPornit** și **„Hai acasă de Paști”** au avut un succes notabil, promovând peste 150 de obiective turistice din aproape 100 de localități. De asemenea, **a fost demarată campania „Moldova în Imagini”**, prin care au fost promovate 36 de locații naționale prin fotografie.

Guvernul a susținut organizarea a 11 evenimente în țară și peste hotare dedicate turismului: Conferința Internațională de Turism Vitivinicol „ITER VITIS”; lansarea Proiectului „Village Travel Bot”; inaugurarea traseului de drumeție „Mica Toscana din Moldova” în raionul Ungheni; parteneriate cu evenimente precum iProsop în satul Selemet, raionul Cimișlia; Festivalul Turistic Național al Tradițiilor „Duminica Mare” în satul Domulgeni; Târgul cultural-turistic „HAI LA PIERȘICI!” în satul Tudora; Festivalul „Tezaur Național” în satul Horești; Forumul „Pharmaceutical Industry & Medical Tourism Forum” în Chișinău; Festivalul Pădurilor; Ziua Mondială a Turismului Vitivinicol la Chateau Vartely și Festivalul Vinului Moldovenesc la Varșovia, Polonia.

Guvernul a oferit sprijin pentru 49 de întreprinderi, finanțate prin Programul de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii în domeniul turismului, cu un buget total de 11.013.200 lei. În domeniul formării profesionale, **489 de persoane din sectorul turismului au beneficiat de instruire** în diverse domenii, inclusiv marketing, egalitatea de gen în turism și tehnici de prim ajutor.

Executivul a continuat să întărească prezența internațională a țării, organizând 10 tururi informaționale dedicate dezvoltării cooperării internaționale în turism și promovării vizibilității Republicii Moldova. Aceste tururi au fost destinate turiștilor și bloggerilor din România, operatorilor turistici din Regiunea Cernăuți (Ucraina) și Republica Federală Germania, mediului de afaceri din Israel (companii aviatice), turiștilor din țările baltice și nordice, precum și participanților din 10 țări din Europa și Asia, în cadrul unui tur organizat pentru reprezentanții companiei Wizz Air.

Guvernul a susținut 10 expoziții internaționale, inclusiv Matka Nordic Travel Fair, Fitur Madrid, BIT Milano, TTR București, ITB Berlin, Feriene Messe, ITTF Warsaw, Târgul de turism din Antalya, IFTM – International & French Travel Market Top Resa Franța și TTG Rimini din Italia, promovând țara ca destinație turistică. În paralel, a fost atras primul Proiect „EkoApp for sustainable tourism in Moldova”, susținut de fundația „HumanDoc” din Polonia, care sprijină turismul sustenabil prin dezvoltarea aplicației „Eko App”. Totodată, a fost marcat și creat traseul turistic „Drumul Dragonului”, un proiect ce va fi implementat pe o perioadă de 10 ani.

Pentru a spori atractivitatea turistică a regiunilor de dezvoltare, în 2024, Republica Moldova, prin intermediul Asociației de Turism Medical, **a preluat președinția Consiliului Global al**

Turismului Medical. Totodată, țara a aderat la două rute turistice importante: **Ruta Europeană a Basmelor și Ruta „Patrimoniului evreiesc european”**.

A fost lansat **Patronatul pentru Dezvoltare Durabilă România – Republica Moldova**, în cadrul conferinței „Cooperare Economică Transfrontalieră”. Tot în această perioadă, au avut loc 3 ședințe de lucru cu experți din România și mediul asociativ din Republica Moldova, axate pe tichetul turistic pentru angajații din sectorul public și privat.

A fost organizat **„Gala Excelenței în Turism 2024”**, premiind 45 de actori din industria turismului și **„Moldova Tourism Forum”**, la care au participat 180 de persoane. Au fost organizate expozițiile naționale „Tourism and Travel EXPO” și „MoldMedizin”. De asemenea, s-a asigurat participarea la Festivalul Țărilor Dunărene „Donaufest” din Germania. În cadrul competiției „Destinația Anului 2024”, satul Văleni a obținut titlul de „Destinația Anului”, iar Lunca Prutului de Jos a fost premiată pentru „Cea mai bună promovare”.

Pace în țară și securitate pentru cetățeni

Apărare

Guvernul a continuat să acorde o atenție deosebită domeniului apărării, recunoscând importanța vitală a consolidării securității naționale. Această prioritate strategică a fost motivată de evoluții complexe din cadrul geopolitic regional, în special în contextul conflictului armat din Ucraina, care a generat multiple amenințări externe.

Astfel, s-a acordat o atenție deosebită realizării unor obiective-cheie, structurate în jurul următoarelor direcții strategice fundamentale: dezvoltarea cadrului normativ în domeniul apărării, consolidarea capacităților Armatei Naționale pentru gestionarea situațiilor de criză, avansarea modernizării infrastructurii militare și îmbunătățirea protecției sociale a militarilor, consolidarea și dezvoltarea relațiilor bilaterale și multilaterale, precum și realizarea angajamentelor aferente procesului de integrare europeană.

Viziunea strategică în domeniul apărării naționale a fost definită de Strategia Națională de Apărare³⁷², care vizează consolidarea, integrarea și coordonarea eficientă a eforturilor instituțiilor responsabile de implementarea politicilor de apărare. Strategia urmărește dezvoltarea unui sistem național de apărare modern și robust, bazat pe resurse umane profesioniste și capabilități adecvate, pentru a preveni, descuraja și respinge orice agresiune împotriva suveranității, independenței, unității, integrității teritoriale și democrației constituționale a Republicii Moldova.

Având în vedere **îmbunătățirea condițiilor de serviciu și instruire pentru militarii Armatei Naționale**, precum și alinierea la standardele occidentale, au fost intensificate eforturile de modernizare a infrastructurii militare, ceea ce conduce la creșterea semnificativă a alocațiilor bugetare destinate acestui domeniu.

Dacă anul 2023 a marcat un progres important în modernizarea infrastructurii militare, **anul 2024 a adus o dezvoltare fără precedent, atât din punct de vedere al investițiilor, cât și al rezultatelor concrete.**

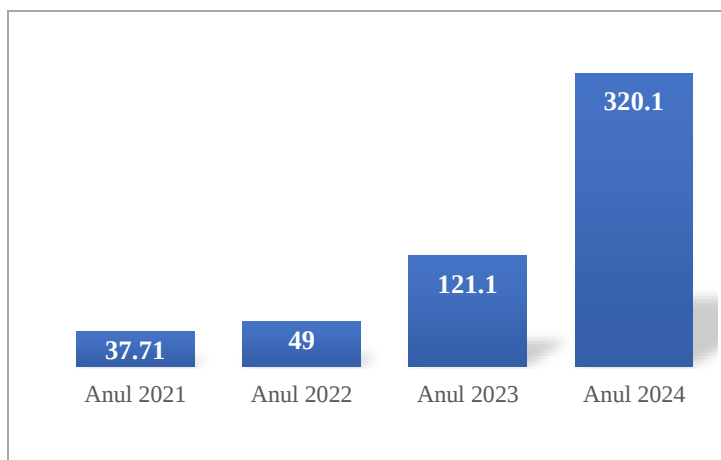
Bugetul alocat renovării militare și dezvoltării infrastructurii a fost de 121,1 milioane lei în 2023, sumă care a permis reabilitarea a 14 obiective și construirea a 5 unități noi în cadrul Proiectului „Tabăra Militară 136³⁷³”. În schimb, finanțarea a crescut semnificativ, ajungând la 320,1 milioane lei, ceea ce a permis realizarea unor investiții de amploare. Astfel, numărul obiectivelor renovate a crescut la 16, iar cel al construcțiilor noi la 17, reflectând o creștere de 280% față de anul precedent.

³⁷² [Hotărârea Parlamentului nr. 319/2024](#)

³⁷³ [Hotărârea Guvernului nr. 81/2024](#)

Alocarea bugetară pentru apărare și securitate națională a reprezentat 0,61% din PIB, însumând 1,95 miliarde lei. Aceasta reflectă o creștere semnificativă față de anii anteriori, fiind cea mai mare pondere dedicată acestui sector. Comparativ cu 2023, bugetul a fost majorat cu 14,8%, subliniind angajamentul autorităților de a consolida capacitățile de apărare și de a asigura securitatea națională în contextul provocărilor. Execuția bugetară din 2024 fiind realizată în proporție de 99,6%, ceea ce demonstrează o capacitate eficientă de utilizare a fondurilor alocate.

Figura 58. Bugetul alocat sectorului apărării în modernizarea infrastructurii militare,
mln. lei

Sursă: Ministerul Apărării

Guvernul a extins drepturile și beneficiile militarilor prin recunoașterea concediului pentru îngrijirea copilului ca parte a vechimii în serviciul militar, oferindu-le astfel un avantaj în carieră. Totodată, a fost introdus dreptul de a călători gratuit cu transportul public local și municipal în interes de serviciu, facilitând astfel mobilitatea în îndeplinirea atribuțiilor profesionale.³⁷⁴

Republica Moldova a participat activ la operațiunile UE de gestionare a crizelor, în conformitate cu angajamentele aferente procesului de integrare europeană, prin care s-a implementat cu succes Acordul-cadru privind participarea țării la aceste operațiuni, cu detașarea experților în misiuni din domeniul politicii de securitate și apărării. În acest context, contribuția la misiunile PSAC sub egida UE a fost extinsă prin trimiterea a doi ofițeri în Misiunea EUTM Somalia, precum și a unui contingent de 18 militari, inclusiv 2 ofițeri de stat major, în operația EUFOR ALTHEA din Bosnia și Herțegovina³⁷⁵.

De asemenea, **Armata Națională a asigurat pregătirea și rotația a două contingente în 2024**, fiecare alcătuit din 41 de militari, pentru misiunea KFOR din Kosovo. Iar, patru femei militare au fost incluse în contingentul KFOR-21, alte trei în KFOR-22. Totodată, al doilea contingent al Armatei Naționale a participat în Misiunea ONU din Liban (UNIFIL-2), format din 33 de militari, dintre care trei femei.

În cadrul intensificării cooperării cu Uniunea Europeană în domeniul securității și apărării, **UE a suplimentat asistența financiară acordată Republicii Moldova cu 50 de milioane de euro, având ca obiectiv consolidarea securității naționale și a capacităților forțelor armate**. Această contribuție a fost destinată pentru achiziționarea, în premieră de echipamente letale, având ca scop dezvoltarea continuă a capabilităților în domenii prioritare, precum apărarea și

³⁷⁴ [Legea nr. 300/2024](#)

³⁷⁵ [Hotărârea Parlamentului nr. 171/2024](#)

controlul spațiului aerian, mobilitatea și logistica, etc. Valoarea totală a asistenței externe acordată prin programul EPF constituie 137 milioane euro. Respectiv, după Ucraina, Republica Moldova devine al doilea stat ca prioritate, beneficiar al asistenței prin intermediul Fondului European pentru Pace (EPF).

În ceea ce privește **implementarea proiectelor și programelor de asistență derulate în perioada de referință a programelor EPF, a fost marcată de progrese semnificative.** Procedura de semnare a contractelor de funcționare și tehnice pentru echipamente medicale și de geniu incluse în programul EPF21 a fost finalizată, iar livrarea acestora a fost realizată în proporție de 94,2%. Totodată, au fost negociate și semnate 19 de contracte, dintre care 6 au fost deja implementate cu succes.

Consolidarea și dezvoltarea relațiilor bilaterale și multilaterale în domeniul apărării au reprezentat un obiectiv esențial. În acest context, relațiile de colaborare au cunoscut o intensificare semnificativă, reflectată prin vizite și întrevederi la nivel înalt, care au contribuit substanțial la implementarea proiectelor și programelor de asistență.

S-au desfășurat aproximativ 500 de activități de cooperare cu parteneri și organizații regionale și internaționale. La nivel bilateral, au fost negociate 376 de activități cu 27 de parteneri din UE și NATO, incluzând evenimente la nivel de miniștri și șefi de stat major, conferințe, discuții tehnice, activități de instruire și educație, întâlniri de lucru și seminare. În paralel, au fost planificate circa 60 de activități în colaborare cu organizații internaționale precum ONU, NATO, UE, OSCE și CICR (Comitetul Internațional al Crucii Roșii).

Totodată, **Guvernul a extins agenda cooperărilor internaționale prin stabilirea de parteneriate** cu Belgia, Danemarca, Norvegia și Finlanda, și au fost semnate acorduri de cooperare cu Franța, inclusiv un amendament de modificare a acordului bilateral de cooperare în domeniul apărării cu România.

Capacitatea de apărare, modernizarea și transformarea Armatei Naționale au fost sprijinită inclusiv prin consolidarea cooperării cu NATO, în contextul implementării proiectelor/activităților etapei II a Pachetului de Consolidare a Capacităților de Apărare (DCBI).

Activitățile desfășurate în cadrul inițiativei DCBI au fost axate pe dezvoltarea capacităților în domenii esențiale, precum: Managementul resurselor umane (HRM); Managementul resurselor de apărare (DRM); Securitatea fizică și gestionarea stocurilor de muniții (PSSM); Protecția chimică, biologică, radiologică și diplomă publică și nucleară (CBRN); Combaterea dezinformării (STRATCOM), cu o investiție totală de 31,83 milioane euro.

În perioada de referință, s-a realizat finanțare integrală a două proiecte din Fondul Fiduciar NATO (Trust Fund - TF): Proiectul DCBI „Echipamente de protecție individuală CBRN (Faza I)” și Proiectul „Veste antiglonț și căști”. Totodată, a fost efectuată cea mai mare livrare de echipamente medicale militare în cadrul inițiativei DCBI pentru Republica Moldova, în valoare de aproximativ 700 mii euro.

În cadrul inițiativei „Managementul resurselor umane”, au fost lansate și implementate primele două faze ale unui proiect menit să abordeze provocările legate de recrutare și retenția personalului în Armata Națională. De asemenea, în cadrul inițiativei DCBI „Comunicare strategică”, s-au achiziționat echipamente în valoare de 120 mii euro pentru Centrul mass-media militară, Direcția comunicare strategică a Marelui Stat Major al Armatei Naționale și Serviciul de informare și comunicare cu mass-media al Ministerului Apărării.

Republica Moldova a reușit să devină cel de-al doilea mare beneficiar de contribuții financiare din partea statelor membre NATO, după Ucraina, ceea ce subliniază recunoașterea internațională a priorităților sale în domeniul apărării. Aliații și partenerii au reafirmat angajamentul lor de a susține proiectele de apărare pentru Republica Moldova. Asistența oferită Republicii Moldova de statele partenere a crescut semnificativ, atât în termeni de volum, cât și de diversitate, în scopul consolidării capacităților de apărare, prin sprijin financiar și livrări de echipamente militare esențiale.

Guvernul Statelor Unite ale Americii a oferit un sprijin financiar de aproximativ 25 milioane dolari, destinat achiziționării echipamentelor militare necesare, prin intermediul Fondului pentru Combaterea Influenței Rusiei și al Legii de apropiere suplimentară pentru Ucraina.

Republica Federală Germană a continuat sprijinirea în implementarea a șapte proiecte de asistență, parte a programului „Facilitarea și consolidarea securității, apărării și stabilității țărilor partenere.” În acest context, a fost semnat un aranjament adițional pentru achiziționarea de vehicule blindate de tip „Piranha” (Piranha 3 și Piranha 5), în valoare totală de 80,5 milioane euro.

De asemenea, sprijinul Germaniei se reflectă în extinderea cooperării prin noul Program guvernamental german de asistență cu echipamente pentru forțele armate ale țărilor partenere și semnarea unui acord interguvernamental ce vizează consolidarea capabilităților militare neletale ale statelor partenere și detașarea unei echipe de consiliere a Bundeswehr-ului pentru Republica Moldova.

România a sprijinit dezvoltarea și modernizarea Armatei Naționale prin realizarea unui proiect de premieră pentru Republica Moldova, care include elaborarea studiului de fezabilitate, proiectarea și construirea unei unități militare moderne, cu ajutorul Centrului de Studii și Proiectări Construcții Militare. Această colaborare este esențială pentru consolidarea capabilităților de apărare și îmbunătățirea infrastructurii militare. De asemenea, România a donat echipamente în valoare de peste 6 milioane euro, care au permis dotarea a două unități militare la nivel de batalion cu echipamente individuale și de protecție.

În anul analizat, cu suportul Regatului Spaniei au fost recepționate echipamente militare în valoare 1,80 milioane euro; Republica Lituania a livrat echipamente militare în valoare de 325 mii euro; Republica Franceză a acordat sprijinul financiar în valoarea totală de 185 mii euro, iar Regatul Țărilor de Jos a livrat echipament medical în valoare de 57 mii euro.

În același context, Republica Cehă a donat 6 autoturisme în valoare de 165 mii euro. Toate echipamentele fiind destinate consolidării capacității de apărare a statului, dar și de participare în misiuni internaționale de menținere a păcii.

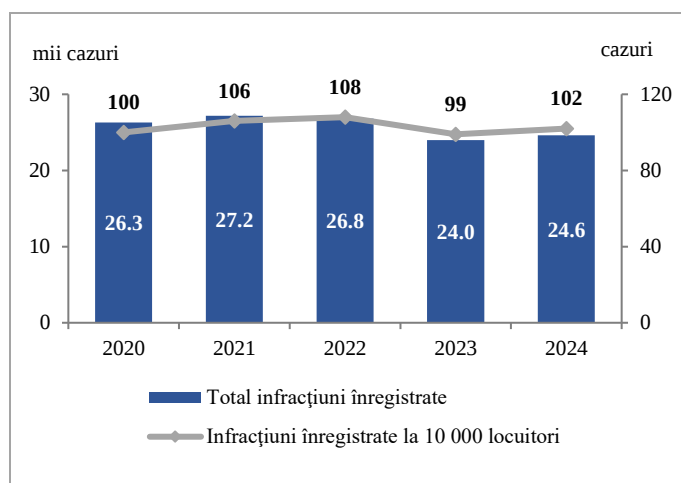
Afaceri interne

În domeniul afacerilor interne, Guvernul și-a desfășurat activitatea având ca obiectiv principal asigurarea unui climat de ordine și siguranță publică, prin implementarea unor măsuri strategice menite să răspundă provocărilor actuale și să consolideze capacitatea instituțiilor responsabile.

În acest sens, acțiunile întreprinse s-au axat pe următoarele direcții prioritare: i) garantarea ordinii publice, a securității naționale și combaterea eficientă a fenomenului infracțional; ii) implementarea unui management integrat al frontierei de stat, gestionarea fluxurilor migratorii și a cererilor de azil; iii) asigurarea protecției civile și dezvoltarea mecanismului național de reacție în situații de urgență și excepționale; iv) reglementarea și supravegherea controlului asupra armelor și munițiilor cu destinație civilă; v) consolidarea cooperării internaționale și armonizarea cadrului normativ național cu standardele internaționale aplicabile.

Evoluția fenomenului infracțional indică o creștere moderată de 2,5% la nivel național, fiind înregistrate 24,6 mii infracțiuni, cu 600 infracțiuni mai mult comparativ cu anul 2023, dar în scădere cu 6,5%, comparativ cu anul 2020. Rata infracționalității, în anul 2024, a constituit 102 infracțiuni la 10 mii locuitori, comparativ cu 99 infracțiuni în anul 2023. Din totalul infracțiunilor înregistrate, 21,7% au fost infracțiuni excepțional de grave, deosebit de grave și grave.

Figura 59. Rata infracționalității

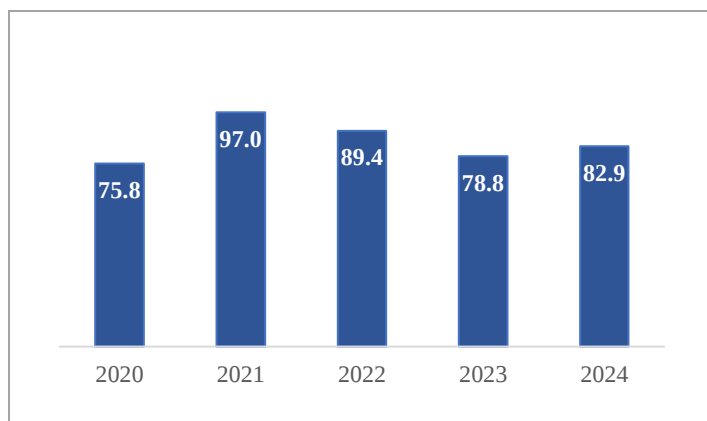
Sursă: Biroul Național de Statistică

Cele mai multe infracțiuni au fost înregistrate în mediul urban 60,4%.

Analiza structurii infracționale relevă că infracțiunile contra patrimoniului 35,4%, dețin cea mai mare pondere din totalul infracțiunilor comise. Acestea sunt urmate, în ordine descrescătoare, de infracțiunile săvârșite în domeniul transporturilor 16,9%, infracțiunile contra autorităților publice și securității statului 13,7%, infracțiunile contra ordinii și siguranței publice 5,6%, precum și 4,5 infracțiunile împotriva familiilor și minorilor.

Conform datelor statistice disponibile, **rata accidentelor rutiere raportate la 100 mii populație a înregistrat o creștere de 4,1% față de anul 2023**, ceea ce indică o agravare a fenomenului accidentelor în traficul rutier. Concomitent, s-a înregistrat o creștere a numărului de accidente rutiere cu 1,86%, atingând o rată de 82,9 accidente la 100 mii populație, în pofida măsurilor adoptate.

Figura 60. Rata accidentelor rutiere la 100 mii populație, %

Sursă: Ministerul Afacerilor Interne

Principalele măsuri întreprinse în scopul prevenirii accidentelor rutiere, precum și sporirii nivelului de educație și disciplinare rutieră, au vizat:

- i. Modificarea cadrului normativ în vederea sporirii siguranței și prevenirii accidentelor rutiere³⁷⁶;
- ii. Desfășurarea campaniei „Nu risca! Fii atent la trafic!”, precum și a operațiunilor „Pietonul”, „Truck and Bus”, „Siguranță copii”, „Girofarul”, „Vehiculul – Siguranța Ta”, „ROADPOL Seat Belt”, „Autobuz” și „Taxi”;
- iii. Sporirea numărului de beneficiari ai „orășelelor de siguranță rutieră” destinate copiilor, precum și ai „centrelor mobile de educație rutieră”, al căror număr în anul 2024 a ajuns la 47.294 de persoane;
- iv. Aplicarea amenzilor pentru încălcarea Regulamentului circulației rutiere, precum și a punctelor de penalizare ca sancțiune complementară. Au fost aplicate 663.532 amenzi cu o valoare totală de 451.313.735 lei, precum și 1.435.315 de puncte de penalizare sub formă de sancțiuni complementare. Totodată, prin decizia instanței de judecată 390 de persoane au fost private de dreptul de a conduce vehiculul.

Principalii factori care au determinat evoluția numărului de accidente rutiere, în pofida măsurilor adoptate sunt:

- i. Viteza neadecvată a conducătorilor de vehicule în raport cu condițiile situației rutiere și condițiile climaterice, care în anul 2024 a constituit 27,78 % din totalul accidentelor rutiere înregistrate în același an;
- ii. Creșterea considerabilă a numărului unităților de transport care circulă pe drumurile naționale, îndeosebi cele înregistrate în străinătate. Potrivit datelor statistice prezentate de Agenția servicii publice, la 01.01.2025, în Republica Moldova numărul unităților de transport aflate la evidență a crescut cu 73.284, comparativ cu situația la 01.01.2024. Totodată, având în vedere și numărul unităților de transport care au intrat în țară, se constată că în perioada anului 2024 pe teritoriul țării s-au aflat 3.630.178 unități de transport sau cu 60% mai mult ca în anul 2023;
- iii. Infrastructură rutieră neadaptată la necesitățile celor mai vulnerabili participanți la trafic, precum sunt pietonii, bicicliștii și conducătorii de trotinete.

Executivul a întreprins măsuri substanțiale pentru întărirea capacităților statului în domeniul testării antidrog, prevenirii și combaterii traficului și consumului ilicit de

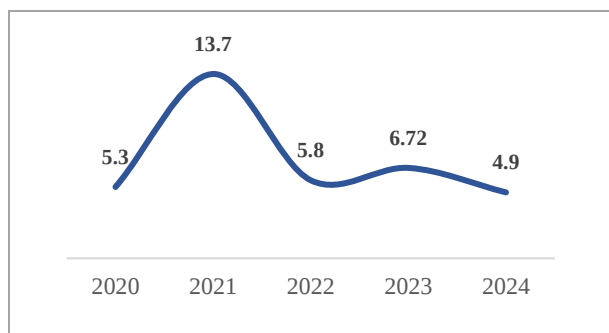
³⁷⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 330/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 887/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 515/2024](#)

droguri, precum și pentru tragerea la răspundere a persoanelor implicate în circulația ilegală a substanțelor interzise.

În acest context, au fost identificate 13 noi substanțe, care au fost incluse sub control pe teritoriul Republicii Moldova începând cu data de 10 noiembrie 2023. Această măsură reflectă eficiența ultimelor modificări legislative privind aprobarea tabelelor și listelor substanțelor stupeficante, psihotrope și precursorilor acestora³⁷⁷, contribuind semnificativ la sporirea controlului statului asupra circulației acestor substanțe și la combaterea traficului ilicit.

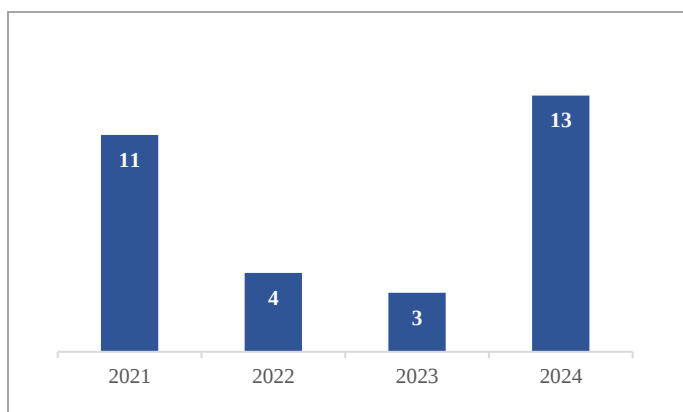
Totodată, au fost adoptate modificări ale cadrului normativ referitor la testarea antidrog³⁷⁸ și la regimul juridic al circulației ilegale a substanțelor stupeficante, psihotrope și al plantelor care conțin astfel de substanțe³⁷⁹, consolidând astfel instrumentele legale de prevenire și sancționare a infracțiunilor din acest domeniu.

Figura 62. Victimele traficului de ființe umane la 100 mii populație, nr.

Sursă: Ministerul Afacerilor Interne

Figura 61. Numărul noilor substanțe stupeficante, psihotrope și analogilor acestora

Sursă: Ministerul Afacerilor Interne

Anul 2024 a înregistrat o scădere semnificativă a numărului victimelor traficului de ființe umane, comparativ cu anul precedent, fiind identificate la nivel național în total 119 victime, față de 169 victime în 2023. În cadrul cauzelor penale privind infracțiunile de trafic de ființe umane și trafic de copii, investigate de organele competente, au fost identificate 109 victime. Dintre acestea, 79 sunt adulți, dintre care 18 femei și 61 bărbați, iar 30 sunt copii, din care 26 fete și 4 băieți.

Pentru a spori sprijinul acordat victimelor traficului de ființe umane, Guvernul a adoptat un set de măsuri care vizează implementarea recomandărilor Comitetului Lanzarote, având ca scop asigurarea aplicării corespunzătoare a Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării și abuzurilor sexuale³⁸⁰. Aceste măsuri sunt concepute pentru a îmbunătăți calitatea asistenței și protecției acordate victimelor, prin consolidarea mecanismelor de prevenire și combatere a traficului de ființe umane. De asemenea, setul de

³⁷⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 1088/2004](#)

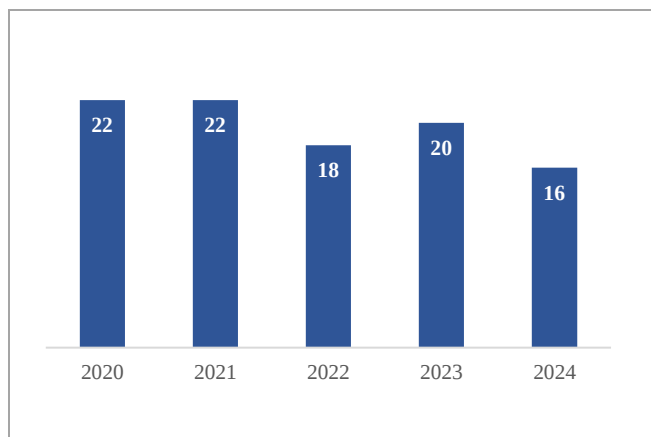
³⁷⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 515/2024](#)

³⁷⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 223/2024](#)

³⁸⁰ [Dispoziția Guvernului nr. 206/2004](#)

măsuri include instituirea unor proceduri eficiente de analiză și planificare a politicilor publice în domeniul protecției drepturilor copilului.

Figura 63. Cazurile de aplicare a torturii, tratamentului inuman și degradant, nr.

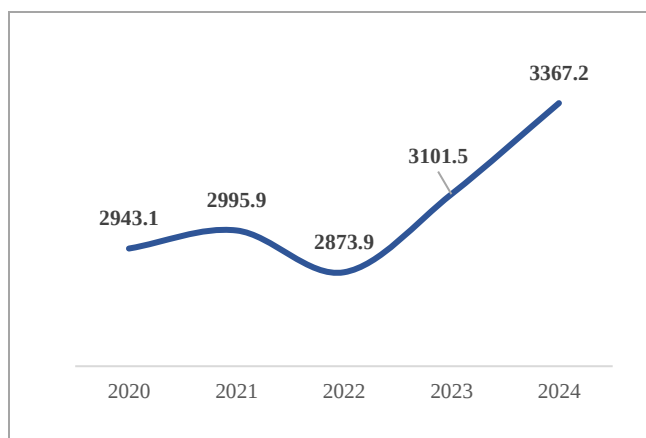
Sursă: Ministerul Afacerilor Interne

Efficientizarea mecanismelor de control și instruire a personalului a condus la micșorarea cu de 20% a cazurilor de tortură, tratamente inumane și degradante, având un impact semnificativ în comparație cu anul precedent. Totodată, au fost aprobate reglementări privind normele de hrană și asigurarea cu obiecte de igienă esențiale pentru persoanele aflate în izolatoarele de detenție provizorie. De asemenea, pentru prevenirea incidentelor de automutilare și aplicarea de violență din partea persoanelor aflate în aceste izoloare, serviciile de detenție și escortă din cadrul subdiviziunilor teritoriale ale Poliției au

fost echipate cu 40 de detectoare de metal portabile.

În cadrul acțiunilor de control al armelor și munițiilor cu destinație civilă, au fost efectuate 61.641 de verificări cu privire la respectarea reglementărilor privind condițiile de păstrare a acestora. Totodată, instituțiile competente au desfășurat măsuri pentru depistarea încălcărilor legislației referitoare la circuitul armelor cu destinație civilă, în urma cărora au fost ridicate un total de 3.635 de arme de foc. Dintre acestea, 452 au fost confiscate în vederea păstrării temporare, 292 pentru încălcarea regulilor de deținere, port și folosire, 354 pentru deținerea ilegală, 132 au fost predate voluntar de către deținători, iar 2.405 au fost transmise către Comisia de stat pentru evaluarea, bonificarea și rebutarea armelor individuale.

Figura 64. Controlul asupra armelor și munițiilor cu destinație civilă

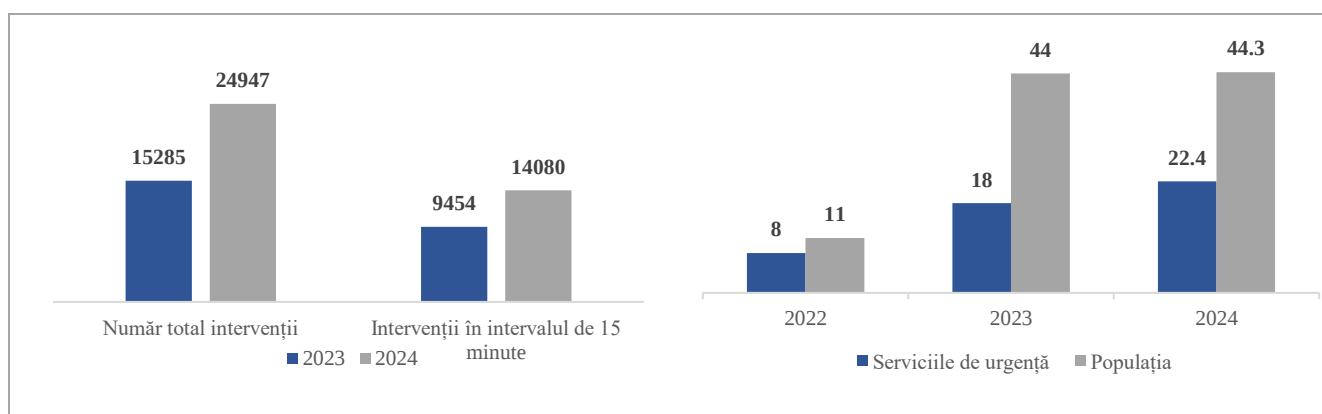

Sursă: Ministerul Afacerilor Interne

În vederea prevenirii incidentelor aferente utilizării armelor cu destinație civilă, sporirii nivelului de conștientizare a obligației de înregistrare a armelor de foc, de predare a celor deținute ilegal, au fost desfășurate 2.726 de activități de informare, a căror beneficiari au fost 45.330 de cetățeni. În același context, în cadrul Inspectoratului național de securitate publică a fost instituit Punctul Focal Național pe domeniul armelor de foc, munițiilor, substanțelor și

Figura 65. Intervenții efectuate

Figura 66. Gradul de pregătire a serviciilor de urgență și a populației, %

Sursă: Ministerul Afacerilor Interne

materialelor explozive, în conformitate cu cerințele specifice aderării la Uniunea Europeană. De asemenea, în scopul combaterii comerțului ilicit cu arme de calibru mic și armament ușor, precum și alinierii cadrului normativ național la standardele Uniunii Europene³⁸¹, au fost operate modificări la Legea nr. 130/2012 privind regimul armelor și al munițiilor cu destinație civilă.³⁸²

Executivul a instituit reglementări detaliate privind procedurile referitoare la procurarea, importul, transportul, tranzitul, depozitarea, prepararea și utilizarea explozivilor de uz civil. Aceste măsuri includ, de asemenea, întărirea capacităților autorităților competente în domeniul controlului și supravegherii pieței explozivilor³⁸³.

Inspectoratul General pentru Situații de Urgență (IGSU) a continuat să își consolideze capacitățile în domeniul furnizării serviciilor de asistență internațională în materie de protecție civilă, prin operaționalizarea unor module esențiale, precum modulul USAR (Urban Search and Rescue), modulul GFFV (Ground Forest Fire Fighting Using Vehicles) și înființarea sub-modulului logistic. Aceste activități au avut un impact semnificativ asupra creșterii numărului de misiuni în domeniul situațiilor de urgență, înregistrându-se un total de 24.947 de misiuni, dintre care 14.080 au fost realizate într-un interval de intervenție de până la 15 minute. Aceasta reprezintă 58% din totalul misiunilor desfășurate în anul 2024, reflectând astfel eficiența și promptitudinea activităților desfășurate de IGSU în acest context.

Pentru a reduce timpul de intervenție în situații de urgență, au fost adoptate următoarele măsuri: a fost redeschis 1 post de salvatori și pompieri; au fost recepționate 8 autospeciale de intervenție pentru 8 localități unde urmează a fi create posturi de salvatori și pompieri voluntari; au fost semnate 3 Acorduri de parteneriat cu autoritățile administrației publice locale.

Gradul de pregătire al serviciilor de urgență a înregistrat o creștere de 4,4 p.p, iar gradul de pregătire al populației a crescut cu 0,3 p.p.

³⁸¹ [Directiva \(UE\) 2021/555](#)

³⁸² [Legea nr. 38/2024](#)

³⁸³ [Legea nr. 67/2024](#)

Aceste progrese sunt rezultatul unei gestionări eficiente a situațiilor de urgență și excepționale de către (IGSU). Principale măsuri întreprinse în acest sens au vizat: amenajarea în cadrul Centrului Republican de Instruire al IGSU a modului de instruire „Stingerea incendiilor de vegetație”, destinat pentru instruirea pompierilor în domeniul acțiunilor în caz de incendii forestiere; instruirea diferitor categorii de populație; participarea a 12 angajați ai IGSU la 14 cursuri în cadrul programului de instruire al Mecanismului de protecție civilă al Uniunii Europene; desfășurarea aplicațiilor practice de protecție civilă cu antrenarea autorităților administrației publice locale și centrale, inclusiv și sectorul privat.

Gradul de intoleranță la corupție a angajaților din sistemul afacerilor interne a înregistrat progrese însemnate în anul de raportare. Această tendință pozitivă se datorează intensificării acțiunilor de prevenire a corupției, concomitent cu cele de depistare, instrumentare și sancționare, sporirii gradului de educare, conștientizare și responsabilizare privind impactul corupției asupra societății.

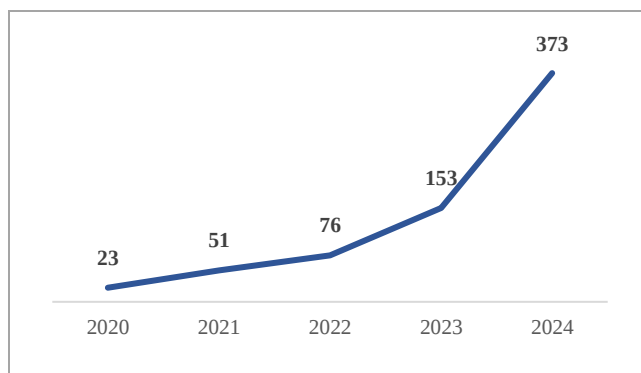
Astfel, în anul 2024 au fost înregistrate 373 de cazuri de corupție, ceea ce constituie o creștere de 243,7 % comparativ cu 153 de cazuri înregistrate în anul 2023. Denunțurile depuse de angajații Ministerului Afacerilor Interne în anul 2024, reprezintă rezultatul creșterii nivelului atât a integrității instituționale, cât și a integrității profesionale a angajaților, precum și a eforturilor depuse pentru sporirea încrederii societății în faptul că funcționarii publici își îndeplinesc misiunea în conformitate cu interesul public.

Guvernul a adoptat o serie de măsuri menite să întărească prevenirea și combaterea fenomenului infracțional, prin încheierea unor tratate internaționale ce vizează cooperarea în domeniul polițienesc.³⁸⁴ Acordurile internaționale semnate între Republica Moldova și Regatul Belgiei, Republica Azerbaidjan și Republica Albania au fost destinate să asigure o colaborare eficientă între autoritățile competente din statele semnatare, în scopul consolidării securității și ordinii publice, în conformitate cu standardele și normele internaționale.

Totodată, **au fost operate modificări semnificative în reglementările ce vizează procedura de restricționare a accesului la conținutul web cu caracter infracțional,** precum și în cadrul procedural al măsurii de conservare a datelor informatice, aliniindu-se astfel la cerințele impuse de Convenția privind criminalitatea informatică.³⁸⁵

Au fost întărite măsurile de securitate în traficul rutier, în conformitate cu reglementările privind condițiile tehnice. Aceste cerințe trebuie să fie îndeplinite de către vehiculele cu volanul amplasat pe partea dreaptă pentru a putea fi autorizate și admise legal în circulația pe drumurile

Figura 67. Denunțurile actelor de corupție, nr.

Sursă: Ministerul Afacerilor Interne

³⁸⁴ [Hotărârea Guvernului nr. 416/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 539/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 32/2024](#)

³⁸⁵ [Legea nr. 200/2024](#)

publice, asigurându-se astfel un nivel ridicat de siguranță rutieră.³⁸⁶ În paralel, au fost adoptate acțiuni de facilitare a traficului rutier, prin simplificarea procedurilor de conversiune a permiselor de conducere dintre Republica Moldova și Republica Elenă, Republica Albania, Statul Israel, Regatul Spaniei și Republica Franceză.³⁸⁷

În anul de raportare s-a consolidat mecanismul de prevenire și combatere a terorismului, prin instituirea Consiliului Teritorial Antiterorist, care are misiunea de a organiza măsurile urgente de reacționare și răspuns la survenirea situațiilor de criză teroristă, orientate spre localizarea și gestionarea situației de criză teroristă, diminuarea pericolului declanșării situațiilor excepționale, lichidarea consecințelor și spre asigurarea securității populației și a teritoriului în zona afectată, până la inițierea operației antiteroriste.³⁸⁸

Întru susținerea dezvoltării infrastructurii instituționale și pentru a răspunde cerințelor de modernizare și consolidare a structurilor de securitate publică, Guvernul a aprobat alocarea unei sume din fondul de rezervă, în valoare de 630,0 mii lei, destinată finalizării lucrărilor de reconstrucție a sediului Sectorului de Poliție nr. 1 din satul Ustia, raionul Dubăsari. Această sumă va contribui la îmbunătățirea condițiilor de muncă ale personalului polițienesc și asigurarea unui serviciu public de ordine și siguranță publică mai eficient și mai accesibil pentru comunitatea locală.³⁸⁹

Un pas semnificativ în combaterea activităților de falsificare a monedei și a punerii în circulație a acestora a fost realizat prin aderarea Republicii Moldova la Convenția Internațională privind Stoparea Falsificării Monedei. Această aderare reprezintă un angajament ferm al autorităților moldovenești de a întări măsurile de prevenire și combatere a infracțiunilor legate de falsificarea monedei, precum și de a coopera activ cu statele semnatare ale Convenției în vederea armonizării legislației și a consolidării mecanismelor de răspuns la nivel global.³⁹⁰

În vederea facilitării integrării progreselor tehnologice în activitățile operaționale specifice proceselor penale și contravenționale, **a fost aprobat Conceptul Sistemului Informațional Automatizat „e-Dosar: Gestiune electronică a cauzelor penale/contravenționale”**³⁹¹.

În vederea consolidării capacităților organelor de drept în procesul de colectare și înregistrare a informațiilor despre persoanele care au săvârșit infracțiuni și contravenții de violență în familie, au fost aprobate Conceptul Sistemului informațional „Registrul de evidență a agresorilor în cazurile de violență împotriva femeilor și violență în familie” și Regulamentul resursei informaționale formate de Sistemul informațional „Registrul de evidență a agresorilor în cazurile de violență împotriva femeilor și violență în familie”.³⁹²

³⁸⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 330/2024](#)

³⁸⁷ [Hotărârea Guvernului nr. 610/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 398/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 227/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 130/2024](#), [Hotărârea Guvernului nr. 658/2024](#)

³⁸⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 451/2024](#)

³⁸⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 379/2024](#)

³⁹⁰ [Legea nr. 307/2024](#)

³⁹¹ [Hotărârea Guvernului nr. 714/2024](#)

³⁹² [Hotărârea Guvernului nr. 822/2024](#)

Guvernul a adoptat măsuri menite să îmbunătățească eficiența activității Serviciului 112, având ca scop majorarea nivelului de siguranță și protecție a populației. Aceste măsuri includ, printre altele, optimizarea procesului decizional al Comitetului Coordonator Interdepartamental, responsabil cu asigurarea unei interacțiuni eficiente între Serviciul Național Unic pentru Apelurile de Urgență 112 și servicii specializate de urgență.³⁹³

A fost asigurată eliberarea cazierului judiciar în una dintre cele 24 de limbi oficiale ale Uniunii Europene prin intermediul Portalului Serviciilor Publice, cu posibilitatea solicitării online, apostilării și livrării documentului respectiv în orice țară a lumii. Beneficiarii acestor servicii fiind scutiți de cheltuielile suplimentare legate de traducerea oficializată a cazierului judiciar, acest serviciu poziționându-se în top 3 servicii solicitate de către cetățeni.³⁹⁴

Inspectoratul General de Carabinieri (IGC) a fost implicat activ în operațiuni internaționale de menținere a păcii, participând la misiunea desfășurată în Kosovo sub egida Forței Multinaționale de Menținere a Păcii (KFOR)³⁹⁵. De asemenea, IGC a contribuit la asigurarea securității în timpul Jocurilor Olimpice și Paralimpice de vară din Paris.³⁹⁶ În acest context, efectivele Inspectoratului General de Carabinieri au fost integrate în echipe internaționale mixte, având atribuții în executarea misiunilor de patrulare pe domeniul public, protecția obiectivelor strategice, precum și prevenirea și descurajarea activităților infracționale, în conformitate cu standardele și procedurile internaționale în materie de securitate și ordine publică.

IGC a dobândit statutul de membru al Asociației Internaționale a Forțelor de Jandarmerie și Poliție cu Statut Militar, consolidând astfel cooperarea internațională în domeniul asigurării ordinii și siguranței publice. Decizia privind admiterea a fost oficializată în cadrul Summit-ului Asociației, care a avut loc în Roma, Italia, reafirmând angajamentul instituției față de standardele și bunele practici promovate la nivel internațional în materie de aplicare a legii.

Noi reglementări privind frontiera de stat³⁹⁷ au fost adoptate, având ca obiectiv implementarea conceptului european de management integrat al frontierei. Această abordare va asigura respectarea drepturilor fundamentale ale persoanelor aflate la frontieră și va contribui la eficientizarea controlului și supravegherii acesteia. Totodată, au fost reglementate procesele de bază cu privire la activitatea de control al frontierei, incluzând controlul la trecerea frontierei și supravegherea frontierei între punctele de trecere.³⁹⁸

Creșterea capacității de monitorizare și intervenție a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră a fost consolidată prin achiziționarea de echipamente specializate, incluzând mijloace de transport pentru patrulare și intervenție rapidă, ambarcațiuni destinate supravegherii zonelor acvatice, sisteme fixe de termoviziune pentru monitorizarea pe timp de noapte, drone și sisteme antidrone, precum și soluții integrate de comunicații. Aceste investiții, în valoare totală

³⁹³ [Hotărârea Guvernului nr. 636/2024](#)

³⁹⁴ [Portalul Serviciilor Publice](#)

³⁹⁵ [Hotărârea Guvernului nr. 226/2024](#)

³⁹⁶ [Hotărârea Guvernului nr. 504/2024](#)

³⁹⁷ [Legea nr. 28/2024](#)

³⁹⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 862/2024](#)

de aproximativ 7,5 milioane de euro, au avut un impact semnificativ în diminuarea riscurilor asociate criminalității transfrontaliere și în eficientizarea schimbului de informații operaționale.

În cadrul structurii organizatorice a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră a fost înființată Unitatea de Informații privind Pasagerii (UIP), având ca principal obiectiv sporirea securității naționale. Aceasta își va desfășura activitatea prin colectarea, stocarea, prelucrarea și transmiterea datelor din înregistrările pasagerilor (Passenger Name Record – PNR), contribuind astfel la prevenirea migrației ilegale și la combaterea criminalității transfrontaliere.³⁹⁹

A fost aprobat Acordul dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind controlul coordonat pe teritoriul României în punctul de trecere a frontierei de stat Giurgiulești (Republica Moldova) – Galați (România) rutier, pe sensul de intrare în România⁴⁰⁰.

Sistemul de azil a fost îmbunătățit prin modificarea cadrului normativ referitor la procedura de azil, în vederea alinierii acestuia la standardele internaționale și asigurării unei protecții eficiente pentru solicitanții de azil⁴⁰¹.

S-au implementat măsuri menite să garanteze accesul la educație, asistență medicală, servicii sociale, precum și la piața muncii pentru **persoanele strămutate din Ucraina**, oferindu-le posibilitatea de a desfășura activități lucrative în condiții de legalitate și echitate.⁴⁰² **Au fost adoptate măsuri privind procedura de luare în custodie publică a străinilor**⁴⁰³, având ca obiectiv uniformizarea dispozițiilor legale aplicabile și instituirea unor garanții procedurale adecvate.

Au fost semnate două acorduri bilaterale cu Republica Azerbaidjan⁴⁰⁴ și Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord⁴⁰⁵, privind readmisia persoanelor aflate în situație de ședere ilegală. Aceste acorduri reflectă angajamentul de a coopera pe plan internațional pentru soluționarea migrației ilegale, garantând, totodată, protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanelor aflate în situație de ședere ilegală.

Accesul străinilor la serviciile guvernamentale a fost facilitat, prin conectarea Sistemului Informațional al Inspectoratului General pentru Migrație la platformele guvernamentale MPay, Msign, MConect și MNotify. În acest context, au fost digitalizate patru servicii oferite de Inspectoratul General pentru Migrație, respectiv: depunerea online a cererilor de către investitorii străini prin platforma „E-Filing”, programarea online pentru furnizarea serviciilor de către Inspectorat prin intermediul platformei Earlyone, eliberarea „Adeverinței privind confirmarea statutului străinului pe teritoriul Republicii Moldova”, și serviciul de transmitere și recepționare online a cererilor pentru acordarea sau prelungirea dreptului de ședere provizorie în scop de muncă sau investiții, prin „Cabinetul beneficiarului solicitant”, cu utilizarea semnăturii electronice.

³⁹⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 788/2024](#)

⁴⁰⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 821/2024](#)

⁴⁰¹ [Legea nr. 297/2024](#)

⁴⁰² [Hotărârea Guvernului nr. 141/2024](#)

⁴⁰³ [Legea nr. 287/2024](#)

⁴⁰⁴ [Legea nr. 257/2024](#)

⁴⁰⁵ [Legea nr. 773/2024](#)

Măsurile esențiale pentru intervenția rapidă și eficientă în protecția populației și a teritoriului, vizând întărirea capacității statului în domeniul protecției civile și gestionării situațiilor de urgență și excepționale au fost aprobate⁴⁰⁶. A fost actualizat Nomenclatorul bunurilor materiale din rezervele de stat și Nomenclatorul bunurilor materiale din rezervele de mobilizare⁴⁰⁷, gradul de completare al acestora a ajuns la 60,4%. Totodată, au fost consolidate atât capacitățile decizionale, cât și cele operaționale ale Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova.⁴⁰⁸

A fost asigurată livrarea eficientă a resurselor necesare, în conformitate cu normele legale și cu scopul de a sprijini Ucraina în fața provocărilor umanitare.⁴⁰⁹

Republica Moldova a fost reprezentată, în premieră, la prestigioasa competiție internațională „Premiile Globale 2024” (PMO), unde a fost distinsă cu premiul „Impactul asupra comunității”. Ceremonia de decernare a reunit organizații și profesioniști din peste 150 de țări. Recunoașterea a fost acordată în urma rezultatelor obținute în gestionarea portofoliului de proiecte cu impact direct asupra comunității, consolidând astfel relația de încredere dintre autorități, cetățeni și partenerii de dezvoltare prin intermediul Platformei „Together4HomeAffairs”.

Reintegrarea țării

Măsurile adoptate de Guvern pentru reintegrarea țării și restabilirea unității naționale au constat în protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, eliminarea barierelor în calea liberei circulații, precum și menținerea unui dialog activ în cadrul formatelor de interacțiune dintre Chișinău și Tiraspol. Astfel, au avut loc 3 întreveneri de lucru ale reprezentanților politici în procesul de negocieri pentru reglementarea transnistreană din partea Chișinăului și a Tiraspolului, 13 ședințe ale grupurilor de lucru sectoriale axate pe abordarea celor mai stringente probleme cu care se confruntă locuitorii de pe ambele maluri ale Nistrului și 40 ședințe în cadrul Comisiei Unificate de Control.

Implementarea eficientă a Programului activităților de reintegrare a țării⁴¹⁰ a facilitat realizarea a 31 de proiecte cu impact semnificativ în diverse sectoare. Acestea au inclus sprijinirea fermierilor din raionul Dubăsari, asigurarea accesului acestora la terenurile agricole situate dincolo de traseul Rîbnița-Tiraspol, precum și funcționarea fără impedimente a celor 8 școli cu predare în limba română din regiunea transnistreană.

Pentru consolidarea cadrului juridic în procesul de reintegrare a țării, au fost adoptate reglementări legislative importante, inclusiv: instituirea cerințelor uniforme pentru agenții economici pe ambele maluri ale Nistrului⁴¹¹; prelungirea până în anul 2026 a mecanismului de înmatriculare a autovehiculelor cu plăci de model neutru, facilitând libera circulație a mijloacelor de transport⁴¹²; actualizarea reglementărilor privind activitatea delegației Republicii Moldova în

⁴⁰⁶ [Legea nr. 182/2024](#)

⁴⁰⁷ Hotărârea Guvernului nr. 560-3s/2024 (cu parafă secretă)

⁴⁰⁸ [Hotărârea Guvernului nr. 19/2024](#)

⁴⁰⁹ [Hotărârea Guvernului nr. 127/2024](#)

⁴¹⁰ [Hotărârea Guvernului nr. 341/2024](#)

⁴¹¹ [Codul vamal nr. 95/2021](#)

⁴¹² [Legea nr. 198/2024](#)

Comisia Unificată de Control, consolidând astfel mecanismele de coordonare în procesul de reglementare a conflictului din regiunea transnistrean⁴¹³.

Progresele semnificative înregistrate în implementarea politicilor guvernamentale se reflectă în creșterea documentării cu acte de model național a locuitorilor și antreprenorilor din raioanele de est ale țării. Astfel, 362 325 de persoane dețin cetățenia Republicii Moldova, dintre care 342 443 de persoane sunt titulari ai pașaportului de cetățean al Republicii Moldova. În total, în perioada 2017-2024 au fost emise 41 123 de permise de conducere de tip „MD”. Totodată, 2 406 agenți economici s-au înregistrat la Agenția Servicii Publice, iar 6 061 de certificate de origine a mărfurilor au fost eliberate. Comerțul exterior a cunoscut o dinamică pozitivă, peste 83% din exporturi și 54% din importuri fiind orientate către Uniunea Europeană, acestea fiind desfășurate exclusiv prin posturile vamale constituționale și în conformitate cu legislația națională.

Prin intermediul programelor de asistență externă au fost alocate fonduri destinate dezvoltării economice și comunitare, având ca obiectiv reducerea disparităților dintre cele două maluri ale Nistrului și sprijinirea dezvoltării durabile a localităților afectate de conflictul nereglementat.

În cadrul **Programului UE-UNDP „Susținerea Măsurilor de Promovare a Încrederii (VI)”**, au fost alocate fonduri în valoare de 2,23 milioane de dolari SUA pentru implementarea unor proiecte menite să contribuie la dezvoltarea economică și comunitară în regiunile situate pe ambele maluri ale Nistrului.

A fost asigurată asistența tehnică și consultanță pentru conformarea activităților economice la standardele naționale și internaționale, prin intermediul **Proiectului „Dezvoltarea capacităților de export pe malurile Nistrului”**, pentru care au fost alocate 2,13 milioane de dolari SUA.

În cadrul **Programului comun al ONU „Consolidarea drepturilor omului pe ambele maluri ale Nistrului”** și al **Programului ONU „Consolidarea coeziunii sociale în Moldova prin dialog și abilitare comunitară”**, peste 2 milioane de dolari SUA au fost direcționate către proiecte sociale menite să sprijine grupurile vulnerabile și promotorii drepturilor omului.

⁴¹³ [Hotărârea Guvernului nr. 815/2024](#), [Dispoziția Guvernului nr. 214/2024](#)

Prioritățile de politici publice pe termen mediu ale Guvernului

Prezentul document stabilește prioritățile de politici publice ale Guvernului Republicii Moldova pentru perioada 2026-2028 și a fost elaborat potrivit prevederilor Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014, Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea strategică și Ordinului ministrului finanțelor cu privire la Setul metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului nr. 124/2023.

Stabilirea priorităților în politicile publice pe termen mediu are ca obiectiv principal optimizarea alocării resurselor guvernamentale – financiare, umane și tehnologice – pentru a maximiza impactul acestora și a asigura dezvoltarea unor politici coerente și sustenabile. În acest sens, prioritizarea politicilor publice pe termen mediu constituie un instrument strategic esențial, care ajută Guvernul să gestioneze resursele eficient și să direcționeze acțiunile în vederea atingerii obiectivelor, promovând totodată dezvoltarea durabilă și îmbunătățirea calității vieții în societate

Prioritățile de politici publice pe termen mediu ale Guvernului au ca scop atingerea obiectivelor naționale stabilite în **Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”**⁴¹⁴, **Programul de activitate al Guvernului „Moldova prosperă, sigură, europeană”**⁴¹⁵, **strategiile sectoriale naționale, Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, Agenda de asociere Republica Moldova-Uniunea Europeană pentru perioada 2021-2027, recomandările existente din pachetele anuale de extindere și îndeplinirea tuturor cerințelor de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană (UE)**⁴¹⁶.

Aderarea deplină a Republicii Moldova la Uniunea Europeană reprezintă un obiectiv strategic al țării, având o importanță politică, economică și de securitate majoră. În iunie 2022, Republicii Moldova i s-a acordat statutul de țară candidată la UE, iar în iunie 2024 s-au deschis negocierile de aderare. În acest context, Guvernul Republicii Moldova a subliniat că: „*Republica Moldova își propune să atingă nivelul de pregătire națională pentru alinierea legislației sale la acquis-ul UE și să devină stat membru până în 2030*”⁴¹⁷.

Astfel, avansarea spre parcursul integrării europene va constitui **prioritatea absolută pentru activitatea Guvernului**, pe termen mediu și lung. Toate domeniile de dezvoltare social-economică a țării vor include măsuri menite să crească nivelul de pregătire pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

UE a recunoscut importanța sprijinirii Republicii Moldova pentru a progresa rapid pe calea aderării, oferindu-se să acorde sprijin financiar sporit de până la **1,9 miliarde EUR** pentru punerea în aplicare a Agendei cuprinzătoare de reformă, inclusă în **Planul de creștere pentru Moldova**⁴¹⁸ (**The Moldova Growth Plan**), ce ar urma să mobilizeze alte **2,5 miliarde EUR** de noi investiții din partea instituțiilor financiare internaționale și din sectorul privat în economia

⁴¹⁴ [Legea nr. 315/2022](#)

⁴¹⁵ [Hotărârea Parlamentului nr. 28/2023](#)

⁴¹⁶ [Legea nr. 112/2014](#)

⁴¹⁷ 25 iunie 2024, prima Conferință Interguvernamentală (CIG) privind aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană

⁴¹⁸ [Comunicat Comisia Europeană](#)

națională. Planul urmărește accelerarea creșterii economice durabile și favorabile incluziunii și a procesului de aderare, pe baza reformelor legate de integrarea europeană. Progresele realizate în implementarea Agendei de reformă vor condiționa debursarea fondurilor UE prin Facilitatea pentru Reformă și Creștere, parte a Planului de Creștere pentru Moldova, contribuind la atragerea investițiilor în economie și accelerând negocierile de aderare.

Pentru a asigura progrese în timp util și a mobiliza resurse financiare suplimentare din partea instituțiilor financiare internaționale și a sectorului privat, prioritățile de politici publice pe termen mediu ale Guvernului vor fi aliniate, în primul rând, la reformele și proiectele investiționale incluse în **Planul de creștere pentru Moldova**. În acest sens, prioritățile vor fi direct corelate cu:

- i. **Reformele pentru dezvoltarea socio-economică**, bazându-se pe principalii factori de creștere economică:
 - **Competitivitatea economică** - acțiuni de îmbunătățire a mediului de afaceri și sprijinirea IMM-urilor, inclusiv din perspectiva reglementărilor;
 - **Reziliența economică**, inclusiv infrastructura și energia - reforme structurale pentru a elimina decalajele de conectivitate ale Republicii Moldovei, în special prin alinierea transporturilor, energiei și politicilor digitale și asigurând investiții substanțial mai mari în aceste sectoare-cheie;
 - **Guvernanța economică** - consolidarea gestionării finanțelor publice prin intermediul sistemelor de audit și control, reorganizarea întreprinderilor de stat și reducerea dominației acestora în sectoarele productive;
 - **Capitalul social** - măsuri de sprijinire a reformelor în domeniile educației, reducerea decalajului de competențe cu piața forței de muncă, ocupării incluzive și oportunităților de pe piața muncii, cu o atenție deosebită acordată tinerilor, egalității de gen și emancipării economice a femeilor, protecției sociale și sănătății;
 - **Tranzițiile ecologică și digitală** - productivitatea resurselor și economia circulară, biodiversitatea, mediul cu emisii reduse de carbon și consolidarea instituțiilor de mediu.
- ii. **Reformele pentru consolidarea accesului la piața unică a UE**, pe baza oportunităților oferite de zona de liber schimb aprofundat și cuprinzător și a participării la programele și politicile UE, fiind considerate cinci domenii prioritare în care Moldova poate lua măsuri imediate pentru a spori beneficiile pieței unice:
 - Libera circulație a mărfurilor și integrarea în lanțurile de aprovizionare;
 - Facilitarea comerțului și a conexiunilor de transport;
 - Integrarea pe piața energetică a UE;
 - Integrarea pe piața digitală;
 - Accesul la zona unică de plăți în euro (SEPA).

- iii. **Reformele-cheie care vizează toate elementele fundamentale⁴¹⁹ ale procesului de aderare la UE**, având în vedere caracterul lor transversal, caracterul central al procesului de aderare și importanța acestora pentru o economie prosperă, un mediu de afaceri sănătos și încrederea investitorilor. Prioritare vor fi măsurile de *consolidare a statului de drept, lupta împotriva corupției și a criminalității organizate, gestionarea afacerilor interne, inclusiv alinierea vizelor la UE*. În plus, prioritare vor fi reformele ce vor viza *drepturile fundamentale, inclusiv libertatea de exprimare și funcționarea instituțiilor democratice, și vor consolida reforma administrației publice din Moldova*.

De asemenea, în vederea asigurării continuității reformelor și proiectelor de dezvoltare începute, **prioritare pentru perioada 2026-2028 vor fi considerate reformele și proiectele de dezvoltare în derulare, aprobate în Planul Național de Dezvoltare pentru anii 2025-2027 (HG nr. 361/2024).**

Prioritățile de politici publice pe termen mediu pentru perioada 2026-2028 sunt structurate în 10 capitole, racordate la obiectivele generale ale Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”.

Prioritățile stabilite în acest document vor servi drept bază pentru elaborarea **Planului Național de Dezvoltare 2026-2028 și Cadrului Bugetar pe Termen Mediu 2026-2028.**

⁴¹⁹ Grupul fundamental include: capitolul 23 - Sistemul judiciar și drepturile fundamentale, capitolul 24 - Justiție, libertate și securitate, criteriile economice, funcționarea instituțiilor democratice, reforma administrației publice, capitolul 5 - Achiziții publice, capitolul 18 - Statistică și capitolul 32 - Control financiar.

Lista priorităților de politici publice pe termen mediu

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților de politici publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OG 1	Creșterea veniturilor din surse durabile și atenuarea inegalităților	 Agenda 2030	
	Integrare europeană - prioritate transversală 	Creșterea nivelului de pregătire pentru aderare la Uniunea Europeană la următoarele capitole: Capitolul 1 „Libera circulație a bunurilor”; Capitolul 2 „Libera circulație a lucrătorilor”; Capitolul 3 „Dreptul de stabilire și libertatea de a presta serviciile”; Capitolul 4 „Libera circulație a capitalului”; Capitolul 6 „Dreptul societăților comerciale”; Capitolul 8 „Politica în domeniul concurenței”; Capitolul 9 „Servicii financiare”; Capitolul 11 „Agricultura și dezvoltarea rurală”; Capitolul 12 „Siguranța alimentară, politici sanitare și fitosanitare”; Capitolul 16 „Fiscalitate”; Capitolul 17 „Politica economică și monetară”; Capitolul 20 „Politica industrială și antreprenorială”; Capitolul 28 „Protecția consumatorilor și sănătății” (angajamentele privind protecția consumatorului); Capitolul 29 „Uniunea vamală”; Capitolul 30 „Relații externe”	
OS 1.1.	Creșterea accelerată a productivității muncii	- Stimularea producției la scară mică prin înființarea platformelor industriale multifuncționale la nivel local - Consolidarea transferului tehnologic și îmbunătățirea capacităților de cercetare și inovare - Consolidare cadrului instituțional și administrativ în sectorul agricol pentru alinierea la Politica Agricolă Comună a UE și integrarea în lanțurile valorice internaționale - Îmbunătățirea eficienței energetice și valorificarea surselor de energie regenerabilă în sectorul privat - Alinierea Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură la standardele Uniunii Europene - Diversificarea și sporirea potențialului de export de bunuri și servicii ale producătorilor autohtoni - Crearea și digitalizarea sistemelor informaționale în domeniul agricol	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia națională de dezvoltare economică 2030 - Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților de politici publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
		- Consolidarea infrastructurii calității în industria prelucrătoare - Digitalizarea IMM-urilor prin sporirea accesului la finanțare, tehnologiei și competențe digitale	- Programului național de atragere a investițiilor și de promovare a exporturilor pentru anii 2024-2028 - Programului național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028 - Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2024-2027
OS 1.2.	Dezvoltarea oportunităților pentru inovații și antreprenoriat	- Îmbunătățirea competitivității mediului antreprenorial - Reducerea economiei interne și creșterea condițiilor de concurență echitabile pentru întreprinderi printr-o funcție de control și inspecție publică raționalizată și eficientă - Îmbunătățirea mediului de afaceri prin consolidarea cadrului de reglementare în materie de insolvență - Dezvoltarea mediului de afaceri prin digitalizare sporită - Dezvoltarea serviciilor poștale moderne și competitive - Dezvoltarea și extinderea infrastructurii de suport a businessului (parcuri IT, platforme industriale multifuncționale, parcuri tehnologice, acceleratoare, incubatoare de afaceri) și îmbunătățirea cadrului de guvernanță și management al infrastructurii de business - Instituirea unei scheme de ajutor de stat pentru investiții, aliniate la normele UE cu privire la concurență și dezvoltarea platformelor investiționale - Dezvoltarea pieței de capital și sporirea varietății, accesibilității și calității instrumentelor de finanțare - Dezvoltarea serviciilor de consultanță în afaceri și formare profesională, inclusiv dezvoltarea pentru atragerea fondurilor de pre-aderare și a altor finanțări - Alinierea sistemelor naționale de standardizare, acreditare, metrologie, evaluarea conformității și supraveghere a pieței la cerințele Uniunii Europene - Dezvoltarea sistemului de Cunoștințe și Inovații în Agricultură	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia națională de dezvoltare economică 2030 - Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028 - Programului național pentru promovarea antreprenorialului și creșterea competitivității în anii 2023-2027 - Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2024-2027

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților de politici publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
		- Îmbunătățirea securității lanțului de aprovizionare și a comerțului legitim prin modernizarea, eficientizarea și digitalizarea sectorului vamal - Dezvoltarea sistemului informațional al Serviciului Fiscal de Stat - Consolidarea sistemului public de sprijinire a IMM-urilor prin reformarea Organizației pentru Dezvoltarea Antreprenorialului în vederea reducerii riscului de corupție, sporirii eficienței și relevanței - Asigurarea unui mediu de afaceri atractiv, favorabil atragerii investițiilor străine și colaborării internaționale - Dezvoltarea economiei sustenabile și a inovării prin investiții în infrastructura industrială - Dezvoltarea diplomației economice - Reducerea birocrăției administrative	- Programului național de atragere a investițiilor și de promovare a exporturilor pentru anii 2024-2028 - Programului național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028 - Programul de promovare a economiei verzi și circulare 2024-2028
OS 1.3.	Ameliorarea condițiilor de muncă și reducerea ocupării informale	- Consolidarea politicilor active în domeniul pieței forței de muncă, facilitarea participării pe piața forței de muncă, combaterea muncii nedeclarate și a exploatării prin muncă - Asigurarea egalității și a nediscriminării pe piața forței de muncă - Dezvoltarea intervențiilor de reducere a muncii informale - Introducerea unui sistem clar de evidență și plată pentru muncitorii zilieri - Creșterea salariului minim pe țară până la nivelul de 50% din salariul mediu pe economie	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030 - Programului național pentru ocuparea forței de muncă pe anii 2022-2026

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OG 2	Îmbunătățirea condițiilor de trai	 Agenda 2030	
	Integrare europeană - prioritate transversală 	Creșterea nivelului de pregătire pentru aderare la Uniunea Europeană la capitolele: Capitolul 14 „Politica de transport”, Capitolul 15 „Energie”, Capitolul 21 „Rețele trans-europene”, Capitolul 22 „Politica regională și coordonarea instrumentelor structurale”	
OS 2.1.	Sporirea mobilității prin sisteme de transport eficiente, durabile și sigure	- Modernizarea și implementarea unui sistem integrat de management al transportului rutier de mărfuri și persoane - Modernizarea infrastructurii de transport, inclusiv Trans-Europene de Transport (TEN-T) și asigurarea durabilității investițiilor - Îmbunătățirea eficienței energetice și valorificarea surselor de energie regenerabilă în sectorul transporturilor - Îmbunătățirea conectivității transporturilor prin intermediul unei rețele feroviare, eficiente, reabilite și modernizate - Dezvoltarea Aeroportului Internațional Chișinău - Integrarea sistemelor naționale în domeniul aeronautic cu bazele de date europene „Programul național de siguranță a zborurilor”	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028 - Strategia securității naționale a Republicii Moldova - Programul european de siguranță a aviației, Bruxelles COM (2015) - Strategia de Mobilitate 2030

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OS 2.2.	Asigurarea accesului universal la internet și la serviciile electronice	- Îmbunătățirea conectivității prin intermediul comunicațiilor și al infrastructurii digitale - Asigurarea unui acces universal la internet pe bandă largă, la prețuri accesibile pentru toate categoriile de populație, dezvoltarea infrastructurii TIC în fiecare localitate și stimularea investițiilor pentru a sprijini incluziunea digitală și transformarea economică - Crearea infrastructurii digitale care să faciliteze accesul vârstnicilor la resurse și servicii online	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030 - Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023-2030 - Programul național privind îmbătrânirea activă și sănătoasă pentru anii 2023-2027
OS 2.3.	Asigurarea accesului universal la apeducte și la sisteme de sanitație sigure	- Modernizarea și îmbunătățirea managementului serviciilor publice de alimentare cu apă și sanitație prin implementarea proiectelor de infrastructură tehnico-edilitare aferente serviciului - Sporirea coeziunii teritoriale și prevenirea excluziunii	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028 - Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030) - Programul Național de Dezvoltare Locală „Satul European” 2024-2028

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OS 2.4.	Îmbunătățirea condițiilor de locuit	- Consolidarea rezilienței și securității sectorului energetic național prin reducerea dependenței de importuri și diversificarea furnizorilor de energie - Integrarea pe piața unică a energiei din UE - Îmbunătățirea eficienței energetice în sectorul public și rezidențial - Creșterea utilizării energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie - Asigurarea accesului la locuințe pentru populația vulnerabilă și cea cu venituri mici - Dezvoltarea infrastructurii regionale și locale - implementarea Programului Național „Satul European” și Programelor de Dezvoltare Regională - Dezvoltarea orașelor-poli de creștere și revitalizarea urbană - Modernizarea și eficientizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică (SACET) - Asigurarea calității construcțiilor și a locuințelor - Asigurarea dezvoltării echilibrate și durabile a teritoriului în conformitate cu principiile urbanismului și amenajării teritoriului	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028 - Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030 - Programul Național de Dezvoltare Locală „Satul European” 2024-2028 - Programul Național de Dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027 - Programul Național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024-2028

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OG 3	Garantarea educației corespunzătoare și de calitate pentru toți pe tot parcursul vieții		 Agenda 2030
	Integrare europeană – prioritate transversală 	Creșterea nivelului de pregătire pentru aderare la Uniunea Europeană la: Capitolul 26 „Educație și cultură” (angajamentele privind educația)	
OS 3.1.	Dezvoltarea cuprinzătoare a copiilor în educația timpurie pentru învățarea și bunăstarea pe tot parcursul vieții	- Dezvoltarea sistemului de educație timpurie prin crearea locurilor noi în creșe, grădinițe și servicii alternative în zone cu creștere demografică - Reducerea deficitului de cadre didactice în instituțiile școlare și antepreșcolare - Creșterea accesului la educație de calitate pentru copiii din mediul rural - Consolidarea mecanismelor de integrare a copiilor cu nevoi educaționale speciale - Asigurarea integrării copiilor cu dizabilități severe	- Programul de implementare a Strategiei de dezvoltare „Educația 2030” - Programul național privind serviciile de îngrijire a copiilor cu vârsta până la 3 ani 2023-2026
OS 3.2.	Formarea unor competențe transformatoare în sistemul educațional, axate pe nevoile de cunoștințe și aptitudinile de viitor	- Dezvoltarea și operaționalizarea Cadrului Național al Calificărilor conform principiilor Cadrului European al Calificărilor - Îmbunătățirea calității, relevanței și caracterului incluziv al educației prin îmbunătățirea accesului la învățământul obligatoriu și liceal – dezvoltarea rețelei școlilor model - Dezvoltarea sistemului de învățământ superior pentru pregătirea specialiștilor conform cerințelor pieței muncii și promovarea internaționalizării învățământului superior - Creșterea calității învățământului profesional-tehnic prin promovarea învățământului dual și racordarea la cerințele pieței muncii	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Programul de implementare a Strategiei de dezvoltare „Educația 2030”

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
		- Asigurarea calității și sustenabilității prin digitalizarea sistemului de educație - Majorarea finanțării și stimularea activităților de cercetare și inovare pe baza performanței și a competiției - Reformarea educației fizice și sportului prin implementarea unui sistem de management informațional - Dezvoltarea sportului de performanță, a sportului în masă și susținerea asociațiilor și cluburilor sportive de utilitate publică - Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii sportive	- Strategia de dezvoltare „Sport 2030” - Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2024-2027 - Programul Național de Dezvoltare Locală „Satul European” 2024-2028
OS 3.3.	Dezvoltarea unui sistem accesibil, flexibil și relevant de educație continuă a adulților în perspectiva învățării pe tot parcursul vieții	- Asocierea la programul-cadru Orizont Europa pentru promovarea transferului de tehnologii și specializarea inteligentă - Dezvoltarea alfabetizării mediatice și a gândirii critice prin programe educaționale formale și nonformale - Îmbunătățirea sistemului de formare continuă - Extinderea ofertei de programe de învățare în context formal, nonformal și informal - Extinderea numărului de centre de recunoaștere, validare și certificare a competențelor profesionale obținute în contexte de educație nonformală și informală	- Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia securității naționale a Republicii Moldova - Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030 - Programul de implementare a Strategiei de dezvoltare „Educația 2030”

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OG 4	Ridicarea nivelului de cultură și de dezvoltare personală	4 EDUCATIE DE CALITATE 8 MUNCA DECENTĂ ȘI CREȘTERE ECONOMICĂ 11 ORAȘE ȘI COMUNITĂȚI DURABILE 12 CONSUM ȘI PRODUCȚIE RESPONSABILĂ Agenda 2030	
Integrare europeană – prioritate transversală Creșterea nivelului de pregătire pentru aderare la Uniunea Europeană la: Capitolul 26 „Educație și cultură” (angajamentele privind cultura)			
OS 4.1.	Extinderea accesului la oportunități și activități culturale	- Sprijinirea inițiativelor de promovare a culturii și creativității artistice, precum și fortificarea capacităților instituțiilor teatral-concertistice și biblioteconomice - Dezvoltarea capacităților în sectorul cultural prin facilitarea accesului la oportunități europene și internaționale, cum ar fi programul „Europa Creativă” - Implementarea Programului național „Voucher cultural” pentru tineri - Dezvoltarea cinematografiei autohtone	- Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Convenția Consiliului Europei privind coproducția cinematografică
OS 4.2.	Punerea în valoare a patrimoniului, tradițiilor și a diversității culturale	- Dezvoltarea Republicii Moldova ca destinație turistică competitivă, durabilă și diversificată - Consolidarea mecanismelor de gestionare a patrimoniului cultural național, restaurarea și reabilitarea bunurilor de patrimoniu - Crearea Fondului național pentru protejarea patrimoniului cultural imobil - Consolidarea capacităților instituționale ale autorităților publice în vederea prevenirii traficului bunurilor culturale mobile - Implementarea Programului „Tichet turistic” pentru angajații din sectorul public și privat - Crearea și dezvoltarea Organizațiilor de Management al Destinațiilor	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028 - Programul Național de Dezvoltare Locală „Satul European” 2024-2028

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
		- Susținerea cinematografiei autohtone pentru integrarea patrimoniului cultural național în sistemul valorilor culturale europene - Consolidarea capacităților organizațiilor culturale, a industriilor creative și promovarea produselor culturale naționale la nivel național și european	
OS 4.3.	Asigurarea oportunităților de dezvoltare personală și cetățenie activă	- Susținerea participării decizionale a tinerilor prin intermediul organelor de autogovernanță în instituțiile de învățământ școlar și superior - Aplicarea în societate a inițiativelor de inovație socială, dezvoltarea și promovarea domeniului voluntariatului - Finanțarea inițiativelor și proiectelor comunitare cu implicarea tinerilor - Dezvoltarea infrastructurii și extinderea centrelor de tineret și after-school	- Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia de dezvoltare a sectorului de tineret „Tineret 2030”

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OG 5	Îmbunătățirea stării de sănătate fizică și mintală a populației prin contribuția activă a unui sistem de sănătate modern și eficient, care răspunde nevoilor fiecărui individ		
	Integrare europeană – prioritate transversală 	Creșterea nivelului de pregătire pentru aderare la Uniunea Europeană la: Capitolul 28 „Protecția consumatorilor și sănătății” (angajamentele privind sănătatea); Capitolul 12 „Siguranța alimentară, politici sanitare și fitosanitare”;	
OS 5.1.	Asigurarea acoperirii universale cu servicii medicale de înaltă calitate, care să contribuie la îmbunătățirea calității vieții	- Dezvoltarea sistemelor informaționale și integrarea tehnologiilor medicale digitale în domeniul sănătății, inclusiv e-sănătatea - Regionalizarea serviciilor de sănătate prin desconcentrarea lor în regiuni și sporirea accesului populației la serviciile de sănătate - Asigurarea accesului la servicii de sănătate mintală de calitate, prevenirea tulburărilor și sprijinirea incluziunii sociale, fără discriminare - Construcția obiectelor de infrastructură în sistemul de sănătate în vederea îmbunătățirii și extinderii serviciilor de sănătate	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia Națională „Sănătatea 2030” - Programului național de imunizări pentru anii 2023-2027 - Programului național privind sănătatea mintală pentru anii 2023-2027
OS 5.2.	Reducerea poverii bolilor transmisibile și netransmisibile prin abordarea cuprinzătoare și	- Prevenirea și controlul bolilor netransmisibile prin elaborarea de politici informate, cercetare, reducerea factorilor de risc comportamentali și de mediu - Asigurarea accesului universal la produsele de sânge și a cerințelor naționale de siguranță și biosecuritate în domeniul de transfuzie sanguină, aliniate standardelor europene	- Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia Națională „Sănătatea 2030”

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
	trans-sectorială a determinanților sănătății	- Asigurarea accesului universal și echitabil la servicii de imunizare pentru toate categoriile de vârstă și de populații - Garantarea accesului egal la diagnostic, informare, îngrijire și tratament pentru persoanele cu boli rare, prin dezvoltarea politicilor, cercetării și serviciilor medicale aliniate standardelor europene - Combaterea rezistenței la antimicrobiene prin consolidarea coordonării intersectoriale, creșterea educației, conștientizării și îmbunătățirea reglementării de utilizare - Menținerea și asigurarea sănătății angajaților din domeniul afacerilor interne și securității statului - Prevenirea și controlul bolilor transmisibile de la animale și consolidarea biosecurității alimentare prin consolidarea capacității de identificare și înlăturare a focarelor - Garantarea securității alimentare, a sănătății plantelor și animalelor prin elaborarea politicilor aliniate standardelor europene	- Programului național pentru supravegherea și combaterea rezistenței la antimicrobiene pe anii 2023-2027 - Programului național privind bolile rare pentru anii 2024-2028 - Programului național de securitate transfuzională și autoasigurare a țării cu produse sanguine pentru anii 2023-2027 - Programului național de prevenire și control al bolilor netransmisibile prioritare în Republica Moldova pentru anii 2023-2027 - Programul Național de monitorizare și supraveghere în domeniul siguranței alimentelor, sănătății plantelor și calității produselor de uz fitosanitar, hranei pentru animale și medicamentelor de uz veterinar pentru anul 2025
OS 5.3.	Sporirea rezilienței sistemului de sănătate în situații ce pun în pericol sănătatea oamenilor	- Consolidarea sectorului sănătății publice prin creșterea rezilienței și gradului de pregătire și răspuns în situații urgente de sănătate publică, inclusiv la amenințările chimice, biologice, radiologice și nucleare - Consolidarea sistemelor de certificare și asigurare a calității produselor alimentare, aliniate la standardele și practicile europene - Dezvoltarea unei agriculturii sustenabile care să furnizeze alimente sigure și sănătoase, reducerea risipei alimentare, îmbunătățirea bunăstării animalelor și combaterea rezistenței antimicrobiene.	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia Națională „Sănătatea 2030”

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OG 6	Un sistem de protecție socială solid și incluziv		 Agenda 2030
	Integrare europeană – prioritate transversală 	Creșterea nivelului de pregătire pentru aderare la Uniunea Europeană la: Capitolul 19 „Politica socială și ocuparea forței de muncă”	
OS 6.1.	Furnizarea unui spectru de servicii de asistență socială calitative și corespunzătoare	- Îmbunătățirea calității și accesibilității serviciilor sociale care îndeplinesc standardele minime și nevoile populației - Digitalizarea serviciilor și prestațiilor de asistență socială - Promovarea incluziunii sociale și a îmbătrânirii active prin servicii extinse, politici adaptate, infrastructură prietenoasă și acces sporit la tehnologie pentru vârstnici - Implementarea mecanismului de control a determinării gradelor de dizabilitate - Extinderea serviciilor sociale adresate victimelor violenței față de femei și violenței în familie	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programului național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027 - Programului privind îmbătrânirea activă și sănătoasă pentru anii 2023-2027
OS 6.2.	Consolidarea durabilității sistemului de asigurări sociale	- Digitalizarea serviciilor în domeniul muncii și protecției sociale - Sporirea nivelului de protecție socială a beneficiarilor de pensii - Dezvoltarea sistemului de pensii multipilon, funcțional și sustenabil	- Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova Europeană” 2030

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OS 6.3.	Asigurarea unui sistem de protecție a copilului care să răspundă prompt și eficient la nevoile fiecărui copil	- Asigurarea sensibilizării și a rezilienței digitale a copiilor, garantarea siguranței în mediul online - Consolidarea și eficientizarea măsurilor de protecție a copiilor prin creșterea finanțării, reducerea sărăciei și a violenței, îmbunătățirea calității și accesibilității serviciilor - Dezvoltarea și asigurarea funcționalității Centrelor regionale de asistență integrată a copiilor victime/martori ai infracțiunilor (Nord, Centru, Sud)Asigurarea funcționării Sistemului informațional în domeniul protecției copilului	- Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Programul național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OG 7	Asigurarea unei guvernări eficiente, incluzive și transparente		
	Integrare europeană – prioritate transversală 	Creșterea nivelului de pregătire pentru aderare la Uniunea Europeană la: Capitolul „Reforma administrației publice”, Capitolul 5 „Achiziții publice”, Capitolul 7 „Dreptul proprietății intelectuale”, Capitolul 10 „Societatea informațională și mass-media”; Capitolul 18 „Statistici”, Capitolul 25 „Știință și cercetare”, Capitolul 30 „Relații externe”, Capitolul 32 „Control financiar”; Capitolul 33 „Prevederi financiare și bugetare”	
OS 7.1.	Edificarea unei administrații publice integre, responsabile, eficiente, transparente și deschise pentru participarea cetățenilor la procesele de luare a deciziilor	- Dezvoltarea unui cadru de reglementare unitar, coerent și transparent privind organizarea și funcționarea instituțiilor publice - Optimizarea activității autorităților publice centrale subordonate Guvernului prin reevaluarea acestora, în vederea eliminării suprapunerilor de competențe și creșterii eficienței instituționale - Consolidarea cadrului de planificare bugetară și a controlului cheltuielilor publice în scopul execuției bugetare și a punerii în aplicare a politicilor publice - Îmbunătățirea modului de gestionare a investițiilor publice printr-un sistem transparent, bine reglementat și eficient, aliniat la bunele practici internaționale - Dezvoltarea unui sistem de achiziții publice transparent, eficient, raportat la preț-calitate și crearea condițiilor de concurență echitabile pentru întreprinderi - Consolidarea unui sistem fiscal sustenabil, echitabil și axat pe acordarea unor servicii mai bune pentru cetățeni și întreprinderi - Consolidarea sistemului de audit extern - Consolidarea controlului financiar public intern prin dezvoltarea sistemelor de controlul intern managerial și a funcției de audit intern în entitățile publice pe baza standardelor și bunelor practici ale UE	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia securității naționale a Republicii Moldova - Strategia de Reformă a Administrației Publice 2023-2026 - Programul pentru implementarea Strategiei de Reformă a Administrației Publice 2023-2026 - Strategia cu privire la administrarea proprietății de stat în domeniul

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
		- Consolidarea sistemului național antifraudă privind protecția intereselor financiare ale statului și UE, prin reglementarea cadrului instituțional și implementarea unui mecanism legislativ eficient de funcționare al sistemului - Dezvoltarea sistemului informațional pentru monitorizare și coordonare anti-fraudă - Transformarea sectorului întreprinderilor de stat într-un sector durabil și viabil din punct de vedere financiar - Instituirea unui cadru eficient de dezvoltare a carierei și a unui sistem de remunerare unitar și transparent, pentru a spori atractivitatea și performanța serviciului public - Îmbunătățirea procesului de fundamentare, elaborare și implementare a politicilor publice - Consolidarea capacităților de comunicare a instituțiilor statului - Modernizarea și implementarea registrelor de stat/guvernamentale - Dezvoltarea serviciului public și profesionalizarea funcționarilor publici - Amalgamarea voluntară a unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi - Extinderea rețelei diplomatice consulare pe arena internațională - Consolidarea relației dintre diaspora și autoritățile publice prin mecanisme de comunicare și implicare activă, valorificând potențialul uman al diasporei în dezvoltarea țării - Creșterea calității datelor colectate din sectorul agricol prin intermediul unui sistem informațional integrat de administrare și control în agricultură (care servește drept sursă de date pentru fundamentarea politicilor agricole) - Dezvoltarea Rețelei de Colectare a Informațiilor Contabile Agricole (RICA)	întreprinderilor de stat și societăților comerciale cu capital integral sau majoritar de stat pentru anii 2023-2030 - Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023 – 2030 - Strategia de transformare digitală 2023-2030 - Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 - Strategia Națională de Dezvoltare Agricolă și Rurală 2023-2030 - Programul privind administrarea proprietății publice de stat pentru anii 2024-2027
OS 7.2.	Centrarea serviciilor publice pe nevoile oamenilor	- Alinierea cerințelor în materie de vize la standardele europene - Îmbunătățirea gradului de accesibilitate la clădirile publice, transport și informații pentru persoanele cu dizabilități	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
		- Asigurarea unor oportunități de informare obiectivă și de integrare în spațiul informațional autohton a minorităților naționale și a grupurilor etnice - Digitalizarea și modernizarea serviciilor publice - Modernizarea și optimizarea infrastructurii vamale transfrontaliere și alinierea sistemelor informaționale vamale cu cele ale Uniunii Europene - Implementarea sistemului computerizat de tranzit (NCTS) și aderarea la Convenția privind un regim de tranzit comun - Facilitarea accesului la serviciile guvernamentale pentru diasporă și creșterea accesului la servicii consulare cetățenilor Republicii Moldova din străinătate - Aderarea la Spațiul Unic de Plăți în Euro (SEPA) - Aplicarea tarifelor naționale în roaming în UE conform principiului „roam like at home”, în conformitate cu legislația UE - Asigurarea accesului echitabil la serviciile digitale pentru toate categoriile de cetățeni și companii	- Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia securității naționale a Republicii Moldova - Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030 - Strategia de Reformă a Administrației Publice 2023-2026 - Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pentru anii 2023 – 2030
OS 7.3.	Integrarea științei, a tehnologiilor și a datelor în procesul de guvernare	- Consolidarea și modernizarea cadrului instituțional și al infrastructurii Sistemului Statistic Național în conformitate cu cerințele UE - Alinierea statisticilor naționale la acquis-ul Uniunii Europene în domeniul statisticii - Digitalizarea și modernizarea sistemelor informatice, integrarea științei și a tehnologiilor - Asigurarea utilizării și integrării prognozelor oficiale ale populației în procesul de elaborare a politicilor publice - Dezvoltarea de soluții guvernamentale partajate	- Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia securității naționale a Republicii Moldova - Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2024-2027 - Programul de Dezvoltare a Sistemului Statistic Național 2023-2026

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OS 7.4.	Asigurarea drepturilor și libertăților civile și politice, inclusiv a libertății exprimării, întrunirilor și asocierii, a dreptului la informație și a dreptului de a alege și a fi ales	- Susținerea mass-mediei și fortificarea capacităților profesionale din domeniul mediatic - Realizarea măsurilor de protejare a presei și a jurnaliștilor - Dezvoltarea cooperării dintre instituțiile publice, societatea civilă și mass-media în vederea contracarării influențelor informaționale amenințătoare - Gestionarea provocărilor în mediul online, combaterea discursului de incitare la ură și a dezinformării - Promovarea dialogului și schimbului de bune practici - Asigurarea accesului cetățenilor la informații publice prin sisteme electronice - Asigurarea accesului universal al populației la o diversitate de servicii media audiovizuale generaliste	- Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia de Reformă a Administrației Publice 2023-2026

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OG 8	Edificarea unui sistem de justiție echitabil, incoruptibil și independent		 Agenda 2030
	Integrare europeană – prioritate transversală 	Creșterea nivelului de pregătire pentru aderare la Uniunea Europeană la Capitolul 23 „Sistem judiciar și drepturi fundamentale”, Capitolul 24 „Justiție, libertate și securitate”	
OS 8.1.	Dezvoltarea mecanismelor extrajudiciare de soluționare a litigiilor	- Implementarea mecanismului medierii garantate de stat - Instituirea obligativității examinării unor categorii de litigii în procedura medierii până la etapa adresării în instanța de judecată - Îmbunătățirea cadrului normativ în materia arbitrajului - Promovarea beneficiilor mecanismelor alternative de soluționare a disputelor - Crearea și asigurarea funcționalității entităților de soluționare alternativă a litigiilor în domeniul protecției consumatorilor	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025
OS 8.2.	Promovarea supremației legii și asigurarea accesului egal la justiție	- Construirea și renovarea instanțelor judecătorești - Dezvoltarea și crearea sistemelor informaționale în sectorul justiției - Adoptarea și punerea în aplicare a unor instrumente de reducere a numărului de cauze nesoluționate (CEPEJ) - Implementarea sistemului progresiv de executare a pedepselor penale - Îmbunătățirea condițiilor de detenție conform standardelor internaționale, reducerea violenței și prevenirea torturii	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
		- Intensificarea cooperării între autoritățile judiciare și cele de aplicare a legii din Republica Moldova și UE - Fortificarea mecanismelor de executare a hotărârilor judecătorești	- Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025 - Programul național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027
OS 8.3.	Reducerea semnificativă a corupției în toate formele sale și edificarea unei justiții transparente și responsabile față de cetățeni	- Îmbunătățirea eficacității privind prevenirea și reprimarea corupției, inclusiv prin îmbunătățirea cadrului instituțional și legislativ - Îmbunătățirea bilanțului de cauze, urmăriri penale și hotărâri definitive în cazuri de corupție, inclusiv în cazurile de corupție la nivel înalt - Îmbunătățirea supravegherii și protecției avertizorilor de integritate - Consolidarea capacității statului de recuperare a bunuri obținute în mod ilegal	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de recuperare a bunurilor infracționale pentru anii 2023-2027 - Programul național de integritate și anticorupție pentru anii 2024-2028

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OG 9	Promovarea unei societăți pașnice și sigure	 Agenda 2030	
	Integrare europeană – prioritate transversală 	Creșterea nivelului de pregătire pentru aderare la Uniunea Europeană la Capitolul 31 „Politica externă, de securitate și apărare”	
OS 9.1.	Reducerea violenței în societate în toate manifestările și aspectele sale	- Armonizarea cadrului normativ în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane, organizarea unor programe de educare și sensibilizare - Prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie prin educație, sensibilizare publică, intervenții proactive și sprijin pentru victime - Promovarea și asigurarea egalității între femei și bărbați în Republica Moldova - Îmbunătățirea capacităților de reacționare rapidă și extinderea capacităților de utilizare a SIA al Serviciului 112 - Sporirea siguranței populației la domiciliu și în spațiile publice - Întărirea mecanismelor de monitorizare a funcționarilor publici pentru prevenirea conflictele de interese și abuzurile de putere	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 - Programul național privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie pentru anii 2023-2027 - Programul de promovare și asigurare a egalității între femei și bărbați în

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
			Republica Moldova pentru anii 2023-2027
OS 9.2.	Reducerea vulnerabilității în fața amenințărilor și a riscurilor de orice tip	- Modernizarea capacităților de gestionare a migrației - Implementarea mecanismului de integrare etapizată a străinilor - Instituirea unui sistem eficace de combatere a infracțiunilor economice și financiare - Consolidarea capacității instituționale și a cadrului strategic în vederea reducerii cererii și ofertei de droguri ilicite - Dezvoltarea sistemului de protecție civilă la nivel național în conformitate cu standardele și politicile UE - Fortificarea sistemului de ordine și securitate publică și alinierea la standardele internaționale - Fortificarea capacităților de intervenție rapidă la situații de urgență - Contracararea amenințărilor hibride și de dezinformare în domeniul serviciilor digitale - Eficientizarea activității de administrare și consolidare a capacității rezervelor de stat și de mobilizare - Dezvoltarea și modernizarea capacității naționale de apărare, și sporirea atractivității serviciului militar - Integrarea sistemului național de apărare în arhitectura de securitate și apărare a Uniunii Europene și aprofundarea parteneriatelor internaționale - Consolidarea credibilității strategice prin atingerea a 1% din PIB pentru apărarea națională, până în anul 2030	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Strategia securității naționale a Republicii Moldova - Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 - Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030
OS 9.3.	Sporirea securității în funcționarea infrastructurilor și a sistemelor critice	- Integrarea echipelor de intervenție ale Republicii Moldova la Mecanismul de Protecție Civilă a Uniunii Europene - Implementarea reformei sectorului securității, cu accent pe gestionarea crizelor, protecția infrastructurii critice și combaterea amenințărilor hibride	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
		- Implementarea Sistemului național de management al securității cibernetice - Consolidarea managementului operațional al Ministerului Afacerilor Interne - Modernizarea și extinderea infrastructurii de frontieră prin dezvoltarea punctelor de trecere și implementarea unui management integrat al frontierei aliniat standardelor UE	- Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia securității naționale a Republicii Moldova - Strategia de dezvoltare a domeniului afacerilor interne pentru anii 2022-2030 - Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OG 10	Asigurarea unui mediu sănătos și sigur	 Agenda 2030	
	Integrare europeană – prioritate transversală 	Creșterea nivelului de pregătire pentru aderare la Uniunea Europeană la capitolele: Capitolul 27 „Mediu”, Capitolul 13 „Pescuit”	
OS 10.1.	Îmbunătățirea calității apei, aerului și a solurilor	- Asigurarea gestionării integrate a resurselor de apă și a ecosistemelor acvatice în conformitate cu cerințele internaționale de mediu, inclusiv prin consolidarea dialogului cu România și Ucraina - Reabilitarea râurilor interne, digurilor de protecție a apelor, lacurilor de acumulare - Dezvoltarea sistemului de monitorizare a indicatorilor de calitate a apelor, a aerului și a solului și crearea sistemului integrat de gestionare a datelor și informațiilor despre mediu - Punerea în aplicare a sistemului integrat de gestionare durabilă a substanțelor chimice și dezvoltarea capacităților instituționale în acest domeniu - Asigurarea epurării corespunzătoare a apelor uzate prin reabilitarea/construcția stațiilor de epurare - Alinierea sistemului de autorizare de mediu la legislația UE și digitalizarea acestuia	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Strategia de mediu pentru anii 2024-2030 - Programul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea – Prut și Marea Neagră, ciclul II (2023-2028) - Programul național pentru gestionarea deșeurilor pentru anii 2023-2027 - Programul de management durabil al substanțelor chimice 2023-2030 - Strategia Națională de Dezvoltare Regională 2022-2028 - Strategia de alimentare cu apă și sanitație 2014-2030

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
OS 10.2.	Creșterea durabilă a suprafeței pădurilor și ariilor protejate	- Consolidarea sistemului de guvernanta a sectorului forestier și creșterea capacităților naționale de asigurare a managementului durabil al pădurilor - Extinderea suprafețelor acoperite cu păduri și reabilitarea pădurilor existente - Crearea perdelelor forestiere de protecție și împădurirea fâșiilor riverane - Crearea unui mediu favorabil dezvoltării economice a sectorului forestier prin dezvoltarea centrelor de creștere a materialului săditor și dezvoltarea capacităților de depozitare a lemnului recoltat - Instituirea unor mecanisme de conservare, restaurare și protecție a ariilor naturale protejate de stat, a biodiversității și a ecosistemelor naturale -	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programului Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor 2023-2032 - Strategia de mediu pentru anii 2024-2030
OS 10.3.	Asigurarea unui consum responsabil al resurselor naturale	- Promovarea gestionării durabile a resurselor de acvacultură și înregistrarea de progrese în ceea ce privește colectarea de date în domeniul acvaculturii - Promovarea cultivării unor varietăți de plante pentru a asigura diversitatea de alimente și a minimiza riscurile asociate cu schimbările climatice și menținerea sănătății solului - Consolidarea gestionării riscurilor de dezastre și reziliența climatică a Republicii Moldova - Dezvoltarea sistemului de evaluare, monitorizare, raportare, control și responsabilizare a utilizării resurselor naturale - Asigurarea managementului durabil al resurselor minerale - Susținerea tranziției la agricultura durabilă (reabilitarea sistemelor de irigare, operarea energiei verzi, utilizarea îngrășămintelor organice etc.)	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană - Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030 - Strategia securității naționale a Republicii Moldova - Programul de adaptare la schimbările climatice până în 2030
OS 10.4.	Tranziția activă spre economia verde și circulară	- Modernizarea guvernantei de mediu și promovarea unui mediu cu emisii scăzute de dioxid de carbon	- Planul de creștere economică a Republicii Moldova 2025-2027 - Programului Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană

	Obiectivele SND „Moldova Europeană 2030”	Lista priorităților în cadrul politicilor publice pentru perioada 2026-2028	Document de referință
		- Promovarea cooperării regionale și internaționale pentru abordarea comună a provocărilor legate de încălzirea globală, precum și a schimbului de bune practici și de expertiză în domeniul protecției mediului - Creșterea investițiilor în infrastructură și servicii necesare pentru gestionarea deșeurilor în cadrul unui sistem integrat la nivel național - Înființarea unui centru privind gestionarea deșeurilor periculoase - Implementarea Pactului Verde European și alinierea la politica de neutralitate la schimbările climatice a UE - Sensibilizarea publicului și educația privind economia verde și circulară - Dezvoltarea sistemului de taxe de mediu și plăți pentru poluare care să corespundă realităților cu cerințele UE - Implementarea tehnologiilor și măsurilor de recompensare a utilizării principiilor bioeconomiei și a economiei circulare în agricultură	- Programul de asociere RM-UE 2021-2027 - Strategia securității naționale a Republicii Moldova - Strategia de mediu pentru anii 2024-2030 - Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2023-2030 - Programul de promovare a economiei verzi și circulare 2024-2028 - Programul de dezvoltare cu emisii reduse până în 2030 - Programul de adaptare la schimbările climatice până în 2030 - Programul național pentru gestionarea deșeurilor pentru anii 2023-2027